

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

ARAP MEDYASINDA 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ

Yüksek Lisans Tezi

Ayla SUNAR

NİSAN – 2019

ARAPMEDYASINDA 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ

AYLA SUNAR

TARAFINDAN

**ANKARA YILDIRIM BEYAZIT
ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜNE SUNULAN TEZ**

**TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

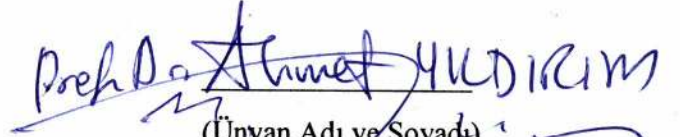
NİSAN – 2019

TEZ ONAY SAYFASI

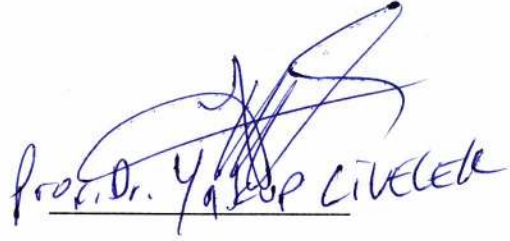
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

(Ünvan Adı ve Soyadı)
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

(Ünvan Adı ve Soyadı)
Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Prof. Dr. Yakup Civelek

(Ünvan Adı ve Soyadı)
Ortak Danışman

(Ünvan Adı ve Soyadı)
Danışman

Jüri Üyeleri (ilk isim jüri başkanına ve ikinci isim ise danışmana aittir)

Prof. Dr. Yakup Civelek (AYBU, İslami İlimler Fak.)

Prof. Dr. Muhammed Sankar

Prof. Dr. Ömer Ali

İNTİHAL

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim. Aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Adı Soyadı: Ayta SÖNAR

İmza:

ÖZET

ARAPMEDYASINDA 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ

Sunar, Ayla

Yüksek Lisans, Temel İslam Bilimleri Bölümü

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Yakup Civelek

NİSAN 2019, 150 sayfa

Medya, çağımızda kalabalık kitleleri yönlendirilebilen önemli bir güçtür. Medya, yeri geldiğinde devletlerinin ideolojik aygıtı olarak da görev yapmaktadır. 15 Temmuz darbe girişimi sürecinde de yaşanan olaylar farklı medya kuruluşlarında farklı yaklaşımlarla sunulmuştur. Arap dünyası çok geniş bir coğrafya olduğu için Arap ülkelerindeki yüzlerce medya kuruluşlarında tek bir bakış açısı görmek doğal olarak mümkün değildir. Biz tezimizde internetten Arapça yayın yapan bazı internet haber sitelerinin 15 Temmuz darbe girişimine yaklaşım tarzlarını ele aldık. Bu kapsamda BBC Arabic, el-Ehrâm, Arabic 21, el-Cezire, el-‘Âlem, el-Arabiyye gazeteleri taranarak oluşturduğumuz bu çalışma bir giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde FETÖ yapılanmasının tarihsel sürecine değinilmiş, birinci bölümde başarısız darbe girişiminin ilk 24 saati ve beraberindeki ilk birkaç haftasında yaşananların söz konusu haber sitelerindeki yansımaları ele alınmıştır. İkinci bölümde, darbe sonrası bir aylık süreç irdelenmiş, bu bağlamda OHAL, kamu kurumlarının terörle bağlantılı unsurlardan temizlenmesi, işkence iddiaları ve darbe girişimi ile doğrudan ya da dolaylı olanların yargılanması, üçüncü bölümde Arap ülkelerindeki belli başlı medya mensuplarının ve yöneticilerin darbe girişimine dair yorumları ve değerlendirmeleri incelenmiştir. Dördüncü bölümde konu ile alakalı farklı değerlendirmeler içeren 30’a yakın köşe yazısı yer almıştır. Sonuç bölümünde ise çalışma sonucunda elde edilen veriler maddeler halinde sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: 15 Temmuz Başarısız Darbe Girişimi, Arap Basını, Fetö Terör Örgütü, OHAL.

ABSTRACT

15 JULY IMPACT IN ARAP MEDIA

Sunar, Ayla

Master Degree, Department of Basic Islamic Sciences

Thesis Advisor: Prof. Dr. Yakup Civelek

June 2019, 150 pages

The media is a collection of highly effective tools for knowledge and perception to be valuable for people in our age. It is known that the media also functions as the ideological apparatus of the state. This task can be misleading perception in the desired direction, basically by hiding real knowledge through ideological readings. It has been observed that events that took place during the 15th July coup attempt have been presented in different media in different perceptions, especially they have been presented differently in Arab media. This study, which has one introduction and four chapters, is on 15th July coup attempt in Arab Media and within this scope, BBC Arabic, el-Ahrâm, Arabic 21, al-Jazeera, el-‘Âlem newspapers have been studied on. In the first chapter, the historical process of FETO organization and ineffective coup attempt and its reflections in the first 24 hours in the Arab media are discussed. In the second chapter, the period after the coup attempt is discussed and in this regard, OHAL, discharge operations, allegations of torture and prosecution process etc. topics are mentioned. In the third chapter, an overview of the July 15 coup attempt from the Arab media. In the fourth chapter, about 30 opinion columns about the issue are included. In the conclusion chapter, the results obtained in the study are listed.

Key words: 15th July Ineffective Coup Attempt, Arab Media, Feto Terrorist Organization, OHAL (emergency state)

TEŞEKKÜR

Bu çalışma vesilesiyle, yetişmemde emeği geçen başta annem ve babam olmak üzere, tüm araştırma boyunca rehberlikleri, tavsiyeleri, tenkitleri ve destekleri için kıymetli hocam Prof. Dr. Yakup Civelek’e, çalışmanın meydana gelmesinde yorum, öneri ve teknik yardımları için Doç. Dr. Osman Düzgün’e sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

İçindekiler

İNTİHAL	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Önemi, Amacı ve Yöntemi.....	1
BÖLÜM I	8
15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ VE KRİTİK BİRKAÇ HAFTA	8
1.1. Darbe Gecesi ve Devamındaki Birkaç Haftada Yaşananlar	8
BÖLÜM II	22
BAŞARISIZ DARBE GİRİŞİMİ SONRASINDAKİ BİR YILLIK SÜREÇ	22
2.1. OHAL'in İlan Edilmesi.....	22
2.1.1 Hükümetin OHAL'e Bakışı.....	25
2.2. Kamu Kurumlarını Terör Unsurlarından Temizlemek amacıyla Gerçekleşen Görevden Almalar	25
2.2.1. Batılı Devletler Başta Olmak Üzere Yabancı Devletlerin Türkiye'de Kamu Kurumlarını Terör Unsurlarından Temizleme Operasyonlarını Eleştirmeleri	32
2.2.2. Türk Hükümeti'nin Görevden Almalar Konusundaki Savunmaları.....	40
2.2.3. Terörle bağlantılı Medya Kuruluşlarının Kapatılması ve Gazetecilerin Tutuklanması	43
2.3.Darbe Girişimi Tutuklularına İşkence İddiaları	45
2.3.1. Türkiye'nin İşkence Suçlamalarına Verdiği Cevaplar	49
2.4. Yargılama Süreci.....	51
2.4.1. İdam Cezası Konusu	55
2.5. Bölüme Dair Genel Değerlendirmelerimiz.....	59
BÖLÜM III	63
ARAP MEDYASINDAN 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİME GENEL BİR BAKIŞ	63
3.1. Arap Gazetelerinin 15 Temmuz Darbe Girişimine Dair Yorumları	63
3.2.Arap Ülkelerinin 15 Temmuz Başarısız Darbe Girişimine Dair Resmi Tepkileri	68
3.3. Mısır'ın BM'nin Darbeyi Kınama Açıklamasına İtirazı	71
BÖLÜM IV	74
MEDYA KURULUŞLARININ GÖRÜŞLERİ	74
4.1. Darbe Girişimini Kimlerin Gerçekleştirdiği İle İlgili Medya Kuruluşlarının Görüşleri	74
BÖLÜM V	78

15 TEMMUZ SÜRECİ İLE İLGİLİ ARAP MEDYASINDAN DERLENEN KÖŞE YAZILARI.....	78
5.1. Bazı Köşe Yazıları	78
5.1.1. Suudi Âlimlerin Tutuklanması Ve Paralel Yapı Üyelerinin Tutuklanması Arasındaki Farklar	78
5.1.2. ABD'li Bir Generalin Ve İngiliz Büyükelçisinin Etkileyici İtirafı	80
5.1.3. Kemalistler Zaferi Kendilerine Mâl Etmeye Çalışıyorlar	82
5.1.4. Türk Toplumunu Ve Kutuplaşma İddiaları	85
5.1.5. Türklerin Hamaney'i Sufi, ABD'den Erdoğan'ı Kışkırttı	86
5.1.6. Türkiye'deki Hapishanelerin Kalabalık Oluşu ve Nedenleri	89
5.1.7. Erdoğan-Darbe-Paranoya	92
5.1.8. Esed Türkiye'deki Başarısız Darbenin En Büyük Kazananı mı?	94
5.1.9. Türkiye'deki Darbenin En Önemli Mesajları	96
5.1.10. Darbenin Darbesi: Erdoğan Yeni Bir Devlet Kuruyor	100
5.1.11. Türkiye'de Sıkıntılarla Geçen Bir Yıl	104
5.1.12. Erdoğan'ın Şahsi Ordusunun Askerleri Kim?	106
5.1.13. Türkiye MİT'in Darbe Girişimi Esnasındaki Performansını Soruşturuyor	107
5.1.14. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Milisleri Türk Ordusunun Yerini Tutar mı?	108
5.1.15. Erdoğan... Demokrasi	111
5.1.16. Başarısız Darbe Girişiminin Gerçek Hikâyesi.....	112
5.1.17. Mısır Türkiye Gibi Değildir	113
5.1.18. Türkiye Nereye?	114
5.1.19. Erdoğan Atatürk Devleti'nin Sonunu Yazıyor	116
5.1.20. Türk Devleti, Darbe Girişiminden Sonra Eski Türk Devleti Değildir	117
5.1.21. Erdoğan Ve Demokrasinin Kaderi	119
5.1.22. Bugünden Sonra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Aklı Hiç Sakinleşmeyecek.....	120
5.1.23. Suudi Arabistan Herhangi Bir Yerdeki Bir Darbeden Etkilenecek Bir Ülke Değildir	121
5.1.24. Erdoğan'ı Devirmeye Kalkışma Gecesi.....	123
5.1.25. Türkiye'deki Darbenin Başarısız Olmasının Başlıca Nedenleri	125
SONUÇ	127
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	133
EKLER.....	146
SÖZLÜK.....	146
ÖZGEÇMİŞ.....	149

KISALTMALAR

a.g.e Adı geçen eser

a.g.m Adı geçen makale

AB Avrupa Birliği

ABD Amerika Birleşik Devletleri

BM Birleşmiş Milletler

CHP Cumhuriyet Halk Partisi

CIA Merkezi İstihbarat Teşkilatı- Central Intelligence Agency

HDP Halkların Demokratik Partisi

MGK Milli Güvenlik Kurulu

MHP Milliyetçi Hareket Partisi

MİT Milli İstihbarat Teşkilatı

NATO Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü- North Atlantic Treaty Organization **OHAL** Olağanüstü hal

PDY Paralel Devlet Yapılanması

PKK Kürdistan İşçi Partisi

PYD Demoktatik Birlik Partisi

TBMM Türkiye Büyük Millet Meclisi

TRT Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TSK Türk Silahlı Kuvvetleri

YPG Halkçı Koruma Birlikleri

GİRİŞ

1. Araştırmanın Önemi, Amacı ve Yöntemi

Darbe kelimesi; bir ülkede baskı kurarak, zor kullanarak veya demokratik yollardan yararlanarak hükûmeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi¹ olarak tanımlanır. Türkiye özelinde bir darbe tanımı yapacak olursak, şu tanım yerinde olacaktır; seçimle gelmiş meşru yönetimin, askeri emir-komuta zinciri ile ya da bir grup askeri yapılanmanın yönetime karşı ayaklanması sonucu, ülke yönetimini ele geçirmeye çalışmasıdır.

15 Temmuz başarısız darbe girişiminin fâili olan FETÖ yapılanmasının temelini oluşturan “Gülen Hareketi” dış yüzüyle sosyolojik anlamda bir statü grubu olarak dini bir “cemaat” iken diğer yüzüyle birtakım siyasi ideolojik ve ekonomik hedefleri (güç ve rant kazanımına dayalı ve devlet kurumlarını ele geçirmeye yönelik hedefler) gerçekleştirmeye yönelik organize olmuş bir “menfaat şebekesi” olarak tanımlanabilir. Söz konusu hareketi herhangi bir “dini cemaat” değil, Mesiyanik/Mesihçi bir kült hareketi olarak tanımlamak mümkündür.²

Gülen’in hangi noktadan sonra siyasi emeller güden organize bir örgüt olarak hareket etmeye başladığı tartışılabilir. Fakat konuşmaları incelendiğinde görünen odur ki Gülen, kariyerinin oldukça erken bir döneminde din anlatmanın çok ötesinde emeller gütmüş ve uygulamaya koymuştur.³

Hem Gülen’in bizzat kendisi hem de mensuplarına göre dünyayı kurtaracak olan tek grup kendileridir ve bu cemaat mensupları “altın nesil”!!dir. Amaçlarına ulaşmak için darbe de dâhil olmak üzere her yol mubahtır. Yine sınavlarda kopya çekmek, casusluk ve yasa dışı dinlemelerle kişilere şantaj yapmak, iftira ve sahte belgelerle kendilerinden olmayanları hapsedtirmek ya da görevden uzaklaştırmak, gerektiği zaman Allah’ın açıkça haram kıldığı “içki içmek” gibi eylemlerde bulunmak, kimliğini gizleme adına gerekli

¹Güncel Türkçe Sözlük“Darbe”. (2006, 10 26). TDK:

http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c0a70854cde23.47218946 adresinden alındı.

² Büyükkara, A. M., & v.d. (2017). Gülen Yapılanması 15 Temmuz'a Giden Süreçte Fetö'nün Analizi ve Tavsiyeler (Cilt 3. Basım). İstanbul, s.15-16.

³Komisyon. (2017). Fetö Örgütlenmiş Din İstismarının Tahlili (Cilt 1. Baskı). Ankara, s.9.

hallerde rahatça haram işlemek, hedefe ulaşmak için helal sayılır. Bizzat bu fetva, liderleri tarafından verilmiştir.

Hareket içindeki “tedbir” adı verilen bu ilke ve “her yerde olmalıyız” hedefi ile başta devlet kurumları olmak üzere sivil topluma ve iktisadi faaliyet alanlarına sızarak buralarda gizli bir örgütlenme içinde faaliyet göstermek en temel strateji olarak benimsenmiştir.⁴

Gülen “seçilmiş insan” olduğu fikrine ilk önce kendisi inanmış daha sonra buna diğer insanları da inandırmıştır. Bu yapıyla ilk defa muhatap olanlar bu yapının dini bir sivil oluşum olduğu kanaatine varır.

Gülen hareketi kendilerini Sünnî bir hareket olarak gösterme konusunda oldukça özenli davrandığı halde Sünnîliğe aykırı pek çok söylemi bünyesinde barındırmaktadır. Bunun en bariz örneği “ismet” sıfatıdır ki Ehl-i Sünnet’e göre bu sıfat sadece peygamberimize aittir. Ondan başka kimse bu sıfatı taşıyamaz. Oysaki bu hareketin taraftarları Fetullah Gülen’in bu sıfatı taşıdığına gönülden inanmaktadırlar. Gülen, on yıllar içerisinde nasıl iktisadın, idarenin, devletin farklı kademelerine sızmışsa, aynı şekilde insanların inanç dünyasına da sızmıştır. Onlara birçok doğru bilgiyi aktarırken arada uygun dozlarda kendi ideolojisini yerleştirmeyi ihmal etmemiştir.⁵

Bu hareketin ayet ve hadislerle yaklaşımı da hareketlerinin gerekçelerini destekleyecek tarzda olmuş, ayet ve hadisleri bu bağlamda yorumlamışlar ve amaçlarına, söylemlerine ters düşen hadisler görmezden gelmiş ya da zorlama te’villerle yorumlanmaya çalışılmıştır.

Sıklıkla olmamakla birlikte dünyanın bozulduğu, kıyamet vaktinin uzak olmadığı dillendirilmiştir. Bu vurgu altın neslin mesihanik bir görev üstlendiği düşüncesini de dolayısıyla içerir.⁶

Gülen’in 1998 yılında "dinler arası diyalog" kapsamında sanki tüm İslam dünyasının temsilcisiymiş gibi Papa İkinci Jean Poul ile görüşmesi sayesinde tanınırlığı uluslararası bir boyuta taşınmıştır. Gülen örgütü, mensuplarının İslam dini ve İslam medeniyeti hakkında doğrudan ve sağlıklı bilgi almalarını engellemiş, sorgulayıcı, araştırmacı bir zihin yapısına sahip kişiler dışlanmış ve hareketin dışına itilmiştir. Mensuplarının okuyacakları kitaplara ve yazarlara bile örgüt karar vermiştir. Bazı yazarlar ve kitaplar yasaklanmış böylece mensuplarının sorgulayıcı bakış açısına sahip olmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Tek tip ve tek kaynaktan beslenen, adeta aynı tornadan çıkmışçasına bir zihin ve düşünce yapısına sahip, tek tip, tek renk, itaatkâr, sorgulamayan,

⁴Komisyon. (2017). Fetö Örgütlenmiş Din İstismarının Tahlili (Cilt 1. Baskı). Ankara, s.17

⁵Komisyon. (2017). Fetö Örgütlenmiş Din İstismarının Tahlili (Cilt 1. Baskı). Ankara, s.10

⁶Komisyon. (2017). Fetö Örgütlenmiş Din İstismarının Tahlili (Cilt 1. Baskı). Ankara, s.42

sadece empoze edileni uygulayan bir müslümanmodeli geliştirilmiştir. Örgüt hem kaliteli eğitim verme vaadi ile hem dershaneler ve özel okullar aracılığıyla bu işin ticaretini yaparak ciddi bir ekonomik güç elde etmiş, hem de körpe zihinleri istedikleri gibi zehirleyebilmiştir. Aileler de çocukları namaz kılmaya vs. başladığı için çocuğumuzu dindar bir şekilde yetiştiriyorlar yanılgısıyla gözü kapalı bu yapıya güvenip evlatlarını teslim etmişlerdir. Bu örgüt masum Anadolu halkının dini duygularını istismar etmiş, dindar bir nesil yetiştirme vaadiyle Anadolu'nun bağrında yetiştirilmiş körpe, masum, kirlenmemiş zihinler anne babalarının elinden alınıp yavaş yavaş, sistematik bir şekilde örgüt elemanına dönüştürülmüştür.

Türkiye'deki İslami Hareketler içerisinde FETÖ, ortaya çıkışından itibaren farklı bir konumda olmuştur. Diğer dini örgütlenmelerle ilişkilerini hep sınırlı tutmuştur. Hiyerarşiyi, örgütlü olmayı ve başkalarının yaşamını kendi örgütsel amaçlarına feda edebilmeyi, mistik ve sapkın yöntemlerle takipçilerinin gündeminde tutan bu hareket zaman içerisinde büyük bir insan, bağlantı ve finans temerküzünü gerçekleştirmiştir. 15 Temmuz'da yaşanan cinnet halinin gösterdiği ise bu örgütün ne derece vahşileşebileceğinin ve motivasyonunun pür pragmatist bir vahşete dönüştüğünün somut delili olmuştur.

Milletlerin, kültürlerin, uygarlıkların, kıtalar arasındaki bir köprüsü ve karşılaştıkları bir arena vazifesi görmüş olan Anadolu toprakları, 15 Temmuz darbe girişimi ile bu karşılaşmaların devam ettiğini ve edeceğini milletimize göstermiştir. Eğer burada bir millet olarak yaşamaya devam edeceksek bu toprakları vatan kılmaya, vatanımız demeye devam edeceksek bunun bedelinin ağır olduğunu ve zaman zaman ödememiz gerektiğini akıldan çıkarmamalıyız.

15 Temmuz darbe girişimi pek çok yazar tarafından da altının çizildiği üzere Türkiye'nin darbeler tarihinde benzeri görülmemiş bir kalkışma idi. Elbette ki işin içinde askerlerin ve tankların olması noktasında öncekilerle bir benzerlik taşıyordu fakat bunun dışındaki her bileşeni yeni bir o kadar Başbakan ve Bakan asmışlardı. 12 Eylül'de gencecik fidanları yaşını büyüterek idam etmişlerdi. Caddelerde tankları yürütmüşlerdi ancak bütün bu günahlarına rağmen hiçbiri o tankları doğrudan bu milletin evlatlarının üzerine sürememişti. Bu ülkenin insanları, kendilerini korusun diye vergileri ile alınmasını sağladıkları uçaklar ve helikopterler tarafından vurulmamıştı. Bu durum, gözü dönmüş bir kararlılığın da göstergesi idi.⁷

⁷ Ertugay, F. (2017). 15 Temmuz Darbe Girişimi Hatırladıklarımız ve Hatırlayacaklarımız

15 Temmuz'da FETÖ tarafından ve onları destekleyen yurt dışındaki yandaşları ile birlikte aşağı yukarı 50 yıllık maceralarına baktığımız zaman bizlere geleceğimiz adına yeni bilgiler ve bilinçler sunmaktadır. 15 Temmuz gününden geriye doğru bu maceracıları maceralarını okumaya başladığımızda ilk başlarda içinde yaşadığımız şartlar gereğince ve çok iyi gizledikleri asıl amaçlarını örtmek için kullandıkları değerlerimiz ve kutsallarımızdan dolayı, insanlarımızın asıl olanı görmesini engellemeyi başardıklarını görmekteyiz. Ancak 80'lerin sonlarından 2000'lerin başlarına kadar hızla her alanda yayılmaya başladıkları zamanlarda, bazılarımızca asıl niyetlerinin ne olduğu anlaşılrsa da toplumun ahlaki ve dini hassasiyetlerini çok iyi bir şekilde örtü olarak kullanmalarından dolayı bir türlü toplum, niyetleri konusunda emin olamamıştır. 15 Temmuz'un hemen öncesinde ve sonrasında bu terör örgütünün asıl amacının dış işbirlikçileri ile birlikte iktidarı ve devleti bütün kurumları ile birlikte ele geçirmek olduğu anlaşılmıştır.

15 Temmuz başarısız darbe girişimini, Batının himayesindeki iç aktörlerin ve onların dış bağlantılarının yaşadığı büyük bir siyasi mağlubiyet olarak değerlendirmek gerekir. Darbenin asıl aktörü FETÖ, sadece geleneksel bir askeri darbe değil, Türkiye'nin tarihini ve kaderini yeniden tanımlamayı amaçlayan bir girişimde bulundu. Darbeci örgütün Batıyı, Türkiye'ye müdahale etmeye ikna aracı, çabası ve çağrısı olarak okunması gereken 15 Temmuz darbe girişimi, Türkiye siyasetinin yeniden yapılandırılma çabasının da başarısızlığıdır. Türkiye halkı kendi kaderini tayin hakkını başka mercilere devretmek istemediğini 15 Temmuz gecesi tüm dünyaya ilan etmiştir. Türk halkının direnişi, Batılı ülkelerin beklentilerinin karşılanmasına müsaade etmemiştir. Batılı devletlerin 15 Temmuz sonrasındaki hayal kırıklığı ve kızgınlığı bu milli direnişe, dolayısıyla planlarının değişmesine, bir tepkiydi. Demokrasinin güçlendirilmesi ve halkın kendi kaderini tayin etme hakkı yönünde atılmış önemli bir adım olan 15 Temmuz direnişi, milli iradeyi ve demokratik meşru hükümeti ortadan kaldırmak için gerçekleştirilen darbe girişimine karşı koyan bir "karşı devrim"dir.⁸

27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997 ve 27 Nisan 2007 askeri müdahaleleriyle neredeyse her on yılda bir ordu tarafından doğrudan darbeye maruz kalan Türkiye'de, Türk halkının zihinsel kodlarında bu darbelere karşı birikmiş bir öfke mevcuttu. Çünkü her bir darbe halk için yoksulluk, idamlar, tutuklamalar, işkenceler, ekonominin çökmesi, üretimin durması, özgürlüklerin kısıtlanması demektir. Bu yüzden de

"Biz Korkmadık/Kaçmadık Baba" (Cilt 1. Baskı). İstanbul, s.150

⁸ Ataman, M., & Shkurti, G. (2016). Batının darbe sicili ve 15 Temmuz darbe girişimine tepkisi (Cilt 6/2).

ADAM Akademi, s. 67-68

bir daha aynı şeyleri yaşamamakta kararlı görünen Türk halkı tam da Türkiye'nin yavaş yavaş ekonomik ve siyasal özgürlüğünü kazanmaya başlayıp, dış eksenlerden çıkmaya başladığı ve gerçek anlamda özgürleşmeye başladığı ve istikrarı yakaladığı bir dönemde tankların karşısında çıplak elleriyle durmuşlardır, Cumhurbaşkanının "Sokaklara, meydanlara çıkın" talimatını hiç tereddütsüz yerine getirmelerinin alt yapısında bu vardır.⁹ 15 Temmuz gecesi ve sonrasında meydanlara çıkan kitlenin çok büyük bir oranda, Cumhuriyet tarihi boyunca gerçekleştirilen darbelerin doğrudan mağduru olmuş olan ve bu bakış açısıyla hâlihazırda gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişiminin de başarıya ulaşması durumunda mağduru olacağını düşünen toplumsal kesimler olduğunu söylemek mümkündür. Bu toplumsal kesimler darbe girişiminin aynı zamanda ülkenin toplumsal ve ekonomik kazanımlarının kaybedilmesi anlamına geleceğini ve uluslararası bazı güçlerin

Türkiye'ye yönelik örtülü planlarının bir tezahürü olduğunu da düşünerek tüm bunlara engel olmak amacıyla da meydanlara çıktıklarını dile getirmişlerdir.¹⁰

O gece ve sonrasında, meydanlara çıkan ve özellikle kritik yerlerin önlerindeki toplanan insanlar darbe girişiminin faillerine yönelik büyük bir kızgınlık ve öfkeduymuşlardır. Bu kızgınlık ve öfkenin temel nedenleri içerisinde ise "darbelerle sorunların halledilemeyeceği", "darbenin ülkeyi geriye götüreceği", "ülkenin istikrarını zedeleyeceği", "sıkıyönetim ilan edilerek hak ve özgürlüklerin çiğneneceği", "ekonomik çöküntüye neden olacağı", "demokrasiye aykırı olduğu", "darbeyi yapanların dış güçlerin maşası olduğu ve darbenin arkasındaki asıl güçlerin Türkiye'nin güçlenmesini istemiyor oluşları", "iç savaş çıkması ve ülkenin bölünmesi gibi tehlikelere sebep olacağı" vb. düşünce ve değerlendirmeler, belirgin bir yer işgal etmektedir. Dolayısıyla, darbe girişimine ve onun faillerine yönelik öfke ve kızgınlığın şekillendirdiği refleksler, tepkiler ve endişeler, öncelikli olarak güvenlik, düzen, istikrar, hak ve özgürlükler ile ortak değerler olarak kabul edilen vatan, ülke, devlet, millet, ümmet gibi kavramlara yapılan çeşitli vurgular üzerinden ifade edilmiştir.¹¹

15 Temmuz darbe girişimi pek çok yazar tarafından da altının çizildiği üzere Türkiye'nin darbeler tarihinde benzeri görülmemiş bir kalkışma idi. Elbette ki işin içinde askerlerin ve tankların olması noktasında öncekilerle bir benzerlik taşıyordu fakat bunun

⁹ Ertugay, F. (2017). 15 Temmuz Darbe Girişimi Hatırladıklarımız ve Hatırlayacaklarımız "Biz Korkmadık/Kaçmadık Baba" (Cilt 1. Baskı). İstanbul, s.160

¹⁰ Ertugay, F. (2017). 15 Temmuz Darbe Girişimi Hatırladıklarımız ve Hatırlayacaklarımız "Biz Korkmadık/Kaçmadık Baba" (Cilt 1. Baskı). İstanbul, s.259-260

¹¹ Ertugay, F. (2017). 15 Temmuz Darbe Girişimi Hatırladıklarımız ve Hatırlayacaklarımız "Biz Korkmadık/Kaçmadık Baba" (Cilt 1. Baskı). İstanbul, s.276

dışındaki her bileşeni yeniydi. Caddelerde tankları yürütmüşlerdi ancak bütün bu günahlarına rağmen hiçbir o tankları doğrudan milletin evlatlarının üzerine sürememişlerdi. Bu ülkenin insanları, kendilerini korusun diye vergileri ile alınmasını sağladıkları uçaklar ve helikopterler tarafından vurulmamıştı. Bu durum, gözü dönmüş bir kararlılığın da göstergesi idi.¹²

Medya günümüzde öyle etkili bir sektördür ki, sadece medya araçları kullanılarak toplumlar siyasal, kültürel, dini ve ideolojik açıdan bir yönden başka bir yöne sürüklenabilir ve onlara yön verilebilir. Medyanın, dijital medya, sosyal medya ve ana akım medya dediğimiz farklı çeşitleri vardır. Ancak son birkaç yıldır Dijital medya ve özellikle de sosyal medya ana akım medyanın çok önüne geçmiştir. Dijital medyanın son yıllardaki yükselişini göz önüne alarak tezimiz, seçtiğimiz gazetelerin matbu nüshaları değil de dijital nüshaları üzerinden yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, 15 Temmuz darbe girişiminin Arapça yayın yapan bazı internet haber sitelerinde ele alınış tarzının nasıl olduğu sorusunu içerik analizi uygulamasına dayalı olarak yanıtlamaktır.

Bu amaca bağlı olarak; çalışmamızda Batı kaynaklı bir yayın kuruluşu olan BBC'nin Arapça yayın yapan bir kolu olan BBC Arabic haber sitesi, Batı'nın 15 Temmuz darbe girişimini Arap dünyasına aktarma biçiminin nasıl olduğunu, bu aktarımların Türkiye gerçekleriyle ne denli örtüştüğünü görmek için seçilmiştir.

Arabic 21 adlı internet haber sitesi, Türkiye'den Arap ülkelerine, Arapça yayın yapan bir haber sitesi olmasından ve Türkiye de yaşananları Arap dünyasına en doğru biçimde aktarma çabası taşımasından ötürü seçilmiştir. el-Ehrâm internet haber sitesi ise Mısır'dan yayın yapıp, Mısır rejiminin başındaki Sisi yönetiminin gayr-i resmi yayın organı olan ve genel itibarıyla Türkiye aleyhtarı bir yayın politikası izleyen bir haber sitesi olmasından dolayı seçilmiştir.

Körfez bölgesindeki Arapların 15 Temmuz darbe girişimine karşı bakış açılarını saptamak, darbe girişimini nasıl aktardıklarını ve bu aktarımın Türkiye gerçekleri ile ne denli örtüştüğünü gözler önüne serebilmek adına da bölgedeki lider yayın kuruluşlarından olan el-Arabiyye ve el-Cezîre internet haber siteleri seçilmiştir. Son olarak da İran'ın Arap dünyasına 15 Temmuz darbe girişimini nasıl aktardığını ve bu aktarımların Türkiye gerçeği

¹²Ertugay, F. "15 Temmuz Darbe Girişimi Hatırladıklarımız ve Hatırlayacaklarımız "Biz Korkmadık/Kaçmadık Baba" 2017, Cilt 1. İstanbul.

ile ne denli örtüşüp örtüşmediğini görebilmek için de İran üzerinden Arapça yayın yapan el-Âlem internet haber sitesi seçilmiştir.

Tezimizde özellikle Mısır'daki Sisi rejimine yakın, hatta rejimin gayr-i resmî yayın organı olan el-Ehrâm haber sitesini incelemeyi, yine Suudi Arabistan'dan yayın yapan ve Türkiye aleyhtarı bir yayın politikası izlediğini düşündüğümüz el-Arabiyye internet haber sitelerini ve İran üzerinden Arapça yayın yapan, hatta aynı isimle televizyon kanalı da olan ve Türkiye aleyhtarı yayın yapan el-Âlem internet haber sitelerini seçmemizin nedeni, bu sitelerin 15 Temmuz darbe girişimine karşı olumsuz yaklaşımlarını görebilmektir.

Başarısız darbe girişimi gecesi ve devamındaki kritik birkaç haftada neler yaşandı? 15 Temmuz darbe girişimi gecesinden itibaren ve devamındaki bir yıllık süreçte yaşanan OHAL kararının içeriği ve uluslararası kamuoyundaki yansımaları ne şekilde oldu? Ordu ve yargı kurumları başta olmak üzere kamu kurumlarındaki terör bağlantılı unsurların temizlenmesi konusuyla ilgili söz konusu haber sitelerinin değerlendirmeleri nasıldı? Kamuoyuna yansıyan işkence iddiaları, idam cezasının gündeme gelmesi ve idam cezasının gündeme gelmesinin başta Batılı ülkeler olmak üzere dünya kamuoyundaki yansımaları ve tepkileri ne şekilde idi? Darbeci unsurların yargılanma süreci söz konusu medya kuruluşlarında nasıl aktarıldı? Bu aktarımların siyasi tonu nasıldı? Tezimize konu olan medya kuruluşlarından seçtiğimiz köşe yazarları 15 Temmuz'la ilgili yazılarında Türkiye'yi destekler bir dil mi kullandılar, yoksa eleştirel bir tavır mı sergilediler? Başlıkları çalışmamızın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

Çalışmamızda ilk olarak bahsi geçen haber sitelerinin 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili yayınladıkları haberlerin kronolojik bir sıralaması yapılmış, haberlerin çevirisi gerçekleştirilmiş ve arşivlenmiştir. Arşivlenen haberlerden konu başlıklarımıza uygun olanları seçilerek içerik değerlendirmesi yapılmıştır. Yine çalışmamızda tezimize konu olan haber sitelerinde yayınlanan 15 Temmuz darbe girişimi hakkındaki köşe yazarlarının yazıları ayrı bir başlık altına toplanmış ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

BÖLÜM I

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ VE KRİTİK BİRKAÇ HAFTA

1.1. Darbe Gecesi ve Devamındaki Birkaç Haftada Yaşananlar

Ankara'da Akıncı Üssü'nde üst üste yapılan toplantılarda askeri kararlar değil, hain planlar yapıldığını Türkiye ancak 15 Temmuz gecesi öğrendi. 15 Temmuz 2016 Cuma günü Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki FETÖ mensubu bir grup subay tarafından başlatılan darbe girişimi, tüm yurttan 21 saatte kontrol altına alındı. Türk demokrasine ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a karşı düzenlenen darbe girişimini Türk halkının başarısız kılmasından sonra 15 Temmuz 2016 günü Türkiye'nin modern tarihinin en önemli günü oldu.

Arabic 21, darbe gecesini ve ilk 24 saatte yaşananları fotoğrafları ile birlikte objektif bir şekilde ve Türkiye gerçeklerini yansıtan bir şekilde sunmuştur. Türkiye'nin o gece yaşadıklarını en doğru bir şekilde Arap toplumuna aktarma çabası gütmüştür. Bu çabayı söz konusu sitenin 15 Temmuzla ilgili tüm haber ve köşe yazılarında görmekteyiz. Bu amaçla söz konusu haber sitesinin yayınladığı haberlerden bazılarını burada aktarmaya çalıştık. Arabic 21 internet haber sitesinin başarısız darbe gecesine dair aktardığı tarihi görüntüler şunlardır:¹³

Arabic 21'de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.1: Darbeci unsurlar İstanbul'daki Boğaz Köprüsü'nü kapatıyorlar.

¹³Salah Aldhani, "أبرز مشاهد ومواقف وثقتها الكاميرا لانقلاب تركيا الفاشل", 15 Temmuz 2017, <https://arabi21.com/story/1021095/صور-الفاشل-لانتقال-تركيا-الكاميرا-وثقتها-المشاهد-ومواقف-وثقتها-الكاميرا-لانتقال-تركيا-الفاشل> (Erişim Tarihi: 15.07.2017)

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.2: Askerler Asya yönüne doğru arabaların geçişini engellediler ve kendilerine karşı koyan sivillere ateş açtılar.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.3: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan CNN Türk kanalında FaceTime uygulaması ile yaptığı konuşmada darbecilere karşı koymak için halkı sokağa çağırdı.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.4: Bir vatandaşın çıplak göğsüyle darbeci askerlere karşı koyduğu an

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.5: Darbeci tankların ilerleyişine engel olmak için yere uzanan adam.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.6: Türkler tanklara saldırıyorlar, tankları kontrol altına alıyorlar ve darbeci askerleri yakalayıp silahlarını alıyorlar.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.7: Tankları kontrol altına aldıktan sonra tankların üzerine çıkarak Türk bayrakları salladılar.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.8: Darbeciler sivillere gerçek kurşun sıkıp pek çoğunu öldürdüler.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.9: Siviller darbecilerin tanklarının üzerine çıkıp darbenin başarısız oluşunu kutladılar.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğraf 1.10: Türkler köprüyü kapatan tankları kontrol altına aldılar.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı1.11: SKY News kanalının, Erdoğan’ın Almanya’ya sığındığını iddia etmesi skandalı.

Arabic 21’de geçen ilgili haberin fotoğrafı1.12: Türkler, darbe girişiminden kurtulduktan sonra Atatürk Havalimanı’nda Erdoğan’ı karşıladılar.

Arabic 21 adlı internet gazetesi Cumhurbaşkanı'nın Marmaris'teki otelde darbe haberini aldıktan sonra birtakım telefon görüşmeleri yaptığı, darbeci askerlerin Cumhurbaşkanı'nın kaldığı otele indikleri, helikopterin havadaki görüntüsü ve otelin saldırıya uğramış halinin görüntüsü yer almaktadır.

Arabic 21 başka bir haberde, Yeni Şafak gazetesinden referansla, Cumhurbaşkanı'nın Marmaris'te otelde bulunduğu sırada darbe girişimi haberini duyduğu anın resmi ve Erdoğan'ın o gece bulunduğu otelin görüntülerini yayımladı. O otele darbecilerin, Cumhurbaşkanı'nın şahsını hedef alarak helikopterle saldırdığını ifade etti.¹⁴

Arabic 21'de geçen ilgili haberin fotoğrafı 1.13

Söz konusu site o gece yaşananlara dair haberde Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar ve üst düzey bazı subayların Genelkurmay Karargâhı içinde derdest edilme görüntülerine de yer verdi. Fotoğraflarda, Hulusi Akar'ın ve onun yardımcısı General Yaşar Gürel'in, Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki Çolak'ın, Genelkurmay Başkanlığını basan darbeci unsurlar tarafından rehin alındıkları görülmektedir. Fotoğraflarda darbeciler, Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki Çolak'ı yere yatırıp ellerini arkadan bağlamaya zorladıkları Özel Kalem Müdürü Ramazan Güzel'i rehin aldıkları, Genelkurmay İkinci Başkanı Yaşar Gürel'i komuta katına getirdikleri General İhsan Uyar'ın yere yatırıldığı, elleri darbecilerden

¹⁴ BBC Arabic, "مؤيدو الحكومة والمعارضة في مظاهرة مشتركة لرفض المحاولة الانقلابية في تركيا", 24 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160723_turkey_presidential_guard (Erişim Tarihi: 24.07.2016)

biri tarafından bağlandığı, son olarak da Hulusi Akar'ın bir grup darbeci Akıncı Üssü'ne götürmek amacıyla helikoptere bindirmek için alt kata indirdikleri görülmektedir.

Arabic 21'de geçen ilgili haberin fotoğrafı1.14: Genel Kurmay Başkanı Hulusi Akar

Arabic 21'de geçen ilgili haberin fotoğrafı1.15: Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki Çolak ve Özel Kalem Müdürü Subay Ramazan Güzel

Arabic 21'de geçen ilgili haberin fotoğrafı1.16: Kara Kuvvetleri Komutanı General İhsan Uyar

BBC Arabic, o gece ve devamındaki birkaç günlük sürecin yetkililerin demokrasiyi savunma çağrısına cevap vermek için halkın sokaklara çıktığını, cuma gecesi iki büyükşehirde patlama sesleri duyulduğunu ve tankların İstanbul'daki Boğaz Köprüsüne yayılıp, trafiği kapatmaları ile başladığını aktardı.

Ayrıca BBC Arabic, ordu güçlerinin sokaklara yayıldığını, Ankara semalarında askeri uçakların alçak uçuş yaptığını, Meclis binasının ve Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nın bombalandığını, İstanbul'daki Taksim Meydanı'nda ciddi çatışmalar yaşandığını ve meydan yakınlarında patlama sesleri duyulduğunu söyledi.¹⁵ Daha sonra da ordudan bir grup kişinin açıklama yayınladığını duyurdu. Açıklamada Sulh Konseyi'nin ülkenin işlerini devraldığı, anayasal düzeni, demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerini yeniden tesis etmek için bir askeri darbe gerçekleştirdiklerini vurgulandı.

Haberlerin devamında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın telefon aracılığıyla Marmaris'ten bir mesaj gönderdiğini ve halkı darbecilere karşı durmak için sokağa çıkmaya çağırdığını ifade edildi. Cumhurbaşkanı'nın İstanbul'a dönüşünden sonra söylediği “Yaşananlar bir ihanet ve başkaldırıdır, bunu yapanlar ağır bedeller ödeyeceklerdir” sözünü ve Başbakan Binali Yıldırım'ın aralarında üst düzey subayların da bulunduğu üç bin civarında askerin darbe girişiminden sonra tutuklandığına dair basın açıklamasını ayrıca Başbakan Binali Yıldırım'ın “Darbe girişimi Türkiye demokrasisinde kara bir lekedir” sözünü aktardı.

Ayrıca BBC Arabic “Büyük Kalabalıklar Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Yetkililerin Demokrasiye Destek Çağrısına Cevap Veriyor” haber başlığını kullanarak Başbakan Binali Yıldırım'ın “Darbe girişimi Türkiye demokrasisinde kara bir lekedir”¹⁶ sözünü aktardı. “Hükümetin Destekçileri ve Muhafızları Türkiye'deki Darbe Girişimine Tepki Olarak Ortak Gösteri Düzenlediler” şeklinde başlık attı. Haberin içeriğini ise şöyle aktardı: “Türkiye'deki en büyük iki siyasi parti olan Adalet ve Kalkınma Partisi ve CHP'nin taraftarları ve diğer partilerden on binlerce kişi Taksim Meydanı'nda, geçen hafta ülkede yaşanan darbe girişimini protesto etmek için toplandılar. İktidar ve muhalefet partileri ilk defa adına “Cumhuriyet ve Demokrasiye Destekleme Mitingi” adını verdikleri mitingde bir araya geldiler. Bu gösteri ve büyük partilerin toplanma çağrısını sol ve laik olan CHP yaptı. Miting geniş güvenlik önlemleri altında gerçekleşti. Mitingde CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu da konuştu ve demokrasinin yurt dışı ve yurt içinde barış temelleri üzerine inşa edildiğini vurguladı. Kemal Kılıçdaroğlu tüm partilerin darbeye şiddetle karşı çıktıklarını ve Türkiye'de demokrasi ortak kavramının ardında birleştiklerini ve bu bakış açısıyla Türkiye'de bir siyasi uzlaşma kültürünü teşvik etmenin yolunun açılacağını söyledi. Kemal

¹⁵BBC Arabic, “تركيا: حشود كبيرة تلي نداء السلطات لنصرة الديمقراطية بعد محاولة الانقلاب العسكري الفاشلة”, 16 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160716_erdugan_speech (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

¹⁶BBC Arabic, “تركيا: حشود كبيرة تلي نداء السلطات لنصرة الديمقراطية بعد محاولة الانقلاب العسكري الفاشلة”, 16.07. 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160716_erdugan_speech (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

Kılıçdaroğlu: “Bir kere daha demokrasi, laiklik ve sivil hukuk devleti ilkelerini Türk devletinin kurucusu olduğu ispatlanmış oldu. Bu ilkeler modern uygarlığa giden yolumuzdur” dedi. Kemal Kılıçdaroğlu devleti öfke ve misilleme ile hareket etmemeye çağırdı. Darbeye karışanların yasalara uygun olarak yargılanmaları gerektiğini söyledi. “İşkence, kötü muamele, baskı, korkutma, darbe durumlarını artıracak eylemlerdir ve buna izin verilmemelidir” diye ekledi. Erdoğan ve iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi taraftarları da mitinge katıldılar. Onların çoğu darbe gününden beri sokağa çıkıp ellerinde Türk bayrakları ile meydanlara dağılmış durumdadırlar. Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar Türk televizyonuna yaptığı açıklamada darbe girişimine katılan askerlerin ülkeye büyük zarar verdiklerini ve en ağır yaptırımlarla karşılaşacaklarını söyledi”¹⁷

Ayrıca BBC Arabic, “Yüz Binlerce İnsan Geçen Ay Ortasında Yaşanan Darbe Girişimini Kınamak İçin İstanbul’da Gerçekleşen Büyük Gösteri” başlığıyla Yeni Kapı Mitingi’ne değindi. ¹⁸

el-Cezire’nin darbe girişimi ve ilk 24 saatte yaşananlarla ilgili yaptığı haberleri taradığımızda o geceye dair şu ifadeleri kullanarak haber yaptığını gördük: “Türk İstihbaratı darbe girişimini, gerçekleşmesinden birkaç saat önce ortaya çıkardı ve bu, darbeyi yapanların darbe saatini 6 saat öne çekmesine sebep oldu. İstihbarat cuma günü saat 16.00’da darbe girişimine işaret eden şüpheli olaylar gözlemledi ve darbe girişimi yerel saatle saat 21.00’de uygulanmaya başlandı. Ertesi sabaha kadar sürdü. Darbeciler darbe planının ortaya çıktığını fark edince gece 3’te başlayacak olan darbenin saatini öne almak zorunda kaldılar. İstihbaratın Türk ordusunu izleme yetkisi olmadığından Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanı Hakan Fidan derhal Genelkurmay Başkanlığı’na yöneldi ve Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar’la saat 16.30 civarında görüştü ve ona bilgileri aktardı. Bundan sonra çeşitli görüşmeler gerçekleştirildi fakat komploda parmağı olan Askeri İstihbarat Müdürü ve Hulusi Akar’ın Yaveri normal dışı bir hareketliliğin olmadığını, bazı kuvvetlerin rutin hareketleri olduğunu vurguladı. Fakat Milli İstihbarat Başkanı’nın ısrarı üzerine Genelkurmay Başkanı tüm birliklere ve ordu kamplarına rutin bile olsa herhangi bir hareketliliği durdurmaları emrini verdi. Hakan Fidan saat 17.30 civarında genelkurmay binasından ayrıldı ve MİT Karargâhı’na döndü. Darbeciler MİT’in durumu araştırmaya

¹⁷BBC Arabic, “تركيا: حشود كبيرة تتلبي نداء السلطات لنصرة الديمقراطية بعد محاولة الانقلاب العسكري بالفاشلة”, 24.07.2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160723_turkey_presidential_guard%20 (Erişim Tarihi:24.07.2016)

¹⁸BBC Arabic, “مظاهرات ضخمة في إسطنبول للتنديد بمحاولة الانقلاب بالفاشلة”, 07.08.2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/08/160807_turkey_protest_coup (Erişim Tarihi:07.08.2016)

başladığını fark edince komplonun açığa çıkmasından korktular ve gece 3'te yapılması planlanan darbe planını öne çekme ve hemen harekete geçme kararı aldılar. Bir grup darbeci, Hulusi Akar'ı tutukladı ve onu darbeye katılmaya zorladılar. Bunu reddedince onu bağladılar, başını kapattılar ve bir odaya kapattılar. Genelkurmay Başkan Yardımcısı'nı da tutukladılar. Daha sonra Hava Kuvvetleri Komutanını tutukladılar. Saat 20.00 civarında istihbarat bir darbe olduğunu vurguladı ve Hakan Fidan, Marmaris'te tatilde olan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüştü, ona darbeyi haber verdi ve insanlara bu durumu söylemesini istedi ve tüm istihbarat birimlerine ölünceye kadar darbecilerle savaşma ve karşı koyma emri verdi.”¹⁹

el-Cezîre, “Cumhurbaşkanı'nın Uçağının Güvenliğinin Sağlanması” başlığıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Marmaris'ten İstanbul'a inişi ile ilgili detayları aktardı. Bu detayları şu şekilde verdi: “Darbeciler Birinci Ordu Komutanı Ümit Dündar ile görüştüler ve ondan kendilerine katılmasını istediler. Komutan saat 20.30 civarında Cumhurbaşkanı'nı arayarak, uçağının korunacağı konusunda garanti verdi. Birinci Ordu Komutanı iki tane F-4 savaş uçağına, darbecilere ait iki F-16 uçağına karşı koymalarını ve uçakları İstanbul semalarından uzaklaştırmalarını emretti. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Cumhurbaşkanlığı uçağıyla değil de normal bir uçakla Dalaman Havaalanı'ndan ayrıldı. Onunla beraber iki uçak ta Erdoğan'ı gizlemek için İstanbul'a doğru havalandı. Birinci Ordu Komutanı'nın müdahalesiyle, İstanbul semalarındaki Cumhurbaşkanı'nın uçağının güvenliği sağlandı. Vatandaşlar ve polisler havaalanının güvenliğini sağlamayı başardı ve darbeciler havaalanını boşaltmaya mecbur bırakıldı. Birkaç saat süreyle darbecilerin kontrolüne giren havaalanı pistinin güvenliğini sağlayıp, Cumhurbaşkanı'nın uçağının inmesine yardım ettiler. Burada Cumhurbaşkanı toplanan kalabalığa bir konuşma yaptı.”²⁰

el-Cezîre, darbeci Yurtta Sulh Konseyi'nin başarısız darbe girişimi gecesini TRT'de zorla okuttukları darbe bildirisi metnini de verdi.”²¹

el-Cezîre, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun “Türkiye'nin cuma günü şahit olduğu şeyler tarihimize, kültürümüze ve demokrasimize karşı yönelmiş gerçek bir darbedir.

¹⁹el-Cezire, “الجزيرة-تنشر تفاصيل-انكشاف-خطة-الانقلاب-الفاشل-بتركيا”, 20 Temmuz 2016

<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/19/-الانقلاب-الفاشل-بتركيا> (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

²⁰ el-Cezire, “الجزيرة-تنشر تفاصيل-انكشاف-خطة-الانقلاب-الفاشل-بتركيا”, 20 Temmuz 2016

<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/19/-الانقلاب-الفاشل-بتركيا> (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

²¹el-Cezire, “نص-بيان-انقلاب-تركيا-الفاشل”, 17 Temmuz 2016,

<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/17/-انقلاب-تركيا-الفاشل> (Erişim Tarihi: 17.07.2016)

Türkiye halkının dik duruşlu tutumu ülkenin ulaştığı siyasi olgunluğun boyutlarını ortaya koymuştur. Etrafında toplandığımız ortak değerler Cumhuriyet ve demokrasinin değerleridir. Bundan dolayı demokrasiyi güçlendirmek hepimizin görevidir. Demokrasiyi sadece sözle, dille değil kalpten de savunmalıyız. Demokrasi bir topluluğun diğerine üstünlüğü değildir, aksine hukukun tüm topluluklara üstün olması demektir. Bunlar da düşünce özgürlüğü, gazetecilik, bağımsız yargı ve güçler ayrılığı, inanç özgürlüğü, ortak değerleri savunmaktır. Dün halkımız sokaklara çıktı ve darbeye karşı kendini savunma hakkını kullandı. Hakların çiğnenmesine izin vermeyeceğiz. Bu meclis Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerindendir, değerlerindendir ve sonsuza dek savunulacaktır” şeklindeki konuşmasını aktardı.²²

el-Cezîre'den bir kısmını aktardığımız bu bilgiler, söz konusu haber sitesinin darbe girişiminin ilk saatlerinde yaşananları objektif bir şekilde sunduklarını göstermektedir. el-Arabiyye, 15 Temmuz gecesine dair pek çok detaylara yer verdi. O detaylardan birisi de Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım'ın o gece yaptıkları açıklamalardır. Söz konusu açıklamalar şu şekilde haberleştirildi: “Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, İstanbul'a ulaştıktan sonra, darbeye kalkışanların gerekli cevabı alacaklarını, ihanetlerin bedelini ödeyeceklerini söyledi ve milli iradenin üzerinde güç olmadığına işaret etti. Erdoğan, İstanbul Havalimanı'nın salonunda yaptığı konuşmada başarısız darbe girişiminin olduğu terörden ve teröristlerden temizlemek için bir fırsat olacağını da ilave etti. Türk Cumhurbaşkanı, Türk vatandaşlarına karşı, silah doğrultmayı kabul etmeyen subaylara seslendi ve darbeye küçük bir grubun karıştığına dikkat çekti. Erdoğan “Genelkurmay Başkanı'nın durumunu bilmiyoruz” dedi. Başbakan Binali Yıldırım darbe girişimi ile bağlantılı 130'dan fazla kişinin tutuklandığını duyurdu.”²³

el-Arabiyye haber sitesi, Başbakan Binali Yıldırım'ın darbe girişimini görüşmek için düzenlenen Meclis olağanüstü oturumunda yaptığı konuşmadaki “Türkiye'deki siyasi partilerin yardımlaşması yeni bir başlangıç olmuştur. Biz güçlü durma talimatını halkımızdan aldık. Bu duruşu sergileyen Türk halkına teşekkür ediyorum. Şehitlerimize rahmet diliyorum, yaralıları şifa diliyorum. Milletvekillerine ve liderlere teşekkür ediyorum” sözünü de aktardı. Habere göre Binali Yıldırım konuşmasında, “Elleri

²² el-Cezire, “يلدرم يعد ببداية جديدة بعد الانقلاب الفاشل”, 16 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/16/الانقلاب-الفاشل-يلدرم-يعد-ببداية-جديدة-بعد-الانقلاب-الفاشل>, (Erişim Tarihi:16.07.2016)

²³ el-Arabiyye, “أردوغان: الانقلابيون سيفدون ثمن خيانتهم”, 16 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/أردوغان-لا-سلطة-تعلو-على-الإرادة-الوطنية>.html(Erişim Tarihi: 16.07.2016)

kırılacaktır. Meclis'e darbe yapmaya çalışan herkes kaybetti, bundan sonra da kaybedecek. Onlardan biri bunu yapmaya kalkışrsa bu Meclis'e dokunmaya çalışan herkesi başarısız edecek, Türk halkı onların karşısında duracaktır. Türkiye dün yaşanan başarısız darbe girişimi ile Türkiye demokrasi tarihinde kara bir lekeye şahit oldu. Paralel çeteler Türkiye demokrasisini ele geçirmeye çalıştılar fakat bunda başarısız oldular. Çünkü Türk halkı onların karşısında durdu. Bu darbe girişimi, pek çok emniyet mensubunun ve sivil vatandaşın şehit olmasına yol açtı. Ülkeyi büyük bir musibetten kurtardık. Darbe girişimi, askeri komutanın emriyle gerçekleşmedi. Aksine ordu içindeki terör cemaati ile bağlantılı küçük bir grup tarafından gerçekleştirildi" dedi.²⁴

el-Arabiyye, 15 Temmuz gecesi ile ilgili "Türk Silahlı Kuvvetleri, Anayasal Düzeni ve İnsan Haklarını Korumak İçin Ülke Yönetimini Kontrol Altına Aldı" şeklinde başlık attı. O gece TRT'de zorla yayınlatılan askeri açıklamaya dair detayları da verdi. Anayasanın askıya alındığını ve sıkıyönetim ilan edildiğini duyurdu. TRT'ye açıklama yapan darbeci ordu sözcüsünün devleti şu an vatandaşların güvenliğini sağlayacak olan, Sulh Konseyi'nin yönettiği ve mevcut hükümetin anayasal laik sisteme zarar verdiğine işaret eden sözünü aktardı. Darbeciler tarafından Türk televizyon kanallarına gönderilen ve yayınlanan ordunun önceliğinin Türkiye'nin tüm dış ilişkilere devam etmesi olacağına dair açıklamayı aktardı. Haberin devamında Başbakan'ın ordu içindeki bir grubun yönetimi ele geçirmeye çalıştığına, fakat yenileceklerine, bu girişimi bir darbe olarak nitelemenin yanlış olduğuna, askeri darbe sorumlularının bunun bedelini pahalıya ödeyeceklerine dair konuşmasını aktardı. Anadolu Ajansı'ndan referans yaparak Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın darbeciler tarafından tutuklandığını söyledi.

el-Arabiyye kaynakları diğer bir haberde ise, İstanbul'daki Emniyet Genel Müdürlüğü Karargâhı'nda bir patlama olduğunu ifade etti. Ordunun İstanbul'daki Adalet ve Kalkınma Partisi'nin ana karargâhını kontrol altına aldıklarını söyledi. Bir Cumhurbaşkanlığı yetkilisinin, dünyayı Türk halkına destek vermeye çağırان telefon görüşmesini aktardı. CNN Türk'ten alıntı yaparak Cumhurbaşkanı'nın güvenli bir yerde olduğunu, Reuters Ajansı'ndan da alıntı yaparak Atatürk Havaalanı'na yolcuların gidişinin durdurulduğunu ifade etti.

el-Arabiyye, darbe girişimi gecesi ABD Başkanı Obama'nın ve Avrupalı ve Rus bazı üst düzey yetkililerin ilk resmi değerlendirmelerini de aktardı. Söz konusu haber sitesi,

²⁴ el-Arabiyye, "رئيس وزراء تركيا: أَدْعُو المَواطنِينَ لِلنَّزُولِ لِلْمِيَادِينِ اللَّيْلَةِ", 16 Temmuz 2016

<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-المواطنِينَ-لِلنَّزُولِ-لِلْمِيَادِينِ-لِلَّيْلَةِ>.html, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

Obama'nın "ABD Türkiye'deki darbeyle ilgili gelişmeleri izlemektedir" sözünü aktardı. ABD Uluslararası Güvenlik Konseyi Sözcüsü ve Ulusal Güvenlik Ekibi Başkanı'nın, Obama'ya, Türkiye'deki gelişmeler hakkında bilgi verdiklerini söyledi. Rus Dışişleri Bakanı Lavrov'un kan dökülmesini önleme çağrısını ve ABD'li meslektaşı John Kerry ile yaptığı ortak basın toplantısında "Sorunların anayasal çerçevede çözülmesi gerekir" sözünü ve Alman Hükümeti'nin, Türkiye'deki demokratik sisteme saygı duyulmasına dair çağrısını aktardı.²⁵

el-Arabiyye, darbe girişimi sabahı Boğaz Köprüsündeki darbeci askerlerin teslim olma görüntülerinin Türk televizyonlarında canlı olarak yayınlanmasını, Türk F-16 uçaklarının darbe sabahı darbecilerin tanklarını bombalamaları ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul'da Havaalanı'nda ortaya çıkıp kendisini bekleyenlere yaptığı konuşmanın içeriğini haber yaptı.²⁶ Haberde tarafımızca dikkat çeken şey Atatürk Havaalanı'nda Erdoğan'ı bekleyen Türk vatandaşlarının, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın taraftarları olarak lanse edilmesidir. Oysaki o gece sokağa çıkan Türkler her kesimden, her ideolojiden oluşan ve ortak değerleri için bir araya gelen insanlardı. O gece partiler ve ideolojiler üstü bir çaba vardı. O yüzden de sokağa çıkan herkesi Erdoğan taraftarı olarak değerlendirmek ve sınırlamak yanlış olur.

el-Arabiyye, Meclis oturumunda Başbakan Binali Yıldırım'ın yaptığı konuşmaya yer verdi ve konuşmayı şöyle aktardı: "Emniyet birimleri ve medya kuruluşları ve halk cesur bir şekilde bu darbe girişiminin karşısında durdular. Darbenin karşısında duran muhalefete de teşekkür ediyorum. "Türkiye'deki siyasi partiler arasındaki bu dayanışma darbe girişiminin ardından yeni bir başlangıç olacaktır."²⁷

Söz konusu site, "Hükümetin televizyon kanalı TRT birkaç saat süren kesintiden sonra yayına döndü" şeklinde haberi yaptı. Aynı zamanda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın CNN Türk kanalına, "Darbe ordu içinden bir grubun gerçekleştirdiği bir girişimdir" dediği, taraftarlarını sokağa çıkmaya çağırdığı konuşmasını aktardı. İnternet takibi yapan iki kuruluşun, Türkiye'de Facebook, Twitter ve Youtube'un engellediğine dair

²⁵ el-Arabiyye, "انقلاب تركيا: الجيش يعطل الدستور ويفرض الأحكام العرفية", 16 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/15/-إغلاق-الجسر-بين-الرئيسيين-في-اسطنبول.html>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

²⁶ el-Arabiyye, "بالفيديو: استسلام عشرات جنود الانقلاب على جسر البوسفور", 16 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-بالفيديو-استسلام-عشرات-الجنود-الأثر-ك-على-جسر-البوسفور.html>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

²⁷ el-Arabiyye, "برلمان تركيا: الانقلابيون سينالون جزاءهم عاجلا أم آجلا", 16 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-البرلمان-التركي-يعقد-جلسة-طارئة-بعد-المحاولة-الانقلابية.html>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

ortaya çıkması onun destekçilerinin içlerindeki sokağa çıkma kahramanlığını canlandırdı. Erdoğan rejimine karşı darbe yapmaya çalışan ordu birliklerini frenledi”³⁰ yorumunu yaptı.

el-Âlem, 15 Temmuz darbe girişiminin ilk saatleri ile ilgili yaptığı haberlerde Adalet Bakanı Bekir Bozdağ’ın aktardığı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve onu İstanbul’a götüren uçağın pilotunun darbe gecesi İstanbul Havaalanı’na inişinden hemen önceki konuşmasının ayrıntılarını haber yaptı. Bu konuşmanın ayrıntılarını da detaylı bir şekilde aktardı.³¹

Ayrıca el-Âlem, “Resmi Yalanlamalar Ve Medyadan Sızdırılan Bilgiler Arasında Kayıp Türk Filosu” başlığıyla İngiliz Times gazetesinin başarısız darbe girişimi gecesi Türk filosundan 14 savaş gemisinin kayıp olduğuna ve Deniz Kuvvetleri Komutanı’nın ya darbecilerin elinde esir ya da kayıp gemilerden birinde olduğuna dair iddiasını aktardı. “Bu iddia daha sonra Türk Resmi Kaynakları tarafından yalanlandı”³² dedi.

el-Âlem, “Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı Darbeden Kim Kurtardı?” şeklinde haber başlığı yaparak Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Katar’daki el-Cezire kanalına verdiği röportajı aktardı. Röportajda Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “ilk haberi eniştemden aldım. Gelişmeler haberin doğru olduğunu gösterdi” şeklindeki sözünü aktardı.³³

el-Âlem bir başka haberde ise “el-Arabiyye Kanalının Spikerinin Gafı” başlığıyla el-Arabiyye kanalı spikerinin “Darbe girişiminde bulundular ancak maalesef başarısız oldu” cümlesinde dil sürçmesi olup olmadığı ile ilgili detaylara yer verdi.³⁴

³⁰ el-Arabiyye, “تحرير رئيس الأركان التركي من قبضة الانقلابيين”, 16 Temmuz 2016

<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/رئيس-الوزراء-التركي-تعيين-رئيس-أركان-جديد-للجيش> (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

³¹ el-Âlem, “تفاصيل حوار أردوغان وقائد طائرته ليلة الانقلاب الفاشل”, 20 Temmuz 2016,

<https://www.alalamtv.net/news/1840915/تفاصيل-حوار-أردوغان-وقائد-طائرته-ليلة-الانقلاب-الفاشل> (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

³² el-Âlem, “أسطول تركيا الضائع بين النفي الرسمي والتسريبات الإعلامية”, 19 Temmuz 2016,

<https://www.alalamtv.net/news/1840647/أسطول-تركيا-الضائع-بين-النفي-الرسمي-والتسريبات-الإعلامية> (Erişim Tarihi: 19.07.2016).

³³ el-Âlem, “!من أنقذ الرئيس التركي من انقلاب.. أردوغان بنفسه يجيب?”, 21 Temmuz 2016,

<https://www.alalamtv.net/news/1841411/من-أنقذ-الرئيس-التركي-من-الانقلاب-أردوغان-بنفسه-يجيب؟> (Erişim Tarihi: 21.07.2016).

³⁴ el-Âlem, “كيف بررت-مذبة-العربية-تأسفها-لفشل-انقلاب-تركيا?”, 21 Temmuz 2016,

<https://www.alalamtv.net/news/1842231/كيف-بررت-مذبة-العربية-تأسفها-لفشل-انقلاب-تركيا؟> (Erişim Tarihi: 21.07.2016)

BÖLÜM II

BAŞARISIZ DARBE GİRİŞİMİ SONRASINDAKİ BİR YILLIK SÜREÇ

2.1. OHAL'in İlan Edilmesi

TDK'ya göre OHAL (Olağanüstü hal): Sıkıyönetimden önce, sonra veya bundan tamamen bağımsız olarak belirtilen olağanüstü yetkilerin sivil yönetime verilmesi ve kullanılması durumudur.³⁵

Darbe girişiminden sonra 21 Temmuz 2016 Perşembe saat 01.00'da OHAL'in verdiği yetkilerle FETÖ ile doğrudan bağlantılı olan veya sempatzanı olan kişilerin yetkililerce gözaltına alınması, devamındaki süreçte kamu kurumlarından terör unsurlarının temizlenmesi amacıyla gerçekleştirilen ihraçlar, darbe girişimi ile bağlantılı kişilerin yargılanma süreci, Batı medyasında ve bazı Türkiye muhalifi Arap medya kuruluşlarında Erdoğan'ın muhalefete karşı savaş açması olarak lanse edildi. Cumhurbaşkanı'nın darbe girişimini bahane ederek muhaliflerini saf dışı bırakma niyeti taşıdığı, hatta Cumhurbaşkanı'nın iktidarını pekiştirmek için sahte bir darbe kurguladığı bile iddia edildi.

Dikkatimizi çeken diğer bir nokta ise, tezimize konu olan ve Batı dünyasının görüşünü yansıtan BBC Arabic internet haber sitesi, el-Arabiyye, el-Ehrâm, el Âlem internet haber sitelerinin Arap medyası darbe girişiminin engellendiği andan itibaren hayatını kaybeden vatandaşlarımızı neredeyse konu dahi etmemesi, satır aralarında birer cümleyle geçiştirmesidir. Buna karşın OHAL'in hükümete verdiği yetkileri ve hükümetin OHAL kapsamında gerçekleştirdiği kamu kurumlarını terör unsurlarından temizleme operasyonlarını eleştirel bir üslupla detaylı olarak haber yapmasıdır. Tezimize konu olan internet haber sitelerinden seçtiğimiz haberlerin çoğundaki detaylar bizim bu söylemimizi destekler niteliktedir. Üzücü olan, 15 Temmuz darbe girişimi ile alakalı söz konusu medya kuruluşlarında ordudan ve kamu kuruluşlarından temizlenenler hakkında sayfalar dolusu bahsedilip, bu kişilerle ilgili bir mağduriyet görüntüsü verildiği halde, o gece şehit edilen

³⁵Güncel Türkçe Sözlük"olağanüstü hâl". (2006, 10 26). TDK: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=ola%C4%9Fan%C3%BCst%C3%BC%20h%C3%A2l&guid=TDK.GTS.53ae88e2eb9ce6.94192441adresinden alındı.

yüzlerce kişi ve yaralanan binlerce kişiden sadece birer satırla sayısal veri olarak bahsedilmesidir.

Tezimize konu olan haber sitelerinin OHAL süreci ile ilgili yaptıkları haberleri incelediğimizde dikkatimizi çeken bir diğer konu da hükümetin FETÖ ile bağlantılı oldukları gerekçesiyle gazete radyo ve televizyon kanallarını kapatılmasının ifade özgürlüğünü sekteye uğrattığı söylemini yüksek tonda dile getirmeleridir. Bu konuda Türk hükümetini ağır dille eleştiren Avrupalı sivil toplum örgütlerinin yaptıkları açıklamalar sık sık haberlere konu olmuştur.

OHAL süreci ile ilgili haberleri taramaya ilk önce BBC Arabic'ten başladık. BBC Arabic, Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş'un haftalık Bakanlar Kurulu toplantısından sonra 15 Temmuz başarısız darbe girişiminden beş gün sonra ilan edilen OHAL'in üç ay süreyle uzatıldığına dair konuşmasına yer verip, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Terör örgütlerinden kurtulmak için daha fazla süreye ihtiyacımız vardır" sözünü aktardı.

BBC Arabic internet haber sitesi, "Medya eleştirmenleri, Türk hükümet yetkililerini, OHAL'i sadece darbe girişimine katılanlar için değil kendilerine yöneltilen eleştirileri susturmak için kullanmakla suçlamaktadırlar" yorumunda bulunup, "Darbe, Türk hükümetine, ordu ve diğer kurumlarda Fetullah Gülen hareketine karşı modern Türkiye tarihindeki en büyük temizlik operasyonuna başlama imkânı verdi. Türk yetkililer şu ana kadar darbe girişimi ile ilgili olduklarını söyledikleri 32.000'e yakın kişiyi gözaltına aldı. On binlerce kişiyi ya açığa aldı ya da görevden aldı. Bu kişilerin sayısı yaklaşık 100.000 kişiye ulaşmaktadır. Türk yetkililere göre 5000'e yakın memur görevden alındı. 77.000 kişi açığa alındı. Türk yetkililer onlarca medya kuruluşunu da kapattılar. Bu kuruluşlar arasında üç haber ajansı 16 televizyon kanalı 23 radyo 45 gazete 15 dergi bulunmaktadır" diyerek sayısal veriler aktardı.³⁶

BBC Arabic internet haber sitesi başka bir haberde ise, 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili önemli bulduğu olaylarla ilgili bir zaman çizelgesi yayınladı. Bu çizelge şu şekildedir:

- 15 Temmuz 2016, Türk ordusundan bir grup yönetime el koyduğunu duyurdu ve sokağa çıkma yasağı ilan etti. Bunun yanı sıra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, CNN Türk televizyonuna cep telefonu ile bağlandı. Bu darbe girişiminin

³⁶ BBC Arabic, "تركيا تمدد العمل بقانون الطوارئ لثلاثة أشهر أخرى" 3 Eylül 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/10/161003_turkey_extends_emergency, (Erişim Tarihi: 03.10.2016)

ardında paralel yapının yer aldığını duyurdu ve bu işe karışanlarla hesaplaşacağına söz verdi.

- 16 Temmuz 2016, darbe girişiminin başarısız olduğu, 250 kişinin öldüğü yüzlerce askerin ve binlerce kişinin tutuklandığı duyuruldu.
- 17 Temmuz 2016, Dünyanın pek çok yerinde Araştırma Merkezleri ve okulları bulunan gayr-ı resmi büyük bir dini yapı olan hizmet hareketinin Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan lideri Fetullah Gülen, darbe girişimini gerçekleştirmekle suçlandı.
- 18 Temmuz 2016, Türk yetkililer Darbe girişiminden bu yana 8000 kişiyi tutukladılar.
- 21 Temmuz 2016 Erdoğan ülkede OHAL ilan etti ve bunun özgürlüklere engel olmayacağını söyledi.
- 25 Temmuz 2016, Uluslararası Af Örgütü Türkiye'de tutukluların işkenceye uğradıklarına dair ikna edici deliller olduğunu söyledi.
- 23 Temmuz 2016, Recep Tayyip Erdoğan, Amerikan askeri yetkililerini açık bir şekilde askeri darbeye destek vermekle suçladı.
- 5 Ağustos 2016, Türk mahkemesi Fetullah Gülen'i tutuklama kararı verdi.
- 9 Ağustos 2016, Türkiye, ABD'yi iki ülke arasındaki müttefikliklerinin Fetullah Gülen'in Türkiye'ye iade edilmemesine feda edilmemesi konusunda uyardı. Yani Fetullah Gülen'in gönderilmemesi durumunda iki ülke arasındaki müttefikliğin bozulacağı uyarısında bulundu.
- 11 Ağustos 2016, Türkiye eğitim sektöründeki 27.000 kişinin çalışma izinlerini iptal etti
- 2 Ekim 2016, Türk polisi Fetullah Gülen'in kardeşi Kudbettin Gülen'i tutukladı.
- 8 Ekim 2016, Ankara, ABD'ye Gülen aleyhinde deliller içeren 3 yeni dosya teslim etti.
- 30 Ekim 2016, Türk yetkililer 10.000 devlet memurunu görevden aldı.
- 27 Aralık 2016, darbe girişimine katılmakla suçlanan polislerin yargılanmasına başlandı.
- 7 Ocak 2017, Türk yetkililer 6000 kişiyi daha görevden aldı.
- 9 Mart 2017, Türk diplomatlar İsviçre'ye sığınma talebinde bulundular
- 15 Temmuz 2017, on binlerce Türk vatandaşı darbe girişiminin birinci yıl dönümünde caddelerde toplandı. Yetkililer, aralarında polisler, bakanlık çalışanları,

üniversite hocalarının da bulunduğu 7000'den fazla kişiyi görevden aldı. Böylece darbe girişiminden bu yana görevden alınanların sayısı toplam 150.000'e, Ordu, polis ve diğer sektörlerden tutuklananların sayısı 50.000'e ulaştı.

- 1 Ağustos 2017, darbeye katılmakla suçlanan yaklaşık 500 tutuklu hâkim karşısına çıktı.³⁷

2.1.1 Hükümetin OHAL'e Bakışı

Bu konuyla ilgili olarak el-Cezîre, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başarısız darbe girişiminin ardından ülkede ilan edilen OHAL'in uzatılacağını vurguladığı, ülkesinin insan hakları ihlali yaptığı suçlamalarında bulunan iç ve dış çevrelere karşı sert eleştiriler yaptığı şu konuşmasını aktardı: "Biz terörle savaşımızda hedefimize ulaştığımızda ve tüm sıkıntılar sona erdiğinde OHAL'i kaldıracağız. Hiç kimse bizden bu hedefleri gerçekleştirmeden OHAL'i kaldırmamızı beklemesin. OHAL'i uzatmak teröre karşı faaliyetlerin hızlandırılması için zorunludur. Avrupa ülkeleri de mesela Fransa da aynı şeyi yapmıştır. Ülkemizin yaptığı her şey halk tarafından seçilen Meclis'in onayıyla yapılmaktadır. Türkiye hukuk devletidir. Eğer böyle olmasaydı darbe şehitlerinin sayısı 250'ye ulaşmış iken, darbeye karışan binlerce kişi arasından öldürülenlerin sayısı sadece 35 olmazdı. Terörü ve teröristleri devletin tüm kurumlarından söküp atacağız. Başarısız darbe girişiminde bulunmak suçlaması nedeniyle işten çıkarma ya da gözaltına alınma kararlarından etkilenenleri, bu amaç için kurulan heyete başvurabilirler"³⁸

2.2.Kamu Kurumlarını Terör Unsurlarından Temizlemek amacıyla Gerçekleşen Görevden Almalar

Arapça yayın yapan internet haber sitelerinin 15 Temmuz başarısız darbe girişimi ile ilgili haberleri incelerken en çok dikkatimizi çeken şey, özellikle BBC Arabic'in temel insan hakları, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, suçlulara müdahale ederken hukukun çizgisinden çıkmamanın gerekliliği, adil yargılanma hakkı gibi daha çok Batı'nın Türkiye'yi eleştirmek için kullandığı argümanlar üzerinden, Türk hükümetinin darbe girişiminden sonra haklı olarak başlattığı görevden alma ve tutuklama operasyonlarını değerlendirmesidir. Yine incelediğimiz el-Ehrâm, el-Arabiyye, el-Âlem internet haber gazetelerinin de Türk

³⁷ BBC Arabic, "تسلل زمني لأهم الأحداث في تركيا منذ الانقلاب الفاشل 2016", 4 Eylül 2016, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-40789079>, (Erişim Tarihi: 04.10.2016)

³⁸ El Cezire, "أردوغان: حالة الطوارئ ستستمر حتى ننتهي من الإرهاب", 14 Temmuz 2017, <https://www.aljazeera.net/news/international/2017/7/14/أردوغان-حالة-الطوارئ-ستستمر-حتى-ننتهي-من-الإرهاب>, (Erişim Tarihi: 14.07.2016)

hükümetinin darbe girişiminden sonra haklı olarak başlattığı görevden alma, tutuklama operasyonları ve yargılama sürecini olumsuz bir söylemle ele almalarıdır.

Yukarıdaki bahsi geçen internet haber sitelerinde görevden almaların, darbecilerin ve darbe girişimine destek verenlerin tutuklamalarının ve bazı medya organlarının kapatılma operasyonlarının ve yargılama süreçlerinin meşru müdafaa kapsamında yapıldığına, başına aynı olay gelen her devletin böyle haklı bir refleks göstereceğine, bunun doğal olduğuna dair bir bakış açısı maalesef görülememiştir. Tutuklanan darbecilerin, ülkenin Meclis'ini ve önemli kurumlarını bombaladıklarına, ülkeyi koruması için yetkilendirilen ve silahla donatılan ordudaki bir grubun kendi vatandaşına gerçek kurşun sıkarak yüzlercesinin ölümüne, binlercesinin yaralanmasına yol açtıklarına, neredeyse hiç değinilmemiştir. İfade özgürlüğü, basın özgürlüğü, temel insan hakları, adil yargılanma gibi ifadelerle görevden almaları, tutuklamaları ve terörle doğrudan veya dolaylı bağlantıları dolayısıyla medya kuruluşlarının kapatılmasını haksız bulmaya çalışan ve adeta bu kişileri aklamaya çalışan bir üslupla Türkiye'de yaşananları değerlendirmeye çalışmışlardır

Türkiye'de yaşananları sadece bu haber siteleri üzerinden anlamaya çalışan bir kişi Türkiye'yi adeta üçüncü dünya ülkesi gibi algılamaya başlaması kaçınılmaz olacaktır. Zaten amaç ta dünya kamuoyunda Türkiye ile ilgili bu haksız algıyı oluşturmaktır. Bu amaca hizmet etmek için de bakış açıları ve durdukları taraf Türk hükümetinin ve haklı icraatlarının yanında olmak değil de tutukluları, görevden alınanları, kapatılan basın kuruluşlarını, tutuklanan gazetecileri sanki hiçbir şey yapmadan bunları başlarına gelmiş gibi yansıtmaya çalışmışlardır. Bu şekilde de Türkiye'yi dünya kamuoyunda yalnızlaştırmaya ve zor durumda bırakmayı amaçladıkları aşîkârdır.

Tezimize konu olan BBC Arabic, el-Âlem, el-Ehrâm ve el-Arabiyye internet haber gazetelerinin 15 Temmuz başarısız darbe girişimi ile ilgili haberlerini incelerken en çok dikkatimizi çeken şey çoğunun temel insan hakları, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, suçlulara müdahale ederken hukukun çizgisinden çıkmamak, adil yargılanma hakkı gibi daha çok Batı'nın Türkiye'yi eleştirmek için kullandığı argümanlar üzerinden, Türk hükümetinin darbe girişiminden sonra haklı olarak başlattığı kamu kurumlarını terör unsurlarından temizleme operasyonlarını ve darbe girişimine doğrudan ya da dolaylı olarak katılanları tutuklama ve yargılama operasyonlarını değerlendirmeleridir. Birkaç Arap medya organı dışında bu temizleme operasyonlarının, tutuklamaların ve bazı medya organlarının kapatılması operasyonlarının meşru müdafaa kapsamında yapıldığına, başına aynı olay gelen her devletin böyle haklı bir refleks göstereceğine, bunun doğal olduğuna dair bir bakış açısı maalesef görülememiştir. Tutuklanan darbecilerin ülkenin Meclis'ini ve önemli

kurumlarını bombaladıklarına, ülkeyi koruması için yetkilendirilen ve silahla donatılan ordudaki bir grubun kendi vatandaşına gerçek kurşun sıkarak yüzlercesinin ölümüne, binlercesinin de yaralanmasına yol açtıklarına, neredeyse hiç değinilmediğini, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, temel insan hakları, adil yargılanma gibi ifadelerle görevden almaları ve tutuklamaları haksız çıkarmaya çalışıp, adeta bu kişileri aklamaya çalışan bir üslupla Türkiye’de yaşananları değerlendirmeye çalıştıklarını görmek mümkündür.

Bu durum zihnimizde özellikle tezimize konu olan BBC Arabic, el-Âlem, el-Ehrâm ve el-Arabiyye internet haber sitelerinin tarafsızlığı konusunda soru işaretlerinin oluşmasına neden olmuştur. Olayları sadece bu haber siteleri üzerinden anlamaya çalışan bir kişinin Türkiye’yi adeta üçüncü dünya ülkesi gibi algılamaya başlaması kaçınılmaz olacaktır. Zaten amaç da dünya kamuoyunda Türkiye ile ilgili bu haksız algıyı oluşturmaktır. Bu amaca hizmet etmek için bakış açıları ve durdukları taraf Türk hükümetinin ve haklı icraatlarının yanında olmak değil de darbeye katıldıkları için tutuklananları, terörle doğrudan veya dolaylı bağlantıları nedeniyle görevden alınanları ve kapatılan basın kuruluşlarını, tutuklu gazetecileri sanki sadece gazetecilik görevlerini yerine getirdikleri için tutuklanmışlar gibi lanse etmek şeklinde olmuştur.

Hem din hem de tarihi bağlarımızın olduğu Arap ülkelerinin, Türkiye’nin bu zor zamanında yanında olmalarını beklemek yerinde bir tavır olsa gerektir. Özellikle Arap medyasının ülkelerindeki rejim Türkiye’ye muhalif ise onların da muhalif bir bakış açısıyla Türkiye’yi özellikle de seçilmiş, meşru Cumhurbaşkanı olmasına bakmaksızın Recep Tayyip Erdoğan’ı karalamaya çalıştıklarını, bu darbe girişiminin Türkiye’ye karşı yapılmış bir darbe girişimi değil de Erdoğan’ın hasımlarıyla şahsi hesaplaşmasıymış gibi lanse etmeye çalıştıklarını görmek son derece üzüntü vericidir. Ülkelerindeki rejimlerin Türkiye’ye karşı politik tutumu ne ise bu doğrultuda haber yapmaları, güdümlü hareket ettiklerini ve bu konuda da bağımsız ve tarafsız olmadıklarını göstermektedir.

Dikkat çeken bir diğer husus ise, Türkiye’nin gerçekleştirdiği kamu kurumlarını terör unsurlarından temizleme amacıyla gerçekleştirilen görevden almaları, Erdoğan’ın sanki bir fırsat olarak görüp muhaliflerini ortadan kaldırmak için kullandığı ve darbe girişimi ile ilgili olsun olmasın kendisine muhalif herkesi tasfiye etmek için bu fırsatı fazlasıyla değerlendirdiği intibasını uyandırmaya çalışmalarıdır. Oysaki durum içerden bakıldığında asla öyle değildir. Örneğin, kapatılan medya kuruluşlarının tamamı ya PKK yanlısı ya da FETÖ destekçisi yayın yapan kuruluşlardır ve bu iki örgüt de Türkiye’nin milli birliği ve bütünlüğü için tehdit unsurudur. Hükümetin aleyhinde çalışan ve ülkenin birliği ve bütünlüğü için tehdit unsuru olan bu medya kuruluşlarının kapatılması kaçınılmazdır.

Tutuklanan gazeteciler, ya FETÖ yanlısı ve darbe destekçisi yayınlar yapıp yazılar yazan kişilerdir ya da PKK veya diğer sol örgüt yanlısı yayınlar yapıp yazılar yazan kimselerdir. Hiç olayın bu yönüne bakmaksızın Türkiye’yi basın özgürlüğünün adeta cehennemi gibi, gazeteciler hapishanesi gibi göstermeye çalışmak ta başka bir art niyet taşımaktadır. Amaç yine Türkiye’yi uluslararası kamuoyunda zor duruma düşürmektir. Sanki adeta ülkede kimse ağzını açamıyormuş, fikrini beyan edemiyormuş gibi bir lanse etmeye çalışmak iyi niyetle bağdaşmamaktadır. Özellikle, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi Batı kaynaklı sivil toplum kuruluşlarının hem tutuklu darbecilerle hem de onların adil yargılanmaları konusundaki endişelerini sık sık dile getirdikleri kamuoyunca malumdur. Darbecilerin haklarının savunucusu rolüne bürünen Batı ve STK’lar, şehit edilen yüzlerce kişi veya yaralanan binlerce kişinin ve onların ailelerinin hakları yokmuş gibi davranması ve bu konuda bir cümle dahi etmemesi, sahip olduğu taraflı bakış açısını açıkça ifade etmektedir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi BBC Arabic’in, kamu kurumlarındaki görevden alma ve tutuklamalarla detaylıca ilgilendiği görüldü. Bu bağlamda BBC Arabic, bir haberinde “Temizlik Operasyonları Kimi Hedef Alıyor?” başlığını kullanarak “Açıktır ki temizlik operasyonlarının geniş kapsamlı olması pek çok kişiye bu operasyonun önceden planlandığı hissi uyandırdı. Listeler korkunç rakamlar içermektedir” yorumunda bulundu. Haberin devamında ise madde madde hangi kurumdan ne kadar kişinin görevden alındığını verdi. BBC Arabic 9000 haber sitesinin verdiği rakamlar şöyledir:

- a) Aralarında 118 general bir amiralin olduğu 7500 asker görevden alındı.
- b) 8000 polis görevden alındı, 1000 polis tutuklandı
- c) Aralarında 1481 hâkimin de bulunduğu 3000 yargı mensubu görevden alındı.
- d) Milli Eğitim Bakanlığından 15.200 kişi görevden alındı.
- e) Özel okullardaki 21.000 öğretmenin çalışma izinleri iptal edildi.
- f) 1577 rektör ve dekanın istifası istendi.
- g) Diyanet İşleri Başkanlığı’ndan 492 kişi görevden alındı.
- h) Sosyal Politikalar Bakanlığı’ndan 393 kişi görevden alındı.
- i) Başbakanlık Bürosu çalışanı 257 kişi görevden alındı.
- j) 100 Milli İstihbarat Teşkilatı çalışanı görevden alındı.

BBC Arabic “Niçin Eğitim” yan başlığı ile haber yaparak Erdoğan’ın ve partisinin en başından beri dindar bir nesil yetiştirme amacı taşıdığı ve buna muhalif akademisyenleri

devre dışı bırakmak için görevlerinden uzaklaştırdığını ve Türkiye’deki ve dünyadaki Gülen okullarını kapatma çabası içinde olduğu şeklinde ilginç bir habere yer verilmiştir.

BBC Arabic’te yer alan “Niçin Eğitim?” yan başlıklı haberin metninin bir kısmı aşağıdaki şekildedir:

“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Türkiye’de okullarda ve üniversitelerde İslami eğitimin gelişmesini kişisel bir görev olarak görmektedir. İslâmî köklere dayanan partisi 2002’de iktidara geldiğinden beri İmam Hatip olarak bilinen dini okullarda okuyan öğrencilerin sayısı %90 arttı. Erdoğan defalarca dindar bir nesil yetiştirilmesini istediğini ve hükümetin eğitim reformunu da buna göre yapmasını istediğini vurguladı. Erdoğan 1997’de Türkiye’de yaşanan darbeden sonra, dini okulların kapatılmasına karşı bir eğilim benimsemeye kalkıştı ve bunu ana damarı kesmeye benzetti.”³⁹

BBC Arabic, aynı haberin devamında “Niçin Sivil Hizmet Kolunda Bu Kadar Memur?” yan başlığını kullanarak akıl sınırlarını zorlayan yorumlara yer verdi. Bu kadar çok memurun görevden alınmasının sebebi, “2010 kopya skandalında kopya çektiğinden şüphelenilen üç bin kusur memurdan ve Alevi kökenli olup da çoğunluğu hükümete muhalif olan memurlardan kurtulmak istenmesidir” yorumunu yaptı.⁴⁰

BBC Arabic diğer bir haberde ise “Türkiye’deki Darbe: Hükümetin Elli Bin Kişiyi Hedef Alan Temizlik Operasyonu” başlığını kullandı. Haberin devamında ise “Eğitim Alanında Temizlik” yan başlığını kullanarak Eğitim alanındaki görevden almalarla ilgili istatistik verdi ve “Türkiye Eğitim Bakanlığı Fetullah Gülen’le irtibatlı oldukları suçlamasıyla 15.000 çalışanın görevden alındığını duyurdu. Bakanlık 1500 rektör ve dekanın istifalarını sunmalarını istedi ve özel okullarda çalışan 21.000 öğretmenin çalışma izinlerini iptal etti. Türk hükümeti İçişleri, Adalet, Maliye ve Savunma Bakanlıklarından pek çok çalışanı ve memuru başarısız darbe girişiminin ardından hedef aldı” ifadelerini kullandı. Daha sonra ise madde madde diğer kurumlardaki görevden alınanların sayısını aşağıdaki şekilde verdi:

- 6000 askeri gözüaltına aldılar Ve onlarca general mahkemeye çıkmayı bekliyor.
- 9000 polis görevden alındı.
- 3000 hâkim görevden alındı.

³⁹BBC Arabic, “من هم المستهدفون بحملة التطهير التي يقودها أردوغان؟”, 20 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/worldnews/2016/07/160720_who_is_the_target_of_erdogan_purge, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

⁴⁰BBC Arabic, “من هم المستهدفون بحملة التطهير التي يقودها أردوغان؟”, 20 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/worldnews/2016/07/160720_who_is_the_target_of_erdogan_purge, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

- Maliye Bakanlığından 1500 alışan kovuldu.
- Diyanet İşleri Başkanlığından 492 kişi kovuldu.
- Başbakanlık Bürosu alışanı iki yüzden fazla kişi kovuldu.
- 24'ten fazla radyo ve televizyon istasyonunun çalışma izinleri iptal edildi.⁴¹

BBC Arabic bazı belediye başkanları'nın görevden alınmasını da haber yaptı ve "Türkiye Güneydoğu'da Seçimle Gelmiş 28 Belediye Başkanı'nı Görevden Aldı" başlığını kullandı. Haberde, bu Belediye Başkanları'nın 24'ünün PKK ile irtibatlı oldukları 4'ünün ise FETÖ ile bağlantılı oldukları iddiasıyla görevden alındıklarını söyledi. Devamında ise Adalet Bakanı'nın Twitter hesabından "Seçilmiş Belediye Başkanlarının ve Belediye Meclis yeleri'nin görevlerini kanun çerçevesinde yerine getirmeleri gerekir" şeklindeki sözlerini ve Nobel dll Yazar Orhan Pamuk'un "Türkiye korku rejimine dönüştü. Hafif bir eleştiri bile olsa muhalefetimizi ifade edenleri yavaş yavaş parmaklıklar ardına koyuyorlar. Düşünce zgrlğ artık yok. Büyük bir hızla hukuk devletinden uzaklaşıp korku eşiğine doğru gidiyoruz" sözlerini aktardı. Orhan Pamuk'un bu sözü gazeteci Ahmet Altan ve kardeşi nl İktisatçı Mehmet Altan'ın tutuklanmalarına tepki olarak İtalyan *LaRepubblica* gazetesinde yazdığı makalesinde söylediğini ifade etti.⁴²

el-lem, "Ankara İki Büyükelçisini Görevden Aldı" başlığını kullanarak "Dışışleri Bakanı Mevlüt avuşoğlu dış temsilciliklerdeki iki büyükelçinin görevden alındığını duyurdu" dedi. Haberin devamında ise Mevlüt avuşağlu'nun, "Bakanlığımız sınavlarda özellikle de Türkçe'den İngilizce'ye, İngilizce'den Türkçe'ye eviri sınavlarında doğru cevapların sızdırıldığını gözlemlemiştir. Daha önceden birilerinin doğru cevapları ele geçirmişler ve önemli makamları işgal etmişlerdir. Bakanlığımız en önemli devlet sırlarını koruyor ve en önemli dış temasları yürütüyor sınavlarda hileye son vermek zorundayız" şeklindeki açıklamasına yer verdi.⁴³

el-Cezire, "Türkiye Aralarında Akademisyenlerin de Bulunduğu Binlerce Memuru Görevden Aldı" başlığını kullanarak 4465 memurun görevden alındığını bunların 2585'inin Milli Eğitim Bakanlığından, 893'nn Jandarmadan, 10'unun Yargıtay'dan, 10'unun Yüksek Seçim Kurulu'ndan, 88'inin TRT çalışanlarından, 330'unun da akademisyenlerden

⁴¹BBC Arabic, "انقلاب تركيا: حملة الحكومة لـ"تطهير" مؤسسات الدولة استهدفت 50 ألف شخص", 20 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160720_turkey_purge_thousand_employees (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁴²BBC Arabic, "تركيا تقيل 28 رئيس بلدية منتخب في جنوب شرقي البلاد", 11 Eylül 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/09/160911_turkey_mayors_removal (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁴³el-Alem, "بدء محاكمة صحفيي جريدة «جمهورييت» التركية", 26 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1999380/التركيا-جمهورييت-الصحفيي-محاكمة>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

oluşturduğunu, bu akademisyenlerden en dikkat çekeninin ise Anayasa Profesörü, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yetkiler verecek olan anayasa düzenlemesine karşı olduğunu ifade eden İbrahim Kaboğlu olduğunu ifade etti.⁴⁴

el-Cezîre başka bir haberde ise, “Türkiye’deki Darbe Girişiminin Ardından Binlerce Tutuklama ve Görevden Alma” başlığını kullandı. Haberin içeriğinde ise “Başarısız darbe girişiminin ardından Türkiye’de tutuklamalar ve görevden almalar devam ediyor. Tutuklananların sayısı aralarında çeşitli rütbelere askerlerin, hâkimlerin ve sivillerin de bulunduğu 7000’den fazla kişiye ulaştı. Tutukluların çoğu anayasayı çiğnemek, Cumhurbaşkanı suikasta teşebbüs veya ona fiili saldırıda bulunmaya çalışmak, anayasal düzene karşı suç işlemek, silahlı örgüt kurmak ya da yönetmek, öldürmek, silah kullanarak anayasal düzeni değiştirmek suçlamalarıyla mahkemeye sevk edildiler” şeklindeki sözlerle yer verdi.⁴⁵

Fotoğraf 2.7: el-Cezîre’ye ait 19.07.2016 tarihli haberin fotoğrafı

el-Arabiyye, “Türkiye Başarısız Darbeye Tepki Olarak Binlerce Emniyet Gücünü Görevden Alıyor” ve “Türkiye’deki Başarısız Darbe Girişimi Binlerce Memurun Görevden Alınması”⁴⁶ başlıklarını kullandı ve pek çok kurumdan binlerce memurun görevden alındığını söyledi.

el-Cezîre, “Türkiye Başarısız Darbenin Yıldönümünde Binlerce Kişiyi Görevden Aldı” başlığıyla “Türk yetkililer, operasyon kapsamında 7000’den fazla polis, memur,

⁴⁴ el-Cezire, “تركيا تقيل آلاف من الموظفين بينهم أكاديميون”, 08 Şubat 2017, <https://www.aljazeera.net/news/international/2017/2/8/تركيا-تقيل-آلاف-من-الموظفين-بينهم-أكاديميون>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁴⁵ el-Cezire, “الدبلي تلغراف: حملة اردوغان 'التطهيرية' تحول تركيا لدولة استبدادية”, 22 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160721_press_friday, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁴⁶ el-Arabiyye, “تركيا تعزل الآلاف من قوات الأمن ردا على الانقلاب الفاشل”, 17 Ağustos 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/08/17/تركيا-تعزل-آلاف-من-قوات-الأمن-ردا-على-محاولة-الانقلاب.html>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

akademisyeni görevden aldı. Türkiye, darbe girişiminden bu yana 150.000'den fazla kişiyi görevden aldı, 50.000 kişiyi tutukladı" ifadelerini kullandı.⁴⁷

El-Cezîre başka bir haberde de "Türkiye'deki Başarısız Darbe Girişiminin Ardından 6000 Tutuklu" başlığıyla haber yaptı.⁴⁸

el-Âlem, "Başarısız Darbenin Laneti Türk Memurların Rızıklarını Hedef Alıyor" başlığını kullanarak Çalışan ve Emekçiler Sendikaları Birliği, Ankara'da hükümetin kararlarını ve en son aldığı karar olan 11.000 öğretmenin görevden alınmasını ve eğitim lisanslarını iptal edilmesini kınadıkları haberine yer verdi. Haberin devamında, Sağlık ve Sosyal İşler Birliği'nin Ortak Başkanı İbrahim Karas'ın el-Âlem'e söylediği "Bugün yaşadığımız şey Adalet ve Kalkınma Partisi'nin yönettiği darbedir. Bunlar kabul edemeyeceğimiz faşist politiklardır" ve protestoya katılan öğretmen Osman Köse'nin "Hükümet anayasayı rafa kaldırdı, parlamento işe yaramaz oldu. Şimdi yasadışı yollara boyun eğmemiş bir devlet çalışanına saldırıyor. Bu uygulamalar kanun dışı uygulamalardır" sözlerine yer verdi.⁴⁹

2.2.1. Batılı Devletler Başta Olmak Üzere Yabancı Devletlerin Türkiye'de Kamu Kurumlarını Terör Unsurlarından Temizleme Operasyonlarını Eleştirmeleri

BBC Arabic, "Türkiye, İnsan Hakları Konusunda Tehlikeli Bir Süreçten Geçiyor" başlığını atarak, Avrupa Konseyi'nin Türkiye ile ilgili raporunu haberleştirdi. Habere göre Avrupa Konsey'i, söz konusu raporunda medya organlarına yapılan saldırıdan bahsetti ve toplumun büyük bir kesiminin yargının tacizine maruz kaldığını söyledi. Hükümeti derhal uygulamalarını değiştirmeye çağırdı.⁵⁰

BBC Arabic diğer bir haberde ise, "Daily Telegraph: 'Erdoğan Temizlik Operasyonu Türkiye'yi Otoriter Bir Devlete Dönüştürdü'" başlığını kullanarak, İngiliz Daily Telegraph gazetesinin "Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ülkede üç ay süreyle OHAL ilan etmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki bazı yükümlülüklerini askıya alması, başarısız darbe girişiminin ardından Erdoğan'ın takip edeceği otoriter yöntemler

⁴⁷ el-Cezire, "تركيا تعزل الآلاف في ذكرى الانقلاب الفاشل", 15 Temmuz 2017, <https://www.aljazeera.net/news/international/2017/7/15/تركيا-تعزل-الآلاف-في-ذكرى-الانقلاب-الفاشل> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁴⁸ el-Cezire, "سنة آلاف معتقل على خلفية الانقلاب الفاشل في تركيا", 17 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/17/سنة-آلاف-معتقل-على-خلفية-الانقلاب-الفاشل-في-تركيا> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁴⁹ el-Alem, "بالفيديو: لجنة الانقلاب الفاشل تصيب ارساق الموظفين، وهذا ما فعلوه", 17 Eylül 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1862614/بالفيديو-لجنة-الانقلاب-الفاشل-تصيب-ارزاق-الموظفين-وهذا-ما-فعلوه> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁵⁰ BBC Arabic, "تركيا تمضي في مسار خطير" بمجال حقوق الإنسان", 15 Şubat 2017, <https://www.bbc.com/arabic/middleeast-38979887> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

hakkında endişeleri gündeme getirecektir. Erdoğan'ın muhaliflerini ezmek için bir vahşet politikası izlemesi 70 milyon Türkün %50'sini temsil eden laik Türklerde bir miktar endişe kaynağı olabilir. Erdoğan'ın baskı politikasını sürdürmesi özellikle de Rusya Devlet başkanı Vladimir Putin ile görüşmeye devam etmesi, onu Batı ülkelerinin müttefiki olarak kabul etmeyi zorlaştıracaktır. Asıl korku Türkiye'nin baskı politikasından dolayı iç savaşlar yüzünden parçalanarak Müslüman ülkeler listesine girmesine neden olabilecek baskı politikasını sürdürmesidir”⁵¹ şeklindeki yorumunu aktardı.

BBC Arabic “Alman Dışişleri Bakanı'nın Açıklamaları” başlığıyla bir haber yapıp Almanya Dışişleri Bakanı Frank-Walter-Steinmeier'in ülkesi Almanya'nın Temmuz ayında Türkiye'de gerçekleşen başarısız darbeyi şiddetle kınadığını dair sözlerini aktardı. Habere göre Alman Bakan ülkesi Almanya'nın Türk hükümetinin basına karşı uyguladığı yöntem ve girişimlerin ardından gelen tutuklama operasyonlarına karşı endişesini de ifade etti.⁵² Yukarıdaki haberde Almanya Dışişleri Bakanı'nın hem Türkiye'deki darbeyi kınayıp hemen ardından da darbe girişiminin ardından gelen tutuklamalardan ve basına uyguladığı tavıra karşı duyduğu endişeden bahsedilmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi Alman Bakan tipik bir Batı yaklaşımı sergilemiş önce darbe girişimini kınayıp daha cümlesini bitirmeden endişelerini sıralamıştır. Aslında amaçları darbe girişimini kınamak değildir. Asıl niyetleri Türkiye'ye yönelik bir dizi eleştirileri sıralamadan önce bir iki ılımlı cümle kurup ardından zihinlerinin gerisindeki asıl niyeti ortaya koymaktır.

BBC Arabic, “AB Türkiye'yi Basın Özgürlüğünü İhlal Etmekle Suçluyor” başlığını kullanarak Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schultz'in, Twitter'daki şahsi hesabından “Tutuklamalar Türkiye'deki ifade ve basın özgürlüğü alanında kırmızı çizgilerden birinin daha aşılması demektir” sözünü ve bu söze Başbakan Binali Yıldırım'ın “Kardeşim... Sizin kırmızıçizginizi önemsemiyoruz. Bize halkımız kırmızıçizgi çizer. Sizin kırmızıçizgilerinizin bir önemi yok. Türkiye tehditlere boyun eğecek bir ülke değildir ve Türk hükümeti, Türk halkı dışında bir başkasının kendisine hesap sormasını kabul etmez. Çünkü gücünü sadece halktan alır” şeklindeki cevabını haber yaptı. Haberin devamında ise Cumhuriyet gazetesinin protesto amacıyla “Teslim olmayacağız.” manşeti ile çıktığı

⁵¹ BBC Arabic, “الدلي تلغراف: حملة اردوغان "التطهيرية" تحول تركيا لدولة استبدادية” 22 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160721_press_friday (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁵² BBC Arabic, “وزير الخارجية الألماني: ندين بقوة المحاولة الانقلابية التي جرت في”, 15 Kasım 2016, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-37984462> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

belirtili ve gazetenin söz konusu manşetine yer verildi. Cumhuriyet gazetesi hakkında “Türkiye’deki laik yapıdaki medyanın öncülerindendir” yorumu yapıldı.⁵³

Fotoğraf 2.1: BBC Arabic’e ait 01.10.2016 tarihli habere ait fotoğraf

BBC Arabic bir başka haberde ise, Uluslararası Af Örgütü’nün Türkiye’deki temizlik operasyonlarının medya organlarına ve aralarında hükümeti eleştirenlerin de bulunduğu gazetelere kadar uzanmaması konusunda uyardığından bahsedildi. Örgütte araştırmacı olan Andrev Gardner’in “Türkiye’de şu anda daha önce görülmemiş oranda kovuşturma çalışması görüyoruz ve anlıyoruz ki hükümet bu kanlı darbeye katılanları cezalandırmayı arzu ediyor. Bu yasal bir şey ancak, bunu yaparken Türkiye hukukun üstünlüğüne ve ifade özgürlüğüne bağlı kalmalıdır” sözüne yer verildi.⁵⁴

BBCArabic aynı haberde görsel olarak ta aşağıdaki fotoğrafa yer verdi.

Fotoğraf 2.2: BBC Arabic’e ait 20.07.2016 tarihli habere ait fotoğraf

⁵³ BBC Arabic, “الاتحاد الأوروبي يتهم تركيا بانتهاك حرية الصحافة ويلدريم برد ”لا نهتم بخطوطكم الحمراء”, 01 Ekim 2016, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-37837124> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁵⁴ BBC Arabic, “تركيا تتهم 99 لواء وعميدا بحريا بالمشاركة في الانقلاب الفاشل”, 20 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160720_turkey_charges_99_generals (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, “ABD ve AB: “Türkiye Darbeye Cevap Verirken Hukukun Üstünlüğünün Saygılı Olmalıdır” haber başlığı ile haber yaptı. Haberin detaylarında ise, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı John Kerry’in Brüksel’deki Avrupa Birliği Merkezi’ni ziyareti esnasında, “Türk hükümetine güçlü bir şekilde ülkede huzuru ve istikrarı korumaya ve demokratik kurumları en yüksek saygı standartları hukukun üstünlüğü standartlarına göre hareket etmesini tavsiye ediyoruz. NATO’nun demokrasi konusunda açık gereksinimleri vardır ve NATO Türkiye’de neler olup bittiğini yakından izleyecektir” şeklindeki açıklamasına yer verdi. Aynı haberde, Avrupa Birliği Dış İlişkiler Sorumlusu, Federico Mogherini’nin “Türkiye, Avrupa Konseyi üyesidir ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne bağlıdır” şeklindeki açıklamasını ve Angela Merkel’in Sözcüsü’nün “İdam cezasını yeniden uygulamak, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne üyelik görüşmelerinin sona ermesi anlamına gelecektir” şeklindeki sözlerine yer verdi. Aynı haberin içinde BBC Arabic, Avrupa Konseyi’nin, “Türkiye’nin başarısız darbe girişiminin ardından idam cezasının yeniden uygulaması, İnsan Hakları Konseyi’nin üyeliğine aykırı olacaktır” şeklindeki uyarısına da yer verdi. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri’nin “Hiçbir üye devlet, idam cezasını uygulayamaz. Bu çok sıkı bir taahhüttür. Türkiye’ hangi şartlarda olursa olsun idam cezasının uygulanmasını yasaklayan insan hakları ile ilgili tüm protokolleri onaylamıştır” sözünü de aktardı.⁵⁵

BBC Arabic “İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün Türkiye Açıklamaları” başlığını kullanarak Örgüt’ün “Türkiye’deki güvenlik güçleri 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından, insan hakları ihlali suçu işleyerek özgürce davranmaktadırlar. Ülkede OHAL ilan edilmesiyle ve on binleri bulan tutuklama hamlelerin genişlemesi ile beraber darbe girişiminin ardından, ülkede korku atmosferi hâkim oldu” şeklindeki iddiasını ve Türk Adalet Bakanlığı’nın, İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün işkence iddialarını reddettiği açıklamasını haber yaptı. Habere göre Bakanlığın verdiği cevap şu şekildedir; “PKK tarafından şiddetli saldırılara sahne olan ve Irak ve Suriye’de yaşananlar sebebiyle güvenlik tehdidine sahne olan ülkede istikrarı sağlamak için tutuklama operasyonları zorunludur”⁵⁶

BBC Arabic, “Paris: “Türkiye’deki Başarısız Darbe Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a Demokrasinin İlkelerini Çiğnemek İçin Açık Çek Vermez” başlığıyla Fransa

⁵⁵ BBC Arabic, “أمريكا والاتحاد الأوروبي يحثان تركيا على احترام حكم القانون في ردها على الانقلاب”, 18 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160718_turkey_eu_reactions (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁵⁶ BBC Arabic, “اجهزة الامن التركية مطلقة الحرية في ارتكاب انتهاكات”, 25 Ekim 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/10/161025_turkey_coup_torture (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

üstlendiği en yüksek standartlara cevap vermesi gerekir. Bu kriterlerde herhangi bir düzeltme yapılamaz” dedi.⁵⁹

el-Cezîre “Avrupa Birliği Türkiye’yi Demokrasiyi Korumaya Çağırıyor” haber başlığı ile Avrupa Birliği Dış Ticaret Temsilcisi Federica Mogheri’nin, “Üye devletler Ankara’yı parlamenter demokrasiyi korumaya, insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne ve herkesin adil yargılanmasına çağırmaktadır”⁶⁰ şeklindeki açıklamasına yer verdi.

el-Cezîre, başka bir haberde ise “Türkiye’nin Tutuklamalarda Hukuka Bağlı Kalması Çağrıları” başlığıyla üst düzey Avrupalı bir yetkilinin, “Yargı ve diğer alanlardaki hızlı tutuklama operasyonları önceden hazırlık yapıldığına işaret ediyor” şeklindeki sözlerine, CHP’nin, tutuklamalar hukukun üstünlüğü çerçevesinde olması gerekir çağrısına, Avrupa Birliği Genişlemeden Sorumlu Komisyon Üyesi Johannes Han’ın “En azından bu durum zaten önceden hazırlanmış bir şeymiş gibi görünüyor. Listeler belli bir aşamada kullanılmak için hazırlandıklarına işaret ediyor. Ben çok endişeliyim benim korktuğum şey de buydu” şeklindeki sözlerine, Avrupa Birliği Dış Siyaset Sorumlusu Federica Mogherini’nin, “Türk yetkililerin başarısız darbeye yanıt verirken anayasa ve temel hakları gözetmesi gerekir” sözlerine yer verdi. Yine aynı haberde Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları’nın, Amerika Dışişleri Bakanı John Kerry ile Brüksel’de yaptıkları toplantıdan sonra yaptığı basın toplantısında “Türkiye’yi anayasal düzene tam uyum çağrısında bulunuyoruz ve Avrupa Birliği olarak hukukun üstünlüğünün uygulanmasının önemini vurguluyoruz. Endişelerimiz bu saatte bu ülkede olanlarla ilgili, Türkiye’yi demokrasiye, insan haklarına, temel özgürlüklere saygı duyan bir ülke yapmamız gerekir” sözlerine yer verdi.⁶¹

el-Cezîre, “Darbe Girişiminin Ardından Türkiye’nin İcraatlarına Dair Batı’nın Endişesi” başlığı ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’nin darbe girişiminin ardından devam eden tutuklamalardan dolayı endişesini dile getirdiğini, İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün de Türkiye’deki OHAL kararnamesini “zulüm ve ayrımcılık” olarak nitelediğini haber yaptı. Devamında ise Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’nin, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nu arayarak tutukluların hukuki durumunun bir mahkeme tarafından belirlenebilmesi için hızlı bir şekilde güvenilir kanıt sunulması gerektiğini söylediğini, Yine

⁵⁹ el-Cezire, “الاتحاد الأوروبي: تركيا تتراجع عن التزامات العضوية”, 09 Ekim 2016,

<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/11/9/>-الاتحاد الأوروبي-تركيا-تراجع-عن-التزامات-العضوية

(Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁶⁰ el-Cezire, “الاتحاد الأوروبي يدعو تركيا لحماية الديمقراطية”, 08 Ekim 2016,

<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/11/8/>,الاتحاد-الأوروبي-يدعو-تركيا-لحماية-الديمقراطية (Erişim

Tarihi: 22.05.2019).

⁶¹ el-Cezire, “دعوات لالتزام تركيا بالقانون في الاعتقالات”, 18 Temmuz 2016

,دعوات-لالتزام-تركيا-بالقانون-في-الاعتقالات (Erişim

Tarihi: 22.05.2019).

Ban Ki Moon'un, bazı tutuklulara kötü muamele yapıldığına ve gözaltı şartlarına dair endişe verici raporlara işaret ettiği, tutukluların sayısı, tutuklamalar ve geniş çapta devam eden görevden almalar karşısında son derece endişeli olduğunu vurguladığı ve darbe girişiminden sonra ülkede geçerli olan olağanüstü koşulların farkında olmasına rağmen, Türkiye'nin temel haklara saygı duyması ve ifade özgürlüğü, hareket özgürlüğü, barışçıl toplanma özgürlüğü ve bağımsız yargı, adil yargılanma hakkı ve adli işlemlere saygı da dahil olmak üzere uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmesinin beklendiğine dair açıklaması aktarıldı. Son olarak ta İnsan Hakları İzleme Örgütü Müdürü'nün "OHAL kararnamesi darbeye teşebbüs sorumlularını hesaba çekme meşru amacının ötesine geçiyor. Bu kararname memurları, savcılar, hâkimleri de kapsayan nihai keyfi geniş çapta bir temizliği ve özel kurumların kapatılmasını içeriyor. Bunu da herhangi bir delil, gerekçe veya yasal prosedüre bağlı olmaksızın yapıyorlar. Kararnamenin dili kapalı, yoruma açık ve herhangi bir memurun terör örgütlerine üye olması iddiasıyla görevden alınmasına izin veren bir tarzdadır" şeklindeki sözleri aktarıldı.⁶²

el-Cezîre, "Türkiye Darbe Girişiminin Ardından İşkence İddialarını Reddediyor" başlığı ile Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın Uluslararası Af Örgütü'ne cevap olarak, Twitter hesabından yayınladığı "Uluslararası Af Örgütü, Fetullah Gülen örgütü liderinin, darbecilerin işkenceye maruz kaldıkları konusundaki propaganda ve iftiralarına alet olmuştur. Af Örgütü, Gülen örgütü mensuplarını doğrulamış ve Türkiye'ye haksız yere suçlamalar yöneltmiştir. İşkence ve kötü muamele iddiaları yanıltma kampanyası kapsamında gerçekleşmektedir ve tutuklulardan hiçbirinin tutuklama esnasında ve sonrasında kötü muameleye ve işkenceye maruz kalmamıştır" şeklindeki açıklaması ve Adalet Bakanlığı'nın, "Tutukluların işkenceye maruz kaldıkları iddiaları asla gerçeği yansıtmamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti hukuk devletidir. Gözaltı ve tutuklama işlemleri uluslararası ve milli insan hakları kanunlarına uygun olarak gerçekleşen OHAL şartları altında gerçekleşmektedir. Ülkedeki gözaltı merkezleri daima savcılar tarafından izlenmektedir. Tüm gözaltı merkezleri uluslararası kuruluşların ziyaretine açıktır. Başta Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi ve bağımsız gözlemciler olmak üzere" şeklindeki açıklamasına da yer verildi.⁶³

⁶²el-Cezire, "قلق غربي من إجراءات تركيا عقب الانقلاب الفاشل", 28 Temmuz 2016, <http://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/28/الانقلاب-الفاشل> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁶³El Cezire, "تركيا-تنفي-تعرض-معتقلي150 الانقلاب-الفاشل-للتعذيب", 26 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/7/26/تركيا-تنفي-تعرض-معتقلي150 الانقلاب-الفاشل-للتعذيب> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

Fotoğraf 2.3: el-Cezîre’ye ait 26.07.2016 tarihli haberin fotoğrafı

el-Arabiyye, “Berlin Ankara’yı Siyasi Muhaliflerin Soruşturulması Konusunda Uyarıyor” başlığını kullanarak Alman Dışişleri Bakanı Frank-Walter-Steinmeier’in, “Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın, OHAL ilanının ardından siyasi muhaliflerini kovalamaktan (avlamaktan) vazgeçmesi gerekir. OHAL’in bir süre ile sınırlı olması zorunludur ve OHAL’in hemen kaldırılmasının gerekir” şeklindeki açıklamalarına yer verdi.⁶⁴

el-Arabiyye, “Türkiye’deki İnsan Hakları İhlaline Dair Uluslararası Uyarı” başlığıyla, Birleşmiş Milletler’in, “İfade özgürlüğü, adil yargılanma gibi temel insan haklarına saygı duymanın Türkiye’deki demokrasinin korunması için zorunludur” şeklindeki uyarısına yer verdi. Aynı haberde Birleşmiş Milletler’in Türk Büyükelçisi Yaşar Halit Şefik’in gazetecilere “Türkiye destek görmeyi arzu ediyor, nasihat ya da eleştiri değil. Biz Güvenlik Konseyi’nin mümkün olan en kısa sürede bir tutum belirlemesini arzu ediyorduk. Bu çok önemlidir.” şeklindeki sözlerini de aktardı.⁶⁵

el-Arabiyye, “Merkel Erdoğan’ı Darbecilere Hukuka Göre Davranmaya Çağırdı” başlığıyla Almanya Şansölyesi Angela Merkel’in “Seçilmiş Türk hükümetine karşı güç kullanarak darbe girişiminde bulunmayı en sert ifadelerle kınıyorum. Geçen gece yaşanan kötü olayların sorumlulara, hukuk devletinin hükümlerine göre davranılması gerekir. Almanya Türkiye’de demokrasiyi savunan herkesin hukuk devletinin yanındadır. Herkesin haklarına saygı gösteren azınlıkları koruyan demokrasinin, en iyi kurumdur. Bu darbe girişiminin bedelini çok sayıda insanın hayatıyla ödemesi trajik bir olaydır. Türkiye’de kan

⁶⁴ el-Arabiyye, “برلين تحذر أنقرة من ملاحقة المعارضين السياسيين”, 21 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/21/-بأقرب-إنهاء-حالة-الطوارئ-بأقرب-21-تموز-2016>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁶⁵ el-Arabiyye, “تحذير أممي من انتهاك حقوق الإنسان في تركيا”, 19 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/-الأمم-المتحدة-احترام-الحقوق-الأساسية-ضروري-في-19-تموز-2016>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

alakalı bazı durumlar konusundaki endişelerini dile getirdiklerine dikkat çekti ve “Ben onları TBMM, Emniyet Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Boğaz Köprüsü’nün darbecilerin bombalaması sonucu ne hale geldiğini anlaması için Türkiye’yi ziyaret etmeye çağırıyorum. Hangi Avrupa ülkesi ülkemizdeki PKK ve DAESH gibi terör örgütlerinin terör saldırılarına maruz kalırsa, emin olun ki onlar da, idam cezasını yeniden uygulamaya başlarlar ve OHAL ilan ederlerdi. Avrupalı yetkililer bizimle görüştüklerinde darbe girişimine karıştıkları için tutuklanan veya görevden alınanlara yoğunlaştılar ve darbecilerin kurşunuyla öldürülen 240 Vatandaş ve 2195 yaralı hakkında hiçbir şey sormadılar” diye ekledi.⁶⁸

el-Cezîre, “Türkiye Darbecilere İşkence Suçlamalarını Reddediyor” başlığını kullandı ve devamında, “Türk Adalet ve İçişleri Bakanlıkları başarısız darbenin ardından tutuklananlara işkence yapıldığı iddiaları reddettiler ve bu suçlamaları içeren İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün raporunun somut ve belirli bilgilere dayanmadığını vurguladılar. Bu açıklama Türk yetkilileri darbe girişiminin ardından tutuklananlara işkence yapmakla suçlayan raporuna cevap olarak iki Bakanlık tarafından ortaklaşa yapıldı. İki Bakanlığın yaptığı ortak açıklamada ülkedeki kanunun üstünlüğüne, demokrasiye, insan haklarına vurgu yapıldı ve “Bu ilkeler Türkiye Cumhuriyeti’nin temel ilkeleridir” denildi. Yine açıklamada, “Türkiye Cumhuriyeti’nin silahlı ve kanlı darbe girişimine ve pek çok terör saldırısına karşı koyarken bile bu ilkeleri göz ardı etmesi mümkün değildir” denildi. Açıklama, Türkiye’nin uluslararası yükümlülüklerine ek olarak bu ilkelere ve değerlere bağlılığı ışığında terörle mücadele ettiğine dikkat çekti ve Türkiye’nin işkence suçu işleyenlere veya insan hakları ihlalleri yapanlara asla müsamaha göstermeyeceğine ve Türkiye’deki adli makamların herhangi bir işkence iddiasına karşı tarafsız bağımsız ve etkili soruşturmaları gerçekleştirdiklerine vurgu yaptı. Son olarak Bakanlık açıklaması, İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün, raporunu hükümet yetkilileri ile gerekli iletişimi kurmadan ya da somut ve belirli belgeleri dayanmadan, tek taraflı olarak hazırlandığına dikkat çekti” denildi.⁶⁹

el-Cezîre, “Türkiye: “Avrupa Birliği’nin Eleştirileri Kabul Edilemez” başlığı ile Türk Dışişleri Bakanlığı’nın “Avrupa Birliği Güvenlik ve Dış Politika Yüksek Temsilcisi

⁶⁸ Arabic21, “أردوغان: مواجهة الانقلابيين تتم في إطار "دولة القانون", 16 Ağustos 2016, <https://arabi21.com/story/935133/دولة القانون> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁶⁹ el-Cezire, “تركيا تنفي اتهامات بتعذيب انقلابيين” 01 Kasım 2016, <http://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/11/1/تركيا تنفي اتهامات بتعذيب انقلابيين> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

Federica Mogherini'nin açıklamaları kabul edilemez. Avrupa Birliği terörle savaş konusunda Türk halkı nezdinde itibarını ve inandırıcılığını kaybetmiştir. Başarısız darbe girişiminden bu yana Avrupa Birliği kendisinden beklenen desteği vermemiştir ve Türkiye'ye karşı ön yargılı tutumunu ortaya koymuştur. Terör saldırılarını kınaması AB'nin bu konudaki sorumluluklarından kurtulması anlamına gelmez. Avrupa Birliği'nin tutumunun, Türkiye'ye göre bir değeri yoktur, çünkü Avrupa Birliği PKK'yı silah bırakmaya çağırmamakta ve teröristlerin kendi ülkelerinde özgürce dolaşmalarına ve Türkiye'ye karşı faaliyet ve propaganda yapmalarına itiraz etmemektedir. Onlara Avrupa Birliği Parlamentosu'nun bahçesinde sergi düzenleme izni vermekte, buna karşın durum Türkiye ile alakalı olduğunda terörizmi silahlı mücadele olarak nitelemektedir" şeklindeki açıklamasına yer verdi.

el-Cezîre, diğer bir haberde ise, "Ankara, AB'nin Her Yıl Kasım Ayında Yayınladığı İlerleme Raporuna İtiraz Etti" başlığını atarak, Türkiye'nin Avrupa Birliği Bakanı Ömer Çelik'in yaptığı basın toplantısıyla AB ilerleme raporunun, ülkesinin ilerlemeye doğru bir yol sağlamadığını söylediğini ifade etti ve Bakan'ın raporda geçen DAESH ve PKK ile savaşın niteliği ile ilgili olarak, aşırı güç kullanımı ifadesinin kabul edilemez olduğunu ve raporda böyle bir ifadenin kullanılmasının Avrupa Birliği için bir utanç olduğunu ifade ettiğini belirtti.

el-Arabiyye, "Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye Karşı Ön Yargılı Olmasını Kınadı" başlığı ile darbe girişiminin ardından Türk yetkililerin uyguladıkları baskıcı uygulamalara karşı yöneltilen eleştirilere cevap olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptığı açıklamada Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye karşı ön yargılı olmasını kınadığını ifade etti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın France 24 kanalında "Taraflı ve ön yargılı açıklamalar yapıyorlar ve Türkiye'ye karşı önceki kararlarını sürdürecekler. 53 yıldır Avrupa'nın kapısında beklemekteyiz" şeklindeki sözlerini aktardı. Aynı habere göre, Avrupa Birliği, darbe girişiminin hemen sonrasında, idam cezasının yeniden uygulanmaya başlanmasının, Türkiye'nin AB'ye üye olma umutlarına son vereceği konusunda uyarıda bulunmuş, Erdoğan da "Halkım ve ülkem idam cezasının tekrar uygulanmasını isterse ve Meclis'teki milletvekilleri bunu onaylarsa benim bu talebe cevap vermem gerekir. Demokratik rejimlerde, egemenlik halka aittir. Hiçbir ülke AB'ye üyelik müzakereleri konusunda bu kadar sıkıntı yaşamadı. Üstelik de AB'ye üye ülkelerin çoğundan çok daha iyi konumda olmasına rağmen" şeklinde cevap vermişti.⁷⁰

⁷⁰ el-Arabiyye, "أردوغان يندد بتحيز وتحميل الاتحاد الأوروبي إزاء تركيا", <https://www.alarabiya.net/ar/arab-andworld/2016/07/23/أردوغان-يندد-بتحيز-وتحميل-الاتحاد-الأوروبي-إزاء-تركيا> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Arabiyye, Türkiye: “Terörle Savaşımızda Batının Desteğine İhtiyacımız Var” başlığı ile yapılan habere göre Türk Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Türkiye’nin farklı üç örgütün terör tehditleri ile karşı karşıya olduğunu ve bu örgütlere karşı koyma konusunda Batılı devletlerin desteğine ihtiyaçları olduğunu söyledi. Kurtulmuş, Londra’daki Uluslararası Kraliyet Çalışmaları Enstitüsü’nde yaptığı konuşmada “Türkiye çalkantılı bir bölgede bir istikrar adasıdır. Fakat Türkiye DAESH, PKK ve Gülen örgütü taraftarlarının tehditleri ile karşı karşıyadır” dedi.⁷¹

2.2.3. Terörle bağlantılı Medya Kuruluşlarının Kapatılması ve Gazetecilerin Tutuklanması

BBC Arabic, özellikle terörle bağlantıları bulunan medya kuruluşlarının kapatılması ve terörle ilişkili gazetecilerin tutuklanması konularına en çok ağırlık veren haber sitesidir. Bilhassa Cumhuriyet gazetesi ile ilgili pek çok haberler yapılmıştır. Bu haberlerden biri de BBC Arabic’in, “Muhafif Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmenliği Görevinden İstifa Etmesi” başlıklı haberidir. BBC Arabic söz konusu haberde, “Devletin sırlarını ifşa etmekle suçlanıp hapis cezası almakla yüz yüze kalan muhalif Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni görevinden istifa etti” ifadesini kullandı ve Can Dündar’ın “Darbe girişiminden sonra Türk yargısına güvenmek kişinin başını giyotine koyması gibidir” sözünü aktardı. Haber, “Hükümet, darbe girişiminden sonra basın organlarına baskı uygulamaya başladı. Mahkeme Can Dündar’a beş yıl hapis cezası verdi, fakat temyiz sürecinde serbest kaldı. Can Dündar’ın ülkeyi terk ettiği ve Almanya’da yaşadığı sanılıyor. Can Dündar, gazetesindeki yazısında Parlatentonun uyguladığı OHAL kalkıncaya kadar teslim olmayacağını söyledi” şeklinde devam etti.⁷²

BBC Arabic yine başka bir haberinde, “Türk Başsavcılığı Gazetecilere 43 Yıla Kadar Hapis Cezası Verilmesini İstemektedir” başlığını kullandı ve haberde, “Türk Başsavcılığı muhalif Cumhuriyet gazetesinde çalışan 19 gazeteci için 43 yıla varan hapis cezaları istedi. Türk yetkililer, Türkiye’deki en eski ulusal gazeteyi Türk hükümetinin geçen yıl Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a karşı başarısız darbe girişimini düzenleyen akıl olmakla suçladığı, Fetullah Gülen’in kontrolü altına girmekle suçlamaktadırlar. Sanık gazetecilerin çoğu, beş aydır hapistedir. Laik eğilimli gazete, çalışanlarına yöneltilen

⁷¹el-Arabiyye, “تركيا: نحتاج دعم الغرب في حربنا على الإرهاب” 25 Ekim 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/11/25/تركيا-نحتاج-دعم-الغرب-في-حربنا-على-الإرهاب> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

⁷² BBC Arabic, “استقالة رئيس تحرير صحيفة معارضة ضمن تداعيات الانقلاب الفاشل في تركيا”, 16 Ağustos 2016, http://www.bbc.com/arabic/artandculture/2016/08/160815_turkey_editor_resignation (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

suçlamaları reddetmektedir ve gazetenin darbeden önce bile Fetullah Gülen örgütüne pek çok eleştiriler yönelttiğini vurgulamaktadır. Başsavcılık yine Cumhuriyet gazetesini, yasaklı Kürt gruplarla ve aşırı sol faaliyet yapan gruplarla ilişkili olmakla suçlamaktadır. Cumhuriyet gazetesinin Eski Genel Yayın Yönetmeni Almanya’ya kaçan Can Dündar, Türk hükümetinin Suriye’ye silah göndermekle itham ettiği sözleri sebebiyle beş yıl hapse mahkûm edilmişti” ifadelerine yer verdi.⁷³

Söz konusu haber için seçilen aşağıdaki görsel ise Türkiye’deki basın özgürlüğü konusunda okuyucunun zihninde olumsuz bir Türkiye imajı çizmeye yöneliktir.

Fotoğraf 2.5: BBC Arabic’e ait 28.07.2016 tarihli haberin fotoğrafı

BBC Arabic başka bir haberde ise, “15 Temmuz Başarısız Darbe Girişiminin Ardından Türkiye’de Yaşanan Tutuklama ve Soruşturmalar Büyük Ölçüde Medya Özgürlüğünü Etkilemektedir” başlığını kullandı ve haberde “Türkiye’nin basın özgürlüğü alanında aslında parlak bir sicili bulunmamaktadır. Çünkü Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, basın özgürlüğü konusunda Türkiye’yi 180 ülke içinden 151. sıraya koymaktadır. Haklarında kapatılma kararı verilen gazetelerden biri de 2013’te Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Gülen’in arası açıldıktan sonra hükümeti eleştiren bir tutum takınan Zaman gazetesidir. Hakkında kapatılma kararı verilen gazetelerden biri de kimilerinin muhalif bir gazete olarak nitelendirdikleri gazetecilerin ve askerlerin hükümeti komple kurmak suçlamasıyla iki yüzden fazla yargılama dizisiyle yargılandıkları Ergenekon Davasında etkin bir rol oynayan Taraf gazetesidir” ifadelerine yer verdi. Haberin devamında ise T24 elektronik gazetesinden alıntı yaparak, “Hayatının çoğunu darbelerle dönüşerek geçiren Nazlı Ilıcak’ın tutuklanmasının ne anlamı var?” ifadesini kullanarak, Nazlı Ilıcak’ın tutuklanmasını eleştirdi. “Diğer bir gazeteci Bülent Mumay’ da gözaltına alındı. Bülent

⁷³ BBC Arabic, “النيابة العامة في تركيا تطلب سجن صحفيين لمدد تصل إلى 43”, 04 Nisan 2017, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-39495052> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

Mumay, Hürriyet gazetesinde çalışan ödüllü bir gazetecidir. Başarısız darbe girişiminde herhangi bir rolü olduğu iddialarını reddetmiştir ve Twiter adresinden gazeteci kimliğini yayınlayıp “Bu, benim üye olduğum tek örgüttür” diye yazarak gözaltına alınmasına karşı protestosunu dile getirmiştir” sözlerini kullandı.⁷⁴

2.3.Darbe Girişimi Tutuklularına İşkence İddiaları

BBC Arabic, el-Arabiyye ve el-Âlem internet haber sitelerinin, 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili haberlerinin ağırlıklı olarak üzerinde durduğu konulardan biri de darbe girişiminde doğrudan veya dolaylı rol aldıkları için tutuklanan kişilerin, sözde maruz kaldıkları işkencelerdir. Bu iddia ile ilgili haberleri topluca okuduğumuzda, neredeyse darbeyi yapanların “masum”, darbeyi protesto eden sivil halkın ve darbecileri tutuklayan Emniyet Güçleri’nin de “işkence yapan zalim” olarak lanse edilmeye çalışıldığı izlenimi zihninizde oluşmuştur. Sözde işkence iddialarını desteklemek için de çarpıtarak ve okuyucunun zihninde olumsuz algı oluşturmak adına görsellerle destekledikleri sayısız haberler yapıldığı görülmektedir. Tezimizi uzatmamak adına bu haberlerin sadece bir kısmına yer verilebildi.

BBC Arabic’te yer alan aşağıda verdiğimiz haberler tezimizi doğrular niteliktedir. BBC Arabic’in haberine göre, Uluslararası Af Örgütü, ellerinde Türkiye’deki darbe girişiminin ardından tutuklananların dayak, işkence ve tacize maruz kaldıklarına dair deliller olduğunu vurguladı. Örgüt, yaptığı açıklamada Ankara ve İstanbul polisinin tutukluları 48 saate kadar acı verici koşullarda gözaltına aldıklarını doğrulayan deliller bulunduğunu söyledi ve onların yeme, içme ve ilaçtan mahrum bırakıldıklarını tehdit ve küfre maruz kaldıklarını, daha da tehlikelisi dayak, işkence ve tacize maruz kaldıklarını söyledi. Örgütün Avrupa Müdürü John Doloisen “Tutukluların dayak ve tacize maruz kaldıklarına dair bilgiler son derece endişe vericidir. Özellikle darbe girişiminden bu yana tutuklananların sayısı göz önüne alınırsa, Türk yetkililerin utanç verici uygulamalardan vazgeçmesi gerekmektedir” dedi. Örgüt, bazı tutukluların avukatları ve aileleri ile görüşmelerine izin verilmediğini ve kendilerine yöneltilen suçlamalar hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını da söyledi. Haberin devamında ifade edildiğine göre, Örgüt, Avrupa İşkenceden Koruma Komitesi’ni gözaltı koşullarını izlemek için acilen Türkiye’ye gitmeye

⁷⁴ BBC Arabic, “حرية الاعلام تتعرض لضغوط كبيرة في تركيا ما بعد الانقلاب” 29 Temmuz 2016, “http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160729_turkey_crackdown_on_media (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

çağırdı. Habere göre, üst düzey bir Türk yetkili örgütün raporlarını “temeli olmayan asılsız iddialar” olarak niteledi.⁷⁵

İran kaynaklı Arapça yayın yapan el-Âlem internet haber sitesindeki konuyla ilgili haberleri incelediğimizde tamamen uydurma ve hayal ürünü olan, adeta senaryolaştırılmış korkunç içeriklere rastlamaktayız. Buna örnek olarak, el-Âlem yayınladığı bir haberde iddiaların tutuklulara kötü muamele yapıldığı yönünde olup şok edici, endişe uyandırıcı görüntüler elde ettiklerini söyledi ve tutuklulardan birinin avukatının şu sözlerine yer verdi: “Dayak sebebiyle tutukluların kaburgaları kırıldı. Elleri arkadan kelepçelendiği için bazıları ellerinden yaralandılar. Bazılarında da kafatası kırıkları oluştu. Sanıklar ve avukatları arasındaki ilişkide de ciddi kısıtlamalar var. Müvekkilimle yaptığım her toplantıda polis veya gardiyanlardan birileri yanımızda oturdular hatta konuşmaya müdahale edip her yazışmayı da okudular” Avukatın gösterdiği videoda darbe girişimine katıldığı iddia edilen kişilerin kameralar önüne bunları kafada kırık ve kulakta ciddi yaralanmalar olduğu halde çıktıkları görüldü. Söz konusu haberde iddia edilen ve darbeci sanıklardan birinin avukatının medya kuruluşlarına gösterdiği ve biz Türk vatandaşlarının da televizyonlardan izlediğimiz görüntüler aslında darbecilerin, darbe girişimi başarısız olduktan sonra güvenlik güçlerine teslim olmamak için direniş göstermeleri sebebiyle vücutlarının çeşitli yerlerinde meydana gelen yaralanmalardan ibarettir. Aksine haberin iddia ettiği gibi sistematik bir işkenceden söz etmek mümkün değildir. Hatta ilerleyen zamanlarda mahkûmların yargılama sürecinde mahkemeye getirilirlerken kameralara yansıyan görüntülerinde gayet sağlıklı ve kilo almış görünmeleri Türk halkının dikkatinden kaçmamıştır. Söz konusu haber sitesinin verdiği başka bir haberde bir polisin çektiği düşünülen bir videoda kanlar içindeki bir askerlerin tekmelendiği görülmektedir. Haber sitesi de özellikle bu görseli kullanmıştır. Oysaki kendi ordu mensupları tarafından kendi silahlarıyla vurulan ve bombalanan bir halkın yaşadığı bu büyük travmayla, zaman zaman kişisel boyutta olmak üzere duygusal yoğunluk yaşayıp, böyle görüntüler vermiş olmalarını anlayışla karşılamak gerekir. Başka bir millet Türk halkının yaşadığı bu şoku yaşasaydı belki çok da vahim sonuçlar yaşanabilirdi. Kanaatimize göre Türk halkı 15 Temmuz gecesi soğukkanlılığını korumuştur.

el-Âlem birçok uydurma habere de yer verdi. Bunlardan birinde el-Âlem, “Orduya yakın Sözcü gazetesi, cumartesi günü öfkeli haydutlardan oluşan bir topluluğun İstanbul’da

⁷⁵ BBC Arabic, "أدلة ذات مصداقية" على تعرض محتجزين للتعذيب في تركيا", 24 Ağustos 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160724_turkey_torture_amnesty, (Erişim Tarihi: 24.07.2016)

bir askerin başını kestiklerini söyledi. Ancak haber, Türk yetkililerce henüz doğrulanmadı” dedi.⁷⁶

el-Âlem, haberlerinde, Batılı devletlerin Türk hükümetinin darbecilere karşı tutumlarının endişe verici olduğuna, itidalli hareket etmesi gerektiğine dair resmi açıklamalarına da yer verdi. Habere göre, Bu açıklamaları yapan devletlerin çoğu, Ankara’yı askeri bir darbe düzenleme suçlamasıyla ilişkilendirilen askerlerin durumları hakkında, insan haklarına saygı duymaya çağırdılar. Beyaz Saray, “Türkiye’deki tüm taraflar, itidalli olmaya ve şiddet ve kavga etmekten kaçınmaya çalışmalıdır” dedi. Hillary Clinton “Bizim herkesi sakın olmaya, kanunlara, kurumlara, temel insan haklarına ve özgürlüklerine saygı duymaya teşvik etmemiz ve demokratik yolla seçilmiş sivil hükümete destek olmamız gerekir” dedi. Fransa Dışişleri Bakanı ülkesinin, Türk demokrasisinin bu tecrübeden, güçlü bir şekilde çıkmasını ve temel özgürlüklere tam olarak saygı duyulmasını umduğunu söyledi. Belçika Hükümet Başkanı ve Dışişleri Bakanı yaptıkları ortak açıklamada “Türkiye’deki demokratik kurumlara saygı gösterilmesi ve Avrupa Birliği ile ilişkilerin devam etmesinde hukukun üstünlüğü ve temel özgürlüklerin desteklenmesi temeldir” dedi. Avrupa Parlamentosu Başkanı, Ankara’yı kanunlara bağlı kalmaya çağırdı ve “En güçlü ifadelerle kınadığım darbe girişiminden dolayı son derece üzgünüm. Türk hükümetinin bunu fırsata çevirmemesi ve demokratik ilkeleri çiğnememesi gerekmektedir” dedi.

Haberin devamında Fetullah Gülen için “Erdoğan’ın azılı düşmanı”, tutuklamaları gerçekleştiren emniyet güçleri için de “Erdoğan emniyet güçlerinin dizginlerini saldı” ifadesi dikkat çekmektedir. Fetullah Gülen hakkında Erdoğan’ın azılı düşman ifadesi kullanmak tarafımızca maksatlardır. Amaç bu darbe girişimini Erdoğan ve Gülen’in şahsi hesaplaşmasına indirgemektir. Oysaki bize göre bu girişim uluslararası arka planı olan, Türkiye’nin dünya kamuoyunda önünü kesmeyi amaçlayan, büyüyen ve gelişen bir Türkiye’den rahatsız olan çevrelerin bir piyon olarak FETÖ’yü kullandıkları bir eylemdir. Darbe girişimini kişisel hesaplaşmaya indirgemeye çalışan çevreler bu girişimi örtbas etmeye çalışmaktadır.⁷⁷

⁷⁶ el-Âlem, “إعدامات وقطع رقاب بالشوارع لجنود ”انقلابيين“ في تركيا”, 25 Temmuz 2016, <http://www.alalam.ir/news/1840143/إعدامات-وقطع-رقاب-بالشوارع-لجنود-انقلابيين-في-تركيا> , (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

⁷⁷ el-Âlem, “إعدامات وقطع رقاب بالشوارع لجنود ”انقلابيين“ في تركيا”, 18 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1840143/إعدامات-وقطع-رقاب-بالشوارع-لجنود-انقلابيين-في-تركيا> (Erişim Tarihi: 18.07.2016)

Fotoğraf 2.11: el-Âlem’e ait 18.07.2016 tarihli haberin fotoğrafı

el-Arabiyye, “Türk Hava Kuvvetleri Komutanı’nın Darbe Girişiminden Önceki ve Sonraki Fotoğrafları” başlığıyla bir haber yaptı. Haberde, “Uluslararası Haber Ajansları’nda ve gazetelerde eski Hava Kuvvetleri Komutanı Akın Öztürk’ün darbeden önceki ve sonraki fotoğrafları dolaşmaktadır. Öztürk savcılıkta kendisine yöneltilen suçlamaları reddettiği halde, Türk yetkililer onun başarısız darbeye parmağı olduğunu vurgulamaktadırlar. Akın Öztürk’ün savcılığa çıkarılmadan önce, emniyette fotoğrafları çekildi” denildi. El-Arabiyye haberin devamında ise, Akın Öztürk’ün çekilen fotoğraflarında bir kulağında ve yüzünde zorlama ve yara izlerinin olduğu, bunun da Öztürk’ün tutuklanması esnasında saldırıya maruz kaldığını gösterdiğini iddia etti⁷⁸.

⁷⁸el-Arabiyye, “!بالصور.. قائد سلاح الجو التركي قبل وبعد الانقلاب”, 19 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/!بالصور.. قائد سلاح الجو التركي قبل وبعد الانقلاب>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

Fotoğraf 2.9: el-Arabiyye’ye ait 19.07.2016 tarihli haberin fotoğrafları

2.3.1. Türkiye’nin İşkence Suçlamalarına Verdiği Cevaplar

el-Cezîre’de yer alan habere göre, Türk Adalet ve İçişleri Bakanlıkları başarısız darbenin ardından tutuklananlara işkence yapıldığı iddiaları reddettiler ve bu suçlamaları içeren İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün raporunun somut ve belirli bilgilere dayanmadığını vurguladılar. Bu açıklama Türk yetkilileri darbe girişiminin ardından tutuklananlara işkence yapmakla suçlayan raporuna cevap olarak iki Bakanlık tarafından ortaklaşa yapıldı. Açıklamada, ülkedeki kanunun üstünlüğüne, demokrasiye, insan haklarına vurgu yapıldı ve “Bu ilkeler Türkiye Cumhuriyeti’nin temel ilkeleridir. Türkiye Cumhuriyeti’nin silahlı ve kanlı darbe girişimine, pek çok terör saldırısına karşı koyarken bile bu ilkeleri göz ardı etmesi mümkün değildir" denildi. Açıklamada Türkiye’nin uluslararası yükümlülüklerine ek olarak bu ilkeleri ve değerlere bağlılığı ışığında terörle mücadele ettiğine dikkat çekildi ve Türkiye’nin işkence suçu işleyenlere veya insan hakları ihlalleri yapanlara asla müsamaha göstermeyeceğine ve Türkiye’deki adli makamların herhangi bir işkence iddiasına karşı tarafsız bağımsız ve etkili soruşturmaları gerçekleştirdiklerine vurgu yapıldı. Açıklamanın devamında İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün, söz konusu raporunu hükümet

yetkilileri ile gerekli iletişimi kurmadan ya da somut ve belirli belgeleri dayanmadan, tek taraflı olarak hazırlandığına dikkat çekildi.⁷⁹

BBC Arabic'e göre, Uluslararası Af Örgütü tasfiye operasyonunun medya organlarına ve aralarında hükümeti eleştirenlerin de bulunduğu gazetelere kadar uzanmaması konusunda uyardı. Örgütte araştırmacı olan Andrev Gardner şöyle dedi: "Türkiye'de şu anda daha önce görülmemiş oranda kovuşturma çalışması görüyoruz ve anlıyoruz ki hükümet bu kanlı darbeye katılanları cezalandırmayı arzu ediyor. Bu yasal bir şey ancak, bunu yaparken Türkiye hukukun üstünlüğüne ve ifade özgürlüğüne bağlı kalmalıdır"⁸⁰

Fotoğraf 2.2: BBC Arabic'e ait 20.07.2016 tarihli habere ait fotoğraf

el-Cezîre, Avrupalı bazı yetkililerin Türkiye'deki ordu ve yargı başta olmak üzere, kamu kurumlarındaki görevden almalar ile ilgili yaptıkları resmi açıklamalara ve bu açıklamalara Türk hükümetinin cevabına yer vermiştir.

Buna göre el-Cezîre'de yer alan bir habere göre, Avrupa Birliği Genişlemeden Sorumlu Komisyon Üyesi Johannes Han: "En azından bu durum zaten önceden hazırlanmış bir şeymiş gibi görünüyor. Listeler belli bir aşamada kullanılmak için hazırlandıklarına işaret ediyor. En çok korktuğum şey de buydu" dedi.

Yine Avrupa Birliği Dış Siyaset Sorumlusu Federica Mogherini Türk yetkililerin başarısız darbeye yanıt verirken anayasa ve temel hakları gözetmesi gerektiğini söyledi. Avrupa Birliği Dışişleri Bakanlarının, Amerika Dışişleri Bakanı John Kerry ile Brüksel'de yaptıkları toplantıdan sonra yaptığı basın toplantısında "Türkiye'yi anayasal düzene tam uyum çağrısında bulunuyoruz ve Avrupa Birliği olarak hukukun üstünlüğünün uygulanmasının

⁷⁹ el-Cezire, "تركيا تنفي اتهامات بتعذيب انقلابيين" 01 Kasım 2016, <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/11/1/تركيا-تنفي-اتهامات-بتعذيب-انقلابيين> (Erişim Tarihi: 01.11.2016)

⁸⁰ BBC Arabic, "تركيا تتهم 99 لواء وعميدا بحريا بالمشاركة في الانقلاب الفاشل" 20 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160720_turkey_charges_99_generals (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

önemini vurguluyoruz. Endişelerimiz bu saatte bu ülkede olanlarla ilgili, Türkiye’yi demokrasiye, insan haklarına, temel özgürlüklere saygı duyan bir ülke yapmamız gerekir” dedi. Fransa Dışişleri Bakanı, başarısız darbe sonrasında devasa bir tasfiye operasyonu başlatan Türkiye Cumhurbaşkanı’na açık çek vermeyi reddederek Türkiye’nin hukukun üstünlüğüne saygı göstermesini istedi.⁸¹

Adalet Bakanlığı, darbe girişiminden sonra tutuklananların işkenceye maruz kaldıkları iddialarını reddetti. Bu açıklama Uluslararası Af Örgütü’nün açıklamasına cevap olarak geldi. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ Twitter hesabından şu mesajı yayınladı; “Uluslararası Af Örgütü, Fetullah Gülen örgütünün liderlerinin ve darbecilerin işkencesine maruz kaldıkları konusundaki propaganda ve iftiralarına alet olmuştur. Örgüt, Gülen örgütü mensuplarını doğrulamış ve Türkiye’ye haksız yere suçlamalar yöneltmiştir.” Adalet Bakanı, işkence ve kötü muamele iddialarının yanıltma kampanyası kapsamında gerçekleştiğini söyledi ve tutuklulardan hiçbirinin tutuklama esnasında ve sonrasında kötü muameleye ve işkenceye maruz kalmadığına vurgu yaptı. Bu bağlamda, Bakanlığın kendisinden de bir açıklama geldi “Tutukluların işkenceye maruz kaldıkları iddiaları asla gerçeği yansıtmamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti hukuk devletidir. Gözaltı ve tutuklama işlemleri uluslararası ve milli insan hakları kanunlarına uygun olarak gerçekleşen OHAL şartları altında gerçekleşmektedir. Ülkedeki gözaltı merkezleri daima savcılar tarafından izlenmektedir. Tüm gözaltı merkezleri uluslararası kuruluşların ziyaretine açıktır. Başta Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi ve bağımsız gözlemciler olmak üzere.”⁸²

2.4. Yargılama Süreci

15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından girişimin faili olan FETÖ’ye karşı devlet kurumları ve toplum nezdinde yoğun bir mücadele yürütülmektedir. Bu mücadelede asıl görev elbette ki yargı kurumuna düşmektedir. Yargı kurumu bu görev için yoğun çaba harcamaktadır. Şunu belirtmek gerekir ki yargı kurumu 15 Temmuz darbe girişimine en erken ve en etkili müdahale eden devlet kurumlarından biridir. Daha darbe girişimi gecesi savcılıklar ve mahkemeler harekete geçmiş, İstanbul ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılıkları

⁸¹el-Cezire, “دعوات لالتزام تركيا بالقانون في الاعتقالات”, 18 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/7/18/الاعتقالات-في-تركيا-بالقانون> (Erişim Tarihi: 18.07.2016)

⁸²el-Cezîre, “تركيا تنفي تعرض معتقلي الانقلاب الفاشل للتعذيب”, 26 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/7/26/تركيا-تنفي-تعرض-معتقلي-الانقلاب-الفاشل-للتعذيب> (Erişim Tarihi: 26.07.2016)

henüz darbe girişiminin ilk saatlerinde soruşturmalar başlatmış ve darbeciler hakkında gözaltı kararları çıkartmışlardır.

Yargı kurumu darbe girişiminin öncesinde de FETÖ'ye karşı yoğun bir mücadeleye girişti. Ancak birçok sebepten dolayı bu mücadele sekteye uğradı. Özellikle de bu örgütün takiiye ve gizlilik politikası, dini bir cemaat kılıfına bürünüp dini faaliyetler ve eğitim faaliyetleri gerçekleştiriyor görüntüsü altında gizli bir yapılanmaya sahip olmaları, yargının bu mücadelesinin önündeki en büyük engellerden biridir.

Darbe girişiminden sonra çok sayıda yargı mensubu ihraç edildi. Bu ihraçlar yargının iş yükünü ve yoğunluğunu iyice artırdı. Adalet Bakanlığı da bu açığı kapatmak için yeni hâkim ve savcı alımına yöneldi. Tüm bu sorunlara rağmen yargı kurumu insanüstü bir çaba ve gayretle FETÖ ve darbe girişimi davalarını yönetmektedir.

Yargı, baştan beri FETÖ örgütünün en çok sızdığı kurum oldu. Çünkü devlet kurumlarını ele geçirme planlarının gerçekleşmesi için kendilerinden olmayanları ordu, emniyet, istihbarat gibi hayati kurumlardan tasfiye edip, onlardan oluşan boşluğa kendi mensuplarını yerleştirebilmeleri için sızdıkları yargı kurumundan kendilerinden olmayanlar aleyhine kararlar çıkardılar. Düzmece ve uydurma delillerle onları yargılayarak ya onları hapsedtiler ya da görevden aldılar, onlardan oluşan boşluğa da kendi mensuplarını yerleştirdiler.

Yargı, FETÖ'nün en çok gözünü diktiği ve odaklandığı kurumlardan biriydi. Bu amaçlarını gerçekleştirmek adına ya sınav sorularını sızdırarak ya da telkin yoluyla öğrencilerini hukuk fakültelerine yönlendirerek yargı kurumunda büyük bir sızma gerçekleştirdiler.

Avrupa Birliği ülkelerinin ve Avrupa'nın sivil toplum örgütlerinin Türkiye'yi en çok eleştirdikleri nokta, çok sayıda yargı mensubunun tutuklanmasıdır. Oysaki Gülen örgütünün 40 yıla yakındır devletin hayati kurumlarına sistematik bir şekilde ve son derece gizlilikle sızma politikası gerçekleştirdiği göz önüne alındığında bu rakamların aslında abartılı rakamlar olmadığı görülecektir. Avrupa Birliği ülkelerinin ve Avrupalı sivil toplum kuruluşlarının ısrarla görmezden geldiği nokta budur. Onlar, Gülen örgütünün on yıllara dayalı sistematik sızma politikasını görmezden gelmektedirler.

Darbe girişimine dair suçlara özel davaların en önemlisi Ankara'daki Genelkurmay Karargâhı'ndaki eylemlere ilişkin aralarında Yurtta Sulh Konseyi üyelerinin de yer aldığı 221 kişinin yargılandığı Darbe Çatı Davasıdır. Ankara'da 17. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davaya 22 Mayıs 2017 tarihinde başlanmıştır. Diğer öne çıkan darbe girişimi davaları ise Akıncı Üssü'nde yaşananlara dair yürütülen Akıncı Üssü Davası ve Muğla'da

yürütülen cumhurbaşkanına suikast girişimi davasıdır. Zaman zaman mahkemelerde yargılamalar esnasında FETÖ sanıkları tarafından şehit ve gazi yakınlarının ve Türk toplumunun sinir uçlarına dokunan davranışlar sergilenmektedir. Bu davranışların sebebi ise FETÖ sanıklarının yargılama esnasındaki gereksiz özgüvenleri, ukala ve lakayt tavırları ve hâkimin sorularına bu üslupla yanıt vermeleridir. Bu tutum davaları izleyen gazi ve şehit yakınlarının bunun yanında sivil halkın tepkisine neden olmuştur. FETÖ sanıkları kendilerinde bir nevi psikolojik harp gerçekleştirmek istemektedirler ve amaçları davaları sulandırmaktır. Bu kışkırtmalara rağmen hem şehit ve gazi yakınları, hem sivil halk, hem de hâkimler ve savcılar soğukkanlılıklarını mümkün olduğunca muhafaza ederek bu tuzağa düşmemeye gayret ettiler.

Yargılamaların seyri ve yargılama sürecinde darbeci sanıkların sergiledikleri tavır ve uyguladıkları psikolojik harekâta örnek olarak SETA tarafından 2 Kasım 2017 gerçekleştirilen “Avukatların Gözünden 15 Temmuz Darbe Davaları” adında bir panelde konuşmacı olan avukatların anlattıklarını örnek verebiliriz. Panelde konuşmacılar arasında yer alan Başbakanlık Avukatı İskender Minar, Sincan’da devam eden davayı hafta içi her gün takip ettiğini söyleyerek 15 Temmuz’da devlete sahip çıkan halkın devleti salt bir anayasal organizasyon olarak değil, derin bir tarih bilinci ve sosyal bir perspektifle sahiplendiğini, toplumun tüm kesimleri tarafından devletin bir bütün olarak değerlendirildiğini söyledi. Duruşmalarda sanıkların resmin bütününe ortaya koyacak argümanlardan kaçındıklarını, kendileri dışındaki kişilerin durumundan bahsetmediklerini ve Gülen’in ismini hiç kullanmadıklarını, FETÖ üyelerinin örgüt talimatı dışında hiçbir değer tanımadığını, farklı hiçbir aidiyet tanımamaları dolayısıyla aile, toplum ve devlet gibi kurumlara karşı gerçekleştirdikleri eylemlerin kendilerinde pişmanlık ya da vicdan azabı oluşturmadığını ifade etti.⁸³

Panelin ikinci konuşmacısı Uğur Kızılca, sanıkların açık deliller karşısında inkâr politikasıyla hareket ettiklerini, bazısının kimlik bilgilerini bile inkâr ettiğini, eylemlerin, kendilerinde pişmanlık ya da vicdan azabı oluşturmadığını söyledi.⁸⁴

BBC Arabic yargılama süreçleri ile ilgili olarak yaptığı bir haberde, Türkiye’de bulunan Avrupalı bazı aktivistlerin teröristlerle bağlantılı oldukları gerekçesiyle tutuklanmalarını haber yaptı ve Uluslararası Af Örgütü’nün bu tutuklamalara dair yaptığı eleştirilere yer verdi. Haberin detaylarına göre, Uluslararası Af Örgütü yargılamayı kınadı,

⁸³Avukatların Gözünden 15 Temmuz Darbe Davaları. (2018). <http://www.setav.org/etkinlikler/avukatlarin-gozunden-15-temmuz-darbe-davolari/> adresinden alındı.

⁸⁴Avukatların Gözünden 15 Temmuz Darbe Davaları. (2018).

<http://www.setav.org/etkinlikler/avukatlaringozunden15Temmuz-darbe-davolari/> adresinden alındı.

suçlamaları “anlamsız ve doğruluk temeli yok” olarak niteledi ve Türk yetkililerin bu eyleminin Türkiye’deki sivil aktivistleri korkutmayı hedef aldığını söyledi. Yine habere göre, Örgüt’ün Avrupa ve Orta Asya Müdürü John Dalwensen “Bu Adalet ve Kalkınma Partisi’nin kendini ve Türk yetkilileri yargılamasıdır” dedi. Avrupa Parlamentosu Erdoğan’ın muhalifleri hedef aldığı bu tutuklamaları kınadı ve Türkiye’nin AB’ye üyelik görüşmelerinin askıya alınması çağrısı yaptı. Türk yetkililer din adamı Fetullah Gülen taraftarlarını darbe düzenlemekle suçlamaktadırlar. ABD’de gönüllü sürgünde yaşayan Fetullah Gülen darbede parmağı olduğu iddiaları reddetmektedir. Haberin devamında ise, BBC muhabiri Marc Luin’in “Darbenin üzerinden bir yıl geçtikten sonra ülkenin birliği dağıldı. Hukukun üstünlüğü ile ilgili bölünmeler arttı. Ülkenin yarısı 15 Temmuz’u yeniden bir doğuş olarak görürken, diğer yarısı darbeden sonraki uygulamaların ülkede demokrasi yok ettiğine inanıyorlar” şeklindeki ifadesine yer verildi.⁸⁵

BBC Arabic, “Darbe Girişimi Şüphelisi Türk Subaylardan Onlarca Sanık Ankara’daki Toplu Yargılamaların Başlangıcında Öfkeli Bir Grubun Ortasından Yürüdü” başlığını kullandı. Haberin içeriğinde ise “Uzun bir kuyruk halinde yürüyen sanıkların önünde eski Hava Kuvvetleri Komutanı Akın Öztürk bulunuyordu. Onlar geçerken idam cezasının geri gelmesi çağrıları yükseldi” ifadelerini kullandı. Aynı haberin devamında ise, görevden alındıkları için açlık grevi yapan öğretmen karı koca olan Nuriye Gülmen ve Semih Özaka’nın tutuklandıklarını ve tutuklanmaları esnasında Twitter’da “Siyasi polis bürosu şu anda eve girmeye çalışıyor. Şu an kapıyı kırıyorlar” diye yazdıklarını söyledi. Karı kocanın 75 gündür grev yaptıklarını ve avukatlarının “Pazar günü polis evlerine baskın yaptığı halde kesinlikle teslim olmayacaklar” diye açıklama yaptığını Gülmen’in de, “Görevimize iade edilmek istiyoruz. Asla teslim olmayacağız. Asla teslim olmayacağız” şeklinde konuştuğunu ifade etti.

BBC Arabic aynı haberin içinde mahkemeye çıkacak olan sanıkları bekleyen kızgın halk grubundan Mehmet Yaman’ın Reuters Ajans’ına, “Ben teröristlerle hesaplaşmak için buradayım. Türk halkının bayrağımın ve dinimin yanındayım” dediğini de aktardı.⁸⁶

el-Cezîre bir haberinde, “Ankara’daki darbe girişiminin en önemli merkezlerinden biri olan İncirlik Hava Üssü’ndeki Darbe Girişiminde Bulunduğu İddia Edilenlerin Yargılanmasına Başlandı” ifadesini kullandı ve sanıkların sayısının 486 kişiye ulaştığını, ve aralarında subaylar, pilotlar ve Fetullah Gülen cemaatinin gizli liderlerinden olarak

⁸⁵BBC Arabic, “اردوغان يتعهد بـ"ضرب أعناق الخوذة" في الذكرى الأولى لمحاولة الانقلاب الفاشلة”, 26 Ekim 2017, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-40622043>, (Erişim Tarihi. 26.10.2017)

⁸⁶ BBC Arabic, “محاكمة عشرات العسكريين في تركيا بتهمة المشاركة في محاولة الانقلاب”, 22 Mayıs 2017, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-40001651>, (Erişim Tarihi. 26.10.2017)

tanımlanan sivil kişiler de bulunduğunu söyledi. Yargı kaynaklarından alıntı yaparak, bir numaralı sanığın ABD’de yaşayan Fetullah Gülen olduğunu, darbe girişiminde bulunanların en büyük davasında en göze çarpan kişinin eski Hava kuvvetleri Komutanı Akın Öztürk olduğunu ve Öztürk’ün Türk yetkililere göre Gülen’den sonra darbenin ikinci adamı olduğunu söyledi. el-Cezîre. davada dikkat çeken bir diğer kişinin de Hava Kuvvetleri’nde yer alan ve Öztürk’e yakın olan Mehmet Dişli olduğunu, ana sanıklar listesinde, yetkililerin darbe planının imamı olmakla ve Türkiye’deki hareketin Gülen’le koordinasyonunu sağlamakla suçladıkları üniversite hocası Adil Öksüz’ün de bulunduğunu, yine ana sanıklar arasında Öksüz’e yardım etmekle suçlanan ve darbe girişiminin ardından kaçmadan tutuklanan Kemal Batmaz’ın da bulunduğunu da ekledi.

el-Cezîre Ankara Muhabiri Mu’tez Billah Hasan, davaların seyri ile ilgili bilgi verirken şu ifadeleri kullandı: “Ankara’daki yetkililer, eski Hava Kuvvetleri Komutanı ve İncirlik Üssü’nde yoğunlaşan diğer sanıkları darbeyi yönetmekle ve Meclis’in de aralarında bulunduğu hükümet binalarını bombalamakla ve Recep Tayyip Erdoğan’ı öldürmeye suçlamaktadır. Yine Ankara’daki yetkililer, darbeyi yönetenlerin İncirlik Hava Üssü’nü kullandıklarını, Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar ve diğer askerleri darbe gecesi birkaç saat gözaltına aldıklarını söylemektedir. Burada suçlu bulunmaları halinde aralarında, “Anayasayı ihlal etmek, Cumhurbaşkanına suikast, Cumhuriyet sistemini ortadan kaldırmaya teşebbüs, askeri karargâhın ele geçirilmesi” gibi suçların da bulunduğu suçlardan ömür boyu hapisle cezalandırılacaklardır. Darbe girişiminde öldürülenlerin ve yaralıların aileleri mahkeme salonunun önünde gösteri yaptılar ve sanıkların ağır güvenlik önlemleri altında mahkemeye getirildiler. Darbe girişiminde ölen ve yaralananların aileleri sanıklara taş ve darağaçları attılar. Bazı göstericiler, “Katiller” diye bağırıyorlar ve idam cezasının uygulanmasını istediler.⁸⁷

2.4.1. İdam Cezası Konusu

BBC Arabic, “Erdoğan Türk Hükümetinin İdam Cezasının Yeniden Uygulanması Yasa Tasarısını Parlamento’ya Getirileceği Sözü Vermektedir” başlığını kullandı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “Meclis’in söz konusu kanun tasarısını onaylayacağına inanıyorum. Ben de o kanunu onaylayacağım. Yakındır, yakındır, endişelenmeyin. Allah’ın

⁸⁷ el-Cezire, “بدء محاكمة متهمين رئيسيين بمحاولة انقلاب تركيا”, 01 Ağustos 2017, <http://www.aljazeera.net/news/international/2017/8/1/بدء محاكمة متهمين رئيسيين بمحاولة انقلاب تركيا>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

izniyle bu gerçekleşecek” sözünü aktardı Orada bulunanların “İdam isteriz” diye karşılık verdiklerini söyledi.⁸⁸

Yine BBC Arabic, “Türkiye: Erdoğan Meclis’in Nisan Referandumunu Müteakip İdam Cezasını Onaylamasını Öngörüyor” başlığını kullandı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bir konuşması esnasındaki “15 Temmuz gecesi şehit düşen kahramanlarımızın ailelerinin endişe duymasına gerek yok. Biz Allah’ın izniyle 18 Nisan oylamasından sonra idam cezası ile ilgili olarak Meclis’te yapması gerekeni yapacağız. Hans’ın, George’nun (ki bu iki isim Avrupa’da yaygın iki isimdir) görüşü beni ilgilendirmez. İnsanların ne dediği ve kanunun ne dediği beni ilgilendirir önemli olan da budur” şeklindeki sözünü haber yaptı. BBC Arabic haberin devamında, “Türkiye 2004 Avrupa Birliği’ne girme çalışmaları kapsamında idam cezasını tamamen kaldırmıştı. Çünkü bu yasa üyelik görüşmelerinin başlamasının önünde en büyük engeldi” ifadesini kullandı. Avrupalı yetkililerin idam cezasının tekrar uygulanmasının Türkiye’nin yarım asırdır süren Avrupa Birliği’ne girme çabalarının sona ermesine yol açacağı konusunda uyarılarını aktardı.⁸⁹

el-Cezîre, “Talepler ve Gerçek Hesaplamalar Arasında Türkiye’de İdam Cezasının Geri Getirilmesi” başlığını kullandı. Haberin detaylarında ise “Türk resmi makamları, öfkeli sokağın, -neredeyse Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ı devirebilecek olan- darbe girişimine katılan generallerin idam edilmesi isteklerini dikkate almakta gecikmedi fakat idamı caydırıcı uygun bir ceza olarak gören istekler öncelikle siyasi ve yasal engellere takılmaktadır. Vakit geçtikçe idam cezasının yürürlüğe girmesi isteği bir slogan olmaktan çıktı ve Erdoğan’ın bir hafta boyunca sokakta kalmaları çağrısı yapmasından sonra hala sokakları ve meydanları dolduran göstericilerin ciddi bir isteğine dönüştü” ifadelerine yer verdi. “Ancak iç ve dış gerçekliklerin karmaşıklığı, bu eyleme karşı çıkan uluslararası tutumların ortaya çıkmasından sonra idam cezasının önünde engeller bulunmaktadır” yorumunda bulundu.

el-Cezîre, idam cezasının geri getirilmesi isteğinin Türk halkının bir iç talebi olduğunu söyledi ve “Darbe gecesinin geride bıraktığı kanlı sahnenin, Türklerin (vatandaşlar ve kanun koyucular) zihninde idam cezası konusunda dış dünyanın tutumlarını gölgede bıraktığı ortaya çıkıyor” yorumunda bulundu. Bu konuda Uluslararası Türkiye Uzmanı Ufuk Ulutaş’ın el-Cezîre’ye verdiği röportajda söylediği “Ülkemizin AB ile ilişkilerinin zaten donmuş haldedir. AB şu ana kadar Ankara tüm şartları yerine getirdiği

⁸⁸BBC Arabic, “أردوغان يتعهد بأن تقدم الحكومة التركية إلى البرلمان مشروع قانون لإعادة عقوبة الإعدام”, 29 Ekim 2016, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-37812825>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

⁸⁹BBC Arabic, “أردوغان يتوقع أن يقر البرلمان إعادة العمل بعقوبة الإعدام عقب استفتاء أبريل”, 18 Nisan 2017, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-39314920>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

halde Türklere vize muafiyeti anlaşmasını imzalamamıştır. Bu, iki tarafın yakınlaşma imkânını zayıflatan ve ilişkisini durağanlaştıran bir durumdur. Türk vatandaşlarının önceliğinin ülkesinin güvenliğidir. Darbe girişimi, Türkiye tarihindeki en kanlı girişimdir. Meclis, Cumhurbaşkanlığı Sarayı ve MİT Karargâhı bombalanmıştır. Böyle bir durumda Avrupa Birliği ile ilişkilerimiz ikinci sırada yer alır. Türkiye'nin en büyük önceliğin darbe girişiminde bulunanları cezalandırmaktır.” sözlerine yer verdi.⁹⁰

el-Cezîre aynı haberin içinde, “Anayasa Düğümü” şeklinde bir yan başlık açtı. Binali Yıldırım'ın “Muhalefet partileri ile beraber darbecilere imkân tanımayacak bir karara varmak için çalışıyoruz. Son gelişmelerin ardından idam cezasını geri getirmenin yollarını aramanın ertelenmesi veya görmezden gelinmesi mümkün olmayan bir durumdur” sözlerini aktardı. el-Cezîre söz konusu haberin sonunda, Bu yasanın tekrar uygulanması için anayasa değişikliğinin gerektiği, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin, idam cezasının yeniden uygulanmasına açık destek vereceğini ilan eden MHP'nin desteği ile bile bu değişikliği yapmasının mümkün olmadığı, bu iki partinin toplam milletvekili oylarının üçte ikisi çoğunluğuna sahip olmadıkları fakat birlikte bir alternatif olarak konuyu referanduma götürme haklarının olduğu ve idam tasarısının değiştirerek anayasa kapsamına alınmasının ve değişiklik kabul edilirse idam cezasını uygulamanın mümkün olacağı yorumunda bulundu.⁹¹

el-Âlem, idam cezasının tekrar uygulanması ile ilgili bir haberinde, “Türkiye’de İdamlar ve Darbeci Askerlerin Boynunun Kesilmesi” başlığını kullandı, devamında ise “Türkiye Cumhurbaşkanı, idam cezasının uygulanmasını isteyen sloganlar atan taraftarlarından oluşan bir topluluğun önünde idam isteğinin Parlamento’da görüşüleceğini vurguladı. Erdoğan, darbe girişimini sadece orduda küçük bir grubun gerçekleştirdiğini söyledi. Cumhurbaşkanı’nın sakin olduğu, gülümsediği ve zaman zaman taraftarlarının önünde başparmağını kaldırarak zafer işareti yaptığı görüldü. Erdoğan (Azılı düşman olan Fetullah Gülen’in yönettiği şebekeyi işaret ederek) “Ordu paralel yapının değildir. Ben Başkomutanım. Ordu ordumuzundur” dedi” ifadelerini kullandı.⁹²

⁹⁰ el-Cezire, “إعادة الإعدام في تركيا بين المطالبات وحسابات الواقع”, 20 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2016/7/20/-المطالبات-في-تركيا-بين-المطالبات-الواقع> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

⁹¹ el-Cezire, “إعادة الإعدام في تركيا بين المطالبات وحسابات الواقع”, 20 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2016/7/20/-المطالبات-في-تركيا-بين-المطالبات-الواقع> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

⁹² el-Alem, “إعدامات وقطع رقاب بالشوارع لجنود "انقلابيين" في تركيا”, 18 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1840143/-إعدامات-وقطع-رقاب-بالشوارع-لجنود-انقلابيين-في-تركيا> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Cezîre, “Türkiye’deki Başarısız Darbe Girişimi İdam Tartışmalarını Yeniden Alevlendirdi” başlığıyla haber yaptı. Söz konusu haberde, “Başarısız darbe girişiminden sonra, halkın idam talebi yerinde ve gerekli bir taleptir. Bu talebin yerinde olmasının bir takım gerekçeleri vardır. 2002’den sonra Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarları ile refah, güven ve istikrar ortamına kavuşan Türk halkı, bu ortama sahip çıkmak, ülkesinin ve milletinin bekası için gözünü kırpmadan canını vermek gibi önemli hasletlere sahipken, bu hasletleri, Batı ile işbirliği yapmış vatan hainlerinin süfli emellerine kurban vermek istememiştir. Bu nedenle halkın idam talebi yerinde ve gerekli bir taleptir” yorumunda bulundu. Aynı haberde, Batılılar tarafında ise Avusturya Dışişleri Bakanı Sebastian Curz ‘un “Türkiye’de darbe girişimine tepki olarak idam cezasını yeniden onaylanması kesinlikle kabul edilemez. Burada kanuna ve adalet sistemine aykırı olarak zulme dayalı bir temizlik ve cinayete dayalı cezalar olmamalıdır” sözlerine yer verdi.

el-Cezîre, İdam cezasının hukuki boyutu ile ilgili olarak ta, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Araştırmacısı Ardnew Gardner’in “İdam cezasına geri dönmek ve muhalefete baskı yapmak, askeri bir yönetime karşı hukuku savunmak için Türkiye’nin birleşmesi ile elde edilen zaferi kaybedecektir. Tehlikeli bir askeri yönetim tehdidinden kaçınıldı. Şimdi darbecileri adaletin karşısına çıkarmak ve herkes için hukukun üstünlüğü gözetilmelidir” şeklindeki sözlerine yer verdi.⁹³

el-Ehrâm idam cezası ile ilgili olarak, “Başbakan Binali Yıldırım’ın Açıklamaları” başlığını kullanarak, “Başbakan Binali Yıldırım’ın, Türkiye’nin bir hukuk devleti olduğuna, idam cezasını geri getirmenin halkın isteği olduğuna işaret ettiği ve “Darbeciler kanun çerçevesi içinde hesap verecekler. Akıtılan her kanın hesabını soracağız. İdam cezası hakkında hemen acele karar vermek hata olur ama Türkiye halkının isteğini de görmezden gelemeyiz. İdam cezasını geri getirmek, anayasal bir düzenlenme gerektirmektedir” sözlerini aktardı.⁹⁴

el-Ehrâm başka bir haberde ise, “Recep Tayyip Erdoğan’ın İdam Açıklaması” başlığını kullandı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “Demokratik bir hukuk devletinde yaşıyorsak, söz halkın olacaktır. Halk bugün ne diyor, o idam cezasının geri gelmesini

⁹³ el-Cezire, “انقلاب تركيا الفاشل يجدد الجدل بشأن الإعدام”, 18 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/7/18/انقلاب-تركيا-الفاشل-يجدد-الجدل-بشأن-الإعدام>, (Erişim Tarihi: 23.05.2018)

⁹⁴ el-Ahram, “أردوغان يواصل تصفية خصومه ويهدد بمراجعة العلاقات مع أمريكا”, 19 Temmuz 2016, <http://www.ahram.org.eg/NewsQ/538353.aspx>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

müzakerelerinin askıya alınması ya da üyelik müzakerelerinin kalıcı olarak sonlandırılması tehdidinde bulunduklarını ve Türk yetkililerin, AB kanadından gelen bu eleştirilere ve şantajlara gerekli cevapları verdiklerini gözlemlendi. Bu minvalde, örneğin AB'nin her yıl kasım ayında yayımladığı “AB İlerleme Raporu”ndaki Türkiye hakkındaki ağır eleştirilerini AB Bakanı Ömer Çelik, “Utanç verici, yapıcılıktan uzak” olarak nitelemiştir. Yine Cumhurbaşkanı Sözcüsü İbrahim Kalın “AB, müzakereleri durdurma kararı alırsa bunun sonuçlarına katlanacaktır” diyerek bu raporun içeriğine itiraz etmiştir.

İncelediğimiz haberlerde, ordu ve yargı başta olmak üzere kamu kurumlarındaki görevden almalar ve Cumhuriyet Gazetesi çalışanlarının tutuklanmalarına ayrı başlıklar halinde ağırlıklı olarak değinildiğini ve eleştiri konusu yapıldığını görüldü. Bu konuda özellikle, BBC Arabic internet haber sitesinin terör bağlantıları sebebiyle kapatılan medya kuruluşları ve gazetecilerin tutuklanması konularına yani olayın medya boyutuna ayrı bir önem verdiği ve bu konuda detaylı haberler yaptığını gözlemlendi.

Haberlerde, hükümetin birçok sektördeki gerçekleştirdiği görevden almalar (ihraç-açığa alınma) konusu olabilecek en detaylı şekilde ele alınmış ve hemen her haberde detaylı sayılar verilmiştir. Belediye Başkanları'nın görevlen alınmasına da değinilmiştir ve bu haber eleştirel bir gözle aktarılmıştır. Oysaki görevden alınan dört Belediye Başkanı'nın ikisinin FETÖ ile diğer ikisinin PKK ile doğrudan bağları tespit edildiği için tutuklanmışlardır.

Tezimize konu olan internet haber siteleri, tutuklamalar konusuna da ağırlıklı olarak önem verdikleri, tıpkı görevden almalarla ilgili detaylı rakamlar verildiği gibi tutuklamalarla ilgili de detaylı rakamlar vermiştir. İncelenen medya kuruluşlarında bazı haberlerin başlıkları bu durumu açıkça yansıtmaktadır.

el-Âlem'deki, “Paris: Türkiye'deki Başarısız Darbe Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Demokrasinin İlkelerini Çiğnemek İçin Açık Çek Vermez”, “Başarısız Darbenin Laneti Türk Memurlarının Rızkını Hedef Alıyor”, el-Cezîre'deki, “Darbe Girişiminin Ardından Türkiye'nin İcraatlarına Dair Batı'nın Endişesi”, “İngiltere Darbeden Sonra Hukuka Saygı Göstermeyi Çağırıyor”, el-Arabiyye'deki, “Türkiye'deki hâkimlerin Toplu Olarak Tutuklanmalarına Dair Avrupa'nın Kınaması”, “Türkiye'deki İnsan Hakları İhlallerine Dair Uluslar Arası Uyarı”, “Francois Hollande: Türkiye'nin Darbe Girişiminden Sonra Baskıya Geri Dönmesinden Korkuyorum”, Arabic 21 internet haber sitesindeki, “Uluslar Arası Af Örgütü: Hakikat ve Adalet Türkiye'de Kayboldu” başlıklı haberlerde ve buna benzer pek çok haberde AB üyesi ülkeler Türkiye'deki darbe girişimi sonrası Türkiye'nin icraatları toptan eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

İncelediğimiz medya organlarında, Türkiye ile ilgili sözde işkence iddialarına da geniş yer verilmiştir. Yapılan bu haberlerle, Türkiye’de darbecilere gözaltı ve tutuklamalar sırasında sözde işkence(!) yapıldığı ve hukukun askıya alındığı algısı okuyucunun zihnine yerleştirilmeye çalışılmıştır. Oysaki darbe girişiminin ilk saatlerinden itibaren en güzel sınavı Türkiye’de yargı kurumu vermiş ve darbe girişiminin ilk saatlerinden itibaren yargı devreye girmiş ve hukuk kurumu işletilmeye başlanmıştır. Bu tür haberlerle Türkiye’yi sistematik işkence yapan bir ülke olarak lanse etmek kelimenin tam anlamıyla iftiradır. Çünkü Türkiye özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi yönetiminin AB’ye uyum kapsamında “işkenceye sıfır tolerans” politikasıyla, Türkiye’deki işkence suçları neredeyse sıfırlanmıştır. Sanıklara daha önceden sahip olmadıkları pek çok haklar verilmiş, gözaltı şartları iyileştirilmiş, gözaltı merkezlerine 24 saat izlenen kameralar yerleştirilmiş ve daha pek çok önlemler ve iyileştirmeler sağlanmıştır. O yüzden de Türkiye’yi bu tarz haberlerle işkenceci bir ülke olarak göstermeye çalışmak ve ısrarla Türkiye’deki son yıllarda gerçekleştirdiği bu iyileştirmeleri görmezden gelerek, ulusal ve uluslararası camiada zor duruma düşürmeye ve üçüncü dünya ülkesi gibi lanse etmeye çalışmak iyi niyetle bağdaşmamaktadır. Bu tür haberlere özellikle Batı dünyasının görüşlerini yansıtan BBC Arabic haber sitesinde sıkça rastlamak mümkündür. Örneğin, adı geçen haber sitesinde “Uluslararası Af Örgütü; Deliller, Türkiye’deki Gözaltına Alınanların İşkenceye Maruz Kaldıklarını Doğruluyor” başlıklı bir haber yapılmış ve darbe girişimi tutuklularının gözaltı ve derdest edilmeleri esnasında birtakım işkencelere maruz kaldıkları iddia edilmiştir. Yine BBC Arabic internet haber sitesi bu konuya özel önem verip Türkiye’ye bu konuyu araştırması için muhabir yollayıp tutuklu ve gözaltında bulunanların avukatlarıyla röportajlar yapmış ve uzun uzun haberleştirmiştir. Adeta bu kişilerin avukatlığına soyunmuş o kişilerin darbe gecesini ve sabahı Türkiye’de neler yaptıkları, yüzlerce sivil vatandaşı ve güvenlik mensubuna ateş açarak ve bombalarla şehit ettikleri, binlercesini yaraladıkları, ülkenin Meclisi’ni ve birçok hayati kurumunu bombaladıkları, ülkeye etkisi psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan yıllarca sürecektir olan büyük bir travma yaşattıkları ısrarla ve bilinçli olarak görmezden gelinmeye çalışılmıştır. Oysaki ülkenin yaşadığı akıl ve vicdan sınırlarını zorlayan bu travmadan sonra başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım olmak üzere ülkemizin yetkili kişileri bu travmadan çabucak sıyrılarak, soğukkanlılıkla ve en önemlisi hukuk çerçevesinde bir mücadeleye girişmişler, ülkede hayatın bir an önce normale dönmesi için devletin tüm kurumları ivedilikle hareket etmişler ve kısa sürede bu normalleşmeyi sağlamışlardır. Söz konusu medya organlarının çoğu bu normalleşmeyi ve bir an önce hukuku devreye sokarak darbeci unsurlarla

hesaplaşma gayretlerini bilinçli bir şekilde görmezden gelmişlerdir. Darbe girişimi gecesi ve sabahı, darbeci unsurların yakalanma ve gözaltına alınma işlemleri esnasında, güvenlik güçlerine gösterdikleri mukavemet esnasında yaşanan çatışmalar esnasında aldıkları birtakım yara bereler sık sık haber yapılarak ve ilgili fotoğraflar servis edilerek sanki Türkiye’de “sistematik işkence(!)” yapılmış intibayı uyandırmaya çalışmışlardır. Bazı haberlerde Boğaz Köprüsü’nde darbeci bir askerin boynunun koparıldığına dair tamamen uydurma, iftira niteliğinde haberler yapılmış, darbe sabahında bombalanan Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde bombanın etkisiyle boynu koparak Külliye’nin çatısına fırlayan vatandaşımızdan hiç bahsedilmemiştir.

İncelediğimiz haberlerde bir kare bile şehit fotoğrafı yer almamıştır. Bir şehidin bile adı geçmemiştir, aileleriyle tek satır bir röportaj yapılmamıştır ya da sıradan herhangi bir vatandaşla bile o gece neler yaşadıklarına dair tek satır röportaj yapılmamıştır. Buna karşın gözaltında ve tutuklu olan darbeci unsurların ve darbeye dolaylı destek veren unsurların avukatlarıyla ve aileleriyle detaylı röportajlar yapılmıştır. Bu yaklaşım çifte standarttan başka bir şey değildir.

BÖLÜM III

ARAP MEDYASINDAN 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİME GENEL BİR BAKIŞ

3.1.Arap Gazetelerinin 15 Temmuz Darbe Girişimine Dair Yorumları

BBC Arabic, Arap medyasından bazı yazarların, 15 Temmuz darbe girişimine dair yorumlarını derlediği bir haber yapmıştır. Bu habere göre Arap medyasından seçilen bazı yazarların 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili yorum ve değerlendirmeleri aşağıdaki şekildedir; BBC Arabic bu görüşleri derlediği haberde, “Arap Gazetelerinin 15 Temmuz Darbe Girişimine Dair yorumları” başlığını kullanmıştır. Haberin giriş kısmında “Türkiye’deki darbe girişimi halâ Arap basının dikkatini çekmeye devam etmektedir. Çünkü gazetelerin bazıları, başta ABD olmak üzere Batılı devletleri darbe girişimini desteklemekle suçladılar ve demokrasi nasıl savunulacağının örneğini verdiği için, bazıları da Türk halkını övdüler. Birtakım gazeteler de darbe girişiminin ardından gerçekleşen patlamalardan dolayı endişelerini dile getirdiler ve Türk Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın özgürlükleri kısıtlamak için darbe girişimini bahane olarak kullanacağını söylediler” ifadelerini kullanmış ve tek tek bu yorumları sıralamıştır.

Buna habere göre, Katar’daki er-Râye gazetesinden Wâil el-Hasavî’ye göre, Türkiye’deki darbe girişimini doğrulamaya en yakın hikâye şudur: “Ortada darbenin planlanmasında rolü olan ve destek veren yabancı devletler vardır. Yoksa Türk ordusunun tüm silahları ve yetkilileri düzeyindeki böyle geniş çapta bir planlamanın, Türkiye’nin tüm kurumlarına sızmış olan ABD ve Avrupa istihbarat örgütlerince bilinmemesini kabul etmek mümkün değildir.”

Lübnan el-Müstakbel dergisinden Esat Haydar da bunu onayladı ve “ABD’lilerin yaşadığı ve çalıştığı İncirlik Üssü’nün komutanının komplocu generallerden biri olduğu için ABD’lilerin ve Türk istihbarat memurlarının bunu bilmemesi mümkün müdür? Bu çok zor ya da imkânsızdır. Devletlerin kaderi tesadüfe bırakılamaz” ifadesini kullandı.

Katar’daki Vatan dergisi, ABD’yi darbeyi planlamakla suçladı. Dergiye göre CIA’in Arap bölgesinde veya Ortadoğu’da İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra gerçekleşen darbelerin çoğunda ya da tümünde eli vardır ve Türkiye’de önceki darbeler de bu şekilde olmuştur.

Katar’daki Şark dergisi manşetinde “İkinci sürpriz ve en büyük şok ABD ve Avrupa’nın başarısız darbe girişimine karşı tutumlarındaydı” dedi.

Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki e-Halîc dergisinden Sâdık Nâsır, "Türkler 20. yüzyılda Türkiye'yi şekillendiren askeri darbelerin geri dönmesinden korktular ve demokrasiyi korumak için sokaklara çıktılar" dedi.

Katar'da ki er-Rey dergisinden Feride el-Abidlî, Türk halkını övdü ve "Bu insanlar, diğer küçük şeyleri ve farklılıkları gölgeleyen yurtseverlik potasında erimiş bir güç birlikte katı bir irade modeli oluşturdular" dedi.

Mısır'daki el-Ehrâm gazetesinden Muhammet Said İdris, "Başarısız darbeden sonra intikamcı ve baskıcı önlemler alan rejimi eleştirdi ve insanları demokrasiyi savunmak için sokaklara çıkmaya teşvik eden rejim demokrasiye yapılan en kötü saldırıyı gerçekleştirmekte kararlıdır" dedi.

Fas'taki Mağrib gazetesinden Müncî el-Ğaribi "Demokrasiye bir darbe vuran ve uluslararası toplumun onaylamadığı ve reddettiği bu girişim Erdoğan'ın kısa vadede popülaritesini artıracak ve o da kamu ve bireysel özgürlükler alanında "ağır sopa" politikasını haklı çıkarmak için bu popülariteyi kullanacaktır" dedi.⁹⁸

BBC Arabic, diğer bir haberde de Arap gazetelerinin Türkiye'deki darbe girişimi ile ilgili belli başlı görüşlerini haberleştirdi. BBC Arabic'in derlediği tüm bu görüşlere göre Arap dünyasında kimi gazeteciler, Türkiye'de yaşananlarla ilgili Türk hükümetini destekleyip ve girişiminin darbe demokrasiye darbe niteliğinde olduğunu savunurken kimileri de yaşananları bir film senaryosuna benzetip girişiminin inandırıcılıktan uzak olduğu iddiasını dillendirdiler. Bazı yazarlar, Türk halkının farklı siyasi oluşumlarına rağmen demokrasiye bağlılıklarını ortaya çıkarıp kendisine karşı gerçekleştirilen askeri darbe girişiminin başarılı olmasına engel olmak için Erdoğan'ın çağrısına cevap vererek sokağa çıkmasını övdüler. Diğer bazı yazarlar da yaşananların gerçekliği hakkında şüpheyi düştüler ve yaşananların Erdoğan'ın muhaliflerden kurtulmak için önceden hazırladığı bir tiyatro olarak düşündüklerini ifade ettiler.

BBC Arabic tüm bu farklı görüşleri örnekleriyle sıraladı. Buna göre Suudi Vatan gazetesinden Yâsir Ğaslân "Halk Rejiminin Devamını İstiyor" başlığıyla Türkiye'de yaşananlardan çıkarılan derslerden bahsetti ve şöyle dedi: "Halk ortaya çıkıp gerçekliği değiştirecek kadar cesur olduğu zaman ortaya çıkan bir sesi vardır. Hiçbir güç halkın gözünden ve sesinden daha güçlü olmamalıdır. Ülke içindeki konumları farklı olsa da vatan sevgisi ülkenin bayrağını kaldırmakla ifade edilir. Bazılarımız Twitter'da başkalarının ülkelerini beğenirken kendi ülkelerinden nefret etmekte ve ülkelerini reddetmektedir. Bazı

⁹⁸BBC Arabic, "صحف عربية تتهم دولا غربية بالضلوع في انقلاب تركيا", 20 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160719_arab_press, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

grupların tutumları halkın karar verme hakkını savunurken, bazıları da ülkesinde kararların tekel altında olmasını desteklemektedir. Arap medyası ülkeler arasındaki gerilimlerin erimesine rağmen hala bir saflaşma (kutuplaşma) hali yaşamaktadır. Kimi Araplar zihnindeki darbeyi gerçeğe dönüştürme hedefindeyken, kimi de aksini ispat etmek için çalışmaktadır.”

“İstikrar Darbeyi Yener” başlığını kullanan Suudî Ukâz gazetesine göre, “Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, meşruiyeti ile dayanışma içinde olan uluslararası tutumlar ve halkın, siyasi partilerin hep birlikte sokağa çıkmaları bir gerçeği yansıtmaktadır. İstikrar ve artan kalkınma, refah, güvenlik ve emniyet nimetini tecrübe etmiş hakların geleceklerini ergen siyasetçilerin ve maceracı askerlerin eline bırakmaları mümkün değildir. Dünyanın ve Türk halkının tutumu devrimler ve darbeleri tecrübe etmiş ve onların belalarını tatmış akıllı kişilerin tutumudur ve Türkiye’nin çıkardığı ders tüm dünya halklarının vatanlarının yeteneklerini nasıl koruyacaklarına dair bir derstir.”

Ürdün el-Ğad gazetesinden Menâi er-Raşvânî, darbe girişiminde konusunda Türk muhalefетinin (Milliyetçi ve Kürt) tutumunu överek “Erdoğan’ın daveti sırasında halkı darbeye karşı harekete geçirme açısından önemlidir ve işte o zaman darbeciler her bölgeden sadece Adalet ve Kalkınma Partisi taraftarı ve sempaticanı değil her kesimden insanlarla karşılaşacaklarını anladılar” dedi.

Ürdün er-Rey gazetesinden bir yazar, Türkiye’de yaşananlar için şöyle dedi: “Erdoğan ve partisine karşı daha çok tantanalı ve gerçeklikten uzak Hint filmlerine benzer tarzda cuma akşamı başlayıp cumartesi sabaha karşı sona eren sözde darbenin ardından büyük soru işaretleri kalacaktır. Darbe bir haberle başladı, bir haberle sona erdi. Ses ve görüntüden yoksun bir darbe. Darbe esnasında darbecilerin liderinin veya onun temsilcisinin genellikle resmi kanallarda ya da ülkenin en büyük kanalında yayınlanan ve darbenin gerekçelerini, darbecilerin iç ve dış gündemini içeren bir numaralı açıklamayı duymadık.” Yazar bu konuyla ilgili birçok varsayımsal teoriyi gözden geçirerek bunun Erdoğan’a karşı bir darbe olduğuna dair hiçbir mantıksal çıkarım yapamadığını söyleyip, “Aksine mantıksal olarak bu darbe tüm standartlarıyla Erdoğan lehinedir” iddiasında bulundu.

Lübnan Sefir gazetesinden Talâl Selmân, “Türkiye’deki başarısız askeri darbe projesine dair resmi açıklamalara göre hareket etmek zordur. Ancak canlı olarak aktarılan detaylar yaşananlar hakkındaki gerçekleri sunmaktadır. Belki de bu tarihteki en açık darbedir ve bu darbenin başarısızlığı Cumhurbaşkanı’nın çıkıp telefonda konuşup kitlelere emir verip sokağa çıkmaları için ve ikinci bir duyuruya kadar da orada kalmaları için harekete geçirmesinden daha fazlasını gerektirmemiştir. Sonra emir icra edilmiş ve yüzlerce

hatta binlerce subay, hâkim, asker tutuklanmış, ABD’de sürgündeki muhalif Fetullah Gülen, komplo kurmakla suçlanmış, komplocuların köklerinin kurutulacağı sözü verilmiştir.” Yazar bir gerçekliği daha vurgulamaktadır ki o da darbecilerin amatör olduğundan planlarını gerçekleştirmek için doğru zamanda harekete geçmediğidir. Ordu akşam 9.30’da harekete geçti, oysaki planın saat 6.00’da uygulanması planlanmıştı. Yine Ankara’nın ortaya koyduğu belgelere göre Erdoğan, Marmaris’teki yazlıktan darbeciler oraya gelmeden yarım saat önce helikopterle ayrılmıştır”⁹⁹ dedi.

Lübnan en-Nehâr gazetesi yazarı Hişâm Müşhîm, başarısız darbe girişiminin ardından Erdoğan’ın sivil darbe yaptığını söyledi ve şöyle devam etti: “Recep Tayyip Erdoğan gerçek düşmanlarının ve paralel devlet kurmakla suçladığı Gülen hareketine bağlı olan düşmanların köklerini kazıma çalışması yürütüyor. Erdoğan’ın kurbanları darbeye karışmakla suçlanan askerler ve polisler ve doksanlı yıllardan beri Pensilvanya’da yaşayan Gülen hareketi ile gönül bağı olan binlerce subay ve akademisyendir. Erdoğan’ın devrimi sürerse Türkiye’yi çatışmaya ve birliğini tehdit etmeye varabilecek karanlık bir sürece girecektir. Çünkü farklılıklar kültürel ve değerseldir, siyasetin ötesindedir. Bu durum Türkiye’nin kimliği ve yönelimi üzerinde bir çatışma oluşturur. Bu çekim Cumhuriyetin kuruluşuna kadar dayanır fakat Erdoğan’ın bu görünümü O’nu tehlikeli ve inatçı hale getirdi.”

Eymen Sadafî Ürdün’deki el-Ğad gazetesinde şöyle dedi: “Darbe girişimi başarısız oldu fakat Türkiye travmatik cumadan sonra bir daha eskisi gibi olmayacak. Erdoğan’ın hırslarının ötesinde ülkenin önünde aşması gereken zor bir aşama var. Demokrasiyi yerleştirerek değerlerine ve kurumlarına saygı göstererek ülkeyi güçlendirmek gerekmektedir. En büyük sorun Erdoğan’ın, Türkiye’nin çıkarlarını kendi arzularının üzerine çıkarabilme yeteneği ve bunu yapmamayı seçerse siyasi güçlerin onunla yüzleşme gücünün olup olmamasından kaynaklanıyor.”

Katar’daki er-Râye gazetesi bakış açısını Erdoğan’dan ve hükümetinden yana belirledi ve manşetten şöyle dedi: “Erdoğan hükümeti Batının demokrasi ilkelerine Batıdan daha fazla saygı duyduğunu ispatladı. Bu darbe Batı demokrasisinin rezil öteki yüzünü ve çifte standart politikasını ortaya koyuyor.”¹⁰⁰

BBC Arabic’in başka bir haberine göre ise, Birçok Arap gazetesi (dijital-baskı) 15 Temmuz’daki başarısız darbe girişiminin ardından Türkiye’deki durumla ilgili endişelerini

⁹⁹ BBC Arabic, “صف عربية بين الإشادة والتشكيك فيما حدث في تركيا”, 19 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160718_press_arab, (Erişim Tarihi: 19.07.2016)

¹⁰⁰ BBC Arabic, “صف عربية تحذر من عواقب قرارات اردوغان عقب الانقلاب الفاشل”, 22 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160721_arab_press, (Erişim Tarihi: 22.07.2016)

ifade ettiler. Bazı gazeteler, Erdoğan'ın muhaliflere karşı geniş bir temizlik operasyonu başlatarak başarısız darbe girişimi istismar etmekle suçladılar. Tüm bu görüşlere örnek olarak Katar er-Râye gazetesinden Bâbekir İsa, hükümetin icraatlarının kanun çerçevesinde gerçekleştiğini vurgulayarak Türk hükümetinin kararlarını övdü. “Çünkü böyle davranması içleri rahatlatır ve endişeyi ortadan kaldırır ve gergin insanların kalplerindeki ve gözlerindeki korkuyu giderir” dedi. Yine İsa, darbecilerin kaçabileceği deliklerin araştırılmasını veya kargaşa çıkarmayı planlayanların iyi araştırmasını hükümete tavsiye etti ve şöyle dedi: “Recep Tayyip Erdoğan'ın, Türk halkının lehine gerçekleştirdiği başarılarından geri adım atmamasını istiyoruz. Recep Tayyip Erdoğan'ın kişisel güvenliği konusunda da dikkatli olması gerekmektedir. Çünkü Erdoğan, ileriki dönemde hedefte olacaktır.”

Arabistan Riyâd gazetesinden Hasan Mustafa, Türkiye'nin istikrarının Ortadoğu'daki tüm devletlerin yararına olacağını vurguladı. Yine bölgede yıllardan beri terör sıkıntıları ve savaşların hâkim olduğunu ve bölgenin Türkiye gibi büyük ve önemli bir konumda olan bir ülkenin çökmesini kaldıramayacağını ve Recep Tayyip Erdoğan'ın politikası herkese hitap etmese bile, Ankara'daki hükümetin istikrarlı olmasının bölgedeki büyük devletlerin de menfaatine olduğunu ekledi.

Aynı gazeteden Hanâd Abdullah el-Luhaidan: “Türkiye'deki başarısız darbe girişiminin dış fırtınanın karşısında yalnız kalmamız için bizi izole etmeyi amaçlayan planın senaryosundan yalnızca birisidir” dedi ve şöyle ekledi: “Evet Türkiye'nin tek devlet olarak istikrar içinde olması bizim için önemlidir. Kişilere ve liderlere gelince onlar gelir geçer vatan kalır. Bunun için bizim çıkarımıza ve ulusal birliğimize odaklanmamız ve tek el olmamız gerekiyor. Çünkü ortak düşmanımız İslamcı, liberal, laik ayrımı yapmadan herkesi hedef alıyor.” Buna karşın el-Ehrâm gazetesinden, Rânia H. “Türkiye ve Zulüm Dönemi” adlı yazısında şöyle dedi: “Muhakkak ki tutuklananlardan, görevden alınanlardan oluşan darbe girişimi kurbanları 10.000'i aştı. Türkiye'de yaşananlar Osmanlı Halifesinin tabutunda yeni bir çivi olacak” Osmanlı halifesinden kastettiği de Recep Tayyip Erdoğan idi.

Filistin gazetesinden Talâl A. şöyle dedi: “Darbenin başarısızlığı ve bunun sonuçları yeni Türkiye'yi çeşitli seviyelerde radikal ve geniş çaplı değişimler karşısında bırakacaktır. Türk rejimi darbe girişiminde bulunmakla ve darbeye yardım etmekle suçlananlardan başlayan geniş çaplı muhalefeti temizleme hamlesi başlattı ve bu hamle darbeyi kınayan muhalefeti de kapsayacaktır. Bununla geleneksel muhalefeti kast ediyoruz. Şüphe yok ki başarısız darbe girişiminin istismarından yararlanmak için ciddi bir girişim var yani yetkililer geniş temizlik operasyonu yapmak için sanki bu bahaneyi bekliyorlardı.”

Kuveyt Vatan gazetesinden Ahmet B. “Şu an Türkiye’de yaşanan şeyler insan haklarının ihlalidir” başlıklı yazısında: “Başarısız darbe girişiminin ardından hükümetin aldığı tedbirler, Türkiye’de demokratik sistemin çöküp yerine tek parti sisteminin geçmesine yol açacaktır ki bu tek parti de İhvan-ı Müslimîn küresel organizasyonuna ait olan Adalet ve Kalkınma Partisi’dir. Hükümetin üç ay süreyle OHAL ilan etme kararı Recep Tayyip Erdoğan’ı tüm hasımlarının tasfiyesinin ve tüm muhaliflerinin ortadan kaldırılmasının kılıfıdır” dedi.Bu bağlamda Birleşik Arap Emirlikleri’ndeki el-Halic gazetesinden Miftah Şuayb şöyle dedi: “Türk seçmeni darbe hareketine karşı ender bir birlik örneği gösterdi. Bu birliğin devamı OHAL’deki Erdoğan’ın partisinin beklenen politikalarına bağlıdır. Recep Tayyip Erdoğan zor bir sınavdan geçmektedir ya gerçek bir demokrasi olduğunu ispatlayacak ya da derin devleti ve rakiplerini tasfiye etmeye kararlı olacak ki bu felaket boyutunda bir hata olur.”¹⁰¹

3.2.Arap Ülkelerinin 15 Temmuz Başarısız Darbe Girişimine Dair Resmi Tepkileri

Aşağıda yer alan ülkelerin resmi açıklamalarına bakıldığında Türkiye’ye dost bazı ülkelerin ilk birkaç saatte en üst düzey resmi ağızlardan Türkiye’ye desteklerini açıkladıkları, bazılarının ise (Mısır,Suriye’deki Esed rejimi) resmi ya da gayr-i resmi hiçbir açıklamada bulunmadıkları adeta Türkiye’de yaşananları görmezden gelmeye çaba gösterdikleri görülmektedir. Ülkelerin bu farklı tutumları kendi yönetimlerinin Türkiye ile arasının iyi olup olmamasına göre şekillenmiştir. Darbe girişiminin duyurulmasından birkaç saat geçmeden, çoğu Arap ülkesi, resmi ağızdan kesin bir şekilde bu eylemi reddettiklerini ve seçilmiş Türk hükümetini ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ı desteklediklerini ifade etmekte gecikmemişlerdir. Bazı Arap devletleri de sadece birkaç devlet hariç yirmi dört saat geçmeden aynı açıklamayı yapmışlardır. Turkey Post internet sitesini referans alarak derlediğimiz söz konusu haberde ülkelerin resmi açıklama saatlerine göre bir sınıflandırma yapılmış, açıklamanın hangi düzeyde yapıldığı ifade edilmiş ve açıklamanın içeriği aktarılmıştır. İlgili habere göre;

İlk 24 Saatte Bir Tutum Sergileyenler (Cumartesi Sabah 16 Temmuz)

Katar: Katar Emiri, Şeyh Temîm b. Hamd es-Sâni darbe girişiminin üzerinden 6 saat bile geçmeden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede, Türk halkını darbe girişimine karşı Erdoğan’ın liderliğinde bir

¹⁰¹ BBC Arabic, “صحف عربية: استقرار تركيا يصب في مصلحة دول الشرق الأوسط”, 23 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160723_saturday_arab_press, (Erişim Tarihi: 23.07.2016)

araya gelmesinden dolayı tebrik etti. Ardından da Katar Dışışleri Bakanlığı, Doha'nın meşru Türk hükümetinin gerçekleştirecekleri hukuki işlemlerin hepsinde Ankara ile işbirliği içinde olacağını vurgulayan bir açıklama yaptı.

Fas: Fas Dışışleri Bakanlığı resmi ağızdan Türkiye'nin istikrarının önemini ve ilkesel olarak mevcut rejimi değiştirmek için bir güç kullanımını reddettiğini vurgulayan bir açıklama yaptı.

Suriyeli Muhalifler: Geçici hükümet, yaptığı açıklama ile darbe girişimini kınadı ve meşru otoriteye darbe girişimine karşı Türk hükümetinin ve devletin Cumhurbaşkanının yanında olduklarını ifade etti.

16 Temmuz Cumartesi Öğleden Sonra

Suudi Arabistan: Suudi Dışışleri Bakanlığı yaptığı açıklamada, Erdoğan'ın ve seçilmiş hükümetinin liderliğinde, anayasal meşruiyet çerçevesinde ve Türk halkının iradesine uygun bir şekilde işlerin normale dönmesini arzu ettiklerini dile getirdiler. Ertesi gün Suudi Arabistan Kralı Selman b. Abdülaziz Cumhurbaşkanı Erdoğan ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede Türkiye'de işlerin normale dönmesinden dolayı Erdoğan'ı tebrik etti ve Arabistan'ın bu kardeş ülkenin güvenliği ve istikrarının sağlanması dileğini ifade etti.

Bahreyn Krallığı: Bahreyn Dışışleri Bakanlığı yaptığı açıklamada, dost ülke Türkiye Cumhuriyeti'nde durumun normale dönmesinden dolayı memnuniyetlerini ifade etti ve Bahreyn Krallığının Türkiye Cumhuriyeti ile işbirliği içinde olduğunu vurguladı. Ertesi gün Bahreyn kralı Hamad b. İsa el-Halife Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi Bahreyn'in Türk halkı ile dayanışma içinde olduğunu ve demokratik yolla seçilmiş Türk hükümetine ve Türk halkına tam destek verdiklerini ifade etti.

Sudan: Sudan Cumhurbaşkanı Ömer El-Beşir bir Cumhurbaşkanlığı açıklaması yayınladı ve açıklamada, Türk hükümetinin maruz kaldığı darbe girişimini kınadı. Sudan hükümetinin ve Sudan halkının Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, hükümeti ve Türk halkıyla aynı safta durduğunu vurguladı.

Somali: Somali Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud yaptığı Cumhurbaşkanlığı açıklamasında, hain bir grup tarafından seçilmiş Türk hükümetine ve demokrasiye karşı gerçekleştirilen darbe girişimini kınadığını ifade etti.

Tunus: Tunus Dışışleri Bakanlığı yaptığı açıklamada, Tunus Dışışleri Bakanlığı'nın seçilmiş Türk yetkilileri ile işbirliği içinde olduğunu ilan etti ve anayasal kurumları korumanın ve Türk halkının iradesine saygı duyulmasının gerektiği çağrısında bulundu.

16 Temmuz Cumartesi İkinci Vakti

B.A.E: Dışışleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanı Abdullah b. Zayed Türk mevkîdaşı Mevlüt Çavuşoğlu ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin Türkiye'nin istikrarı ve emniyetinin sağlanmasını temenni ettiğini ifade etti. Bakanlığın resmi sitesinde şu ilave yapıldı: “Abdullah b. Zayed işlerin meşru ve anayasal seyrine girmesinden dolayı memnuniyetini ifade etti.”

Ürdün: Ürdün Hükümet Resmi Sözcüsü ve Devlet Bakanı yaptığı açıklamada, Türkiye'nin istikrarı güvenliği için mühim bir etken olduğunu söyledi. Türkiye'nin bu sıkıntıyı aşmasını ve kurumların sağlamlığını, birliğini korumasını umduklarını ifade etti.

Lübnan: Lübnan Hükümet Başkanı Temâm Selâm'ın İletişim Bürosu'nun yaptığı açıklamada, Türkiye'de durumun Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, hükümet ve devletin kurumları tarafından temsil edilen anayasal meşruiyet lehine düzelmesinden dolayı memnuniyet duydukları ifade edildi.

16 Temmuz Akşamı

Cibuti: Cibuti Cumhurbaşkanı İsmail Ömer, Türk halkı tarafından seçilmiş demokratik hükümeti devirme girişimini reddetti ve darbe ile iktidarı ele geçirme düşüncesini de kınadı.

Kuveyt: Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El-Ahmed El-Camir El-Mübârek, Kuveyt resmi ajansına göre Cumhurbaşkanı'na gönderdiği telgrafla demokrasinin meşruiyeti, zaferi ve dost Türk halkının anayasal kazanımlarını korumak için gösterdiği iradeyi kutladı.

Moritanya: Moritanya Dışışleri Bakanlığı yaptığı açıklamada, Türkiye'nin istikrarı ve güvenliğini ya da Türk halkının birliğini hedef alan herhangi bir girişimi kınadıklarını ifade etti. Moritanya Cumhurbaşkanı ve Arap Zirvesi Dönem Başkanı Muhammed Velîd Abdülaziz Türk mevkîdaşına bir telgraf gönderdi ve Moritanya hükümetinin ve halkının kardeş Türk halkının ve onun liderliğinin yanında olduğu mesajını yineledi.

Libya: Libya Devlet Yüksek Kurulu Başkanı Abdurrahman Süveyhî Cumhurbaşkanı Erdoğan ile telefon görüşmesi gerçekleştirdi ve Türkiye'deki demokratik sisteme karşı düzenlenen darbe girişiminin başarısız olmasından dolayı Erdoğan'ı kutladı ve Libya halkının dost Türkiye halkıyla dayanışma içinde olduğunu ifade etti.

Filistin: Filistin Cumhurbaşkanı Mahmud Abbas adına, Dışışleri Bakanı Riyâd el-Malikî, Türk mevkîdaşını telefonla arayarak demokrasinin zaferi ve darbecilerin yenilgiye uğratılmasından dolayı tebrik etti. Yine Hamas Hareketi yaptığı açıklamada kardeş Türk halkının demokratik seçiminin yok edilmesi amacını taşıyan bu günahkâr girişim kınandı.

Irak: Irak Cumhurbaşkanı Fuâd Ma'sum adına yapılan açıklamada Irak Cumhurbaşkanı, Türkiye'nin bu krizi aşmasını umduğunu ifade etti ve aynı zamanda Başbakan Haydar Abadi komşusu Türkiye de dâhil her devletin anayasal kurumlarına, vatandaşlarının iradesine ve halklarına saygı duyduğunu vurguladı.

Mısır: Arap devletlerinin büyük çoğunluğu darbe girişimini reddedip, Türk hükümetinin ve Türk halkının yanında olduklarını ifade ederken Kahire, resmi ağızdan darbe girişimi ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapmadı. Cumartesi gününden(16 Temmuz) sonra, Uluslararası Güvenlik Kurulu'ndaki Mısır temsilcisi, Kurul adına, "tüm tarafların Türkiye'deki demokratik yolla seçilmiş olan hükümete saygı duymalarının gerektiğine dair bir açıklama yayınlamasına engel oldu.(Ajansların ve Diplomatların aktardığına göre)

Umman Sultanlığı: Krallık tarafından herhangi resmi bir açıklama yapılmadı fakat Krallığın Türkiye Büyükelçisi, 2 Ağustos'ta Büyükelçilik binasında gerçekleştirdiği basın toplantısında, Umman Sultanlığı'nın ve halkının, Türk hükümetinin ve Türk halkının yanında durmasını övdü.

Suriye Rejimi: Beşar Esad hükümeti, başarısız darbe girişimi ile ilgili resmi bir açıklama yapmadı fakat Rejim Başkanı Küba'nın "Princesa Latina" Ajansı'na 21 Temmuz'da verdiği röportajda "Türkiye'yi kimin yöneteceği, kimin cumhurbaşkanı olacağı, kimin lider olacağı Türkiye'nin kendi iç meselesidir" deyip yorum yapmadı.¹⁰²

3.3. Mısır'ın BM'nin Darbeyi Kınama Açıklamasına İtirazı

Newyork'taki Birleşmiş Milletler Karargâhındaki diplomatlar cumartesi günü Mısır'ın Güvenlik Konseyi'nin Türkiye'deki darbe girişimini kınayan bir açıklama yapmasına engel olduğunu söylediler. Buna karşın bir Mısır diplomat kaynağı Kahire'nin yayınlanması önerilen basın açıklamasının tamamına itiraz etmediğini söyledi. ABD Ankara ile istişare ettikten sonra Türkiye'deki demokratik yolla seçilmiş hükümete saygı duyması gerektiğini vurgulayan bir taslak bildiriye sundu. Ancak Mısır, açıklamadaki bu ifadeye itiraz etti. Mısır, Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan üyesidir ve Türk yetkililerle ilişkileri Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Mısır'da yasaklı olan İhvan-ı Müslimin cemaatini desteklemesi sebebi ile gergindir. Güvenlik Konseyi'ndeki tartışmalar esnasında Mısır, "Güvenlik Konseyi'nin Türk hükümetinin demokratik yolla seçilip seçilmediğini belirleme durumu yoktur" dedi ve bu ibarenin açıklamadan kaldırılmasını istedi. ABD'nin ısrarına

¹⁰²Turkey Post, "الموقف العربي من الانقلاب الفاشل وفق عقارب الساعة التركية", 08 Ağustos 2016, <https://www.turkey-post.net/p-146982/الموقف العربي من الانقلاب الفاشل وفق عقارب الساعة التركية>, (Erişim Tarihi: 08.08.2016)

rağmen Mısır temsilcisi tutumunda ısrar etti. Bu durumda Amerikan temsilcisi taslak açıklamadan vazgeçti. Çünkü açıklamalar 15 Üyenin oy birliği ile yapılmaktadır. Türkiye ve aralarında ABD'nin de bulunduğu pek çok ülke, Türk Hükümetini açıkça destekleyen bir ifade olmadığı takdirde açıklamanın son derece zayıf kalacağını söylediler. Mısır Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü, “Güvenlik Konseyi'nin kararlarının üç şekli vardır. Bağlayıcı kararlar, Güvenlik Konseyi Başkanının üyeler adına yaptığı açıklamalar ve basın açıklamaları ki, en az bağlayıcı olan budur ve yayınlanması için oy birliği değil uzlaşma gerekir ve veto veya başka bir sebeple bu açıklama engellenemez. Mısır, açıklamanın yayınlanmasına itiraz etmemektedir ve açıklamadaki kan akması ve şiddetin sürdürülmesinin kınanmasında hem fıkirdir” dedi.

Mısır'ın Türkiye'deki darbeyle ilgili resmi tavrıyla alakalı olarak Ebu Zeyd, “Mısır ilkeleri olan bir ülkedir. En temel ilkesi de başka ülkelerin işlerine karışmamak veya başka ülkelerin hükümetleri ve halklarıyla ilişkilerine karışmamaktır” dedi. Ülkesinin bu ilkeleri koruduğunu ve bu ilkelere saygı duyduğunu söyledi. Diğer yönden Mısırlı bir diplomatik kaynak, Mısır'ın Güvenlik Konseyi tarafından önerilen basın açıklamasının tamamına itiraz etmediğini fakat ufak bir değişiklik önerdiğini ve olumlu karşılanmamasını hatta Mısır'ın açıklamanın yayınlanmasını engellediğine dair iddiaların ortaya atılmasını yadırgadığını söyledi.

Mısır'ın Güvenlik Kurulu'nun yayımlamayı önerdiği basın açıklamasının üç ana unsuru vardır:

1. Güvenlik Konseyi'nin Türkiye'deki gelişmelerle ilgili derin endişesini ifade etmesi
2. Konseyin Türkiye'deki istikrarsızlık halini ve şiddeti kınaması ve krizin sona erdirilmesinin önemini vurgulaması
3. Konseyin Türkiye'deki tüm tarafları demokratik yolla seçilen Türk Hükümetine saygı duymayan, soğukkanlı davranmaya şiddetten kaçınmaya çağırmasıdır şeklinde açıkladı.

Bir diplomasi kaynağı Mısır'ın özellikle, “Türkiye'deki demokratik yolla seçilmiş hükümete saygı duyulması” ifadesinin “Demokratik bir anayasal ilkelere ve hukukun üstünlüğüne saygı duyulması” ifadesi ile değiştirilmesini önerdiğini söyledi. Tuhaftır ki kimileri Mısır'ı bu açıklamanın yapılmasını engellemekten sorumlu tutmaya çalıştığını, oysaki Mısır'ın ifadenin önüne engel olmayacak basit bir değişiklik önerdiği ne işaret etti.¹⁰³

¹⁰³el-Arabiyye, “ما هو موقف مصر من انقلاب تركيا؟”, 17 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/مصر-تعزل-إصدار-بيان-المجلس-الأمن-يندد-بانقلاب-تركيا/>.html, (Erişim Tarihi: 17.07.2016)

Yukarıdaki haberde Arap ülkelerinin en ileri gelenlerinden olan Mısır'ın BM Güvenlik Konseyi'ndeki tuhaf tutumuna yer verilmiştir. Mısır temsilcisi olan diplomat, Türkiye'deki darbe girişimi hakkında bir kınama yayınlama amacıyla BM'nin gerçekleştirdiği toplantıda, kınama metnindeki Türk hükümetine destek mahiyetindeki ifadelerle itiraz etmiş ve o ifadelerin daha yuvarlak ifadelerle değiştirilmesi konusunda ısrar etmiştir. Mısırlı diplomat "Türkiye'deki demokratik yolla seçilmiş hükümet" cümlesine itiraz ederek, "Türkiye'deki hükümetin demokratik yolla seçilip seçilmediğini belirlemek bizim görevimiz değildir" gibi komik bir gerekçe ortaya koymuştur. Bu itirazın kaynağı darbe ile iktidara gelen Sisi yönetimi ile bu darbeye itiraz eden Türkiye'nin arasının soğuk olması ve Mısır'ın Türkiye'yi İhvan-ı Müslimîn'i desteklemekle suçlamasıdır.

BÖLÜM IV

MEDYA KURULUŞLARININ GÖRÜŞLERİ

4.1. Darbe Girişimini Kimlerin Gerçekleştirdiği İle İlgili Medya Kuruluşlarının Görüşleri

15 Temmuz başarısız darbe girişimini takip eden günlerde ve sonraki süreçlerde Arap medyasında Fetullah Gülen'in suçsuzluğu fikri yayılmaya çalışılmıştır. İşkence, şiddet, kötü muamele, tutuklama, görevden alma gibi davranışlara maruz kaldıklarını iddia ettikleri darbeci askerleri ve FETÖ mensuplarını, temel insan hakları bahanesiyle uluslararası kamuoyunda aklayıp, onların lehine kamuoyu yaratmaya çalışmışlardır. Arap medyası referans olarak Reuters, Financial Times, France Press vb. sıkça Batı medyasını kullandığı için aslında onların bu söylemleri Batı medyasından **alıntıdır (Akman, s. 59-89)**. Dolayısıyla Arap medyası 15 Temmuz başarısız darbe girişimi ile ilgili özgün ve tarafsız bir söylem geliştirememiştir.

BBC Arabic'in bir haberine göre, İngiliz gazeteleri darbe girişiminin fâilinin kim olduğunu tartıştılar ve çeşitli iddialar ortaya attılar. Bunlardan en öne çıkanı Avrupa istihbarat birimlerinin, Recep Tayyip Erdoğan'ın temmuzdaki darbe girişiminden önce orduyu temizleme operasyonunu planladığını ortaya koyan rapordur. BBC Arabic'in İngiliz Times dergisine dayandırarak verdiği haberin detaylarında ifade edildiğine göre, İngiliz Times gazetesi "Avrupa İstihbaratının Raporuna Göre Erdoğan Darbeden Önce Temizlik Operasyonunu Planladı" başlığıyla konuyu ele aldı Times gazetesinin detaylarını verdiği istihbarat raporuna göre darbe, Erdoğan'a ve onun iktidardaki partisine muhalif bir grup tarafından planlandı. Darbeye başlama kararı, temizlik operasyonundan korkulduğu için alındı. Muhtemeldir ki bu darbeyi gerçekleştirmek isteyenler Fetullah Gülen'e bağlı subaylardan ve iktidardaki partiye karşı çıkan laik bir grup subay tarafından oluşmaktaydı. Fetullah Gülen'in bizzat kendisinin bu darbede parmağı olması muhtemel değildir. Rapora göre, Fetullah Gülen, yandaşlarını ordu, yargı, emniyet gibi hükümetin önemli ve prestijli kurumlarına yerleştirmek ve böylece ülkedeki duruma etki etmek ve Erdoğan'ın faaliyetlerini kısıtlamak için uzun zamandır çaba harcıyordu. Raporda geçen ifadelerle göre,

Gülen'in bizzat kendisinin Türkiye'de darbe planlamaya ve bu planı uygulamaya gücü olması mümkün değildir.¹⁰⁴

el-Cezîre'de yayınlanan aşağıdaki haberde başarısız darbe girişimini kimin gerçekleştirdiği ile ilgili üç tane araştırma raporundan bahsedilmektedir.

Birincisi, el-Cezîre'nin sunduğu İngiliz raporudur ve raporda darbe girişiminin Gülen'in askeri darbe girişiminde etkin bir rolü olabileceği sonucuna varılmaktadır.

İkincisi, iki Türk gazeteci Yıldırım Oğur ve Ceren Kenar'ın raporudur ve raporda "Gülen'in askeri darbeye etkin bir rolü olduğuna dair bir dizi deliller bulunmaktadır." sonucuna varılmaktadır.

Üçüncüsü ise Alman Der Spiegel dergisinin raporudur ve raporda Alman istihbaratından bir kaynağa göre darbe hareketinin Gülen komutasında olmadığına, aksine tamamen askeri bir eylem olduğuna, üçüncü dünya ülkelerindeki klasik askeri darbelerdeki gibi arkasında siyasi bir gücün olmadığına dair kesin kanaat sahibi olunduğu belirtilmektedir. el-Cezîre haber sitesinde yer alan haberin devamında, İngiliz raporunu hazırlayanlardan biri olan Daniel Kawizinski şöyle dedi: "Fetullah Gülen cemaatinin bu başarısız darbe ile ilgisi olduğundan şüphe olmadığına dair delillere ulaştık. Bundan sonra da Türk hükümetinin, darbe girişiminden sonra ülkede istikrarı ve barışı yeniden sağlama çalışmasında maruz kaldığı baskıları da anlama şansımız oldu. Rapor, sadece Türk hükümetinin sağladığı kanıtlara göre hazırlanmıştır." Habere göre Daniel Kawizinski sözlerini şöyle sürdürdü: "Bu korkunç gecede yaşananları anlayabilmek için en akla yatkın ve en gerçekçi varsayım, Askeri darbenin, aralarında Fetullah Gülen destekçilerinin de olduğu Erdoğan hükümetine öfkeli bazı subayların gerçekleştirdiği tamamen askeri bir eylem olduğu şeklindedir. Bunun yanında, Türk ordusunun bünyesinde Mustafa Kemal'in kurduğu Cumhuriyetin değerlerine inanmış Kemalistler hâlâ vardır. Onların çoğu, İslami yönelim sahibi ve üç kıtada hüküm sürmüş olan Osmanlı İmparatorluğunu tekrar kurma hayali olan Erdoğan'ın yükselişiyle beraber bu değerlerin tehdit altında olduğu kanaatine vardılar."¹⁰⁵

el-Cezîre'de yayınlanan "Türk Raporu Başarısız Darbeye Gülen Örgütünün Parmağının Olduğunu Vurguluyor" başlıklı haberde Meclis Darbeleri Araştırma Komisyonu'nun 15 Temmuz başarısız darbe girişimi hakkındaki raporunda darbe

¹⁰⁴ BBC Arabic, "التاييمز: اردوغان خطط لعملية تطهير في البلاد قبل الانقلاب", 17 Ocak

2017, <http://www.bbc.com/arabic/inthepress-38645919>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

¹⁰⁵ el-Cezire, "قراءات في مستجدات الانقلاب التركي", 04 Nisan 2017, <http://blogs.aljazeera.net/blogs/2017/4/4/> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

girişiminin arkasında Gülen örgütünün bulunduğu kanaatine varıldığına, komisyonun istihbarat kurumundaki eksiklere ve zaafılara dikkat çektiğine ve darbe girişiminin saatinin Hakan Fidan'a darbe girişimi haberi gittikten sonra öne çekildiğine dair değerlendirmelere yer verilmektedir.¹⁰⁶

BBC Arabic internet haber sitesine göre, darbe girişiminin failleri ile ilgili Kürt hareketi de başka bir teori ortaya attı. Bu teoriye göre, ordudaki Modern Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Mustafa Kemal taraftarı Kemalistler, Fetullah Gülen taraftarlarını aldattılar ve onlarla birlikte bu darbeyi gerçekleştirmeye karar verdiler. Kemalistler, darbenin başarısız olacağını Erdoğan'ın Gülen taraftarlarına karşı harekete geçeceğini, orduyu ve devleti onlardan temizlemek için hareket edeceğini biliyorlardı.

BBC Arabic'te yer alan aynı haberin devamında ifade edildiğine göre, Emniyet yetkililerinden birisi başka bir teori ortaya attı. Bu teoriye göre, Adalet ve Kalkınma Partisi hükümeti 16 Temmuz'da ordudaki Gülen hareketi mensuplarını tutuklamayı planlıyordu. Bu planı uygulamaya koymaya karar verdiler. Gülen hareketi mensupları bu planı öğrendikten sonra 15 Temmuz'da hızlıca bir askeri darbe yapmaya karar verdiler ve bundan dolayı da dağınık ve karışık bir darbe ortaya çıktı. BBC Arabic bu teorileri dile getirdikten sonra şöyle bir yorum yaptı: "Erdoğan ve Bakanlar'ı darbe girişimi için Gülen hareketini suçladılar. Erdoğan haklı olabilir, ancak henüz ortaya çıkmamış pek çok şey var. Birtakım sorular akla geliyor. Birincisi, şiddet kullanmak Gülen hareketinin örnek aldığı bir çalışma modeli değildir. Nitekim bunu Ergenekon, Ay ışığı ve Kürtlere yapılan ilk barış görüşmeleri olan Oslo'nun çöküşü operasyonlarında gördük. Tüm bunlarda hakaret, dinleme, düzmece deliller hazırlama ve rezil etme kampanyalarının yöntemlerine başvurmuştur. İkincisi, Darbe girişimi sırasında hükümetin resmi televizyonunda zorla yayınlanan askeri cuntanın açıklaması büyük ölçüde Türk gençlerinin çok iyi tanıdığı Mustafa Kemal Atatürk'ün söylemlerine benziyor. Darbeyi gerçekleştirenler kendilerine "Yurtta Sulh Konseyi" adını vermiştir. Bu söz, Atatürk'ün meşhur "Yurtta Barış Dünyada Barış" sözünden türetilmiş bir sözdür. Bu açık işaretlere dikkatlice bakıldığında, darbeyi gerçekleştirenler kasıtlı olarak yurtta Sulh Konseyi'nin Gülen'den ziyade Kemalistlere ait olduğunu ima etmeye çalışmış olabilirler. Şu ana kadar henüz hiçbir şey kesin değil ancak askeri darbe Suriye'deki savaşın

¹⁰⁶el-Cezire, "تقرير تركي يؤكد ضلوع منظمة غولن بالانقلاب الفاشل", 20 Mayıs 2017, <https://www.aljazeera.net/news/international/2017/5/26/الفاشل-غولن-بالانقلاب-الفاشل>, تقرير تركي-يؤكد-ضلوع-منظمة-غولن-بالانقلاب-الفاشل (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

yayılmasından ve ayrılıkçı Kürtlerden yakındığı bir dönemde Türkiye'nin ihtiyaçı olan son şeydir.”¹⁰⁷

¹⁰⁷ BBC Arabic, “انقلاب تركيا: من كان يقف وراء محاولة الانقلاب العسكري؟”, 17 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/worldnews/2016/07/160717_who_was_behind_turkey_coup_attempt, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

BÖLÜM V

15 TEMMUZ SÜRECİ İLE İLGİLİ ARAP MEDYASINDAN DERLENEN KÖŞEYAZILARI VE HABER YAZILARI

5.1. Bazı Köşe Yazıları

Türkiye'nin, 15 Temmuz'da ve sonrasındaki süreçte yaşadıkları ile ilgili olarak kendisini hem Batı dünyasına hem de Arap dünyasına doğru ifade edebilmesi için pek çok şey yapmalıdır. Kanaatimizce ülkemiz dış dünyada çok da anlaşılamamıştır. Türkiye'nin 15 Temmuz'la ilgili gerçekleri, dünya kamuoyuna anlatabilmesinin yollarından biri de kaçınılmaz olarak “medya”dır. Arabic 21 internet haber sitesinde köşe yazarı olan İsmail Yaşa Türkiye'yi Arap dünyasına doğru anlatabilme ve gerçekleri dünya kamuoyuna ifade edebilme çabası güden yazarlardandır. Yazar, 1971'de Konya'da dünyaya gelmiş. 1998'de Suudi Arabistan İslam Üniversitesi Hadis Fakültesi'nden mezun olmuştur. Toplam 19 yıla yakın kaldığı Suudi Arabistan'dan 2014'ün sonunda Türkiye'ye kesin dönüş yapmıştır ve Diriliş Postası gazetesinde köşe yazarı olarak çalışmakta ve Katar “El Arab” gazetesi, Arabic 21” sitesi ve “Ahbâr-u Türkiye” sitesinde de Türkiye'yle ilgili Arapça makaleler yazmaktadır. Biz de bu çalışmamızda Yaşa'nın 15 Temmuz başarısız darbe girişimi sonrası Arabic 21 adlı internet haber sitesinde yazdığı köşe yazılarından bazılarını değerlendirmeye çalıştık.

5.1.1. Suudi Âlimlerin Tutuklanması Ve Paralel Yapı Üyelerinin Tutuklanması Arasındaki Farklar

İsmail Yaşa

Suudi Emniyet Güçleri birkaç gün önce aralarında, sosyal paylaşım sitelerinde milyonlarca kişinin takip ettiği eş-Şeyh Selmân el-‘Avde ve eş-Şeyh ‘İvâd el-Karnî ve eş-Şeyh Ali el-‘Umrî'nin de bulunduğu pek çok meşhur ismi tutukladılar. Kimileri tartışma yaratan bu tutuklamalarla, başarısız darbe girişiminden sonra Türkiye'deki paralel yapı örgütü mensuplarından onlarca kişinin tutuklanması arasında bir bağlantı kurmaya çalıştılar. Suudilerin Türkiye'nin Gülen cemaatine mensup paralel yapı üyelerinin pek çoğunu hapse tıktığı gibi, onlarca âlimi tutuklayarak, istikrarını ve güvenliğini savunduğunu söylemek mümkün müdür? Suudi Arabistan'daki son tutuklamaları destekleyen çok az kişi bu iddiayı

dile getirmektedir. Sabit gerçeklerle, sahte imgeler arasında kasıtlı olarak karışıklık meydana getirmek yeni bir mesele değildir. Aksine daha önce pek çok vesile ile buna şahit olduk. Nitekim Mısır'daki askeri darbenin hemen öncesinde seçilmiş Cumhurbaşkanı Muhammed Mursî'ye karşı gerçekleştirilen protestolar anti-devrimci sistemler ve darbeciler tarafından sahnelenen tiyatroyu tasvir etmek için "Halk Devrimi" diye isimlendirildi. Akıl ve vicdan sahibi herkes Türkiye'deki terörist paralel yapı örgütü üyelerinin tutuklanmasıyla, Arabistan'daki âlimlerin tutuklanması arasındaki farkı görebilir. Çünkü bu farklar güneşli bir gündeki güneş kadar açıktır. Bununla birlikte, kafası karışanların kafa karışıklığını gidermek için bazı gerçeklere işaret etmek gerekir. Gülen cemaatine bağlı paralel yapı üyeleri cemaate üye olmak suçlamasıyla tutuklanmadılar. Aksine casusluk, yasa dışı dinleme, sınav sorularını çalma, seçilmiş hükümeti devirmeye çalışma, onlarca kişiyi öldürme, yüzlercesini yaralama, Meclis binasını ve Özel Harekât Karargâhı'nı ve İstihbarat Binası'nı uçaklar ve bir helikopterlerle bombalama gibi her devletin kanunları ve anayasasında suç sayılan eylemleri gerçekleştirmeleri sebebiyle tutuklandılar. Âlimlerin sırf Suudi hükümetinin tutumuna karşı oldukları için tutuklanmalarıyla, silah taşıyan ve emniyet mensuplarının ve masum sivillerin kanlarını döken darbecilerin tutuklanmalarını bir tutmak haksızlıktır. Suudi Arabistan'da tutuklanan âlimler, paralel yapı mensubu darbecilerin yaptığından onda birini yapsaydı onlara idam hükmü verilirdi. Türkiye'deki halkın iradesini gasp etmek için kanlı bir girişimde bulunan silahlı örgüt mensupları, birkaç haftada ya da ayda rastgele ve yargılanmadan tutuklanmadılar. Aksine, yasal soruşturma kapsamında başsavcının isteği üzerine tutuklanıp yargılanmalarının başlaması için bir hafta içinde mahkemeye sevk edildiler. Hâkimler de isterlerse onları serbest bırakabilir ya da tutuksuz yargılanmalarına karar verebilir. OHAL döneminde, şüphelilerin suçlama yöneltmeden önce gözaltına alınma süreleri maksimum 30 gündür. Ancak Türk hükümeti bu yılın başında gözaltı süresini 7 gün ile sınırlandırdı. Türkiye'de zorla izleme ya da kimsenin neden tutuklandığını ya da neden serbest bırakıldığını bilmediği, hukuki işlemler kapsamı dışında tutuklamalar yoktur. Yine burada Suudi Arabistan'daki âlimlerin tutuklanmasını, Türkiye'deki paralel yapı örgütü mensuplarının tutuklanmasına benzetenlerin bilmediği ya da bilmezlikten geldiği önemli bir nokta daha vardır, o da, Türk halkının bu örgütle mücadele etme, üyelerini kovuşturma, işledikleri suçlardan dolayı onların cezalandırılmalarının zorunlu olduğu neredeyse oy birliğiyle kabul ettikleri gerçeğidir. Çeşitli kamuoyu yoklamaları paralel yapıyı terör örgütü sayan ve onlarla mücadeleyi zorunlu gören vatandaşların oranının %95'i aştığını göstermektedir. Suudi Arabistan'da gerçekleştirilmiş ve Suudilerin ezici çoğunluğunun, bu âlimlerin tutuklanmasını desteklediklerine dair bir kamuoyu

yoklaması var mıdır? Suudi Arabistan'daki âlimlerin tutuklanması siyasidir ve ülkenin içinden geçmekte olduğu geçiş döneminin sonuçlarından biridir. Bu tutuklamalar tüm âlimlerden kim genç kralın önderliğindeki Suudi yönetiminin ilerde atacağı adımları eleştirmeye cesaret ederse sonunun hapis olacağı mesajını taşımaktadır. Türkiye'deki darbecilerin tutuklanmasıyla, bu tutuklamalar arasında bağlantı kurmaya çalışmak, gerçekleri itiraf etmekten kaçmak anlamına gelir.¹⁰⁸

İsmail Yaşa yukarıda bahsi geçen yazısında, 15 Temmuz darbeci sanıklarının yargılanmaları ile aynı döneme tesadüf eden ve sadece Suudi yönetimine sözlü eleştiri yönelttikleri için tutuklanan Suudi âlimlerin tutuklanmalarını içerik yönünden birbirine benzetenlerin içine düştükleri yanlış ifade etmekte ve iki tutuklama arasındaki aslında sıradan bir insanın dahi kolayca görebileceği ama nedense bu benzerliği kuranların anlamamazlıktan geldiği farkları sıralamıştır. Suudi Âlimler, sadece kendi ülkelerindeki rejimin icraatlarına sözlü olarak kendi sosyal medya hesaplarında eleştiri yönelttikleri için tutuklanmışlardır. Yaptıkları şey asla sözlü veya fiili şiddet içermeyen, düşünce özgürlüğü kapsamında değerlendireceğimiz bir eylemdir. Türkiye'de tutuklanan darbecilerin yaptıkları ise kendi vatandaşlarının kanını kendi silahlarıyla dökmek, kendi devlet kurumlarını bombalamak, kendi ülkesinin rejimini ele geçirmeye çalışmak ve daha birçok menfûr eylemdir. Suudi Arabistan Türkiye'nin yaşadıklarının aynısını yaşasaydı herkesçe malumdur ki bunu yapmaya kalkışanların sonu ve verilen tepki çok daha ağır olurdu. Suudi Arabistan'ın bu tutuklamalarla yaptığı şey düşünce özgürlüğüne engel olmak ve bu şekilde rejime eleştiriler yöneltme niyeti taşıyanlara gözdağı vermektir.

5.1.2. ABD'li Bir Generalin Ve İngiliz Büyükelçisinin Etkileyici İtirafı

İsmail Yaşa

Türkiye son zamanlarda, yıllardır sivilleri, Türk askerlerini ve polisini öldürmek için terör faaliyetleri yapan PKK ve geçen yaz ülkenin yönetimini ele geçirmek için darbe girişiminde bulunan paralel yapı örgütü gibi örgütlere karşı tutumlarından dolayı ABD ve Avrupa ülkeleri ile ilişkilerinde krizler yaşamaktadır. Türkiye Avrupa ve Amerika'dan terör unsurları ve yöneticileri için güvenli bir sığınak olmamalarını istemektedir. Fakat Türkiye ile çeşitli ittifaklar yapan bu ülkeler, bazen erteleme politikası ile bu istekten görmezden gelmeye veya gerçekleri saklamaya çalışmaktadır. Bazen de bu kavramları manipüle etmektedirler.

¹⁰⁸ Arabic21, "الفرق بين اعتقال العلماء واعتقال أعضاء الكيان الموازي", 13 Ekim2017, <https://arabi21.com/story/1034121/الفرق-بين-اعتقال-العلماء-واعتقال-أعضاء-الكيان-الموازي>, (Erişim Tarihi: 13.10.2017)

Ancak, Avrupalı ve Amerikalı yetkililerin zaman zaman yaptığı açıklamalar, onların gerçek çirkin yüzlerini ortaya çıkarmaktadır. ABD, PKK'yı terör örgütü olarak saymaktadır, fakat onun Suriye'deki uzantısı YPG'ye ve onun askeri kanadına her türlü desteği vermektedir. Türkiye, Amerika'dan bu desteği çekmesini istediğinde Amerika Ankara'nın bu öfkesini dindirmek için bir hileye başvurmuştur. O hile de terör örgütünü desteklemediği halde diğer kuvvetleri desteklediğini söyleyebilmek için bu milislere yeni bir isim takmaktır. Amerikan ordusundaki Özel Harekât Komutanı Raymond Thomas, cuma akşamı Colorado'daki Haspen Güvenlik Toplantısı'nın bitiminde Türklerin Amerikalılara "Siz terörist düşmanlarımızla beraber hareket ediyorsunuz, böyle bir şey müttefikinize nasıl yaparsınız" diyerek ABD'nin Kürt halkını koruyan birliklere destek verdiklerini işaret ettiklerini söylemiştir. Sonra Amerikalı General, PKK ile bağlantılı bu milislerden isimlerini değiştirmeleri istediğini ve terör örgütü temsilcilerinin kendisine geri döndüklerini ve ona kendilerine "Suriye Demokratik Güçleri" ismini verdiklerini söylemiştir. Bu açıklamalar, Suriye Demokratik Birlikleri Güçleri'nin aslında Kürt halkını koruyan ve PKK'nın Suriye kolu olan birlikler olduğuna dair Amerika'nın açık itirafıdır. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan salı günü Meclis'teki Adalet ve Kalkınma Partililere yaptığı konuşmada, Türkiye'nin Rus S-400 füze sistemleri satın almak için Moskova ile anlaşma imzaladığını söyledi. Amerika'nın, Türkiye'nin savunma sistemini satın almasından dolayı kaygılı olduğu bilinmektedir. Amerikan Ordusu Genelkurmay Başkanı Joseph Dunford Washington'daki güvenlik toplantısında bu endişeyi dile getirmiş ve "Eğer Türkiye Rusya'dan S-400 füze sistemi satın alırsa bu bizim için bir endişe kaynağı olabilir" dedi ancak Türkler bugünlerde, Amerikalıların endişesini gidermek için Amerikan yöntemi ile konuşmaktadırlar ve onlar da kelimeleri manipüle edip "Endişeye gerek yok biz Rus uçak sistemlerinin ismini değiştiririz ve müttefiklerimizi rahatlatmak için demokratik kelimesini ekleriz" demiştir.

Batılıların kendi menfaatlerine göre kavramları ve kriterleri manipüle ettiklerine işaret eden pek çok açıklamaları vardır. Bunlardan biri de İngiltere'nin Ankara büyükelçisi Richard Moor'un CNN Türk kanalına verdiği röportajda Gülen cemaatinin 15 Temmuz'daki darbe girişimini yaptığını vurgulaması ve İngiltere'nin Gülen cemaatini terör örgütü olarak görmediğini herhangi bir cemaate böyle bir isim verebilmek için biraz zaman geçmesi gerektiğini söylemesidir. ABD'nin ve Avrupa ülkelerinin lafı çevirme siyaseti, kavramları ve isimleri manipüle etme ve çifte standart politikası, gerçekleri değiştirmez. Çünkü her ne kadar isim değişse de terörist teröristtir ve Gülen cemaati de insanlık tarihinin en tehlikeli terör örgütlerinden biridir ve tek başına darbe girişimi bile bu cemaati terör örgütü saymak için

yeterlidir. Her ne kadar terör örgütlerinin tüm özelliklerini taşıyan cemaat pek çok organize suç işlemişse ve tüm özellikleriyle, terör örgütü özelliği taşısa bile İngiltere, Gülen cemaatine terör örgütü ismi takmaktan hoşlanmamaktadır. İngiltere cemaate, çete ve benzer isimler de takabilir. Çünkü burada önemli olan isimler değildir, aksine İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinin bu grubun üyelerine ve liderlerine ülkemizi hedef alan kirli faaliyetleri için güvenli bir liman olmamalarıdır.¹⁰⁹

İsmail Yaşa'nın yukarıdaki yazısında da ifade ettiği gibi, Türkiye son dönemde ABD ve Batılı ülkelerin başta PKK ve FETÖ olmak üzere, terör örgütleriyle aralarına mesafe koymamalarından dahası bu örgüt mensuplarını ve sempatanlarını ülkelerinde barındırmalarından şikâyetçidir. Yine Türkiye, Batılı ülkelerin, PKK'yı resmiyette terör örgütü saydıkları halde PKK'nın Suriye'deki uzantısı olan YPG'yi terör örgütü saymamalarından ve YPG ile ortak hareket etmelerinden de şikâyetçidir. Türkiye bu konudaki sitemini Batılı yetkililere her dile getirdiğinde Batılı yetkililer kelime oyunları ile Türkiye'yi oyalama yoluna gitmişlerdir. ABD ve Batılı devletler her ne kadar PKK'ya terör örgütü deseler de arka planda bu örgütle ve onun uzantılarıyla dirsek temasını sürdürmektedirler. Yazarın yazısında ifade etmeye çalıştığı şey, bir örgüte resmiyette terör örgütü ismi takmanın çok ta bir anlam ifade etmediği, önemli olanın o örgüte o ismi takanların ilişkilerinin nasıl olduğudur. Yani mühim olan isimler değil, icraattır. Yoksa PKK'ya terör örgütü deyip de önemli o örgütle ve onun uzantılarıyla kapalı kapılar ardında dirsek teması kurmak samimiyetle bağdaşmaz. Batılı devletler ve ABD şimdi de aynı manipülasyonu, kelime oyununu, FETÖ terör örgütü hakkında da yapmaktadır. Dahası Batılı ülkeler hala daha FETÖ'ye terör örgütü demekten dahi kaçınmaktadırlar. Zaten Batılılar ve ABD kendi ülkelerinde PKK ve FETÖ unsurlarını barındırmaya, onların o ülkelerde rahatça eylemlerini icra etmelerine müsaade ettikleri sürece, söz konusu örgütlere terör örgütü demesinin veya dememesinin bir anlamı yoktur. Türkiye artık bu sahteliği görmektedir ve sitemini çeşitli platformlarda gerekli ülkelere iletmektedir.

5.1.3. Kemalistler Zaferi Kendilerine Mâl Etmeye Çalışıyorlar

İsmail Yaşa

Gülen cemaatinin gizli örgütü olan paralel yapıya mensup subaylardan oluşan bir grubun gerçekleştirdiği darbe girişimi başarısız oldu ancak darbe girişimini başarısız hale

¹⁰⁹ Arabic21, "صحفي سعودي "مقرب من ديوان الملك" يلتقي غولن (شاهد)", 27 Temmuz 2017, <https://arabi21.com/story/1024247/صحفي-سعودي-مقرب-من-ديوان-الملك-يلتقي-غولن-شاهد>, (Erişim Tarihi: 27.07.2017)

getirenlerin kim olduğu konusundaki tartışmalar hala devam etmektedir. Her kesim kendisinin darbenin başarısız kılınmasında kilit rol oynadığını iddia etmektedir.

Kemalistler ve aşırı laikler Cumhuriyetin kuruluşundan beri devletin tüm kurumlarını kontrol etmekteydi. Bu kurumların başında, ordu, istihbarat ve yüksek yargı geliyordu. Zamanla Türk halkının demokrasi bilincinin yükselmesi ve Türk hükümetinin AB'ye üyelik çalışmaları kapsamında, insan hakları ve demokratikleşmede iyileştirmeler yapılmasına paralel olarak, Kemalist ve laiklerin devlet kurumlarındaki nüfuzu geriledi. Başarısız darbe girişiminden sonra, bu kişiler, kendilerini paralel yapıyla mücadelede güvenilir, milli bir kuvvet gibi göstererek kaybolan nüfuzlarını geri kazanmaya çalışmaktadırlar. Darbeyi asıl başarısız kılan, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısına cevap olarak demokrasiyi ve halkın iradesini korumak için darbecilere karşı sokağa çıkan Türk halkının kendisidir. Ancak, kimileri 15 Temmuz'dan beri çeşitli televizyon kanallarında dolaşmakta, gazetelerde ve haber sitelerinde kendilerinin darbenin başarısız kılınmasında kilit rol oynadıklarını dahası kendilerinin halkın iradesini destekleyen tutumu olmasaydı neredeyse darbecilerin başarılı olacaklarını iddia ederek ekranlarda boy göstermektedirler. Sanki halkın ve hükümetin onların darbeyi reddeden bu tutumlarının bedelini ödemesini istiyorlarmış gibi. Bu bağlamda Yeni Şafak gazetesi yeni bir darbe girişimine karşı uyarıda bulunan emekli bir subayın açıklamalarını yayınladı. Açıklamada, Emekli Albay Hasan Atilla durumun henüz bitmediğini, darbenin itici gücünün şimdiye kadar silahsızlandırılmadığını söyledi ve muhtemel kaos senaryolarının detaylarını verdi ve daha sonraki darbenin daha kanlı olacağını iddia edip, eğer hızlıca gerekli tedbirler ve önlemler alınmazsa yeni bir darbe girişimi yaşanabileceğı ve bu sürenin kasımı geçmeyeceğı uyarısında bulundu.

Türkiye'de ikinci bir darbe girişimi olabileceğini söylemeden önce bu emekli albayın ve onun böylesi hassas bir dönemde pek çok soru işareti oluşmasına ve büyük bir dalgalanma yaşanmasına sebep olan bu açıklamalarına ne kadar güvenilir, ona bakmamız gerekir.

Emekli Albay Hasan Atilla Uğur ismi PKK'nın başı Öcalan tutuklandıktan sonra, ilk sorgulayan kişi olarak ve Suriye'deki rejim yanlısı Doğu Perinçek'in başında olduğu Aydınlık grubunun en önde gelen isimlerinden biri olarak tanındı. Aynı zamanda Uğur, Ergenekon davasının sanıklarından birisidir ve hakkında hapis kararı verilmiştir. Uğur halen, Perinçek'in lideri olduğu Vatan Partisi'nin başkanlığı görevini yürütmektedir. Bilinmektedir ki, Aydınlık grubu Türk ordusunu kontrol altına almaya çalışan darbeci gruplardandır.

Uğur'un Yeni Şafak'ta yayımlanan açıklamaları vatandaşlar arasında korku yaymayı hedeflemektedir ve gerekli önlemleri alma adı altında Kemalistlerin dönüş alanı açılmasına

çalışılmaktadır. Uğur şayet önemli bilgilere sahipse gazete sayfalarından gündeme getirmek yerine, bu bilgileri yetkili çevrelere sunması gerekirdi.

Türk halkı, beklenmeyen bu darbe girişimini başarısız kıldı. Şu an Türk halkı teyakkuz halindedir ve ikinci, üçüncü, dördüncü... Her türlü darbeye karşı koymaya hazırdır ve Kemalistlerin ne yapmaya çalıştıklarının çok iyi farkındadır ve Aydınlık grubu gibi başka bir darbeci grubun kendi zaferini çalmasına izin vermeyecektir. Çünkü bu zafer Türk halkına darbeye karşı koyarken canlarını ve kanlarını din ve vatan uğruna feda eden şehitlerin bıraktığı bir emanettir ve şehitler arasında Aydınlık grubuna ait bir şehit yoktur.

Durumun henüz bitmediğinde ve Gülen cemaati ve onu destekleyen güçlerin Türk hükümetini ve halk iradesini tekrar ele geçirmeye çalışacakları konusunda Türkiye’de neredeyse oy birliği vardır. Ancak çoğunluk ikinci bir darbe girişiminin Türkiye’nin itibarını bozmaya, siyasi ve ekonomik istikrarını sarsmaya yönelik soğuk bir savaş gibi olacağını, ikinci bir darbe girişimi ihtimalinin zayıf olduğunu, Türkiye’nin her zaman hedef olduğunu, bundan sonra da hedef olacağını düşünmektedir. Hükümet ve halk tüm girişimleri gözlemlemektedir.¹¹⁰ Türkiye yaklaşık her on yılda bir darbeye sahne olmuştur.15 Temmuz darbe girişimi, Türkiye’nin yaşadığı en kanlı darbedir. Bunun nedeni ise darbecilerin halkın silahlarıyla halka kurşun sıkmaları, devletin kurumlarını bombalamalarıdır ve daha önceki darbelerin aksine, halkın sokağa çıkarak darbeye karşı koymasıdır. Kemalistler ve laikler evvelki darbeleri açıktan desteklemiş ya da doğrudan bu darbeleri gerçekleştirmiştir. Bu zafer Türk halkının ve yerli ve milli olan güvenlik unsurlarının zaferidir. Yazara göre Kemalistler ve aşırı laikler Cumhuriyet kurulduğundan beri devletin kurumlarını ellerinde tutmaktaydı. Ancak son dönemlerde AB üyeliği ve demokratikleşme faaliyetleri kapsamında Kemalistlerin, başta ordu olmak üzere devletin kurumlarındaki nüfuzları ve üstünlükleri kırılmaya başladı. Darbe girişiminin başarısız kılınmasından sonra bazı Kemalist ve laik subaylar televizyon kanallarında boy göstererek zaferi kendilerine mal etmeye çalışmışlardır. Yine Kemalist askerler, televizyon ekranlarından halkı ikinci bir darbe girişimi daha olabilir diyerek tedirgin edip kendilerine muhtaç oldukları intibai uyandırmaya çalışmışlar adeta bu zaferin sahibinin kendileri olduğunu ifade etmişlerdir. Oysaki Türk kamuoyu, Kemalist ve laik zihniyetlilerin geçmişte kaç darbede bizzat rol aldıklarını, ordu, yargı, gibi ülkenin hayati kurumlarını yıllardır ellerinde tutup bu imtiyazlarını sivil siyaset üzerinde daima kullandıklarını, bu kurumları kaybetmemek adına her türlü yola başvurdıklarını çok iyi bilmektedir. Yine Türk kamuoyu, eğer ikinci bir darbe girişimi olacaksa

¹¹⁰Arabic 21, "الأهرام العربي" تنشر حوار غولن.. الهجوم الأعنف على أردوغان, 08 Eylül 2016, <https://arabi21.com/story/951922/الأهرام-العربي-تنشر-حوار-غولن-الهجوم-الأعنف-على-أردوغان>, (Erişim Tarihi: 08.09.2016)

bunun ilk darbe girişimi gibi silahlarla, tanklarla, savaş uçaklarıyla değil de soğuk savaş şeklinde olacağını, Türkiye üzerinde orta vadede ekonomik, siyasi operasyonlar yapılması şeklinde olacağını da farkındadır.15 Temmuz darbe girişimini başarısız kılan tek unsur daha önce darbelerden çok canı yanmış olan ve bir daha böyle bir sonla karşılaşmamak üzere kararlı olan Türk milletinin darbeciler karşısındaki dik duruşudur.

5.1.4. Türk Toplumunu Ve Kutuplaşma İddiaları

İsmail Yaşa

Demokrasi ve halk iradesi düşmanları, yüksek yargı, ordu, cumhurbaşkanlığı ve benzeri devlet kurumlarını halkın iradesinin üstünde görmektedirler ve bu kurumlardan birinin halkın seçimlerine tabi tutulmasının kurumlar arasındaki dengeyi bozacağı propagandası yapmaktadırlar. Bu Onların Abdullah Gül Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından Cumhurbaşkanı adayı gösterildiği zamanki gerekçeleriydi. Onlar, Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı seçilmesinin ve Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne yerleşmesinin kabul edilemez olduğunu söylediler. Çünkü Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı olması diğer kurumlarla beraber halkın iradesinin üstünde kalması gereken Cumhurbaşkanlığı kurumunun halk iradesinin kontrolüne geçmesi anlamına gelmekteydi. Cuntacı laik güçlerin tüm tehditlerine rağmen Adalet ve Kalkınma Partisi yine de Abdullah Gül'ü aday gösterdi. Ahmet Necdet Sezer'in ardından Cumhurbaşkanı olarak Abdullah Gül seçildi.

Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ndeki ilk günlerinde aşırı laikler, Atatürkçülüğün kalesi ve laik sistemin garantisi olarak gördükleri bu makama Abdullah Gül'ün gelmesinden dolayı tepkilerini dile getiren tutumlar takındılar. Ancak hepsi günler ve aylar geçtikçe bu yeni duruma alıştılar. Abdullah Gül'ün halk iradesinin tecellisinin sonucu cumhurbaşkanlığına seçilmesinin uyumu bozmadığı ortaya çıkınca onların “kurumlar arası uyum” argümanını kullanmaları uygun olmadı. Bu güçler kendilerine yeni bir kanıt buldular ve toplumda keskin bir kutuplaşmanın olduğunu, hükümetin bu kutuplaşmaya son vermek ve toplumun güvenliğini ve iç barışı tehdit eden bu gerginliği yok etmek için bazı politikalarından geri adım atması gerektiğini ve falanca kişileri aday göstermekten vazgeçmesi gerektiğini söylemeye devam ettiler. Münferit bazı olayları ve şurada veya burada imal edilmiş konuşmaları toplumda böyle bir kutuplaşmanın olduğuna delilmiş gibi delil olarak sundular. Anar Araştırma Şirketi, darbe girişiminden sonra toplumdaki kutuplaşma ve bunun darbe girişimine etkileri hakkında iki anket gerçekleştirdi. Şirket başkanı İhsan Aktaş gazetede yayınlanan yazısında bu iki anketin sonuçlarını söyledi.

Bu Sonuçlara göre Türk toplumunu iki ana gruba ayırmak mümkündür. Birincisi halkın %75,4'ünü oluşturan, muhafazakâr mütebedeyinler, ikincisi toplumun %24,6'sını oluşturan Atatürkçüler, demokratlar, milliyetçiler ve laiklerdir. Birinci gruptaki seçmenlerin %67,4'ü AKP'ye oy verirken, ikinci grubun ise %82'si AKP'ye oy vermemektedir. Devlet Bahçeli başkanlığındaki MHP, birinci grubun oylarının %13,8 ini alırken, ikinci grubun oylarının %11,8'in almaktadır. Kemal Kılıçdaroğlu başkanlığındaki CHP Birinci gruptan neredeyse hiç oy almazken, ikinci gruptan oyların %76,6'sını almaktadır. Aşırı sol partilerin PKK yanlısı, ayrılıkçı Kürtlerle ittifakının ürünü olan Selahattin Demirtaş başkanlığındaki HDP'nin siyasi haritada muhafazakâr sağ partiler arasında sayılması mümkün değildir ama yine de birinci gruptaki oyların yüzde onunu alırken, ikinci grubun oylarından sadece %3,3'ün olabilmıştır. Bu sonuçların değerlendirmesi olarak İhsan Aktaş ister birinci gruptan olsun, ister ikinci gruptan olsun seçmenlerden farklı oranlarda oylar alarak Parlamentoda seçilen bu partilerin tamamının HDP hariç diğer üç partiden herhangi birini destekleyenlerin sadece bir renkten oluşmadığını vurguladı. Herhangi demokratik bir toplumda bu miktarda siyasi bir ayrışma doğal bir olgudur. Bu durum çatışma ve iç savaşa götüren keskin bir kutuplaşmanın olduğu anlamına gelmez. Her ne kadar ülke son yıllarda, toplumu savaş gruplarına bölmek için yoğun çabalara sahne olsa da Türk halkının ezici çoğunluğu bu naraları dikkate almamaktadır.¹¹¹

Türkiye'de laik kesim, kendilerini yargı, ordu, Cumhurbaşkanlığı gibi devletin önemli ve hayati kurumlarının sahibi olarak görmekte ve bu anlayışla, bu kurumların sıradan halkın kontrolüne geçmesine karşı direnmektedir. Yazar'a göre bunun en son örneklerinden biri de Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı seçilmesi meselesidir. Bu söz konusu laik kesim ilk başlarda Abdullah Gül'ün seçilmemesi için türlü yolları deneyip, 367 gibi uydurma bir gerekçeyi öne sürüp, her türlü itirazları dillendirse de, başarılı olamayınca ve “kurumlararası uyum” argümanı çökünce, bu sefer de “toplumda kutuplaşma” argümanını dillendirmeye başlamışlardır. Yazar istatistik verilerle bu argümanın Türk toplumunda karşılığı olmadığını ispatlamaya çalışmıştır.

5.1.5. Türklerin Hamaney'i Sufi, ABD'den Erdoğan'ı Kışkırttı

Aşağıdaki haber yazısı, el-Arabiyye'de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir.

Türkiye, ABD'den darbeyi kışkırtmakla suçladığı kişinin iadesini istemeye başladı. Bu istek Başbakan Binali Yıldırım'dan geldi. Bu eski bir taleptir. Daha önce Cumhurbaşkanı

¹¹¹Arabic21, “المجتمع التركي ومزاعم الاصطفاف”, 07 Ekim 2016, <https://arabi21.com/story/965608/-المجتمع-التركي-ومزاعم-الاصطفاف> (Erişim Tarihi: 07.10.2016)

Recep Tayyip Erdoğan ABD'nin, terör örgütüne liderlik eden ve şimdi ise darbe girişiminin arkasında olmakla suçladığı vaiz Fetullah Gülen'i Türkiye'ye teslim edilmek üzere çalıştığını söylemişti. Türk Başbakanı'nın cumartesi günü Ankara'da düzenlediği basın toplantısında “Darbe girişimi ordu içinden Fetullah Gülen terör örgütü ile ilişkili bir grup ya da çete ile sınırlı bir plandır. Gülen'in iadesi karşısında duran devlet, bizimle dost olmayacaktır” dedi ve iade isteğini dile getirdi. Erdoğan'ın 2014 Nisan'da yaptığı açıklamada hükümetin Gülen'i ABD'den iade etme sürecine başlayacağına dair sözünü hatırlattı. O dönem NTV'nin aktardığı gibi Erdoğan, Gülen'i kendisine karşı komplo kurmakla suçlamaktadır.

Fetullah Gülen ki soyadı “Gülen” yani “gülümseyen” demektir ve Türkler arasında cuma akşamından beri en çok gülümseyendir. Dün, televizyonda Erdoğan'ın Gülen'i darbe girişimini kışkırtmakla suçladığını gördük. Gülen, 1941 yılında Kurucuk adlı küçük bir köyde doğmuştur. El Arabiyye Günlüğü'nün bulduğu bilgilere göre o köy Erzurum'dadır. Arapça bilinen adıyla “Rum toprağı”dır. Kurucuk köyünün aksine Gülen hakkında internette hayret verici derecede çok bilgi vardır. O derece ki Onu ve fikirlerini tanıtan bilgileri elde etmek için Google'a isminin baş harfı olan “F” harfini yazar yazmaz onunla ilgili bilgileri okumaya başlarsınız. Google bunu ismi aynı harfle başlayan yüzlerce ünlüye bile yapmaz. Bu durum Batı medyasında Erdoğan rejimi ile kavgasından dolayı “Türkiye'nin Humeyni'si” lakabı ile bilinen bir adamın ne kadar çok kişi tarafından araştırıldığının kanıtıdır. Çünkü Humeyni de Fransa'dan İran Şahı'nın rejimine aynı şeyi yapmıştı. Arama motoru, araştırmacı sayısına göre aramaları sınıflandırılır. Onun adı isminin ilk harfi yazıldığı anda görünür. Bundan dolayı Gülen oyuncak değildir bir çekiciliği bir cazibesi vardır. Şeriatı Türkiye'ye uygulama eğiliminde değildir.

Gülen'in tasavvuf hakkındaki kitapları özel bir şekilde otuz dile çevrilmiştir. İslami konular hakkındaki kitapların sayısı atmış ikidir. Gülen, Hanefi, mutasavvıf, vaiz, İslami düşündürdür. Arapça, Farsça, İngilizceye vakıftır. Şeriatın Türkiye'de uygulanması eğiliminde değildir. O Erdoğan ve Onun 2011'de vefat eden “Siyasi İslam'ın Babası” diye nitelenen Necmettin Erbakan'ın aksine, dinin siyasete müdahalesine karşıdır. M.Fetullah Gülen “Sosyal İslam'ın Babası” ve “Hareket”in lideri ve kurucusu olarak bilinir. Türkiye terörist olduğunu ifade etmek için bu hareketi, “Gülen Hareketi” diye isimlendirmektedir. Bazen de sadece bu hareketin bir akım olduğuna işaret etmek için “Hizmet Hareketi” olarak isimlendirmektedir. “Fetullah Gülen” adlı internet sitesinde -32 dildedir- okuduğum bilgilere göre “Hareket” dini bir yapıdadır ve Türkiye içinde ve dışında yüzlerce okula sahiptir. Orta Asya Cumhuriyetleri, Balkanlar, Kafkasya hatta Rusya, Fas, Kenya, Uganda'ya kadar uzanan faaliyetleri ve

gazeteleri vardır. Meşhur Zaman gazetesi bunlardandır. Bu hareketin dergileri ve özel televizyon kanalları, dünyadaki pek çok ülkede şirketleri, ticari faaliyetleri, hayır kuruluşları, özel kültür merkezleri de vardır.

Bu hareket yıllık olarak, İngiltere’de, ABD’de, AB ülkelerinde toplantılar düzenler ve yerli kökleri tarafından desteklenen küresel etkileri olan bir hareket olarak çalışmalarını teşvik etmek için ünlü üniversitelerle iş birliği yapar. Gülen hayranlarından biri olan Suudi, İslamcı, vaiz ve yazar olan Aiz el-Karnî, Youtube’da üç sene önce yaptığı Gülen’i öven bir videosu vardır. Bu video şu an el Arabiyye net sitesinde yayınlanmaktadır. O konuşmada Gülen’in yaşı hakkında yaptığı hata dışında söyledikleri gerçeği uygundur. Bu konuşmada Gülen’in yaşının 85 olduğunu söylüyordu. Oysaki Gülen bu yıl 75 yaşındadır. Gülen’i daha çok, dinler arası diyalog da izlediği iyilik ve hassasiyet yaklaşımından tanıyoruz. Bundan dolayı onun bu açılımı Batı dünyası tarafından hoş karşılanmıştır. Fakat O, Türkiye’de zorluklara karşı karşıya kalmıştır. Onun Türk yetkililerle yaşadığı zorluklar 1999’un ortalarında, zımnın devletin kurumlarını eleştirdiği bir televizyon konuşmasından sonra başladı. El Arabiyye net’in Wikipedia’dan aldığı bilgilere göre savcı Gülen’i sorguya çağırdı. O dönemin Başbakanı 2006’da vefat eden Bülent Ecevit, duruma müdahale etti ve sorunun çözümü ve konunun televizyonlarda tartışmaya açılmaması çağrısında bulundu. Gülen’i ve eğitim kurumlarını savundu. Bunun ardından Fetullah Gülen açık bir şekilde televizyon konuşmasında söylediklerinden dolayı özür diledi. Daha sonra da ABD’ye gitti ve orada ikamet etti. Aklı hep Türkiye’de kaldı. Kendisi uzakta olmasına rağmen Türkiye’deki gelişmeleri yakından takip etti. Gülen’in Erdoğan’la yaşadığı sıkıntılar ise Türk hükümetinin 2013’te eğitim reformu yasaları kapsamında, Gülen cemaatinin yönettiği bir dizi eğitim kurumunu kapatmasından sonra alevlendi. Dünya çapında sayıları dört yüzden fazla olan bu eğitim kurumlarının kapatılmasını haklı çıkarmak için Erdoğan “Durum, ancak büyük şehirlerdeki zengin ailelerin çocuklarına faydalı olan ve çocukları şiddetli bir rekabete iten, yasal olmayan bir eğitim sisteminin kaldırılması ile alakalıdır” dedi. Ardından hareket hızla, aynı yılın ortasında hükümet karşıtı protestolara başladı. Gülen cemaatinin sözcüsü Zaman gazetesi göstericilere destek amacıyla Erdoğan hükümetini kınayan manşetler attı. Bu doğrultuda, hem Cumhurbaşkanı Abdullah Gül hem de Gülen’e yakın olan Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç da uzlaşma çağrısında bulundu, fakat faydalı olmadı. Erdoğan onun öğrencilerinden biri

olmasına rağmen öyle görünüyor ki, güç onu değiştirdi ve Gülen cemaatini devlet içinde devlet olarak saymaya başladı.¹¹²

Söz konusu yazıda, Batı medyasının F.Gülen'i "Türkiye'nin Humeyni'si" olarak gördüğünü iddia etmektedir. Gülen'i "Sosyal İslam'ın Babası" ilan etmektedir. Yazısının sonunda da gücün Erdoğan'ı değiştirdiği iddiasında bulunarak, Erdoğan'a eleştiri yöneltmiştir.

5.1.6. Türkiye'deki Hapishanelerin Kalabalık Oluşu ve Nedenleri

Aşağıdaki haber yazısı el-Âlem'de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir.

Türk hapishanelerindeki mahkûmların suçları çoğunlukla cezai suçlar niteliğinde olmasına rağmen hapishaneler, hem ülkedeki suç oranlarının fazlalığı sebebiyle hem de hükümetin farklı dönemlerde belirli siyasi gruplara karşı gerçekleştirdiği güvenlik operasyonları sebebiyle hiçbir zaman boş kalmamıştır. Ancak, bu siyasi güvenlik operasyonları hapishanelerde yoğunluk oranının artmasında etkili olmuştur. 15 Temmuz'da gerçekleşen askeri darbe girişimi durumu daha da kötüleştirmiştir ve hapishanelerdeki doluluk oranı %104'e ulaşmıştır. Türk hâkimler konunun felakete dönüşmesine engel olmak amacıyla yasal, ekonomik, toplumsal tedbirleri almak için geçmiş dönemlerdeki siyasi tutukluların sayısındaki artışı veya suç oranlarındaki artışı sorgulamak yerine başka bir metot tercih etmişlerdir. O metot da doğal olarak genel af ilan etmek olmuştur. Yani tarih tekerrür etmiştir. Adalet Bakanlığı ilgili çalışmaları tamamlayıp yeni bir kanun hükmünde kararname hazırlamıştır. Yeni kararname dört yıldan az hapis cezası verilmiş tutukluların adli kontrol şartıyla salı verilmesini içermektedir. Bu suçlar içinde terör, cinsel saldırı, tecavüz suçları istisna tutuluyordu. Genel affın çıkması, istenmeyen bu gibi sonuçlara yol açan toplumsal sorunların çözümünde katkısı olacak mıdır?

Türk hapishanelerindeki tutukluların sayısının rekor rakamlara ulaştığı ve genel af konusunu yeniden kamuoyunun gündemine getirildiği bir dönemde, bu meselenin köküne inilmesi ve açıklanması gerekir. Hapishanelerdeki bu manzaranın sebebi, suç oranlarının fazlalığıyla mı, suçlarla mücadeledeki başarısızlıkla mı, hukuk sistemindeki açmazla mı, yeni hapishaneler inşa edilmemesi ve hapishane binalarının etkin olarak kullanılmamasıyla mı, yoksa yargılama sürecinin gecikmesi ve bu yüzden tutukluların hapishanelerde uzun süre kalmasıyla mı alakalıdır? Bakanlığa göre bu doluluk oranı, tutukluların hapishanede uzun süreler kalmasına dayanmamaktadır. Bakanlık yetkilileri, davaları soruşturma aşamasında olan

¹¹²el-Arabiyye, "الصوفي "خميني الأثرak" حرّض على أردوغان من أميركا", 16 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-من-أردوغان-من-الصوفي-خميني-الأثرak-حرّض-على-أردوغان-من-أميركا.html>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

tutukluların sayısının, hükümlülerle kıyasla azaldığını vurgulamaktadırlar. Bu gelişme iyi bir haberdur. Türk hapishanelerindeki soruşturma aşamasındaki tutukluların oranının resmi kaynaklara göre yeni kanunlar sayesinde %14 azalmıştır.

Zanlıların uzun süre tutuklu kalmalarından dolayı Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından kınandığı ve mağdurlara milyonlarca dolar para cezası ödemeye mahkûm edildiği bilinmektedir. Sosyal sebeplere ilaveten tabii ki, 15 Temmuz başarısız askeri darbe girişimi de Türk hapishanelerindeki doluluk oranının yükselmesinde pay sahibi olmuştur. Başarısız darbe ve 28 Eylül tarihleri arasında tutuklananların sayısı 32.000'e ulaşmıştır. Hükümetin bu kişileri hapse sokmak için aldığı tedbirler hala tartışma konusudur. En azından bazı tutuklular haklarında delil olmadığı için serbest bırakılsa da başarısız darbe girişimine katılan kimselere karşı yöneltilen suçlamaların doğruluğu hakkındaki tartışma devam etmektedir. Ancak hiç kimse bu kişilerin tamamının mahkeme kararları gözden geçirildikten sonra ya da dava temyiz mahkemelerine sevk edildikten sonra serbest bırakılacaklarını öngörememektedir. Bununla birlikte, hapishanelerdeki doluluk oranını sadece darbe sonrasındaki tutuklamalar veya soruşturma kapsamında gözaltına almalar ile açıklamak mümkün değildir. Çünkü darbe girişiminden sonra tutuklananların oranı %13'ü geçmemektedir. Geriye kalan tutukluların sayısı 160.000'e ulaşmaktadır. Sadece bu sayı Türkiye'deki durumun ciddiyetini göstermek için yeterlidir.

Türkiye Hapishaneler Genel Müdürlüğü'nün ve gözaltı merkezlerinin verileri incelendiğinde Türk hapishanelerindeki tutukluların sayısının 70'li yılların başlarından 2006 yılına kadar 50.000 ila 70.000 arasında olduğu görülür. Bu yıldan sonra tutukluların sayısında rekor bir artış kaydedilmiştir. Örneğin, 2006'dan sonraki on yıllık süreçte tutukluların sayısı 150.000'i aşmıştır ve son yıllarda da 180.000'e ulaşmıştır, fakat Türk hapishaneleri maksimum 179.000 tutuklu kapasitelidir. Ortada yeni hapishane binaları inşa etmek için acil bir ihtiyaç vardır ve bu Türk hükümetinin önündeki çözülmesi gereken konulardan biridir. Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekili ve Meclis Adalet Komisyonu üyelerinden biri olan Yılmaz Tunç hapishanelerin durumunun Adalet ve Kalkınma Partisi yönetimi döneminde yani 13 yıllık süreçte iyileştirdiğini ve yeni ve modern hapishaneler inşa edildiğini vurguladı. Türk hapishanelerindeki doluluk oranının artmasının sebebinin ceza kanunundaki düzenlemelerle ve cezaların uygulanması ile alakalı olduğunu ekledi. Türkiye Avrupa'da tutuklu sayısı en fazla olan ikinci ülkedir. Dünyada ve kalkınmakta olan ülkelerde suç oranlarının yükselmesinin sebebini anlamak ve açıklamak mümkün olmakla birlikte Türkiye'nin kendine özel şartları vardır.

Türk Ceza Muhakemeleri Araştırma Enstitüsü tarafından açıklanan hapisaneler raporuna göre Türkiye, tutuklu sayısı bakımından dünyada dokuzuncu sırada Avrupa'da ikinci sıradadır. Burada Türkiye'nin zaman zaman bazı doğu şehirlerinde meydana gelen çatışmalar ve iç savaşa benzer durumlara işaret etmek gerekir. Geçen mart ayında yayınlanan resmî açıklamalara göre PKK örgütüne üye olmak suçuyla tutuklananların sayısı 6500 kişiye ulaşmıştır. Yine resmî açıklamalara göre bu yılın sonunda terörizm suçlamasıyla tutuklananların sayısı, Türkiye tutuklu sayısı bakımından dünyada dokuzuncu sırada Avrupa'da ikinci sıradadır. Yine resmi açıklamalara göre bu yılın sonunda terörizm suçlamasıyla tutuklananların sayısı 7469 kişiye ulaşmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi Milletvekili Hasan Turan, ülkesinin geçen 15 Temmuz'da dış destekli başarısız bir darbe girişimine maruz kaldığını ve bunun Türkiye'nin milli güvenliği için bir tehlike oluşturduğunu ve Türkiye'nin coğrafi ve stratejik yönden hassas bir bölgede olduğunu bu komploya karışanların tutuklandıklarına işaret etmiştir. Turan, başarısız darbe girişiminin Türkiye'yi ekonomik ve siyasi yönden zayıflatmayı ve Türk halkının gücünü zayıflatmayı hedefleyen dış müdahalelerin bir uzantısı olduğunu söylemiştir. Hükümetin yasal ve kanunî çerçevede her türlü suçla mücadele etmesinin doğal olduğunu açıklamış ve huzuru sağlamanın, ülkenin barış ve güvenliğini tehdit eden olayların meydana gelmesini engellemenin, Emniyet güçlerinin görevi olduğunu eklemiştir. Yine Turan'a göre resmi verilerin, resmi icraatlarda herhangi bir yasal veya kanunî ihlâlin bulunduğu işaret etmediğini söylemiştir.

Türk vekil Ali Gün, Avrupalı ülkelerin Türkiye hakkındaki dünyanın herhangi bir ülkesine ve özellikle de bizim bölgemizdeki ülkelere kıyasla daha çok insan hakları ihlâli yaptığına dair algıya karşı çıkmıştır.

MAZLUM-DER'in eski başkanı siyasetçi ve aktivist Ömer Faruk Görgülüoğlu, hükümetin hapisanelerin sorunlarını çözmek istemesi halinde tutuklama politikasında alternatif yöntemlere başvurması gerektiğini vurgulamıştır. Şiddet ve bireysel silahlanmaya başvurma'nın Türk toplumunun en önemli sosyal yönlerinden biri olduğunu ifade etmiştir. Görgülüoğlu, çocukları şiddete yöneltten oyunların ve çizgi filmlerin, ülkede uzun vadede suç olgusunun büyümesinde rol oynadığını eklemiştir. Görgülüoğlu, yasal yönden ise hukuk sisteminin ve yargılama sisteminin yetersizliğinin ve Türk siyaset sisteminin, sosyal ve siyasal krizlerin çözümü için barışçıl yöntemler kullanmamasının suçun artması sorununda rol oynadığını söylemiştir.

Bir sivil toplum kuruluşunda sosyolog olan Ayşe A. tutuklu sayısının artma sebebinin, suç işleme oranlarının ani bir şekilde artmasıyla alakalı olmadığı görüşünü dile getirmiş ve suç oranlarının arttığına dair bir gösterge bulunmadığını fakat aslında yapılanın insanlara sistematik bir şekilde suç isnat edilmesi olduğunu söylemiştir.

BM Uyuşturucu ve Suçlar Bürosu, hapishanelerdeki doluluk oranının artması sorununun sadece belli bir devletle alakalı olmadığını aksine bu sorunu tüm ülkelerin yaşadığını söylemiştir. BM bürosundaki yetkililer, hapishanelerdeki doluluğun artmasının yeni insan hakları ihlallerine yol açacağını ve yeni hapishaneler inşa etmenin bu sorunu sadece kısmen ve geçici olarak çözebileceğini vurgulamışlardır.

Türk yetkililer haftalar önce hapishanelerinin tıka basa dolu olduğunu ve ilk önlem olarak darbe girişiminde parmağı olmayan 38 bin kişinin erken salıverilmesi ve onların yerine Ankara'nın 15 Temmuz darbe girişimini düzenlemekle suçladığı, İslamcı vaiz F.Gülen'in cemaatine üye olmak suçlaması ile tutuklanan (şu ana kadar) 35 bin kişinin konulduğunu duyurmuştu.¹¹³

Yukarıdaki yazıda Türkiye'deki hapishanelerin doluluk nedenlerine konu edinilmiştir. Bizce bu sorunda asıl önemli olan suçları önlemedeki çabaların yetersizliğidir. Hapishanelerin doluluğu toplumun suç konusundaki durumu hakkında bir ipucu verse de Türkiye'deki durum tam olarak bununla açıklanamaz. Türkiye'nin coğrafi yapısı gereği kendine has durumu ve mücadele ettiği terörist unsurlar vardır. Bu özel durumu suç oranlarını ve hapishanelerin doluluk oranlarını etkilemektedir. Ayrıca bu sorun sadece Türkiye'ye has değil hemen tüm dünya ülkelerinin sorunudur.

5.1.7. Erdoğan-Darbe-Paranoya

Aşağıdaki haber yazısı el-Âlem'de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir. Eğer Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı devirme girişimi başarılı olsaydı, Ortadoğu'da çok büyük bir değişim olacağı ve bölgenin çehresinin tamamıyla değişeceği konusunda siyasi analistlerin neredeyse tamamı ittifak halindedir. Darbenin başarısız olması ile beraber, Türk siyaset sahnesinin gözlemcileri iki kısma ayrılmıştır:

Birinci kısım, darbeyi -her ne kadar başarısız da olsa- Erdoğan'ın kibrine ve kabadayılığına güçlü bir tokat olarak görmektedir. Bu darbe girişiminin Erdoğan'ı, eşyaları olduğu gibi görür hale getirdiğini düşünmektedir. Siyasi analistler, eğer Erdoğan, muhaliflerine

¹¹³ el-Âlem, "الاعتزاز في السجون التركية.. لماذا؟" 17 Kasım 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1882192/-الاعتزاز-في-السجون-التركية-لماذا؟> (Erişim Tarihi: 17.11.2016)

ve medyaya karşı tacizi bırakmıyorsa nasıl herkesi darbeye karşı ve demokrasiyi savunmak üzere hükümetinin etrafında toplayabilirdi ki diye sormaktadırlar ki bu toplanma, darbeyi başarısız kılan şeydir. Yani Erdoğan'ın, 2003'ten beri sıkıştırdığı ve bastırdığı demokrasi onu kurtardı. Tüm dünya, Türk medya kuruluşlarının yayınladığı, Erdoğan'ın bilinmeyen bir yerde saklandığı görüntülerini ve halkı sokağa inmeye çağırdığı konuşmasını izledi. Yine tüm dünya, Erdoğan'ın düşman ilan ettiği siyasi partilerin darbelerin karşısında nasıl durduğunu da gördü.

İkinci grup ise, Erdoğan'ın darbe girişiminden sonraki politikasında ya da şahsiyetinde değişiklik meydana gelmesi ihtimali karşısında oldukça kötümserdirler. Onların kötümserliklerinin dayandığı şey Erdoğan'ın diktatör yapısını bilmeleridir. Bu kötümserliği güçlendiren sebepler şunlardır;

Erdoğan'ın, Ordudan yargıya uzanan temizlik operasyonuna başlaması. Türkiye'deki Hâkimler Sendikası Başkanı Mustafa Karadağ Erdoğan'ı hasımlarını uzaklaştırmakla suçlamakta ve "O sadece darbe işbirlikçilerini tutuklamakla kalmadı. Aksine darbeye alakası olmayıp da Onu eleştirenleri de tutukladı. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun beş üyesi görevden uzaklaştırıldı. Yine buna ilaveten iki bin yedi yüzden fazla hâkim görevden uzaklaştırıldı" demektedir.

Erdoğan'ın, İstanbul'da taraftarlarına yaptığı bir konuşmada Meclis'in idam cezasının yeniden uygulanması meselesini araştırmasının mümkün olduğunu duyurduktan ve bunu yapmak için bir yerden izin almak gerekmediğini vurguladıktan sonra tüm darbeciler ve darbeye karışanlar hakkında uygulanmak amacıyla idam cezasını yeniden getirmeye çalışması.

Erdoğan'ın, ABD'den, orada yaşayan muhalif Fetullah Gülen'in Türkiye'de yargılanması için iadesini istemesi.

Erdoğan'ın, başarısız darbeyi, orduyu muhaliflerden temizlemek için Allah'tan bir hediye olarak görmesi. Bu, ordu saflarında geniş çapta tasfiyeler yaşanmasından korkulan durumdur ve bu her halükarda güzel sonuçları olmayacak bir uygulamadır.

Bu ve bunun gibi haberler, kötümserlerin, en azından iç meselelerde Erdoğan'ın davranışlarının veya karakterinin değişmeyeceğine dair görüşün ağır basmasına neden olmaktadır. Örneğin: Alman Heinrich Poul Vakfı İstanbul Şubesi Başkanı Christian Beackel, Erdoğan'ın paranoyaya yakalandığı konusunda uyarıda bulunmuş ve şöyle demiştir: "Darbe, paranoya halinin ortasında bulunan Erdoğan'ı, kendisini devirmek isteyen güçler olduğuna

inandığı için güçlendirecektir. Bundan dolayı da kendisini hedef alan bu güçlerle karşı karşıya gelmek için anayasa değişikliği ile başkanlık sistemine dayanacaktır.¹¹⁴

Yukarıdaki yazıda belirtilenler, Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkında iftira niteliğinde, eleştiri sınırını aşp hakarete varan, somut olmayan bilgilere dayanan, tamamen husumet ve düşmanlık hisleriyle yazılmış, asıl paranoyanın Erdoğan düşmanlığı olduğunu gösteren iddialardır. Demokratik seçimlerle iktidara gelmiş olan bir kişiye diktatör demek en basit ifadeyle art niyetlilikdir. Bu iddialarda bulunanlar, Erdoğan'ı son dönemde ulusal ve uluslararası platformda yalnızlaştırmayı amaçlayan, kendi hükümetlerinin Türkiye ile husumetinin yansıması olan, Batılı argümanlarla değerlendirme yapan kalemlerdir. Haberdeki verilen fotoğraf bile Erdoğan'ın "diktatör" olduğu algısını zihinlere yerleştirme amacı taşımaktadır.

Fotoğraf 6.1: el-Âlem Gazetesinde Yayınlanan Yukarıdaki Köşe yazında Yer Alan Fotoğraf

5.1.8. Esed Türkiye'deki Başarısız Darbenin En Büyük Kazananı mı?

Abdu'l Bârî Atvân
Türkiye'deki başarısız darbeyi ve darbeye alakalı olarak, binlerce hâkimi, öğretmeni, imamı, güvenlik mensuplarını, memurları, büyük ve küçük rütbeli subayları kapsayan temizlik operasyonlarını bir tarafa bırakarak, eğer Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın uluslararası ve bölgesel düzeyde attığı adımları inceleyecek olursak bugünlerde Erdoğan'ın sürprizleri çoktur ve kişinin bu sürprizlerin arkasından koşabilmesi için zaman zaman nefes alıp vermesi gerekir. Bu sürprizlerin en önde geleni Suriye ile uzlaşma, Suriye ile görüşmelere başlama ve Türk hükümetinin siyasi ve askeri yönden Suriye'ye dair yönelimini değiştirmesidir. Burada bu meseleyi defalarca konuştuk ve Başbakan Binali Bey'in ki O, ülkede ikinci adamdır, defalarca Suriye'deki savaşın boşuna olduğuna, kan dökülmesini durdurmanın gerekliliğine ve tekrar komşularla sıfır probleme geri dönmenin gerekliliğine dair

¹¹⁴ el-Âlem, "اردوغان والإنتقال وجنون العظمة", 17 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1839683/>
اردوغان-والإنتقال-وجنون-العظمة (Erişim Tarihi: 17.07.2016)

açıklamalarını aktardık, fakat bu sefer yeni olan şey, bu vurgulamaların dün Erdoğan'ın ağzından çıkmış olmasıdır. Bazılarının kalbini attırarak, bazılarının da kalp krizi geçirmesine neden olacak en büyük sürpriz bu olabilir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, taraftarlarından oluşan bir topluluğa salı akşamı ülkesinin, komşu devletlerle arasındaki sorunları arkasında bırakacağını söylemiş ve hükümetin çarşamba günü toplanacak Milli Güvenlik Kurulu'nda önemli bir karar alacağını ortaya koymuştur. Onun başkanlığında Başbakan'ın, emniyet ve ordudaki devlet erkânının katılımıyla gerçekleşecek olan Millî Güvenlik Kurulu'nun alacağı mühim kararın ne olduğunu bilmiyoruz fakat arkada bırakacağız dediği komşu ülkelerle yaşanan sorunların en büyüğü bugünlerde Türkiye'nin yaşadığı tüm problemin kaynağı olan Suriye ile yaşanan problemlerdir. Suriye'de yaşanan bu problemler arasında, Ankara ve İstanbul'daki terör patlamaları, Kürtlerin kuzey sınırı boyunca uzanan bir devlet kurma arzuları da bulunmaktadır. Tabii ki ilk olarak Irak'la ikinci olarak Mısır'la üçüncü olarak da az derecede olsa da İran'la problemler bulunduğunu inkâr etmiyoruz, fakat tüm bu problemler ikinci derecededir yani bu ülkelerde yaşanan sorunların Suriye konusuyla doğrudan alakası vardır ve Türkiye'nin Suriye siyasetinde değişiklik yapması bu sorunları giderecektir. Bu yazıda Erdoğan'ın açıklamalarının satır aralarını okumaya ve bu açıklamaların içerdiği anlamları ve göstergelerini gözetlemeye çalışacağız. Bu bağlamda, aşağıdaki noktalara değinebiliriz:

Recep Tayyip Erdoğan hükümetinin, Washington'la ilişkileri yeniden gözden geçirebileceklerinin söylemesi ve Avrupa Birliği'nin, idam cezasının yeniden uygulanmaya başlaması halinde Türkiye ile üyelik müzakerelerini dondurma tehditlerini önemsememesi. Ayrıca ABD Hükümetinin resmi olarak darbenin arkasında olmakla suçlanan ve orada yaşayan Fetullah Gülen'i iade etmeyi reddetmesinin, iki ülke arasında kopuş meydana getirme ihtimalini önemsememek şeklinde hızlandırdığı siyasi ve medyasal yönelimi.

Yıldırım Bey'in Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkilerin eski haline dönmesi ihtimaline dair açıklamalarından beri Suudi Arabistan ve Türkiye ilişkilerinde hâkim olan soğukluk durumu ve Suudi medyasının Türkiye'deki başarısız darbeye dair tepkisi karışık olması. Aralarında resmi haber kanalları ve el-Arabiyyegibi yarı resmî Suudi haber kanallarının da bulunduğu bir kısım medya kuruluşu başlangıçta darbeye sempati ile yaklaştılar. Sonra ise - durum anlaşıncı- darbenin başarısızlığından dolayı Türkiye'ye utangaç bir tebrikte bulundular.

Suudi Dışişleri Bakanı'ndan Brüksel'de dün yapılan Avrupa Körfez Bakanlar Toplantısı'nın sonunda garip bir açıklama geldi. Bu açıklamada, Suriye krizine çözüm bulmak için umut olduğunu söylemekte ve Suudi Bakan, ülkesinin, Suriye'nin muhaliflerine desteğinin

süreceğini yine DAES'e karşı savaşta desteğinin süreceğini vurgulamaktadır. Tuhaflığın kaynağı Suudi Bakan'ın hiç âdeti olmadığı şekilde Suriye'de siyasi çözüm konusunda iyimser olmasıdır, fakat Bakan, Esed'in savaş ya da barış yoluyla mı gideceği ile ilgili konuşmamıştır. Olayları önceden tahmin etmek acele sonuçlara atlamak istemiyoruz fakat Esed'in Türkiye'deki başarısız darbe girişiminin arkasından en büyük kazanan olduğunu söylemekte de tereddüt etmiyoruz. Darbe ister hakikî ister uydurma olsun fark etmez. Bunu söylememin birkaç sebebi vardır:

Türkiye-Rusya yakınlaşması kaçınılmaz olacaktır. Daha önce görülmemiş derecede, stratejik işbirliği evresine bile girebilirler. Türk-Amerikan ilişkilerinin bozulması halinde Sergey Lavrov, iki gün önce Suriye dosyasında Ankara ve Moskova arasında yakın iş birliği olduğunu vurguladı. İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhanî'nin meslektaşı Erdoğan ile gerçekleştirdiği telefon görüşmesi Türk Cumhurbaşkanı tarafından büyük memnuniyetle karşılandı ve takdir edildi. Darbenin başarısız kılınması konusundaki tebrik iki ülke arasında işbirliği yapma isteğine dönüştü. Bu durum Suriye-Türkiye ilişkilerini yeniden tesis etmek için Rusya ve İran arasındaki ortak bir arabuluculuğun başlangıcı olabilir. Suriye muhalefetine son üç gün içinde siyaset sahnesinden gizlenmesi ve en azından şu ana kadar Erdoğan'la dayanışma içinde olduklarını göstermek için, muhalifleri temsil eden bir dayanışma heyetinin Ankara'ya gitmemesi¹¹⁵.

5.1.9. Türkiye'deki Darbenin En Önemli Mesajları

Aşağıdaki haber yazısı el-Âlem'de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir Türkiye'deki olaylar derin ve ibret alınması gereken önemli mesajlarla doludur.

1-Gece yarısı arabasıyla çıkıp da darbecilerin tanklarını engelleyen Türk vatandaşının videosu asla unutulmayacaktır, tankları durdurmak için tekerleğinin önüne uzanan Türkü de, tankların ve zırhlıların etrafında toplanıp da Türk bayrağı kaldırıp darbeyi reddettiklerini söyleyen Türkleri de. Gecelikleri ile sokaklara, meydanlara çıkan kalabalıklara ve camilerde toplanan kalabalıklara gelince onlar ender bir halk seferberliği oluşturdular. Muhtemelen darbecileri şok eden ve girişimlerinin başarısız olmasını sağlayan da bu idi. Darbeyi reddeden büyük partilere gelince bunların başında Erdoğan'a karşı çıkan ve Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleriyle tartışanlar gelmekteydi. Bunun önemi çok büyüktür. Tüm bunları Erdoğan'ın popülaritesi ve partilerin demokratik sistemi devam ettirme kararlılıkları ile açıklamak mümkündür. Çünkü

¹¹⁵ el-Âlem, "هل الاسد الرابع الاكبر بانقلاب تركيا الفاشل؟", 20 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1840932/هل-الاسد-الرابع-الاكبر-بانقلاب-تركيا-الفاشل؟> , (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

1960'taki ilk darbe ve devamındaki 1971-1980-1997 ve Refah Partisi'nin lideri Necmettin Erbakan'ı deviren yarı darbe esnasında Türk halkı askeri darbelerin sadece siyaseti yıkmadığını, aynı zamanda ülkeyi faşizmin ve diktanın eşiğine götürdüğünü de anladılar. General Kenan Evren'in yönettiği, 650.000 kişinin tutuklandığı, 517 kişinin hakkında idam cezasının verilip 50 tanesinin uygulandığı, 30.000 kişinin görevlerinden alındığı, 14.000 kişinin vatandaşlıktan çıkarıldığı 30.000 kişinin sınır dışı edildiği, onlarca kişinin işkenceye maruz kaldığı, onlarca gazetecinin hapsedildiği, dokuz yüzden fazla filmin yasaklandığı 1980 darbesidir.

Modern Türkiye tarihini araştıran herhangi bir kişi, ordunun toplumda neredeyse kutsallık derecesinde bir statüsü olduğunu anlar. Çünkü bu orduya Muhammed'in ordusu adı verilmiştir. Bazı tarihçiler, Osmanlı Devleti'ni her şeyden önce bir cihat devleti olarak nitelendirmişlerdir. Sonrasında 1.Dünya Savaşındaki yenilgiden ve çöküşten devleti kurtarma konusundaki rolü de ordunun statüsünü yükseltmiştir ve halk nezdinde gururunu derinleştirmiştir. Ancak ordunun vatani korumak için, savaşta gösterdiği büyük başarılar bir kefededir, onun ülkeyi yönetmede ve siyasetteki performansı diğer bir kefededir. Birincisi, ordunun lehinedir. İkincisine gelince, acı Türk tecrübesi onu kırmızıçizgisi yapmıştır. Bu durum tabii ki ordunun rolünü azaltmamıştır, fakat ordu, siyasete dalmasının ve siyaset yapıcı hale dönüşmesinin, iyi bilmediği konulara onu dâhil etmek anlamına geldiğine ikna oldu. Zaten Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, orduyu siyasetten uzaklaştırmak ve siyaset yapıcı değil de siyasete boyun eğen bir kurum olması için orduyu doğal yerine göndermeyi hesaplamaktadır. Çünkü tarih Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı, Türkiye'de siyasete itibarını geri veren ve askerin doğal yerleri olan ülkenin sınırlarını koruma görevine tekrar döndürerek askeri yönetimin sayfasını düren kişi olarak kaydedecektir. Elitlerin, siyasi partilerin, Türk kamuoyunun, darbe girişimine karşı tutumunu açıkça ortaya koyma konusundaki bilincinin arttığının da hesaba katılması gerekmektedir. Çünkü son dönemde çoğu elitlerin ve partilerin muhalefetine ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın siyasetine karşı çekincelerin arttığı bilinmektedir. Bununla birlikte Erdoğan'ın hasımları, eleştirenleri 15 Temmuz akşamı darbe haberi duyulduğunda darbeye karşı sokağa çıkanlar arasındaydılar. Darbeyi protesto edenlerin tamamının Erdoğan yanlısı olduklarını söylemek doğru değildir. Çünkü onlardan bazıları Erdoğan'a muhalifti fakat onlar askeri yönetimi reddedip demokrasiyi desteklediler. Çünkü partiler ve muhalif elitler, Cumhurbaşkanı'na hasım olmanın, yönetimi askere bırakmayı gerektirmediğini, demokratik seçimle gelenlerin, demokratik seçimle gönderilmesi gerektiğini anladılar. Özellikle de, son 70 yılın tecrübesi, siyasi durum iyi olmadığında, ondan

daha kötüsünü getirmek gerekmediğini ve siyasi tarihlerinde askeri yönetimin en kötü yönetim olduğuna onları ikna etti. Çünkü bir gözü görmemek her halükârda tamamen kör olmaktan daha iyiydi. Bu, Türkiye'nin yaşadıkları konusunda en önemli mesajdır.

3-Görüntü tam netlik kazanmasa da ve olayların arka planını öğrenme imkânı vermese de ortaya çıkan kadarı bize şunları düşündürmektedir:

Gün geçtikçe darbelerin şansı Türkiye'de azalmaktadır. Çünkü 1960'tan beri süregelen darbeleri incelediğimizde ilk üç (1960-1971-1980) darbenin başarılı olduğunu görmekteyiz. 1997'de gerçekleşen darbeye gelince herhangi bir kayıp vermeyen geri darbe idi. Bundan dolayı da bu darbeye "Beyaz darbe" ya da "Post modern darbe" denildi. Çünkü bu darbede asker, Başbakan Necmettin Erbakan'ı istifaya zorlamakla yetindi. Sonra İslamî akım simgelerine el koyma, tutuklama gibi baskıcı uygulamalar yaptılar. Beşinci darbe olan son darbeye gelince dördüncü darbeden 20 yıl sonra gerçekleşti ve tamamen başarısızlıkla sonuçlandı.

Bu yaşananlar, demokratik Türkiye'ye karşı komploların hâlâ bitmediğini ve ülkedeki demokraside ve İslami kimlik içinde pusu kurmuş kuvvetlerin hâlâ gizli olduklarını ve nüfuz edebildikleri bir fırsat bulduklarında atılmak için fırsat beklediklerini göstermektedir. Her ne kadar suçlamalar ABD'de oturan Fetullah Gülen'e ve Paralel Yapı diye nitelenen cemaatine yöneltirse de, bu darbenin arkasında olan tarafların gerçeği konusunda bizi ikna edecek yeterli delil bulunmamaktadır. Bu darbe, Türkiye gibi büyük bir ülkedeki güçlü bir düzene karşı yapıldı. O yüzden içerden ve dışarıdan çeşitli kesimlerin katıldığı sağlam bir planlamanın olduğu bir darbe olması gerekir. Aksi takdirde başıboş bir maceraya ve büyük bir ahmaklığa dönüşecektir.

Türkiye'deki partiler güçlü bir varlık, akılcı bir vizyon ortaya koydular. Darbe girişimine karşı takınılan sorumlu tutum, takdir ve tebrik hak eden bir olgunluk olarak görüldü. Yine bu partiler, Erdoğan ve hükümetine muhalif olmalarını bir yana bırakıp Erdoğan'ın yanında olmayı başardılar. Demokrasi ve ülkenin yüksek çıkarları için bunu yaptıklarını ifade ettiler.

Avrupalıların darbe girişimine karşı tutumlarının demokrasiden yana olduğu açıktır. ABD'nin tutumuna gelince baştan beri gevşekçe ve kaçamak olmuştur, fakat ABD Ankara'daki yönetimin darbeciler tarafından tamamen kontrol altına alınamadığı ortaya çıkınca, Türkiye'deki meşru demokrasiden yana tavır sergilemiştir.

4-Geriye iki sorum kaldı: Birincisi Arap dünyası ile ikincisi de Türkiye'nin geleceğine dair sorularla ilgilidir. Darbenin Arap dünyasındaki yankısı siyasi haritaların ortaya çıkması ve

bazı yönlerini açığa çıkması şeklinde oldu. Çünkü Arap baharı ve demokratikleşmeye muhalif devrim karşıtı güçler askerin yönetime el koymaya çalışmasına sevindiler ve darbenin başarısını müjdelemeye hız verdiler. Mısır medyasının tutumuna gelince tamamen üzüntü verici idi. Mısır televizyonlarındaki sunucular, sevinçlerini gizleyemediler. Hatta onlardan biri neşeli bir şekilde çıktı ve askerin yönetime el koymaya çalıştığını ve bunun bir darbe değil devrim olduğunu müjdeledi. Gazetelerin manşetlerinde sadece bir şey vardı o da “Ordu Erdoğan’ı devirdi” şeklindeydi. Vatan, el- Eham, el-Mısrı’l Yevmiyyü gibi gazetelerin manşetleri de bu şekildeydi. En sonunda manşetlerden birinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Almanya’ya sığındığı bile yazıldı. Sadece bir gazete tuzağa düşmedi ve haberleri sistematik ve nazik bir üslupla ele aldı ve manşet olarak Türkiye’deki darbe girişimi ve Erdoğan’ın başarısızlığa uğratıldığını ilan ediyor gibiydi. Bütün verilerden ortaya çıkıyor ki Mısır medya kuruluşları ve bazı Arap televizyon kanalları gerçekleri izlemekle meşgul olmaktan daha çok Erdoğan’la hesaplaşmakla uğraştılar.

İkinci konu sonraki aşamada Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın izleyeceği politika ile ilgilidir. Ben Erdoğan’ın darbe girişiminde parmağı olanlarla hesaplaşacağını ve onlara hak ettikleri cezayı vereceğini düşünüyorum, fakat Cumhurbaşkanı’nın yaralı bir aslan gibi değil de demokratik bir devletin başkanı olarak hareket etmesini umuyorum. Yani kanuna ve adaletin değerlerine, insan haklarına uygun olarak hüküm vermesini, duygusallığa teslim olmamasını, muhaliflerden intikam almak ve onları takip etme duygusuyla hareket etmemesini diliyorum. Her ne kadar şüpheler Erdoğan’ın ABD’de oturan azılı muhalifi Fetullah Gülen etrafında toplansa da ben herhangi bir delil olmaksızın ve soruşturmalar yapılmadan onu suçlama konusunda acele etmek istemiyorum. Darbe konusundaki tutumlarına dair şüpheler sebebiyle 2700 hâkimin görevlerinden alınmasına yol açan acele kararlar beni şüpheye sevk ediyor. Çünkü demokrasinin değerini bilmek darbenin başarısız kılınmasındaki en önemli etkenlerden biriydi. Son olarak sözlerime birisinin şu sözünü ekliyorum: “Erdoğan bu tecrübeden daha güçlü çıkacaktır. Onun daha demokratik olmasını temenni ediyorum.”¹¹⁶

Söz konusu yazı, darbe girişiminin başarısız olmasının birinci sebebi olarak halkın demokrasiye ve ülkelerine sahip çıkmak için darbe girişimi gecesini sokaklara dökülmesini, ikinci bir sebep olarak ta iktidarı ve muhalefetiyle tüm partilerin darbe girişimine karşı tavır almalarını göstermiştir. Bu iki etmenin darbecileri şok ettiğinden ve böyle bir direnişle karşılaşmayı beklemediklerinden bahsetmiştir. Halkın sokaklara dökülmesinin sebebini,

¹¹⁶el-Âlem, “اهم رسائل الانقلاب الفاشل في تركيا”, 19 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1840522/-اهم-رسائل-الانقلاب-الفاشل-في-تركيا> (Erişim Tarihi: 19.07.2016)

Erdoğan'ın halk nezdindeki popülaritesini, tüm partilerin darbe girişimine açıktan karşı çıkmalarını da partilerin demokrasiye sahip çıkma kararlılıkları ile açıklamıştır. Yazısının devamında, Türk ordusunun Türk halkı gözündeki neredeyse kutsallık derecesine varan itibarından bahsetmiştir. Türk ordusunun tarihte büyük askeri başarılarla imza atmış olmasından bahsedip aynı zamanda ordunun kendisinde siyaseti dizayn etme hak ve yetkisini bulduğunu da ifade etmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iktidara geldiği günden beri orduyu ülkenin sınırlarını korumak olan doğal sınırlarına çekmeyi ve siyasetten ordunun elini kesmesini sağlamayı hedeflediğini söylemiştir.

Yazının devamında, darbe gecesini sokağa çıkanların sadece Erdoğan yandaşlarından oluşmadığını, Erdoğan'a muhalif olan kesimin de darbe girişimine direndiğini ifade etmiştir. Muhalif kesimin, en kötü sivil yönetimin bile en iyi askeri yönetimden daha iyi olduğunu, seçimle gelenin seçimle gitmesi gerektiğini düşündükleri için darbe girişimine karşı durduklarını söylenmiştir.

Yazıda gün geçtikçe Türkiye'de darbelerin başarılı olma şanslarının azaldığını ancak yine de Türkiye'de komploların hala bitmediğini, gizli güçlerin hala pusuda olduklarını, fırsatını yakaladıkları ilk anda harekete geçmekten geri durmayacaklarını da söylenmiştir.

Yazıya göre, “Her ne kadar suçlamalar ABD’de oturan Fetullah Gülen’e ve Paralel Yapı diye nitelenen cemaatine yöneltirse de, bu darbenin arkasında olan tarafların gerçeği konusunda bizi ikna edecek yeterli delil bulunmamaktadır. Darbe girişimi Türkiye’nin düzenine karşı yapıldı. Bu yüzden de içerden ve dışarıdan destekli büyük bir organizasyon tarafından gerçekleştirilmiş olması kuvvetle muhtemeldir” iddiasında da bulunulmuştur.

5.1.10. Darbenin Darbesi: Erdoğan Yeni Bir Devlet Kuruyor

Bâtir Fahrüddîn

Erdoğan üç seneden daha fazladır özellikle yargı ve emniyet sektörleri başta olmak üzere bazı kamu sektörlerinde temizlik operasyonuna başlamıştı. Fakat iç muhalefet, ABD ve Avrupalı devletlerin eleştirileri, insan hakları ve özgürlükleri dernekleri onun ellerini bağlıyordu. Başarısız darbe girişimi Erdoğan'a hiç kimsenin yakalayamayacağı tarihi bir fırsat bahşetti. Dişlerini göstererek sırttı, kollarını sıvadı, onu eleştirmeye cüret eden herkese parmağını salladı. “ Darbeciler meşru iktidara karşı ayaklandılar, Batının çok önemseydiği demokrasiyi, beni öldürmeye çalıştılar, pek çok kişiyi rehin aldılar, iki yüzden fazla kişiyi öldürüp, binlerce kişiyi yaraladılar” diyerek mazeret buldu. Şimdi alacağı tüm önlemler için gerekçesi hazır ve meşru idi, o mazeret te, demokrasiyi, halk tarafından seçilmiş iktidarı

savunmak idi. Erdoğan, Amerika ve Avrupa'nın ikiyüzlülüğünü göstermeyi başardı. Onları sıkıntılı bir siyasi konuma soktu ve Batılılar darbeyi kınamak zorunda kaldılar, fakat yine Batılılar, Erdoğan'a destek verilmesini istememekteydiler. Yaptıkları kınama bile iki yönlü idi. Bir yönden darbeyi kınarken, diğer yönden darbeye mücadele faaliyetlerinde ve darbe taraftarlarını temizleme operasyonunda aşırıya gidilmesini kınadılar. Avrupalılar, Erdoğan'ı darbeden önce listeler hazırlamakla suçlamakta haklıydılar. Sadece birkaç günde binlerce kişinin bağlantılarını araştırıp, o doğrultuda kararlar almak normal değildir. Diğer yönden de Fetullah Gülen örgütü 2015 Aralık'tan beri terör örgütü sayıldığı için Erdoğan bu operasyonları savunmak konusunda haklıdır ve Türk güvenlik güçlerinin o örgütün üyelerini ve yandaşlarını araştırıp onlarla ilgili listeler hazırlaması ve onları izlemesi normaldir.

Yeni Bir Sektör:

Erdoğan karşıtı darbe, emniyetten siyasete, ekonomiden yargıya, medyadan, para ve iş sektörüne, yasamadan, eğitim öğretime hatta özel sektöre kadar her seviyeden ve uzmanlık alanından tüm sektörleri sarstı. 60.000'den fazla kişi görevden alındı. On binlerce kişi de tutuklandı.

Yine 2250'den fazla özel okul eğitim kuruluşu, 15 üniversite, 35 tıp merkezi, 19 birlik kapatıldı. Bunların mülklerinin tamamı devlet hazinesine bırakıldı. Medyada ise dört büyük haber ajansı, 45 gazeteci, 15 dergi, 16 televizyon istasyonu, 22 radyo istasyonu kapatıldı ve yüzlerce Web sitesi lisanstan çekildi. Büyük uluslararası siteler engellendi. Öyleyse bu mevcut kamu yönetimini, başka bir kamu yönetimi ile değiştiren, radikal bir temizlik operasyonu dur. Sanki mevcut devletin kurumları yıkılıp yerine yeni kurumlar getiriliyormuş gibi. Yeni yönetim tarzının yöntemi ve hedeflerinin değişmesiyle birlikte Türkiye de değişiyor. Bu darbenin sonucunun Erdoğan'a bahsettiği en büyük ödül ise, ordunun ve Silahlı Kuvvetlerin yeniden yapılandırılması oldu. Erdoğan iktidara geldiği ilk zamanlarda görkemli Türk ordusunun karşısında yorgun bir koç gibiydi. Geçmişte, iktidar müttefiki olduğu ve birlikte ordudaki aşırı laiklere düşman olduğu Gülen'le birlikte ordunun parmaklarını yavaş yavaş kesmek için işbirliği yaptı. Avrupa demokrasisinin bazı koşullarını akıllıca kullandı ki bu koşullardan en önemlisi ordunun siyasetten ve yönetimden uzaklaşması ve kışlasında kalması idi. Gülenistler yargıda önemli görevlere sızdıklarından, ordudaki üst düzey generallere karşı darbeye zemin hazırlamak için korku ve huzursuzluk yaymak suçlamasıyla, geniş bir yargı operasyonu gerçekleştirdiler. Balyoz, Ergenekon gibi tarihi yargılamalarla üst düzey komutanlar devrildi ve hapse tıkıldı. Sonra anlaşıldı ki bazı yargılamalar özellikle de Ergenekon, düzmece idi. Bu yargılamalar Gülen şebekesinin komplolarının ve üst düzey komutanları devirip, ordudan

kovup, yerlerine kendi subaylarını getirmek için kurdukları tuzakların sonucu idi. Erdoğan bu durumdan iki kat yararlandı

Gülenistler, komplolarıyla bazı ordu komutanlarını devirdi, güçlerini zayıflattı. Ardından Gülen'in komplolarını Türklerin önüne çıkardı ve bazı milliyetçilerin güvenini kazandı. Gülen hareketine karşı kin ve intikam duygularını tutuşturdu. Erdoğan, darbe gecesinin tantanasında darbecilerin Fetullah Gülen mensupları olduğunu duyurdu. Böylece, sokakları provoke etti. Erdoğan'ın yandaşları da, hasımları da (özellikle de milliyetçiler ve Atatürkçü laikler) sokaklara akın ettiler ve darbecilere karşı koydular. Daha önce Türk ordusunun tarihinde hiç görülmemiş bir şekilde onları kovaladılar, avladılar ve aşağıladılar. Bu durum ordunun hafızasında kalmaya devam edecektir. Başarısız darbe gerçekleşti. Bu sebeple Erdoğan ordu üzerindeki hâkimiyetini tamamlamak için özgürdü. Hemen orduyu ehlileştirip sivil yürütmenin otoritesinin altına koyan bir plandan ibaret olan bir dizi karar çıkarttı. Bu planın en önemli maddeleri şöyle özetlenebilir:

Kara-Hava-Deniz Kuvvetleri Savunma Bakanlığı'na bağlandı.

Cumhurbaşkanı ve Başbakan bu üç kuvvetten doğrudan bilgi alma hakkına sahip oldu ve yine Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a, bu üç kuvvete herhangi bir başka merciden onay almaya gerek olmaksızın doğrudan emir verme yetkisi verildi.

Jandarma, İçişleri Bakanlığı'na bağlandı. Jandarma, özellikle sıkıntılı bölge olan Kürt bölgelerinde başta olmak üzere ülkenin iç güvenliğini sağlamakla görevli olan özel askeri kuvvettir ve özellikle askeri darbe dönemlerinde başta olmak üzere herhangi bir iç hareketlilik anında ordunun ağır sopası olarak görülür. Son darbeye jandarmadan yüzlerce darbe yandaşı çıktı. Yine Sahil Güvenlik Kuvvetleri de İçişleri Bakanlığı'na bağlandı.

Yüksek Askeri Şura'nın yapısı değiştirildi. Bu Şura, tüm silahlı kuvvetler mensuplarının oluşumundan, terfisinden ve istihdam durumlarından ve stratejik askeri politikaların oluşturulması, ordunun genel yapısı ve öğretilerinden sorumludur. Son düzenlemeyle şura asker ağırlıklı bir yapıdan sivil ağırlıklı bir yapıya dönüştü. Şura üyeliğine, Başbakan'ın, Savunma Bakanı'nın ve Genelkurmay Başkanı'nın, Kara-Hava-Deniz kuvvetleri Komutanlığı'nın yanında dört Başbakan Yardımcısı, İçişleri, Dışişleri ve Adalet Bakanları da eklendi. Şura'dan Jandarmanın ve Sahil Güvenliğin İçişleri Bakanlığı'na bağlanmasından dolayı aralarında Jandarma Komutanının da olduğu pek çok general ve amiral çıkartıldı. Savunma Bakanı Şura'nın Genel Sekreterliği görevine getirildi.

Tüm askeri okullar ve fakülteler tüm şubeleri ile birlikte kapatılıp kaldırıldı. (Bu okullar Atatürkçü ve aşırı laik yapısıyla bilinirdi. Ancak Gülenist unsurlar sınav merkezlerini de ele

geçirip bu okullara sızmışlardı ve son 14 yıldan beri imtihan sorularını taraftarlarına sızdırmakla suçlanmaktaydılar. Mevcut üyelerin üyeliği askıya alındı, atamalardan men edildiler. Yeni düzenleme, kaldırılan harp okullarının ve fakültelerinin hepsinin yerine, tüm askerî eğitim kurumları için şemsiye görevi görecek olan YÖK’e bağlı Milli Savunma Fakültesi’nin açılmasına karar verildi. Tüm askeri hastaneler, tıp merkezleri, dispanserler Sağlık Bakanlığı’na bağlandı.

Aralarında mevcut generallerin üçte birini oluşturan 140 generalin de bulunduğu 3073 subay ve asker ordudan atıldı. Görevden alınanlar arasında, çok hassas görevlerdeki generallerin de olması dikkat çekiciydi. Bu kişiler arasında Erdoğan’ın Yaveri Ali Yazıcı, Hulusi Akar’ın şahsi yardımcısı Levent Türkkkan, Savunma Bakanı Fikri Işık’ın yardımcısı ve konuşmalarını yazan Tevfik Gök te bulunmaktadır.¹¹⁷

Yukarıdaki yazıda yazar, adeta Cumhurbaşkanı Erdoğan’a öfkesini ve nefretini kusarcasına bir dil ve seçilmiş meşru bir Cumhurbaşkanı’nın hem makamına hem de şahsına hakaret eden bir üslup kullanmıştır. Erdoğan’ın darbe girişimini bir fırsat olarak gördüğünü dile getirmiştir. Bu düşünceyi dile getirirken de yine Erdoğan’ı aşağılayan bir üslupla “dişlerini göstererek sırt, ellerini ovuşturdu, parmağını salladı” gibi aşağılayıcı ifadelerle okuyucunun zihninde adeta “fırsatçı, mevcut durumu ganimet bilen, muhaliflerini yok etmek için eline fırsat geçtiğini düşünerek neredeyse darbe girişimine sevinen (!)” bir insan profili çizmeye çalışmıştır.

Yine yazar, darbeci unsurların ve paralel yapı sempatizanlarının darbe sonrası birkaç gün içinde gözaltına alınmalarının, tutuklama listelerinin önceden hazırlandığını gösterdiğini söyleyerek eleştirmiştir. Ayrıca, Cumhurbaşkanı Erdoğan’a orduyu yeniden dizayn etme fırsatı verdiğini söyleyip bunun Erdoğan’a adeta bunu ganimet bildiğini iddia etmiştir. Hükümetin yaptığı tasfiyelerle ilgili detaylı rakamlar vermiştir. Erdoğan’ın iktidara geldiği ilk dönemlerde Türk ordusunun karşısında “yorgun bir koç” gibi olduğunu, daha sonraki dönemlerde AB’ye üyelik müzakereleri kapsamında ordunun sivilleştirilmesi hamlelerini iyi değerlendirdiğini, yargıya sızmış olan F.Gülen mensubu savcı ve hâkimlerle ordudaki üst düzey generallere karşı geniş çaplı bir yargı operasyonu gerçekleştirdiklerini vurgulamıştır. Düzmece davalarla bu üst düzey subayların devre dışı bırakıldıklarını, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Gülenist hâkimleri kullanarak hem ordudaki üst düzey generallerden kurtulduğunu daha sonra da Gülenistleri Türk halkının önüne adeta afişe ederek Gülenist unsurlardan da kurtulduğunu böylece iki kere karlı

¹¹⁷el-Âlem, “انقلاب الانقلاب: أردوغان «يستول» دولة جديدة”, 18 Ağustos 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1848010/انقلاب-الانقلاب-أردوغان-يستول-دولة-جديدة>, (Erişim Tarihi: 18.08.2016)

çıkıldığını iddia etmiştir. Yazar Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ordunun "ehlileştirilmesi" için yaptığı bir dizi icraatları maddeler halinde sıralamıştır.

5.1.11. Türkiye’de Sıkıntılarla Geçen Bir Yıl

Aşağıdaki haber yazısı el-Âlem’de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir
Türkiye’deki başarısız darbenin ardından bir yıl geçti fakat ortada ülkenin geleceği ile ilgili pek çok sorular mevcuttur. Geçen yılki darbe girişimi çok etki yarattı. F-16 savaş uçakları Meclis’i bombaladı, 249 kişi hayatını kaybetti, fakat darbeciler Erdoğan’ı tutuklamada başarısız oldular. Bundan sonra da Erdoğan, taraftarlarını seferber etti ve darbe başarısız oldu. Eğer darbe ilk 48 saat içinde başarısız olmasaydı muhtemelen Türkiye çetin ve yıkıcı bir iç savaşın ortasında kalacaktı. Bunun etkileri de Türkiye sınırlarının ötesine uzanacaktı. Bugün Türkiye’de darbe girişiminin Fetullah Gülen taraftarlarından oluşan güçler tarafından gerçekleştirildiğinden şüphe eden bir kişi göremezsiniz. Eldeki tüm kanıtlar bunu destekliyor gibi görünmektedir.

Erdoğan başkanlığındaki Adalet ve Kalkınma Partisi 2002 yılında demokratik yolla iktidara geldiğinde Türkiye’deki eski otoriter yapıyı ezmek için ve AB’ye girme girişimleriyle birlikte Türk demokrasisini güçlendirmek için Gülen güçlerine katıldı, fakat Gülenistlerin, birçok dini faaliyetlerini gizlilik içinde gerçekleştirmek zorunda kaldıkları eski askeri diktatörlük döneminden miras kalan gizlilik geleneğiyle gizledikleri daha derin hırsları vardı. 2002’den sonra Gülen taraftarlarının emniyet ve yargıya sızdıkları çok iyi bilinmektedir. Gülen taraftarları güçlerini, geniş çaplı yargılamalar ile hasımlarını hapsedmek için kullandılar, fakat onların Hava Kuvvetleri’ne, Jandarma Kuvvetleri’ne sızdıkları çok iyi bilinmiyordu. 2013 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi ve Gülen taraftarları aralarında süregelen çatışma göz önüne alındığında sessiz bir iç savaşa girdiler.

Gülen taraftarlarını ordudan temizlemeden önce, darbenin Gülen taraftarlarının yönetimi ele geçirmek için dramatik bir çabası olduğu sonucunu çıkarmak akıl dışı olmaz. Her şeyden önce unsurların sızmasını engelleme görevi olan Türk devleti, eğer Türkiye’nin demokrasisinin bir geleceği olmasını istiyorsa bu tehditleri yok etmesi gerekir. İç tehditleri yok etme operasyonunun, kanunun üstünlüğüne ve insan haklarına bağlı kalınarak ve Türk toplumu tarafından geniş bir destek görerek gerçekleşmesi gerekir, fakat üzücüdür ki, geçen yılki darbe girişimine karşı Erdoğan’ın cevabı son derece endişe yaratmıştır. 100.000 kişi tutuklanmış ve 50.000’den fazla kişi hapse atılmıştır. Bu kişiler arasında en az 169 general ve amiral, 7000 Albay ve alt rütbede asker, 8800 polis, 24 vali, 2400 yargı mensubu, 31.000 diğer tutuklular

bulunmaktadır. Aynı zamanda sayılamayacak kadar çok kişi gelecekleri olmaksızın görevlerinden alınmıştır. Pek çok bağımsız medya kuruluşu kapatılmıştır. Geçen haftalarda da aralarında Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye Müdürü'nün de bulunduğu önde gelen insan hakları savunucuları, akıl sınırlarını zorlayan bir şekilde teröre destek verme suçlamasıyla tutuklanmışlardır.

Başarısız darbenin ardından, Türk toplumu Erdoğan'ın arkasında birleşmiştir, fakat hükümetin o zamandan beri gerçekleştirdiği faaliyetler ülkeyi git gide bölmüş ve Türkiye'deki güvenlik tehditlerine karşı girişimde bulunmada hükümeti her zamankinden daha geniş kapsamlı hale getirmiştir. Nisan'da hükümet çoğunluğunu kentsel bölgelerdeki genç seçmenin oluşturduğu Türklerin yanı sıra yarısına yakınının karşı çıktığı bir anayasa değişikliği yapmıştır. Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde Türkiye'deki siyasi sistem, Başkan'ın son derece merkezi bir güce sahip olacağı bir sisteme dönüşecektir. Bu yönelim Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Türkiye ekonomisinin modernleştirdiği, demokratik kurumların geliştirildiği, Kürt vatandaşlara medeni haklarının tam olarak verildiği, Avrupa Birliğine kabul edilme umutlarında ilerleme kaydedildiği, ilk göreve geldiği dönemdeki çizgisinden uzaklaşması anlamına gelmektedir, fakat bugün Türkiye'nin geleceği bu belirsizliğe kurban gitmiştir.

Türk hükümeti gelecek yılın başlarında insan haklarına saygı hukukun üstünlüğü ilkelerini yeniden uygulamaya başlamazsa, AB'ye üyelik girişiminin geri kalanı da başarısız olacaktır. AB'ye üyelik sürecinin sunduğu siyasi güç olmadan, Türkiye'nin modernleşme süreci gerileyecektir. Bu gerçekleşirse, ülke giderek Ortadoğu bataklığına çekilebilir. Türkiye zaten içinde Türk birliklerinin de bulunduğu çatışmalardan kaçan milyonlarca Suriyeli mülteciyi barındırmak için uğraşmaktadır ve Türkiye toprakları DAESH'in gerçekleştirdiği terör saldırılarının sabit bir hedefidir. Buna ilave olarak, Erdoğan şu an Türkiye'nin Katar ve Körfez ülkeleri arasındaki diplomatik ayrılıklarda arabuluculuk yapmasına karar vermiştir. Türkiye'nin geleceği, Avrupa ve Ortadoğu'ya uzanacak şekilde çok önemlidir ve nüfusu 100 milyona yaklaşmak üzeredir. Ülkenin büyük ekonomik imkânları vardır. Avrupa tarihinin Türkiye'siz yazılması mümkün değildir. Tıpkı Türkiye'nin geleceğinin Avrupa'dan ayrılmasının mümkün olmadığı gibi. Türkiye güvenilir bir şekilde AB'ye uyum yoluna girerse bu Avrupa'yı tehdit edebilecek geleneksel ve kültürel bölünmelerin düzeltilmesine yardımcı olabilir, fakat Türkiye'deki iç siyasi savaş, bu geleceğe engel olmaktadır. Türkiye, darbe

girişiminden sonra güvenlik ve istikrarı yerleştirmek zorundadır. Ancak şimdi ülkede dehşet verici bir bölünme durumu olduğu bilinmektedir.¹¹⁸

Bu yazıda Türkiye'nin 15 Temmuz gecesi yaşadığı başarısız darbe girişiminden sonraki süreç, sayısal verilerle aktarılmaya çalışılsa da, iç savaş ve bölünme ile ilgili fikirler, biraz ucube ve gerçeklikten uzaktır. Zira Türkiye evvelki yaşadığı tecrübelerin ışığında iç savaş ve bölünme olgularını nasıl kontrol edeceği hususunda tecrübe kazanmış bir ülkedir. Ayrıca Türk halkı bin yıldır bu coğrafyada tüm unsurlarıyla birlik içinde yaşamış kadim bir medeniyettir.

5.1.12. Erdoğan'ın Şahsi Ordusunun Askerleri Kim?

Aşağıdaki haber yazısı el-Âlem'de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir

Foreign PolicyDergisi, başarısız darbeden bir sene sonra ordunun görüntüsünde köklü bir değişiklik olduğunu ve daha önce Suriye'deki silahlı muhalif grupların eğitimini üstlenen ordunun, Erdoğan'ın şahsi ordusu görüntüsü verdiğini söyledi. Ayrıca temizlik operasyonlarından sonra ordunun bir yıl önceki gibi olmadığını söyledi. Türkiye'nin en tanınmış ve en iyi generallerini kaybettiğini ve başarısız darbeye karıştıkları şüphesiyle 400'e yakın NATO'ya giden Türk elçisinin görevden alındığını söyledi ve dergi 2016 Mart ve Eylül ayları arasında generallerin sayısı %38 azalırken, subayların %8 azaldığına dair değerlendirmelere işaret etti. Türk ordusunun mensuplarının toplamının 350.000'e ulaştığı bilinmektedir.

Yine dergi, emre itaat etmeyi reddeden ve Türkiye'de hapisaneye düşme korkusuyla ülkelerine dönmeyi reddeden, ABD ve Avrupa'daki NATO merkezlerine bağlı yüzlerce Türk subaylarının kaderine işaret etti. Dergi Erdoğan'ın kişisel korumaları konusunu ele alarak bu konuda darbe gecesi İstanbul sokaklarında özel bir güvenlik grubundan oluşan unsurların bulunduğu ve onların Boğaz Köprüsü üzerinde darbecilere karşı koymadaki rollerini ortaya koyan medya raporlarına dikkat çekti. Darbe gecesi sabaha karşı çekilen videolarda sağlam yapılı, çelik yelek ve tişört giymiş, ellerinde yarı otomatik tüfekler taşıyan adamlar görünmekteydi. Bu adamlar havaya ateş açıyorlar ya da zaferi kutlayan Erdoğan taraftarlarının yakınında toplanıyorlardı ya da yere düşmüş darbecilere tekmelerle saldırıyorlardı.

Sosyal medya kullanıcıları, bu kişilerin kendilerini Türkiye'de uluslararası düzeyde askeri eğitim hizmetleri ve danışmanlık hizmetleri veren tek ve ilk şirket olarak niteleyen "SADAT" unsurları olduklarını söylediler. Dergi bu şirketin 2012 yılında, Adnan Tanrıverdi

¹¹⁸ el-Âlem, "عام الاضطرابات في تركيا", 27 Temmuz 2017, <https://www.alalamtv.net/news/1999684/-عام-الاضطرابات-في-تركيا>, (Erişim Tarihi: 27.07.2017)

tarafından kurulduğunu ortaya çıkardı. Adnan Tanrıverdi İslami eylemlerinden dolayı ordudan atılan emekli bir generaldir. Dergi, SADAT şirketinin internet adresinden Şirketin misyonunun onun İslami devletlerarasında askeri sanayi alanında işbirliği ve savunma işbirliğinde gizli olduğunu aktardı. Dergi, SADAT'ın Suriye içindeki operasyonlarının bazı Türk parlamenterlerin bir süreden beri dikkatini çektiği ve 2012 Eylül'de milletvekillerinden bir grup, bu şirketin Suriyeli muhaliflere yönelik hem Suriye'de hem de Türkiye'de eğitim tedarik faaliyetleri hakkında sorulan sorulardan oluşan bir liste sundular diye ekledi. Ayrıca hükümetin o dönem bu suçlamaları reddettiğini ve milletvekillerince sorulan soruların meclis tutanaklarından silindiğine dikkat çekti.

Başarısız darbeden kısa bir süre sonra Tanrıverdi, Erdoğan'ın kıdemli baş danışmanlığı görevine getirildi. Ardından muhalif gazeteciler Cumhurbaşkanı kendine özel bir ordu kurmaya mı çalışıyor sorusunu sormaya başladılar. Dergi temizlik operasyonlarından sonra Türk ordusu içinde gücünü artıran bir topluluk olduğunu ve bu topluluğun mensuplarını bir araya getiren ortak kuralın Amerikan karşıtlığı olduğunu söyledi. Ayrıca bu hususta Rusya ile işbirliğine odaklanan Avrasyacılar topluluğu ve Yine NATO yerine Rusya'yla askeri yakınlaşmaya çağıran, aşırı sol Ulusal Parti lideri Doğu Perinçek'e bağlı diğer bir askeri gruba işaret etti. Dergi iktidardaki AK Parti yanlısı SADAT unsurlarının, Müslüman dünyasına destek sunma kapsamında gördükleri için Erdoğan'ın Batı karşıtı söylemlerini beğendiklerini söyledi. Dergi ordu içindeki mevcut durumun yerini gelecekte farklı gruplar arasındaki muhtemel bölünmelere bırakacağını söyledi. Fakat NATO'ya üye tek İslam ülkesi olan Türkiye'nin Doğuda etkisini genişletmek için Batıyla ilişkiye girmekten kaçacağını ve modern Türkiye'nin tarihini değiştiren başarısız darbe girişiminin üzerinden bir yıl geçtikten sonra, savaştan sonra oluşan eski sistemin tehlikeye girdiğini de vurguladı.¹¹⁹

Bu yazıda Erdoğan'ın şahsi bir ordu kurmak gibi bir operasyon yapmaya çalıştığından bahisle, Türkiye'de hiç konuşulmayan, medyada ve halk arasında hiç gündeme gelmemiş bir hadise dillendirilmeye çalışılmıştır. Türk halkında, hiçbir kesimde karşılığı olmayan bu söylem biraz zorlama ve uydurma bir takım unsurlar barındırmaktadır. Türkiye'nin kendi milli ordusu mevcutken böyle bir iddia yersizdir.

5.1.13. Türkiye MİT'in Darbe Girişimi Esnasındaki Performansını Soruşturuyor

Aşağıdaki haber yazısı el-Cezîre'de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir

¹¹⁹ el-Âlem, “من هم جنود جيش أردوغان الشخصي؟”, 14 Temmuz 2017, <https://www.alalamtv.net/news/1996176/-من-هم-جنود-جيش-أردوغان-الشخصي؟> (Erişim Tarihi: 14.07.2017)

Cumhurbaşkanı Sözcüsü İbrahim Kalın darbe girişimini gerçekleştiren kişilerin yapısı ile ilgili bilgileri geç geldiğini söyledi. Mit, Emniyet, Jandarma ve Genelkurmay Başkanlığı'nın bu konuda bir istihbarat zaafı olduğu gerçeğini ortaya koymak için birlikte çalıştıklarını vurguladı. İbrahim Kalın NTV'ye yaptığı açıklamada adı geçen kurumların (MİT, Emniyet, Jandarma, Genelkurmay Başkanlığı) bir hafta önce ülkedeki darbe girişiminde istihbaratın gösterdiği performans üzerindeki belirsizliği ortadan kaldıracak ortaklaşa bir rapor çıkaracaklarını söyledi. Yine İbrahim Kalın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın MİT Başkanı Hakan Fidan ve Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar ve diğer komutanlarla ilgili Türkiye'nin şu anda geçirdiği dönemin öneminden dolayı herhangi bir karar vermediğini vurguladı. “Şu an aynı anda birçok meseleyle uğraşıyoruz, acele karar vermemiz mümkün değildir” dedi. İbrahim Kalın ikinci bir darbe girişimi ihtimalini uzak görmedi ve “Fetullah Gülen’e bağlı hizmet cemaati (paralel yapı) unsurlarının darbe girişiminin ardından suikastlar, kaosa yol açacak eylemler, PKK’lı ve DAESH’li teröristleri Türkiye’ye saldırı yapmak için yollamak gibi her türlü suçu işlemeleri mümkündür” dedi.

MİT Yetkilisi Hakan Fidan darbe girişiminin ardından açıktan eleştirilere maruz kaldı ve Cumhurbaşkanının “İstihbarat açıklarının darbe girişiminde payı olmuştur” sözünden sonra adamın geleceği konusunda pek çok spekülasyonlar yapıldı. Hürriyet gazetesine göre Erdoğan darbe girişiminden sonra Hakan Fidan’ı azarladı ve “Son derece kötü bir izlenim edindim” dedi Hakan Fidan da “Ben tüm emirlerinize hazırım” diye cevap verdi. Erdoğan daha önce darbeyi MİT’ten öğrenmediğini aksine kayınbiraderinden öğrendiğini söyleyip Fidan’la irtibat kuramadığına işaret etmişti. Genelkurmay Bürosu istihbaratın saat 16.00 civarında darbeyi bildirdiğini ve bunun sonucunda siyasi liderlerin neden daha hızlı bilgilendirmediği konusunda sorular sorulduğunu vurguladı. CNN Türk kanalında şöyle ifade edildi: “İstihbaratın Genelkurmay Başkanına darbe durumunu bildirmesinin akabinde Fidan saat 5.30’da pek çok generalle toplandı. Toplantıdan sonra darbeciler gece üçte yapılması kararlaştırılan darbe saatini öne çekmeye mecbur bırakan önlemleri aldılar.”¹²⁰

5.1.14. Adalet ve Kalkınma Partisi’nin Milisleri Türk Ordusunun Yerini Tutar Mı?

Aşağıdaki haber yazısı el-Ehrâm’da yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir Türkiye’deki askeri darbe girişimi, Recep Tayyip Erdoğan’a, muhaliflerini ortadan kaldırmak ve Türkiye’nin meselelerinde oynadığı rolün azaltılmasını istediği ordunun

¹²⁰ el-Cezire, “تركيا تحقق بأداء المخابرات خلال محاولة الانقلاب”, 23 Temmuz 2016, <https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/23/تركيا-تحقق-بأداء-المخابرات-خلال-محاولة-الانقلاب>, (Erişim Tarihi: 23.07.2016)

özölmesi için altın tepside sunulmuş bir fırsat verdi. Recep Tayyip Erdoğan, daima orduya takıntılıydı ve orduyu kendi liderliği, rejimi ve hedeflerini gerçekleştirebilmek için uzun süre iktidarda kalmasının önünde en büyük tehdit olarak görüyordu. Geçmiş yıllarda ordu komutanlarından çoğunu görevden almayı ve hapse tıkmayı başardı. Onların yerine kendi yandaşlarını koydu. Amacı Ordudaki egemenliğini tamamlamak ve ordu içinde herhangi bir ayaklanma olursa önceden haberdar olmaktı. Türk ordusunun oluşumu ve yapısı için ciddi sonuçlar doğuracak olan başarısız darbe girişimine bakacak olursak şunları görürüz

Bu darbe girişiminin Silahlı Kuvvetler komutasında yüksek rütbeli bir komutanı yoktur. Bundan dolayı küçük rütbeli komutanlar, Erdoğan yandaşlarının sokaklara inmeleriyle birlikte işlerini yürütmede yetersiz kalmışlardır.

Darbeciler tam teşekküllü bir plan geliştirememişlerdir. Cumhurbaşkanı ve Başbakan'ın bulundukları yerlerin belirlenememesi, onların basın kuruluşları ve emniyet güçleriyle iletişiminin kesilememesi, canlı yayınlar yaparak planın başarısızlığa uğramasında büyük pay sahibi olan medya organlarının ve sosyal ağların iletişiminin kesilememesi ve Erdoğan'ın cep telefonu uygulamalarından biri aracılığıyla vatandaşlara talimatlar vermesine engel olamamaları bunun ispatıdır.

Halkın öfkelenmesi ve orduyla karşı karşıya gelmek için sokaklara çıkması durumunda, bir sokak çatışması planı geliştirilmemişti. Özellikle de Erdoğan yanlıları ve Adalet ve Kalkınma Partisi üyeleri ile karşı karşıya gelmeleri durumunda. Bu yüzden geri çekilmek zorunda kaldılar.Darbeciler tarafından başarısız olma veya çatışma durumunda alternatif bir plan geliştirilmemişti. Aksine deneyim eksikliği ve liderlik boşluğu sebebiyle ilk saatlerde çöküş yaşamaya başladılar.

Darbeciler sokağa indiklerinde arkalarında bir halk kitlesi yoktu ve meydanda yalnız kaldılar, işleri idare edemeyeceklerini anladılar ve vatandaşlarla karşı karşıya geldiklerini şaşkınlık içinde fark ettiler.Başarısız darbe girişiminin gelecek dönemde genel olarak Türk devleti üzerinde özelde Türk ordusu üzerinde aşağıdaki sebeplerden dolayı bir takım tehlikeli sonuçları olacaktır Askerlerin Recep Tayyip Erdoğan yandaşları ya da güvenlik güçleri tarafından sokaklarda hakarete uğramaları, dövülmeleri, soyulmaları, ordunun prestijinin yok olmasının başlangıcıdır. Çünkü mevcut ortamda ordunun yandaş, muhalif diye sınıflandırılması mümkün değildir.

Silahlı Kuvvetler mensuplarına karşı “hainler” kelimesini kullanmak, orduya “hain” suçlamasını yakıştırmaya çalışmaya ve ordunun hiçbir şekilde Türk Devleti'nin kurucusu olduğuna inanmamaya delildir.Ordunun halka ve emniyet güçlerine silah doğrultup ve kurşun

sıktığı fikrini ortaya atmak onlarca kişinin öldürülmesine yol açmıştır. Bu hitap(hain), halkı orduya düşman etmeye ve bundan sonra hiçbir zaman halkının ordunun yanında kenetlenmemesini sağlamaya çalışmanın açık bir delilidir.

Ordu içindeki birbirine zıt unsurların savaşı, ordunun tümünden çökmesine ve bundan sonra sadakatin vatan için değil şahıslar için olacağını ve bu mevcut durumda Türkiye’de ulusal ordu teorisinin çöktüğüne delildir. Türk ordusunun binlerce mensubunun tutuklanması ve ardından gelecek olan idamlar, orduya katılımın önünde ve sonunda vatana değil de Recep Tayyip Erdoğan’a sadakati kabul eden kimselerden olmasına sebep olacaktır.

Erdoğan’ın 2003 yılından beri kendi milislerini hazırladığı, onları şu anda gerçekleşen durum gibi bir göreve hazırlamak için eğittiği ve silahlandığı, o milislerin çoğunun emniyete ve istihbarata katıldıkları ve Erdoğan’a sadakatli oldukları açıkça biliniyor ve görülüyor. Gelecek dönemde Erdoğan, uzun süredir üzerinde çalıştığı orduyu dağıtma hedefini gerçekleştirdikten sonra bu milislere dayanıp güvenecek ve yandaşlarına varıncaya kadar ordu yönetimi tamamen marjinalize edilecektir.

Bu darbe girişiminin bölgesel ve uluslararası düzeyde etkilerine gelince malumdur ki Türkiye NATO’da güçlü bir ülkedir. Birçok durumda Türkiye esas alınır. Erdoğan tarafından Türk ordusunun hakarete uğraması, dünyaya ordunun hain olduğu, halkı öldürdüğü görüntüsünün verilmesi, binlerce ordu mensubunun yargılanması ve idam edilecek olmasından sonra, NATO’nun tutumu nasıl olacaktır? Ordu güvenilir hale getirilmiştir ve bundan dolayı NATO’nun Türk ordusunun sadakatine ve gücüne güvenmemesi normaldir.

Başarısız darbenin Suriye’nin durumuna etkisine gelince, elbette bu durum Beşer Esad’ın lehine olacaktır. Malumdur ki Erdoğan yönetimi, ülkeye silah sokmak, teröristlerin Suriye topraklarından geçmesini sağlamak, DAESH’in Suriye topraklarından ucuz fiyata petrol ihracından yararlanma ya da petrolü silahla takas etme gibi metotlarla Suriye’deki terör örgütlerinin bir numaralı finansörüdür. Erdoğan ve rejiminin artık Türk ordusunun tasfiyesi ile meşgul olmaları beklenmektedir. Özetle Türk ordusu, halkının önünde tüm kollarıyla zelil hale gelmiştir. Uzun süredir bu fırsatı kollayan Erdoğan, çok hızlı bir şekilde bu fırsatı değerlendirmeyi başarmıştır. Bundan daha tehlikeli olanı ise Erdoğan’ın, herhangi bir görüş beyan edemesinler diye komutanların ve askerlerin rezil ve zelil görüntülerini, videolarını yayınlamasıdır.¹²¹

¹²¹el-Ehrâm, “ميليشيات العدالة والتنمية هل تحل محل الجيش التركي؟!”, 18 Temmuz 2016, <http://www.ahram.org.eg/NewsQ/538200.aspx>, (Erişim Tarihi: 18.07.2016)

Bu yazıda Türk toplumunun ve ordusunun gerçeklerinden uzak bir yorum yapılmıştır. Oda şudur, Hain darbe girişimi ile ordunun itibarının ve operasyonel gücünün Erdoğan tarafından bilinçli olarak zayıflatıldığı ve kendi milis güçlerini kurarak ülkeyi tamamen ele geçireceğinden bahsedilmiştir. Bu yorumun tamamen kasıtlı ve gerçek olgulardan uzak yapıldığının en somut göstergesi Fırat Kalkanı ve sonrasında Afrin operasyonudur. Darbeden hemen sonra yapılan bu operasyonlarla Türk ordusunun gücünün ne denli sabit ve yerinde olduğu, zayıflamanın aksine darbeden sonra ne kadar güçlendiğinin göstergesidir.

5.1.15. Erdoğan... Demokrasi

Hânî ‘Asel

20 Temmuz 2016 Türkiye’de yaşananların darbe mi, tiyatro mu olduğunu öğrenmek istiyorsan bu yaşananların kime yaradığını araştır, cevabı bulacaksın. Darbe girişiminden önce Erdoğan ve partisinin popülaritesi aşınmaya başlamıştı. Fakat 15 Temmuz gecesi yaşanan olaylardan sonra Erdoğan ve partisinin popülaritesi göğe ulaştı ve ikisinin de yetkileri sınırsız olmuştur. Erdoğan’ın milisleri 7000 kişiyi tutuklamış, yüzlerce polis ve hâkimi görevden almıştır. Bu milisler hala, asker ve sivillerden oluşan muhaliflerine karşı terörist faaliyetlerine devam etmektedirler. Gerekçeleri de bu kişilerin darbeci olmalarıdır.

Türkiye’de Erdoğan’a karşı olan hiç kimse nefes bile alamamaktadır. Bununla birlikte özgür dünya ülkeleri, Erdoğan’ın hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygı duyması gerektiğine dair taleplerini artırdılar. Erdoğan tüm muhalifleri tasfiye etmek için, idam cezasını geri getirmeye kararlı görünmektedir. Bu hayatının fırsatıdır. Bunun yanı sıra ABD itiraz etmemiş ve Ankara’nın Fetullah Gülen’in teslim edilmesi talebini değerlendirdiklerini duyurmuştur. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu demokratik olduğunu iddia eden hiçbir ülkede yapılmayacak bir açıklama yaptı ve açıklamada şöyle dedi: “Darbeyi düzenleyenlerin yargılanması sürecinde yapılan eleştiriler bizzat darbeyi desteklemektir.” Bu söz oğul Bush’un 11 Eylül saldırılarından sonra “Kim bizimle değilse, bize karşıdır.” ilkesinin aynısıdır. Batı medyası, darbenin başarısızlığa uğratılmasının sebebinin, Türk halkının tüm kesimleriyle seçilmiş Cumhurbaşkanı’nın arkasında birlik içinde durmaları ve demokrasiyi savunmak için sokağa inmeleri olduğunu tekrar etmekten çekinmedi. Tuhaf olan şudur ki, Uluslararası Haber Ajansları, turizmin Türkiye’ye geri dönmesi için acele etmektedirler ve Routers hala Erdoğan’ın milislerinin işlediği suçları “baskı” ve “taciz” olarak nitelemekten kaçınmakta ve “Temizlik operasyonu” kelimesini kullanmakta ısrar etmektedir. Uluslararası Af Örgütü, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Avrupa Parlamentosu ve Batı ülkelerinde demokrasi ve basın

özgürlüğünü savunan tüm örgütler tam bir suskunluk içindelerdir. Türkiye'nin yaptığı ihlaller onlar için bir anlam ifade etmiyor, gündemlerinde yok. Türkiye'de demokrasi adıyla yaşananlar tam bir saçmalıktır. Bunu yedi yaşındaki oğlumun “Baba, bir polisin orduyu tutuklaması mümkün mü?” sorusu özetliyor.¹²²

Yazar, darbe girişiminin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yaradığını ifade etmiştir. Ayrıca, “darbe girişimi kime yapıyorsa arkasında o kesim vardır” söylemini dile getirerek, darbe girişiminin Erdoğan tarafından kurgulandığı iddiasında bulunmuştur. Erdoğan'ın böylece kaybolmaya başlayan popülaritesini geri kazanmayı hedeflediğini, bu hedefine ulaştığını, kendisinin ve partisinin geri kazandığını iddia etmiştir. Ayrıca yazar darbeci unsurları tutuklayan güvenlik güçlerini “Erdoğan'ın Milisleri” olarak nitelemiştir. Bu güvenlik güçlerinin sözde Erdoğan'ın muhaliflerini hedef aldıklarını iddia etmiştir. Erdoğan'ın muhalif kimsenin ülkede nefes bile alamadığı iddiasında da bulunmuştur.

5.1.16. Başarısız Darbe Girişiminin Gerçek Hikâyesi

Alâ es-Sa'denî

Başarısız darbe girişiminin ilk anlarından itibaren dünya ikiye bölündü. Kimi, bu yaşananların bir darbe değil, Erdoğan'ın ustaca ve profesyonelce oynadığı saçma bir tiyatro olduğunu düşünürken, diğer taraf tam aksine bunun gerçek bir darbe olduğunu düşünmektedir. İki tarafın da kendince sebepleri vardır.

Kimi, bunun bir tiyatro ya da Erdoğan'ın düşünen, ona muhalif olan ve ona karşı olan herkesi tasfiye etmek için bitmeyen oyunlarından biri olduğunu düşünmektedir. Böyle düşünenlerin delili şu şekildedir: “Biz darbeyi yapanların hiçbirini görmedik. Aksine ne olup bittiğini bile anlamamıza imkân vermeyen, saçma bir açıklama getirdiler. Yine bunun sözde bir darbe olduğuna inananların diğer bir delili de böylesi durumlarda darbe yapan kimselerin devletin bilhassa hayati kurumlarını kontrol altına almaları, daha da önemlisi Cumhurbaşkanı'nın, şahsen ele geçirilmesi veya kimsenin girip çıkamayacağı bir yerde tutulmasının gerekmesidir. Oysaki Erdoğan, darbe girişiminden birkaç saat sonra darbeciler tarafından kontrol altında tutulduğu duyurulan Atatürk Havalimanı'nda ansızın ortaya çıktı. Ortada hâlâ sosyal ağlarda ve Facebook'da bir yazı dolaşmaktadır ve o yazı da darbenin fiilen olduğu, fakat ABD'nin müdahalesiyle başarısızlığa uğradığı şeklindedir.

¹²²el-Ehrâm, “وقانون «زينب».. «ديمقراطية أردوغان»!” 20 Temmuz 2016, <http://www.ahram.org.eg/NewsQ/538585.aspx>, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

Yazıda, Erdoğan'ın uçağı Ankara Havaalanı'ndan ayrıldığında Erdoğan'ın Almanya'ya sığınma talebinde bulunduğu ancak kabul edilmediği, sonra İran'a sığınma talebinde bulunduğu, sonra Washington Post'un da dediği gibi, Obama ile konuştuğu, uçağının İncirlik Amerikan Üssü'ne inmesine izin vermesini istediği iddia edilmektedir. Yine aynı yazıda 12 tane F-16 Amerikan uçağının Türkiye semalarında uçmaya başladığı, Türk helikopterleri ve Amerikan kuvvetleri arasında savaşlar yaşandığı, sonra Türkiye Hava Kuvvetleri Komutanı'nın CIA ile görüşme yapıp savaşın durmasını, aksi takdirde tüm mevcut Türk kuvvetlerinin ezileceğini söylediği, sonra da darbecilere çekilmekten başka çare kalmadığı iddia edilmektedir. Aslında gerçekte ne yaşandıysa yaşandı. Biz sokaklardaki Türk ordusu mensuplarının maruz kaldığı hakareti, işkenceyi, iç çamaşırı hariç giysilerinin çıkarılmasını, bizzat gözlerimizle gördük. Tuhaf olan şudur ki, bunlar polis ve DAESH destekçisi bazı Türkler tarafından yapılmıştır. Sanki ABD'den sonra NATO'da ikinci büyük ordu kendi orduları değilmiş gibi ve sanki düşman ordusunu esir almışçasına. Şu an Allah'tan başka, kimse en uzağından en yakınına kadar dünyanın her yerinde görülen ve duyulan bu skandala maruz kaldıktan sonra bu ordunun akıbetini bilmemektedir.¹²³

Yazının başlığında başarısız darbe girişiminin gerçek hikâyesi denilmektedir fakat yazılan ve anlatılanlar tamamen hayal ürünüdür. Gerçek bir bulguya dayanmayan, hiçbir delili olamayan, uluslararası kuruluşlarca teyit edilmemiş, yaşanmamış durumları yaşanmış gibi gösteren bir algı yazısıdır. "Face'de dolaşan bir yazıya göre" şeklindeki ifadeler ne kadar gerçeği yansıtabilir. Başlık çok iddialı fakat içerik tam tersidir. Facebook'ta dolaşan bir yazıya dayandırılmıştır. Bu da yazının ne kadar ciddiyetsiz yazıldığını göstermektedir.

5.1.17. Mısır Türkiye Gibi Değildir

İmâd Hicâb

Türkiye ve Mısır arasında büyük farklar vardır. Mısır'ı Allah Kur'anda zikretmiş ve övmüştür. Peygamberimiz Mısır halkına hayır dilemiştir ve ordusunu yeryüzünün en iyi ordusu olarak nitelemiştir. Mısır'a düşmanlık eden, ancak cahildir, kindardır, komplocudur. Mısır'daki Ezher-i Şerif ve Hristiyan Kilisesi birlikte yaşama, bağlılık ve hoşgörü üzere kurulmuştur. Darbe girişiminden sonra vatandaşlarından intikam alan ve onlardan kurtulmak için "darbeci virüsler"i temizleme bahanesi altında, ordudan, emniyetten, yargıdan ve devlet memurlarından

¹²³el-Ehrâm, "القصة الحقيقية لمحاولة الانقلاب الفاشلة!", 20 Temmuz 2016, <http://www.ahram.org/NewsQ/538479.aspx>, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

binlercesini görevlerinden alıp mahkemeye çıkaran, idam cezasını geri getirmeye çalışan ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni askıya alan, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletlerin eleştirilerini takmayan Türkiye ise böyle değildir. Erdoğan için önemli olan, düşmanlarını tasfiye etmek ve öldürmek, hepsinin cehenneme gitmeleri ve kendisinin ihvancı rejimi ile yaşamasıdır.

Mısır'a gelince Mısır'da 30 Haziran devriminden sonra yasalara göre hüküm verilmiştir. Hukukun üstünlüğünü benimsenmiş, hasımlar görevden alınmamış ve onlar sadece şüpheyile, mahkemeye çıkarılmamıştır. Sadece Mısırlıların kanlarını akıtanlar, ölüm, yıkma, saldırı suçları işleyenlere bu yapılmıştır. Oysaki Türk rejimi, siyasi muhaliflerine, kanunlarla değil otoriter idari kararlarla muamele etmektedir. Erdoğan'a gelince o muhaliflerinden kalem kırarak ve otoriter kararlarla kurtulmuştur. Mısır ehl-i sünnet bir ülkedir. Erdoğan'ın "Emirü'l Müminin" iddiası diğer toplumları kuşatamaz. Mısır, yardım ve kardeşlik ellerini diğer Arap ve Müslüman ülke kardeşlerine uzatır. Sadece siyasi farklılıkların dolayı kimseye düşmanlık etmez. Diğer devletlerin işlerine karışmaz. Oysa tam tersi Erdoğan, kendisine muhalif olan ülkelerden intikam almaya çalışmaktadır.¹²⁴

el-Ehrâm gazetesi Mısır'da Sisi yanlısı ve Türkiye karşıtı bir söyleme sahip bir gazetedir. Bu yüzden de yazarlarının Türkiye'deki başarısız darbe girişimini muhalif söylemlerle ve anti-Erdoğan bir yaklaşımla okudukları ve Türkiye'de yaşananları bu söylem üzerinden lanse etmeye çalıştıkları görülür. İstisnasız tüm yazarları sanki ağız birliği etmişçesine benzer söylemleri dillendirmektedirler. Oysaki kendi liderleri Sisi, demokratik yollarla seçilen meşru Cumhurbaşkanı Muhammed Mursî'ye darbe yapmış ve darbeyi protesto eden binlerce kişi katledilmiştir. Binlercesi de Mısır hapishanelerinde yıllardır tutulmaktadır.

5.1.18. Türkiye Nereye?

Salâh Muntasır

On gün geçmesine rağmen Türkiye'deki başarısız tuhaf darbe girişiminin ayrıntıları hala belli olmadı. Bu, önceki darbelerde âdet olduğu üzere iletişim araçları kontrol altına alınmaya veya tahrip edilmeye çalışılmamıştır. Darbeyi düzenleyenler, Recep Tayyip Erdoğan'ın tatilde olduğu sırada darbeyi yapmak zorunda kalmış olabilirler. İleriki günlerde darbenin sırları ortaya çıkabilir. Ancak, bugün açık olan gerçek şudur ki, darbeye savaş uçakları, helikopterler uçmuş, birlikler ve tanklar hareket etmiş fakat bir kişiyi bile

¹²⁴el-Ehrâm, "فكرتمصر ليست تركيا", 24 Temmuz 2016, <http://www.ahram.org.eg/NewsQ/539293.aspx>, (Erişim Tarihi:24.07.2016)

tutukladıkları görülmemiştir. Darbeye verilen tepki, Erdoğan'ın en az 60.000 asker, öğretmen, rektör, polis, yargı mensubu, basın mensubunu tutuklaması, görevden alması ve soruşturması şeklinde olmuştur. Bu rakam Erdoğan'ın isteğiyle, Meclis'in OHAL ilan etmesinden sonra daha da artacaktır. Erdoğan, ülkede durumu kontrol altına aldıktan hemen sonra darbeyi kastederek, "Bu Allah'ın bir lütfudur. Çünkü Silahlı Kuvvetleri temizlemeyi sağlayacaktır" ifadesini kullanmıştır. Bu ifade, Erdoğan'ın ordunun içinde kendisine düşmanlık edenlerin olduğuna kesin olarak inandığını, fakat herhangi bir delile sahip olamadığını veya isimlerini bilmediğini ortaya çıkarmaktadır. Erdoğan darbe girişimi olduğunda, darbeyi, otoritenin tüm anahtarlarını elinde tutma arzusunu gerçekleştirebilmesi için ilahî bir yardım olarak nitelemiştir.

Erdoğan, 2003-2014 yılları arasında Başbakan idi ve Abdullah Gül Onursal Cumhurbaşkanı iken yetkilerin Başbakan'a verilmesinden memnun idi. Durum değişti Cumhurbaşkanı olunca, ilk işi, Başbakan'ın yetkilerini almaya ve Başbakanlığı, Cumhurbaşkanlığına dönüştürmeye çalışmak olmuştur. Bu da onun, otoritenin anahtarını elinde tutmaya ve otoriteyi kontrol altına almaya çalışan bir şahsiyet olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı Erdoğan'ın Türkiye sahasından herhangi bir muhalefetin veya sadakatsizliğin gölgesini kaldırmak için kararlar alması sürpriz değildir. Bu da beni bunu gerçekleştirmek için üç ayın yeterli olamayacağını, Erdoğan'ın istediği gibi formüle etme şansı bulduğu "Steril Türkiye" için bu OHAL döneminin daha da uzayacağını düşünmeye sevk etmektedir.¹²⁵

Yazar, 15 Temmuz darbe girişiminin gerçekliği ile ilgili şüphe duyan ve bunu sorgulayan, kurgu olduğu iddiasını dillendiren, Erdoğan ve Türkiye muhalifi olan kesimdendir. O yüzden de 15 Temmuz darbe girişimi hakkında "tuhaf bir darbe" ifadesini kullanmıştır. Kendince şüphelerini dile getirmiştir. Bu şüphelerin başında da darbecilerin kitle iletişim araçlarının yayınlarını kesmedikleri ve darbecilerin bir siyasetçiyi bile tutuklamadıkları iddiasıdır. Yazarın bu iddiaları doğru değildir. Yazar darbeci unsurların Cumhurbaşkanı'na suikast girişiminde bulunduklarını, Başbakan Binali Yıldırım'ın aracına darbeci unsurlar tarafından ateş açıldığını, üst düzey komutanların derdest edildiklerini ve uydu sistemlerini uçakla bombaladıklarını görmezden gelmektedir.

Yazar Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Bu girişim Allah'ın bir lütfudur. Çünkü Silahlı Kuvvetleri temizlemeyi sağlayacaktır" ifadesini kullandığını iddia etmiştir ki bu iddia tamamen

¹²⁵el-Ehrâm, "مجرد رأتكيا.. إلى أين", 24 Temmuz 2016, <http://www.ahram.org.eg/NewsQ/539281.aspx>, (Erişim Tarihi:24.07.2016)

asılsızdır. Cumhurbaşkanı'nın yüzlerce kişinin şehit edildiği ve binlerce kişinin yaralandığı bu menfur olayı bir lütuf olarak görmesi tamamen iftiradır.

5.1.19. Erdoğan Atatürk Devleti'nin Sonunu Yazıyor

Mansûr Ebu'l-'Azîm

Erdoğanizmin Türkiye'si darbe girişiminden sonra Cumhurbaşkanı'na karşı olan herkes için acı verici bir intikamdan oluşan yıkıcı bir hale dönüştü. Cumhurbaşkanı'nın kendisi de istisnâ bir zulüm ve diktatörlük vak'âsı haline geldi. O hem Başbakan, hem savcı, hem hâkim, hem polis, hem asker oldu, hatta Türkiye'deki her şey oldu. Daha dün "Halk idam cezasının geri gelmesini istiyor" dememiş miydi? 79 milyonun idam istediğini nereden bilmektedir? Tabii ki onlara tek tek sormadı, referandum da yapmadı fakat o Erdoğan, düşmanlarından intikam almak için idam cezasının geri gelmesini istemektedir. Aslında adam, darbeyi sadece kendi düşmanlarını yok etmek için değil, kendisine karşı olan herkesi hatta partisinin içindeki muhalif olanları bile yok edebilmek için, Atatürk Devleti'nin ya da Kemalizmin kalıntılarını yok edip yerine Erdoğanizm devletini yerleştirmek için kendisine gökten gelen altın bir fırsat olarak görmektedir. Bu zapt edilemez arzusunun delili, anayasa düzenlemesidir. Bu düzenleme ile parlamenter sistemin yerine başkanlık sistemi gelecektir. Başarısız darbe girişiminden sonra Erdoğan ve Bakanları, partisinin yetkilileri, anayasa düzenlemesini değil, aksine hükümete ve Parlamente'ye Cumhurbaşkanı'ndan daha çok yetki veren 1981 anayasasının yerine yeni bir anayasa getirmeyi konuşmaya başlamışlardır. Bu yeni anayasaya ile Cumhurbaşkanı'nın yetkileri Türkiye'nin daha önce hiç görmediği şekilde şişirilmiştir. Böylesi daha önce ancak Osmanlı Sultanlarında görülürdü. Erdoğan demokrasi adı altında, tüm iktidarı elinde tutan ve kendi sesinden başka sesi duymak istemeyen ve eski arkadaşları bile olsa hiç kimsenin kendisine muhalif olmasını istemeyen bir firavuna dönüşmüştür.¹²⁶

Yazının sonunda Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkında "Firavun" benzetmesi yapılmıştır. Bu ifade, eleştiri sınırını aşmış, hakaret boyutuna ulaşmış bir kinin ifadesidir. Yazar Sisi yanlısı bir söylem sahibi olduğu için, Erdoğan muhalifliği üzerinden hareket ederek bu ağır ifadeyi kullanmıştır. Oysaki Türkiye'de darbe girişimi sonrası yapılan düzenlemeler ve görevden almaların amacı, darbelere açık bir Türkiye'yi, bu tarz saldırılara kapalı ve dirençli hale getirmektir. Arap medyasının Türkiye muhalifi yayın politikasına sahip olan bazı mensupları ise, Türk hükümetinin terör unsurlarından kamu kurumlarını temizlemek amacıyla

¹²⁶el-Ehrâm, "أردوغان يكتب نهاية دولة أتاتورك! رؤيته حرة", 28 Temmuz 2016, <http://www.ahram.org/NewsQ/540017.aspx>, (Erişim Tarihi: 28.07.2016)

gerçekleştirdiği görevden almaları ve darbeci unsurların tutuklanıp yargılanması gibi haklı eylemlerini kasıtlı bir şekilde, “Erdoğan’ın kendi gücünü sabitlemeye çalışması, muhaliflerini devre dışı bırakmaya çalışması, ülkede kendi diktasını yerleştirmeye ve muhalif sesleri susturmaya çalışması, korku ve baskıyla ülkeyi yönetmesi” olarak yansıtmaya çalışmıştır.

Yazar, Cumhurbaşkanı’nın politikaları hakkında “Erdoğanizm”, şahsı hakkında da “istisnâ bir zulüm ve diktatörlük vak’âsı” ifadelerini kullanmıştır. Bu ifadeler de eleştiri ve saygı sınırlarını çoktan aşan ifadelerdir. Yazar aynı zamanda, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın darbe girişimini gökten gelen altın bir fırsat olarak görüp, darbe girişimi bahanesiyle tüm muhaliflerini devre dışı bırakmak için görevden almaları ve tutuklamaları gerçekleştirdiğini iddia etmektedir. Bu yorum Türkiye ve Erdoğan muhalifi olan medya kuruluşlarının klasik söylemi ve iddiasıdır. Oysaki bu iddiada bulunanlar FETÖ’nün kırk yılı aşkın bir süredir devletin başta ordu ve yargı olmak üzere tüm kurumlarına meşru veya meşru olmayan yollarla sızdıklarını, bu yüzden de sayılarının bu denli fazla olduğunu, görevden alma ve tutuklamalardaki sayıların kabarık olmasının sebebinin FETÖ’nün uzun yıllara dayalı sızma politikasından kaynaklandığını görmezden gelmektedirler.

5.1.20. Türk Devleti, Darbe Girişiminden Sonra Eski Türk Devleti Değildir

Abdullah b. Bicâd el-‘Uteybî

Askerî darbe kılıfı altında Türkiye’nin iç, bölgesel, uluslararası politikasında son derece etkili, siyasi bir darbe yapıldı. İç yönden, Başarısız darbe girişimi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a modern Türkiye tarihinde, hayallerinin de ötesinde Cumhuriyet’in Kurucusu Kemal Atatürk’e yakın olağanüstü bir Başkan olma imkânı tanıdı. Erdoğan ordudan istihbarat ve emniyete, yargıdan genel eğitim ve yükseköğretime, hayır kurumlarından medya kuruluşlarına kadar pek çok devlet kurumunda kapsamlı, sağlam bir darbe gerçekleştirmeyi başardı. On binlerce kişi hapsedildi ve hapishaneler kapasitesinin üstüne çıktı. Önceki sivil suçlulara af getirme konusu düşünülmeye başlandı. On binlerce kişi görevinden alındı. Fetullah Gülen’in İslami kurumlarının tamamı kapatıldı, tahrip edildi ve vahşice bir savaş açıldı. Dünyün dostlarının arasında ölüm kalım savaşı başladı.

Bölgesel anlamda Türkiye, büyük meselelere karşı bölgesel politikalarının çoğunu değiştirdi. Suriye krizi meselesinde Suriyeli muhaliflerden askeri ve siyasi yönden uzaklaşıp, Esed rejimine karşı tutumunu değiştirerek, rejime yaklaştırmaya başladı. Yine Türkiye İran Dışişleri Bakanı’nın 12 Ağustos’ta yaptığı Türkiye ziyaretini sıcak karşıladı ve daha önce İran’la iyi olan ilişkilerini daha da güçlendirmek için harekete geçti ve perşembe günü Türk

Dışişleri Bakanı Tahran'ı ziyaret etti. Bu hafta da Türk Cumhurbaşkanı'nın İran'ı ziyaret etmesi beklenmektedir. Türkiye İsrail'le ilişkileri güçlendirmek için harekete geçti ve daha tutarlı, daha açık ve anlayışlı ilişkiler kurma arzusunu, yakın geçmişte yaşanan bazı küçük skandalları yok sayma isteğini ifade eden siyasi tutumlar sergiledi.

Uluslararası yönden Türkiye, mevcut ABD yönetimine hâkim olan zayıflığı, gerilemeyi, tecritçiliği, bölgedeki ve dünyadaki uluslararası güç dengelerindeki büyük orantısızlığı içselleştirmiş gözükmemektedir, fakat Türkiye, Rusya'nın kucagina atılmaktan başka çözüm görmedi. Hemen Rusya başkanını ziyaret etti ve Rus uçağının düşürülmesinden dolayı sıcak özürlerini sundu. Hatta sorumluluğu Türkiye içindeki bazı çevrelere yıkmaya çalıştı. Dış politikasında peş peşe yaşanan bu değişimlerin ışığında Başbakan Binali Yıldırım, "Rusya ve İsrail'e ilişkilerimizi normale çevirdiğimiz gibi, Suriye ile de ilişkilerimizi normale çevireceğiz" dedi. Bu bazı tecrübelerden kaynaklanan korkular tarafından yönetilen bir siyasi hiyerarşidir. Siyasi yönden başarısız darbe girişimini çevreleyen koşullar ne olursa olsun -ki tarih onları ortaya çıkaracaktır- Türk devleti şimdi, yerel, bölgesel ve uluslararası politikalarını yeniden şekillendirmektedir. Eski bağlarını koparmamış olmasına rağmen, kesinlikle yeni ilişkiler kurma ve farklı stratejiler geliştirme sürecinde, önemli etkileri olacaktır. Türk siyasetindeki bu büyük değişikliklerin bölgesel çatışmalar için ciddi sonuçları olacaktır ve sadece Suriye dosyasına değil başka dosyalara karşı da farklı yönelimler geliştirecektir. Örneğin, Lübnan, Irak, Yemen, Mısır gibi.

Siyaset ve devlet hukuku dilinde, Türkiye Müslüman Kardeşler'le ve Arap ülkelerinde siyasi faaliyetler yapan İslamî gruplarla güçlü ilişkiler kurup, onlara tam destek vermektedir ki bu cemaatler pek çok ülkede terör örgütü olarak sayılmaktadır ve çoğunun İran'daki, İslam Cumhuriyeti ile ideolojik ve tarihsel bağları bulunmaktadır. Bu cemaatler, vatani put olarak görmekte ve bağlılığın devlete değil ümmete olması gerektiğini düşünmektedirler.

Yeni siyaset ve devlet hukuku dilinde Arap ve körfez ülkelerindeki her karar verici, gözlemci, araştırmacı ve takipçinin zihninde olması gereken önemli bir olgu vardır. O da Türkiye'nin başarısız darbe girişimi ve siyasi darbenin başlangıcından sonra ortaya koyduğu "paralel yapı" olgusudur ya da eski tabirle "Beşinci Kol" olgusudur. Bu, devletin kurumlarına sızmış, devletin meşruiyetini aykırı politik bir meşruiyete bir konuma sahip, ılımlı ancak bürokraside oldukça etkili ve çok sayıda çeşitli kaynak ve varlıkları yöneten bir paralel ekonomiye sahip, hiyerarşik yapılanmalar ve gizli gruplardır.¹²⁷

¹²⁷ el-Arabiyye, "تركيا.. الانقلاب العسكري والانقلاب السياسي", 21 Ağustos 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/08/21/تركيا-الانقلاب-العسكري-والانقلاب-السياسي.html>, (Erişim Tarihi: 21.08.2016)

Yazarın köşe yazısında kullandığı bir ifade olan “darbe girişimi modern Türkiye tarihinde, Atatürk’ün sahip olduğu yetkilerden bile daha fazlasına sahip olağanüstü başkanlık imkânı verdi” yorumu asla gerçeği yansıtmamaktadır. Bu yorumun alt metninde Erdoğan’ın bu darbe girişimini bir fırsata dönüştürüp yetkilerini artırdığı anlayışı yatmaktadır. Yazarın “Gülen’in İslami eğitim veren okulları kapatıldı, vahşice tahrip edildi” yorumu da FETÖ’yü aklama ve masum gösterme çabasından başka bir şey değildir. FETÖ kanlı bir darbe girişimi yapmış ve Milli Güvenlik Kurulu’nda resmi olarak bir terör örgütü olduğunu ifade ve resmi olarak terör örgütü olarak tanınan bir örgüttür. Elbette bu örgütün en önemli para ve eleman devşirme kaynağı olan eğitim kurumları, holdingleri, şirketleri velhasıl tüm gelir kaynaklarının kesilmesi ve bu kurumların kapatılması gerekmektedir. Hangi ülke olursa aynı uygulamayı yapacaktır.

Yazar darbe girişiminden sonra Türkiye’nin dış politikasında da değişikliğe gittiğini söylemektedir ki bu çok doğal bir şeydir. Cumhuriyet tarihinin en büyük travmalarından birini yaşayan Türkiye’nin dış politikasında da değişikliğe gitmesi ve bu anlamda yeni adımlar atması kadar doğal bir şey yoktur.

5.1.21. Erdoğan Ve Demokrasinin Kaderi

Khalil Ali Haidar

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra modern Türkiye tarihinde dört askeri darbe tecrübesi yaşandıktan sonra, şimdi de 15 Temmuz 2016’da Türkiye’de İslamcı-Laik darbesi yaşandı. Tutukluların sayısının her geçen gün artması, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın inandırıcılığını mı artırdı yoksa sebeplerle ilgili kuşkularını mı artırdı? Türkiye Cumhurbaşkanı geniş kesimlere ulaşan askerleri, sivilleri, memurları, medya mensuplarını, hâkimleri, iş adamlarını kapsayan uygulamalarını eleştirenlere saldırmaktadır. Belki de en belirgin sorun, darbecilerin, asker ve emniyetin Kürtler ve terör tehditleri sebebiyle zor şartlar yaşadığı bir ülkede, nasıl bu kadar rahat bir şekilde bu büyüklükte bir planlama yaptıkları, tanklara, uçaklara, köprülere, askerî üslere ulaştıkları ve Türk emniyet biriminin bunlardan nasıl haberinin olmadığı ve herhangi bir koku almadıklarıdır.

Türk Gazeteci Erşat Hüzmüzlü, Arap dünyasındaki ve Batılı gazetecilerin dikkatlerini her kesimden sokağa inen vatandaşlara çekmiştir. Vatandaşlar, sokaklara ve meydanlara inerken, liderlerin fotoğraflarını taşıyorlardı. Aksine hepsi önceden koordinasyon kurmadıkları halde sadece Türk bayrakları taşıyordu.

el-Hayat gazetesi, “Bu şüphesiz harika bir şeydir. Türk Ulusu, Arap ve uluslararası gözlemcilerin tüm takdirini toplamıştır, fakat Türk yönetimi millî birliğin ve demokrasinin taraftarlarıyla, muhalifleriyle, kurumlarıyla herkes için iyi olduğunu garanti etmelidir dedi.”¹²⁸

5.1.22.Bugünden Sonra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Aklı Hiç Sakinleşmeyecek.

Semih Sa‘b

Darbe sonrası darbe öncesindeki gibi değildir. İç çatlak genişlemektedir. Generallerden intikam almak, dayatma yapmak, idam cezasını geri getirmek, tüm sektörlerden on binlerce kişiyi işten atmak, istikrara giden bir yol olmayacaktır. Aksine daha fazla tıkanıklığa yol açacak, bir iç kutuplaşmanın başlamasına yol açacaktır. Bugün ortadadır ki Erdoğan, Türkiye’yi siyasi, askeri, emniyet ve ekonomi yönünden kendi perspektifine göre yeniden dizayn etmeye çalışmaktadır. Erdoğan Başarısız askeri darbe sayesinde kendisini hiç kimsenin itirazı olmadan amacına ulaştıracak olan yitiğini bulduğuna inanmaktadır. Çünkü ihanet suçlaması hazırdır. Bu, darbeye karşı Erdoğan’ın darbesidir. Askerî kuruluşa karşı sistematik kötülük adım adım ilerlemektedir. Bu şekilde elleri bağlı generallerin polis ve istihbarat mensupları tarafından tutuklanma fotoğraflarının yayılması, Türk nesillerinin görkemlerinden dolayı korkudan ve saygıdan sıraya dizildiği subayların üzerindeki hezimet ve aşağılanmayı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bugün Erdoğan benim generalim ve iyi subay bana itaat edendir, iyi memur bana bağlı olandır. Bana ait olan itaat sopası kırılmamalıdır ve başka birine veya akıma bağlılık ilan edilmemelidir. Demokrasiyi savunma adına ve halk adına, diktatörlüğünü sağlamlaştıran bu adama karşı, muhalefet partileri bile siyasi söylemde bulunamayacaktır. Çünkü Erdoğan, ABD’nin DAESH’le savaşında Türkiye’ye ihtiyacı olduğundan Türkiye ile karşı karşıya gelme riskine girmeyeceğinden emindir. Amerika, çıkarlarına hizmet ettiği müddetçe hangi diktatörlük olursa olsun ona güzel demeye hazırdır ve Erdoğan’ın durumu da bundan istisna olmayacaktır. Hiç gecikmeden Barack Obama Türk Cumhurbaşkanı’nı aramış ve Dışişleri Bakanı John Kerry Washington’un darbe girişiminden sonra Erdoğan’ın aldığı tedbirleri desteklediğini söylemek için Türkiye’ye gitmiştir. Gülen meselesine gelince, bu durum Amerika-Türkiye ilişkilerini bozmayacaktır ama bir ikilem olarak kalacaktır.

¹²⁸ el-Arabiyye, “ومصير الديمقراطية..» أردوغ”, 07 Ağustos 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/08/07/الديموقراطية>, (Erişim Tarihi: 07.08.2016)

Erdoğan, hain saydığı kimselerden Türkiye'yi temizlemek için darbe girişiminin Allah'ın bir hediyesi olduğunu söylemektedir. Türkiye'nin Cumhurbaşkanı'nın temizlik operasyonu başladığında hataları artacak ve düşmanları çoğalacaktır.¹²⁹

Yazar, yukarıdaki yazısında, darbe girişimi sonrasında Türk hükümetinin haklı olarak başlattığı görevden almaları, tutuklamaları eleştirmiş, bu uygulamaların ülkede iç çatışmaya, kutuplaşmaya yol açacağı iddiasında bulunmuştur. Erdoğan'ın, darbe girişimini bahane ederek, ordu, emniyet, başta olmak üzere ülkenin tüm kurumlarını ve yapısını yeniden dizayn etmeye çalıştığını, darbe girişimi sonrası Türk hükümeti tarafından başlatılan uygulamaların bu amaca hizmet ettiğini iddia etmiştir. Bu uygulamaların, yazarın kendi ifadesiyle "darbe girişimine karşı Erdoğan'ın kendi darbesi" olduğu anlayışını yazısında yansıtmaya çalışmıştır. Erdoğan'ın bu uygulamalarının diktatörce uygulamalar olduğunu, yine yazarın kendi ifadesiyle "İtaat Sopası"nı kullanarak, kendisine itaat eden herkes iyidir, itaat etmeyen herkes kötüdür algısına sahip olduğunu iddia etmiştir. Yazar, bu ifadelerle Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkında "diktatör" algısını okuyucunun zihnine yerleştirmeye çalışmıştır. Son olarak yazar, Türkiye ve Erdoğan muhalifi medyanın klasik söylemi olan, "Erdoğan, darbe girişimi Allah'ın bir lütfu olarak görmektedir" iddiasını da dile getirmekten geri kalmamıştır.

5.1.23. Suudi Arabistan Herhangi Bir Yerdeki Bir Darbeden Etkilenecek Bir Ülke Değildir

Ahmed ez-Zuyel'î

Türkiye'deki başarısız kanlı darbe meydana gelince aktivistler ve sosyal medya kullanıcıları değerlendirme yarışına girdiler. Bu değerlendirmelerden biri de bu darbenin hedeflerinden birinin de Suudi Arabistan olduğu, ikinci kurbanın Suudi Arabistan olduğu, Türkiye'de yaşananların Suudi Arabistan'ı hedef alan bir komplonun bir parçası olduğu şeklindeydi. Sanki Suudi Arabistan Türkiye'nin küçük bir kantonuymuş gibi veya Türkiye'nin gölgesinde yaşayan bir ülkeymiş, Suudi Arabistan'ın varlığı Türkiye'nin bekasına bağlıymış gibi. Bunu söyleyenler Suudi Arabistan'ın sağlam yapısı olan bir büyük oluşum olduğunu, Allah'ın Suudi Arabistan'ın toprak bütünlüğü, halkın birliği, Allah'ın Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebevi'ye hizmet etmesi için seçtiği bilge idarecileri ile onurlandırdığını unutmaktadırlar ya da unutmak istemektedirler. Suudi Arabistan başından nice darbeler, değişiklikler, sıkıntılar geçtiği halde sapa sağlam ayakta durmuştur. Fırtınalar onu sarsmamış,

¹²⁹ el-Arabiyye, "والآن... انقلاب أردوغان", 24 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/07/24/والآن-انقلاب-أردوغان.html>, (Erişim Tarihi: 24.07.2016)

rüzgârlar onun gemisini oynatmamıştır. Bugün Suudi Arabistan gücünün, şerefının, onurunun zirvesinde iken nasıl sarsacaktır? Kendisinden binlerce kilometre uzaklıktaki, arada pek çok ülkenin olduğu, denizlerin ve uzak mesafelerin olduğu bir ülkede yaşanan bir darbe, Suudi Arabistan'ı nasıl etkileyecektir? Bunu söyleyen kişiler, Suudi Arabistan'ın Melik Abdül Aziz Bin Abdurrahman'ın devrinde kurulma aşamasına başladığında Türk askerleri, müttefik oluşumları, Necd'i, Hicaz'ı, Ehsa'yı, Halil'i, Asir'i bileziğin bileği kuşattığı gibi kuşattığında Melik Abdülaziz'in onlarla ve onların müttefikleri ile mücadele ettiğini, onlara galip geldiğini ve atalarından aldıkları toprakları onlardan geri aldığını görmediler mi? Hilafetin düştüğünü, Osmanlı'nın yıkıldığını, Arabistan'ın o dönemde sadece güçlendiğini, modern Türkiye Mustafa Kemal tarafından kurulduğunda, Arabistan'ın sadece gücünün arttığını sonra Türkiye'de sol laik ve sol marksist çevreler tarafından defalarca seçilmiş sivil hükümeti deviren darbeler yaşandığını o dönemde Suudi Arabistan'ın sapa sağlam ayakta durduğunu unuttular mı?

Türkiye'de 1960 yılında Adnan Menderes Hükümetini deviren ilk darbenin üzerinden yarım asırdan fazla bir süre geçmesine rağmen hiç kimse, Arabistan'ın hedefte olduğunu veya ikinci kurban olduğunu veya bu darbelerden herhangi birinin Arabistan'ı hedef alan büyük komplonun bir parçası olduğunu söylememiştir. Bu son darbede gözyaşı dökenler, Necmettin Erbakan (Allah Rahmet Eylesin) ve Adalet ve Kalkınma Partisi'nin başka bir versiyonu olan Refah Partisi'ni deviren darbede, Erbakan'a bir damla gözyaşı dökmediler.

Ben şahsen Türkiye'deki demokrasiye karşı gerçekleşen uğursuz darbenin gerçekleşmesinden dolayı üzgünüm, başarısız olduğu için bu güzel ülkenin üzerindeki bulutlar dağıldığı için de mutluyum. Sosyal medyada mesajlarım da bunu göstermektedir zaten. Yine Ben Erdoğan'ın cesaretini, açık sözlülüğünü, gerçekliğini beğeniyorum. Onun adını İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'ndan beri duyarım ve modern Türkiye'deki reformlarını ve İslâmi yönelimlerini beğenirim. Biz küçükken onun, dünya müslümanlarının durumlarına üzüldüğünü ve darlandığını duyardık. Ben ve eşimin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ne girmemiz yasaklandı. Çünkü eşim peçeliydi. Oysa eşim, bu peçesi ile İngiltere'nin tüm kütüphanelerini dolaşmıştı. Erdoğan'ın İslam yönelimlerini beğenmem partizan bir beğenme değildir. Ben İslami olan veya olmayan hiçbir partisel yönelime sahip değilim veya herhangi bir gruba dâhil değilim. Türkiye'ye Turgut Özal ve Necmettin Erbakan döneminde sempati duymaya başladım. Ben ve eşim Türkiye'deki genç kızlarla üniversitelerinin kapısında bir araya geldiğimizde ne kadar çok üzülmüştük. Çünkü onların üniversitelere kayıt yaptırmalarına izin verilmiyordu. Erdoğan ve partisi, Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde bu nefret dolu bu iç mevzuatı değiştirdiğinde çok sevindim. Ben Türkiye'nin bu darbeden daha güçlü çıkacağından

eminim Ey siz ağlaşanlar, modern Türkiye ve Arabistan arasında ancak seçkin ilişkiler, karşılıklı saygı, İslami ve uluslararası düzeyde verimli bir iş birliğinden başka bir şey göremeyeceksiniz. Çünkü bu iki devlet Ortadoğu'daki en önemli iki devlettir ve İslam İşbirliği Sistemi'ne dâhildir.¹³⁰

Yazar'ın Erdoğan ve Türkiye ile ilgili düşünceleri biraz daha gerçeğe yaklaşmış, en azından husumet beslememiştir. Yazar, en azından Erdoğan'ın Türkiye için yaptıklarından habersiz değildir. Ancak Suudi Arabistan için ve Osmanlı için söyledikleri gerçeği yansıtmamaktadır. Yazar bu yazısında Osmanlı'yı işgalci olarak tasvir etmiştir.

5.1.24. Erdoğan'ı Devirmeye Kalkışma Gecesi

Şemsan b. Abdullah el Menâî

Erdoğan'ı devirme girişimi gecesi özellikle son dönemde ve özellikle Türkiye'nin dış siyasetini değiştirip Rusya ile İsrail'le ilişkileri düzelttiği bir dönemde Erdoğan'ın rejime dair değerlendirmesi ne olursa olsun, şunu söyleyebiliriz ki hiç şüphesiz Erdoğan Türkiye'de güçlü bir adam olduğunu ispat etti. Bunu, Erdoğan'a karşı başarısız darbe girişimi gecesi yaşananlar desteklemektedir. Çünkü Erdoğan o gece televizyon konuşmasında halkın demokrasiyi ve devleti korumak için sokağa çıkmasını istedi. Türk halkının tüm kesimleri bu çağrıya cevap verdi ve darbeci güçlerin ülkeyi ele geçirmesini, ordunun yönetimi ele geçirmesini engellemek için sokaklara çıktı. Bundan daha önemlisi de ordunun unsurlarının çoğu darbe girişimine katılmadı. Savunma Bakanı, ordunun Pensilvanya'dan emir almayacağını vurguladı. (Pensilvanya'da oturan hizmet cemaatinin lideri Fetullah Gülen'i işaret ederek) Ana muhalefet partileri ordunun demokratik iktidara darbe yapmasını reddettiler. Kılıçdaroğlu (Lâik Halk Partisi lideri) "Türkiye darbelerden çok çekti. Bu zorlukların yaşanmasını istemiyoruz" dedi ve halkın, iradesini ve demokrasiyi koruma kararlılığını vurguladı. MHP'li Devlet Bahçeli, Başbakan Binali Yıldırım'ı arayarak Türk hükümetine desteğini duyurdu. Tüm bunlar Erdoğan'ın kısmen de olsa yaşananlardan sorumlu olduğu gerçeğini değiştirmez. Son dönemlerde, Erdoğan siyasi oyunun kartlarını eline geçirmeyi başardı. Özellikle ülkenin Ankara ve İstanbul gibi en önemli şehirlerinde peş peşe patlamaların ve terör eylemlerinin olduğu ve pek çok kişinin hayatını kaybettiği bir dönemde halkın tüm kesimlerinin ve muhalefetin desteğine ihtiyacı vardı. Bu patlamaların sonuncusu da, Meclis-Savunma Bakanlığı-MİT'e yakın bir yerdeki, Türk devletinin itibarına büyük bir darbe vuran ve ordunun

¹³⁰el-Arabiyye, "المملكة أكبر من أن تتأثر بانقلاب يقع هنا أو هناك", 27 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/saudi-today/2016/07/27/هناك-أو-هنا-أن-تتأثر-بانقلاب-يقع-هنا-أو-هناك>.html, (Erişim Tarihi: 27.07.2016)

beş otobüsünü hedef alan patlama idi. Sonra HDP'lileri bombalamaya başladı ve hasımlarını hapislere tıktı. Dış politikasını değiştirdi. Rusya'dan özür diledi. İsrail'le ilişkilerin düzeltti. Neredeyse Suriye meselesine sırtını döndü. Erdoğan'ın, halkın ve Türkiye'de kök salmış olan demokrasinin darbe girişiminin başarısız olmasına yardım ettiğinin bilincine varması gerekir. Onun döneminde bozulmuş olan şeyleri tekrar düzeltmesi ve barışçıl muhalefet partilerini yönetime ortak etmesi ve Türkiye'nin önceden ve hâlâ lâik kökleri olan demokratik bir devlet olduğunu görmezden gelmemesi gerekir.

Türkiye'de hiç kimse Erdoğan'ın gerek Başbakanlığında, gerek Cumhurbaşkanlığında Türkiye'de pek çok reformlar yaptığını inkâr edemez. Örneğin, Türkiye ekonomisi Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2002'de iktidara gelmesiyle, pek çok alanda sıçramalar gerçekleştirdi. Çünkü parti, ekonomik krizden ülkeyi kurtarmayı başardı. Bu kriz Türk Lirası'nın %100 değer kaybetmesi ve enflasyonun rekor seviyelere ulaşması ile yaşanmıştı. Enflasyon %70'e yükselmişti. Türkiye'deki bankaların yarısı iflas etmişti. Türkiye ekonomisi hala toparlanmaya devam etse de 2008 küresel ekonomik krizden sonra hızlı bir şekilde toparlanmaya başladı ve 2010-2011'de büyüme oranı %8-9 oldu. Kişi başı milli gelir üç katına çıktı.

Siyasi alanda ise Türkiye Arap meseleleri ile özellikle de Suriye halkı meselesi ile karşı karşıyadır. Türkiye, yerinden edilmiş Suriyeli insanlara kamp kurdu. Suriye direnişine lojistik destek sağladı. Erdoğan Araplarla, özellikle de Suudi Arabistan'la ilişkilerini iyileştirdi. Hâdimü'l Haremeyn Melik Selman b. Aziz ile karşılıklı ziyaretler ve görüşmelerden sonra Suudi Arabistan ile iş birliği köprüsü kurdu. Son olarak, Erdoğan'ın iç ve dış politikalarını gözden geçirmesi ve zamanla bozulmuş olanları reformları tekrar etmesi, uygun siyasi rotasına dönmesi ve demokrasiyi güçlendirmesi gerekmektedir.¹³¹

Bu yazıda klasik bir söylem olan ve Türkiye'ye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'a karşı olan medya kuruluşlarının haber ve yorumlarında sıklıkla dile getirdikleri söylem olan “darbe girişiminin Erdoğan'ı devirmeye çalışan bir eylem olduğu” algısı yerleştirilmeye çalışılmaktadır Erdoğan'ın darbeden güçlenerek çıktığı iddia edilmiştir. Darbe girişiminin başarısız olmasının sebepleri olarak ta ordu unsurlarının çoğunun darbeye destek vermemesini, muhalefet partilerinin Erdoğan iktidarına açık destek vermelerini sıralamıştır. Yazar, darbe girişiminin yaşanmasında kısmen de olsa Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sorumluluğu olduğunu iddia etmiştir. Gerekçe olarak ta darbe girişiminden önceki süreçte Erdoğan'ın ülke içindeki

¹³¹el-Arabiye, “ليلة محاولة الإطاحة بـاردوغان”, 19 Temmuz 2016, <https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/07/19/ليلة-محاولة-الإطاحة-بـاردوغان.html>, (Erişim Tarihi: 19.07.2016)

sözde baskıcı uygulamalarını ve dış politikasındaki köklü değişiklikler yapmasını göstermiştir. Bu iddiasıyla da darbe girişimini gerçekleştirenler adına bir mazeret sunmaya çalışmıştır.

5.1.25. Türkiye’deki Darbenin Başarısız Olmasının Başlıca Nedenleri

Aşağıdaki haber yazısı el-Âlem’de yer almaktadır ve yazar belirtilmemiştir
Türkiye 1950’de seçim kanununun değişmesi ve CHP’nin çok partili sisteme izin vermesinden bu yana darbeler ülkesidir. Türkiye bu zamandan bu yana her on yılda bir darbe yaşamıştır. Darbelerin hepsi sebepleri ve uygulaması açısından birbirine benzerdir. Her seferinde Türk halkı aynı barışçıl korkuyla hareket etmiştir. Fakat bu darbede birkaç yönden fark vardır ve bu darbe birkaç sebeple başarısız olmuştur.

Darbeciler tarafından hesaba katılmayan şey, darbe girişimine karşı olan halk hareketi ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Skype mesajıyla halkın harekete geçirilmesidir. Türk halkı bu zamana kadar yaşadığı hiçbir darbede böyle bir girişimde bulunmamıştı. Türkiye’de yaşanan her darbede, sokağa çıkma yasağı ilan edilir ve halk evlerinde kalır, kimse sokağa çıkmazdı. Darbeciler tarafından hesaba katılmayan şey, darbe girişimine karşı olan halk hareketi ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Skype mesajıyla halkın harekete geçirilmesidir. Erdoğan’ın danışmanının abisi İlhan Varank’ın gönderdiği “Arkadaşlarım, eğer biz korkarsak, tüm herkes korkacaklar. Ben darbecilere karşı durmak için çıkacağım” şeklindeki mesajı buna örnektir. Varank çıktı ve darbe esnasında meydana gelen çatışmalarda öldü.

Türk ordusunun içindeki paralel yapı gücü, diğer devlet kurumlarına kıyasla fazla değildir. Ordudan paralel yapıyı temizlemeye karar verildi, fakat Türkiye’nin güney doğusundaki terörle mücadele operasyonları uzadı ve yakın bir zamanda biteceğe benzemiyordu. Geçen çarşamba günü Türk ordusundan paralel yapıyı temizleme operasyonlarına başlamaya karar verildi. Bu da darbecileri ordudan uzaklaştırıldıklarında ebediyen başarısız olmadan önce planlarını hızlandırmaya sevk etti. Hızlanmalarının bir diğer sebebi de, bazı ordu mensuplarının darbeden çekilmeleri idi. Bu onların ifşa olmaları ihtimalini ortaya çıkardı ve tüm etkenleri tamamlanmadan darbeye başlamaya karar verdiler.

Ordu içindeki paralel yapı, darbede ordunun tamamını ikna etmeyi başaramadı. Tüm askeri darbeler Genelkurmay Başkanının başkanlığında olurdu. Fakat Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar’ı ikna etmeyi başaramadılar. Sonra onu kaçırıp, darbenin merkez üssü olan Akıncı Üssü’nde rehin tuttular. General Ümit Dündar’ın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüşüp birkaç saat önce de darbeden haber etmesi ve onunla beraber olduğunu ifade edip

Ankara'ya gitmemesini, İstanbul'a gelmesini istemesi ve onu korumak için hazırlıklı olduğunu bildirmesi. Darbe başarısız oldu fakat henüz etkisi bitmedi şu ana kadar hala temizlik operasyonları ve Tutuklamalar devam etmektedir. Bu darbe orduda bazı zayıf noktaları ortaya çıkardı. Ordu yeniden reforme edilecek ve yeniden yapılanmaya gidilecektir. Hükümetin orduyu yeniden yapılandırması ve orduyu korumak için gerekli tedbirleri alması beklenmektedir. Şöyle ki Genelkurmay Başkanının Yardımcısı ve sekreteri de darbecilerdendir. Yine darbecilerden biri de eski Genelkurmay Başkanını yardımcısıdır.

Ordunun istediği şekilde yeniden yapılandırılması için Erdoğan bu fırsatı kullanacaktır ve ordunun yeniden yapılandırılması adı altında bunu gerçekleştirecektir. Unutmamamız gerekir ki, bu darbeye Türkiye Cumhuriyeti'nin sembolü sayılan Meclise saldırıldı ve bombalandı. Bu asrın başlarında Yunanlılar bile Meclise saldırmamışlardı. Amaç darbe operasyonunu kolaylaştırmak için halkı ve meclis üyelerini korkutmaktı fakat meclisin üyeleri bunu reddettiler ve darbenin karşısında durdular. Meclis çatısı altında kalıp sığınağa inmeyi reddettiler.¹³²

Yazara göre, bu darbe girişiminin başarısız olmasının en önemli nedenlerinden biri, daha önceki darbeler döneminde olmayan düzeydeki teknolojik gelişmeler ve her yerde mobil cihazlar ve internetin olması, bu kitle iletişim cihazları sayesinde darbe girişiminden sivil halkın derhal haberdar olması, Cumhurbaşkanı'nın bu iletişim cihazlarından Face Time sayesinde halka ulaşması ve devamında halkın çabucak organize olmasıdır.

Darbe girişiminin başarısız olmasının diğer bir sebebi de, ordu içinde darbeye bizzat iştirak eden FETÖ unsurlarının sayısal olarak çoğunluk oluşturmamaları ve ordu içindeki darbeci unsurların, ordunun diğer kalanını en başta da Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ı iknada yetersiz kalmasıdır.

Yine yazara göre, Ümit Dündar'ın darbe girişimine karşı tavrı da darbe girişimini başarısız kılan etmenlerden biridir.

¹³² el-Âlem, "أبرز عوامل فشل الانقلاب في تركيا", 20 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1840918/-ابرز-عوامل-فشل-الانقلاب-في-تركيا> (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

SONUÇ

2009 yılındaki Erdoğan'ın DAVOS çıkışından ve 2011'deki Mavi Marmara faciasından sonra sistematik bir şekilde anti-Erdoğan söylemi Batı medyasında işlenmeye başlanmıştır. Amaç, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ötekileştirmek, dünya kamuoyunda belki de Türkiye kamuoyunda yalnızlaştırmaktır. Bu amaçla özellikle Türkiye ve Erdoğan muhalifi yayın politikası benimseyen medya kuruluşları, Erdoğan hakkında “diktatör”, “sultan”, “halife aday”, “aşırı dinci” gibi kavramları sıkça tekrarlayarak insanların bilinçaltılarında bu kavramların içselleştirmeleri amaçlamışlardır

Arap medyasında ise özellikle Erdoğan muhalifi olan Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri medyası, Batı medyasının anti-Erdoğan söylemini aynen sürdürmüşlerdir. Örneğin el-Ehrâm gazetesi, Erdoğan'a muhalif olan Sisi yanlısı bir politika izlediği için bu söylemi “Erdoğanizm” “Erdoğan'ın hilafet arzusu (merak)”, “diktatör” vb. kavramları kullanmıştır. Böyle bir söylem geliştirmesinde Sisi yönetiminin Erdoğan'a muhalif olmasının etkisi vardır.

Arap dünyası beş yüz milyonu aşkın nüfusuyla ve yirmiyi aşkın devletle dünyanın en büyük milletlerinden biridir. Bu kadar büyük coğrafyaya yayılmış olan Arap dünyasını bir piramite benzetecek olursak, piramitin tepesini Arap rejimlerini, tabanını ise Arap halklarını oluşturur. Halk ile rejimler arasındaki Türkiye algısı çoğu zaman birbirinden farklı olmuştur. Arap rejimlerinin Türkiye'ye karşı tutumları menfi bile olsa Arap halkları sağlam dini ve tarihi köklerimiz dolayısıyla Türkiye'ye karşı her zaman daha yakın ve olumlu bakmışlardır. Özellikle Erdoğan'ın Davos çıkışı ve Filistin'e verdiği destek Arap halklarının sempatisini kazanmış, Erdoğan sevgisi üzerinden bir Türkiye hayranlığı meydana gelmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti'nin 2000'li yılların başlarından itibaren iktidarda olması ve muhafazakâr bir parti olmasının Arap halklarının Türkiye'ye karşı artan sempatisinin

artmasında etkisi büyük olmuştur. Arap Baharı sürecinde Arap halkları kendilerine Türkiye demokrasisini model almışlardır. Örneğin Mısır halkı, darbe karşıtı gösterileri sırasında Tahrir Meydanı'nda Erdoğan posterleriyle boy göstermişlerdir. Kısacası Arap halkları Türkiye'yi her zaman dost ve kardeş ülke, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ise mazlum İslam coğrafyasının sesi olarak görmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi gecesi hem Türkiye'deki hem de kendi ülkelerindeki Arap vatandaşların darbe girişiminin başarısız olması için toplu dua ettiklerine ve gözyaşı döktüklerine dair sayısız hikâyeler vardır. Tezimizin konusu dışına çıkmamak adına bu hikâyelere değinmemiz mümkün görünmemektedir.

Arap dünyası gibi geniş bir coğrafyaya yayılmış olan böylesi büyük bir toplumun medyasında da tek seslilikten bahsetmek mümkün değildir. Bundan dolayı Arap medyasında rejime yakın medya kuruluşlarının 15 Temmuz darbe girişimine bakışı ile muhafazakâr Arap medyasının bakışı birbirinden oldukça farklı olmuştur. Rejimlere yakın medya kuruluşları Türk hükümetine 15 Temmuz bahanesiyle ağır eleştiriler yöneltmişlerdir. Ayrıca, darbe girişiminin Türkiye'nin demokrasisine, birlik bütünlüğüne değil de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın şahsına karşı yapılmış bir girişim olduğu algısını yerleştirmeye çalışmışlardır. Bu menfur darbe girişimini Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Gülen'in şahsi hesaplaşmasına indirgemişlerdir. Birçok haber ve yorumda darbe girişiminin kurgu olup olmadığını dahi tartışmışlardır.

15 Temmuz 2016 darbe girişiminin devamındaki süreci ele alan haberlerde meşru ve demokratik yollarla seçilmiş bir Cumhurbaşkanı olmasına rağmen Erdoğan'ın, o gece canına kastedilmesinden, kayda değer bir şekilde bahsedilmemiştir. Tam tersine, özellikle de Erdoğan muhalifi iktidarların olduğu Arap ülkelerinde “diktatör” algısı bilinçli bir şekilde işlenmeye devam etmiştir. Hatta söz konusu muhalif medya kuruluşlarında, Erdoğan'ın darbe girişimi öncesi gittikçe otoriterleştiğini, dolayısıyla darbe girişiminin bu otoriterleşmeye karşı haklı bir başkaldırı olduğu algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız sonucunda vardığımız kanaatlerden biri de bu darbe girişiminin, Türkiye Cumhuriyeti ve milletin bağımsızlığına ve bekasına karşı değil de, Erdoğan'ın şahsına yapılmış intibai oluşturulmaya çalışılmıştır. Oysaki meselenin Erdoğan'ın şahsı ile alakalı olmadığı açıktır. Asıl sorun Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda hak ettiği yer, almaya başlaması, Ortadoğu'da etkin, söz hakkı olan ve oyun kuran bir ülke olmaya başlaması, Amerika'nın politikalarına yeri geldiği zaman ters söylemler ve eylemler gerçekleştirilmesinden ve Türkiye'nin bu uyanışından rahatsız olan emperyalist çevrelerin FETÖ'yü maşa olarak kullanarak, Türkiye'nin önünü kesmek istemesi ve kendi kendine

yetebilen, kendi ulusal ve uluslararası politikalarını belirleyebilen, siyasal ve ekonomik özgürlüğünü eline almış olan Türkiye profilinden rahatsız olmalarıdır.

Çalışmamız esnasında incelediğimiz haberlerde dikkatimizi çeken bir diğer husus 174'ü sivil olmak üzere şehit olan 249 kişiden ve 2000'in üzerindeki yaralıdan, bombalanan Meclis ve diğer kamu binalarından neredeyse hiç denecek kadar az bahsedilmiş olmasıdır. Haberlerin hiçbirinde 15 Temmuz gecesi şehit olanlardan hiç birinin ne resmini görmek ne de hayat hikâyesine dair bilgilere ulaşmak mümkün değildir. Buna karşın görevden almalar, tutuklamalar, yargılamalarla ilgili yüzlerce habere rastlamak mümkündür. Yine asla ispatlanamadığı ve Türk hükümeti yetkililerince yalanlandığı halde, darbe girişimi tutuklularına işkence iddiaları sık sık dile getirilmiş, Türk hükümeti uluslararası kamuoyunda zor duruma sokulmaya çalışılmış ve darbecilerden bir mağdur kitlesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Sanki bu tutuklanan kişiler 15 Temmuz gecesi ve 16 Temmuz sabahı arasındaki zaman diliminde yaşanan o korkunç şiddet eylemlerini gerçekleştirmemişler, kendi seçilmiş Cumhurbaşkanlarına suikasta yeltenmemişler, kendi Meclis'lerini bombalamamışlar ve kendi sivil halklarına gerçek kurşunlar sıkmamışlar gibi.

Çalışmamız sesnasında incelemiş olduğumuz gazeteler içerisinde özellikle de el-Ehrâm ve BBC Arabic, el-Âlem gibi muhalif çizgide yayın yapan Arap basınına ait gazetelerdeki 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili haberleri incelediğimizde insanların bilinçaltlarına Türkiye ve Türkiye de 15 Temmuzda yaşanan menfur darbe girişimi ile ilgili gerçek dışı birtakım olumsuz mesajlar verilmesi amaçlandığı kanaatine vardık. Bu bağlamda tarafımıza ait çıkarımlar şunlardır:

1-Darbenin yapılış amacı ile ilgili yanlış bir algı oluşturulmaya çalışılmış ve darbe girişimi Erdoğan'a karşı yapılan bir eylem ve Erdoğan ve Gülen arasındaki güç mücadelesi olarak lanse edilmeye çalışılmıştır.

2-Darbe girişimini kimlerin gerçekleştirdiği önemli değil niye gerçekleştirdiği önemli algısıyla adeta darbecilerin darbe girişimini Türkiye'deki demokrasiyi korumak için(!), Erdoğan'ın baskıcı yönetimine başkaldırı olarak(!)haklı gerekçelerle gerçekleştirdikleri algısı yerleştirilmeye çalışılmıştır. Erdoğan bunu hak etmiştir (!) algısı oluşturulmak istenmiş adeta FETÖ'yü aklama gayretiyle "kaynağı belirsiz darbe" algısı sıkça kullanılmış ve FETÖ örgütünün bu darbe girişiminin arkasında olduğuna dair net bir yaklaşım sergilenmemiştir.

3-Seçilmiş Cumhurbaşkanı olan Erdoğan'a sanki o gece suikast girişiminde bulunulmamış, o gecenin en büyük mağduru seçilmiştir. Cumhurbaşkanı değilmiş gibi ısrarla Erdoğan hakkında yapılan haberlerde ve köşe yazılarında ısrarla hilafetçi, İslamcı, ülkeyi

kutuplaştıran, kendisine muhalifleri ötekileştiren, diktatör, güç zehirlenmesi yaşayan, ülkedeki kutuplaşmalardan adeta nemalanan, dindar bir nesil yetiştirme ülküsü olan kişi olarak atfedilmiştir. Ayrıca kendisine karşı olan herkesi susturan, darbe girişimini adeta Allah'ın bir hediyesi olarak gören ve darbe sonrası muhaliflerini tasfiye etmek için bu fırsatı ziyadesiyle kullanan, Batı ile ilişkilerin kötüleşmesine sebep olan, uzun yıllardır Türkiye'yi kendi ideolojisine göre yöneten bir kişilik olarak lanse edilmeye çalışılmıştır.

4-Fetullah Gülen'den ısrarla ılımlı islamcı vaiz, Erdoğan'ın eski müttefiki şimdiki azılı hasımı, yaşlı, münzevi hayat yaşayan, mütevazı, dinler arası diyalog girişimi ile Hristiyan camiaya yakın, sûfi, yıllardır gönüllü sürgünde yaşayan, diyaloga açık bir din adamı algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

5-Darbeci askerler adeta Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın politikalarından dolayı Erdoğan'a karşı Türkiye'deki demokrasiyi korumak ve totaliterleşmeye başkaldırmak için darbe yapmak mecburiyetinde kalmış, Gülen'le ilişkileri netleşmemiş, hangi ideolojiden oldukları net olmayan ancak sadece Erdoğan muhalifi kişiler olarak lanse edilmeye çalışılmıştır.

5-Darbe girişimine karşı sokaklara dökülen Türk halkı, Erdoğan yanlısı, İslamcı ve O'nun talimatıyla sokağa çıkmış kişiler olarak yansıtılmış, sokağa çıkanların çok az bir kısmının demokrasi kaygısı taşıdıkları algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

6-Türkiye, gittikçe Batı normlarından uzaklaşan ve otoriterleşen bir politikayla yönetilen, İslamcı bir çizgiye kayan bir ülke olarak yansıtılmaya çalışılmıştır.

7-Darbe girişimi sonrası haklı gerekçelerle ilan edilen OHAL süreci ile ilgili çok fazla eleştirel haberler yapılmış, OHAL kapsamında gerçekleştirilen görevden almalar ve tutuklamalar, yargılamalar, eleştirinin merkezine oturtulmuştur. Türkiye'nin darbe girişimi sonrası haklı olarak başlattığı bu uygulamalar demokrasi dışı olarak yansıtılmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın durumu ganimet bilerek kamu kurumlarındaki görevden almaları muhaliflerini devre dışı bırakmak için bir fırsat olarak gördüğü ve darbe girişimi ile doğrudan alakası olmayan her kesimden (sol kesim ve muhalif Kürt kesim) muhaliflerin de saf dışı bırakıldığı algısı oluşturulmak istenmiştir. Oysaki aklanmaya çalışılan bu sol ve Kürt muhalif kesim içinde Türkiye'nin milli birliği ve bütünlüğü için tehdit unsuru oluşturan faaliyetler içinde olanlar mevcuttur ancak medya organlarında bu gerçek görmezden gelinmiştir.

8-İncelediğimiz medya kuruluşlarının çoğunda, darbe girişimi gecesi şehit olan yüzlerce ve yaralanan binlerce asker ve sivil vatandaş sadece bazı haberlerde satır aralarında rakam olarak verilmiştir, tek bir şehit isminden bahsedilmemiş ya da bir kare fotoğraf verilmemiştir.

9-Tezimize konu olan çoğu medya kuruluşunda, darbeci askerlerin savaş uçakları ile bombaladıkları Meclis binasından ve bombalanan Akara Emniyet Binası, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi gibi devlet kurumlarına ait binalardan ve bu binaların bombalanmış görüntülerinden ya neredeyse hiç bahsedilmemiş ya da haberlerin satır aralarında birer cümleyle değinilmiştir.

10- Türkiye'nin ısrarla ABD'den Gülen'in iadesini istemesinin, ABD ile ilişkileri zedelediği vurgusu yapılmıştır.

11-İncelediğimiz haberler arasında özellikle de BBC Arabic'te yapılan haberlerde, Avrupalı devletlerde resmi ve resmi olmayan ağızlardan sürekli olarak, darbe girişimi sonrası başta ordu ve yargı olmak üzere kamu kurumlarındaki görevden almaların, idam cezasının yeniden getirilmesi ihtimalinin, Türkiye'yi AB'den ve AB kriterlerinden uzaklaştırdığı vurgusu yapılmıştır.

12- Kamu kurumlarındaki görevden almalar, tutuklamalar ve darbeci unsurların yargılanmaları sürecine dair geniş çaplı haberler yapılmıştır. Haberlerde sürekli eleştirel bir dil kullanılmıştır. Bu haberlerin bu kadar detaylı ve sayısal değerler üzerinden bu kadar sık bir şekilde verilmesinin sebebi ise darbeci unsurlardan bir mağdur kitlesi yaratmak ve Türkiye'yi ulusal ve uluslararası platformda sıkıntıya sokmaktır.

13- Dikkatimizi çeken bir husus da el-Ehrâm ve el-Arabiyye internet haber sitelerinin köşe yazarlarının büyük çoğunluğunun, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Türkiye karşıtı bir söyleme sahip oldukları ve muhalif bir çizgide görüşlerini beyan ettikleri ve Cumhurbaşkanı'na saygı sınırlarını aşan tarzda aşağılayıcı ifadeler kullandıkları görülmüştür.

14- Yine dikkat çeken bir husus ise, BBC Arabic, el-Ehrâm, el- Âlem, el-Arabiyye haber sitelerinin, Türk hükümetinin gerçekleştirdiği kamu kurumlarındaki görevden almaları, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sanki bir fırsat olarak görüp muhaliflerini ortadan kaldırmak için kullandığı ve darbe girişimi ile ilgili olsun olmasın kendisine muhalif herkesi devre dışı bırakmak için darbe girişimini fırsat olarak gördüğü intibaini uyandırmaya çalışmalarıdır. Oysaki durum içerden bakıldığında asla öyle değildir. Örneğin, kapatılan medya kuruluşlarının tamamı PKK yanlısı ya da FETÖ destekçisi yayın yapan kuruluşlardır ve bu iki örgüt te Türkiye'nin milli birliği ve bütünlüğü için tehdit unsurudur. Hükümetin aleyhinde çalışan ve ülkenin birliği ve bütünlüğü için tehdit unsuru olan bu medya kuruluşlarının kapatılması kaçınılmazdır. Tutuklanan gazeteciler, ya FETÖ yanlısı, darbe destekçisi yayınlar yapan ya da yazılar yazan kişilerdir ya da PKK veya diğer sol örgüt yanlısı yayınlar yapıp, yazılar yazan kimselerdir. Hiç olayın bu açısına bakmaksızın Türkiye'yi basın özgürlüğünün adeta

cehennemi gibi, gazeteciler hapishanesi gibi göstermeye çalışmak ta başka bir art niyet taşımaktadır. Amaç yine Türkiye'yi uluslararası kamuoyunda zor duruma düşürmektir

15-Özellikle BBC Arabic'in yaptığı haberlerde, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi Batı kaynaklı sivil toplum kuruluşlarının, hem tutuklu darbecilerle hem de onların adil yargılanmaları konusundaki endişelerini dile getirdikleri sayısız haberler yapmıştır. İnsan hakları argümanını kullanarak adeta darbecilerin savunucusu rolüne bürünen Batı ve Batılı STK'lar'ın, şehit edilen yüzlerce kişi veya yaralanan binlerce kişinin ve onların ailelerinin hakları yokmuş gibi davranması ve bu konuda bir cümle dahi etmemesi, sahip olduğu taraflı bakış açısını açıkça ifade etmektedir.

16- BBC Arabic'in haberlerinde sıkı sık gündeme getirildiği üzere,Batı'nın Türkiye'yi eleştirdiği bir nokta da kamu kurumlarındaki görevden almaların sadece FETÖ unsurlarıyla sınırlı kalmayıp Erdoğan rejimine muhalif sol kanada ve ayrılıkçı Kürt kanada da sıçradığı iddiasıdır. Oysaki burada ısrarla görmezden gelinen şey, son yıllarda Erdoğan karşıtlığı ortak paydasıyla sol kanat, Gülen şebekesi ve sol Kürt kanadının ortak hareket ettikleri ve Erdoğan hükümetini yurt içi ve yurt dışı kamuoyunda yıpratmak adına ortak eylemler gerçekleştirdikleridir. Onlar, Gülen şebekesi ile dirsek teması olduğu için, görevden almalar ve tutuklamalar onlara kadar sıçramıştır. Bu dirsek temasına dair somut deliller ışığında Türk yetkililer bu görevden almaları, tutuklamaları ve medya organlarının kapatılması operasyonlarını gerçekleştirmişlerdir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Ataman, M., & Shkurti, G. (2016). *Batının darbe sicili ve 15 Temmuz darbe girişiminin tepkisi* (Cilt 6/2). ADAM Akademi.

Avukatların Gözünden 15 Temmuz Darbe Davaları.

(2018). <http://www.setav.org/etkinlikler/avukatlarin-gozunden-15-temmuz-darbe-davalari/> adresinden alındı

Büyükkara, A. M., & v.d. (2017). *Gülen Yapılanması 15 Temmuz'a Giden Süreçte Fetö'nün Analizi ve Tavsiyeler* (Cilt 3. Basım). İstanbul.

Çakır, R. (2016, Temmuz 26). *Medyascope Tv*. <http://medyascope.tv/2016/07/26/1990li-yillarda-gulen-kendisini-rpnin-ilim-li-alternatifi-gostererek-destek-aldi> adresinden alındı

Ertugay, F. (2017). *15 Temmuz Darbe Girişimi Hatırladıklarımız ve Hatırlayacaklarımız "Biz Korkmadık/Kaçmadık Baba"* (Cilt 1. Baskı). İstanbul.

Güngör, Ö., & Hacıbekiroğlu, A.. *Mısır Basınında 15 Temmuz: "Darbe Sadece Mısır Basınında Başarılı Oldu"*. Ankara: Turkish Studies.

<http://www.aljazeera.com.tr/gorus/arap-sokagi-ve-15-Temmuz-darbe-girisimi> adresinden alındı.

Kışlakçı, T. (2016). Arap Medyası ve Türkiye’deki İşgal Darbesi. 07 10, 2017 tarihinde https://www.academia.edu/28959532/15_TEMMUZ_DARBE_GİRİŞİMİNDE_TÜRK_BASINI_ve_YABANCI_BASIN adresinden alındı.

Komisyon. (2017). *Fetö Örgütlenmiş Din İstismarının Tahlili* (Cilt 1. Baskı). Ankara.

Mehmet Ali Birand’ın Gülen Röportajı. (2014, Ocak 17). https://www.youtube.com/watch?v=0V7E5K_yzSY adresinden alındı.

OHAL nedir. (2017). <http://www.ensonhaber.com/ohal-nedir.html> adresinden alındı

Telci, İ. N. (2016, 08 04). “*Arap sokağı*” ve 15 Temmuz Darbe Girişimi. AljazeraaTurk: <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/arap-sokagi-ve-15-temmuz-darbe-girisimi> adresinden alındı.

BBC Arabic, “4 Eylül 2017, تسلسل زمني لأهم الأحداث في تركيا منذ الانقلاب الفاشل”, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-40789079> (Erişim Tarihi: 04.09.2017).

Salah Aldhani, “أبرز مشاهد ومواقف وثقتها الكاميرا لانقلاب تركيا الفاشل”, 15 Temmuz 2017, <https://arabi21.com/story/1021095/أبرز-مشاهد-ومواقف-وثقتها-الكاميرا-لانقلاب-تركيا-الفاشل-صور> (Erişim Tarihi: 15.07.2017)

BBC Arabic, “مؤيدو الحكومة والمعارضة في مظاهرة مشتركة لرفض المحاولة الانقلابية في تركيا”, 24 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160723_turkey_presidential_guard (Erişim Tarihi: 24.07.2016)

BBC Arabic, “16 تركيا: حشود كبيرة تلبى نداء السلطات لنصرة الديمقراطية بعد محاولة الانقلاب العسكري الفاشلة”, 16 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160716_erdugan_speech (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

BBC Arabic, “مؤيدو الحكومة والمعارضة في مظاهرة مشتركة لرفض المحاولة الانقلابية في تركيا”, 24 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160723_turkey_presidential_guard (Erişim Tarihi: 24.07.2016)

BBC Arabic, “07 Ağustos 2016, مظاهرة ضخمة في إسطنبول للتنديد بمحاولة الانقلاب الفاشلة”, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/08/160807_turkey_protest_coup (Erişim Tarihi: 07.08.2016)

El Âlem, “20 Temmuz 2016, تفاصيل حوار أردوغان وقائد طائرتة ليلة الانقلاب الفاشل”, <https://www.alalamtv.net/news/1840915/تفاصيل-حوار-أردوغان-وقائد-طائرتة-ليلة-الانقلاب-الفاشل> (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

El Arabiyye, "رئيس وزراء تركيا: أدعو المواطنين للنزول للميادين الليلة"، 16 Temmuz 2016
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-المواطنين-لننزل-للميادين-للييلة>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Cezire, "يلدرم يعد ببداية جديدة بعد الانقلاب الفاشل", 16 Temmuz 2016,
<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/16/الانقلاب-الفاشل>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Cezire, "الجزيرة-تنشر-تفاصيل-انكشاف-خطة-الانقلاب-الفاشل-بتركيا", 20 Temmuz 2016
<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/19/-انقلاب-خطة-الانقلاب>, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

El Arabiye, "أردوغان: الانقلابيون سيدفعون ثمن خيانتهم", 16 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-الإرادة-على>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Arabiyye, "انقلاب تركيا. الجيش يعطل الدستور ويفرض الأحكام العرفية", 16 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/15/-الجنود-الأثر-ك-على>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Arabiyye, "استسلام عشيرات جنود الانقلاب على جسر البوسفور", 16 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-الجنود-الأثر-ك-على>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Arabiyye, "برلمان تركيا: الانقلابيون سينالون جزاءهم عاجلا أم آجلا", 16 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-البرلمان-التركي-يعقد-جلسة-طارئة-بعد>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Arabiyye, "الرسمية بعد انقطاع عدة ساعات" TRT 16 تركيا عودة بث قناة", 16 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-انقلاب-تركيا-انقطاع-بث-قناة-تي-آر-تي>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Arabiyye, "أردوغان يجدد عبر تويتر طلبه للشعب بالنزول إلى الشارع", 16 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-أردوغان-من-وسط-أنصاره-يدعو-الأثر-ك>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Arabiyye, "تحرير رئيس الأركان التركي من قبضة الانقلابيين", 16 Temmuz 2016
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-رئيس-الوزراء-التركي-تعيين-رئيس-أركان>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

Güncel Türkçe Sözlük" olağanüstü hâl". (2006, 10 26). TDK:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=ola%C4%9Fan%C3

%BCst%C3%BC%20h%C3%A2l&guid=TDK.GTS.53ae88e2eb9ce6.94192441 adresinden alındı.

BBC Arabic, "تركيا تمدد العمل بقانون الطوارئ لثلاثة اشهر أخرى", 3 Eylül 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/10/161003_turkey_extends_emergency, (Erişim Tarihi: 03.10.2016)

BBC Arabic, "تسلل زمني لأهم الأحداث في تركيا منذ الانقلاب الفاشل 2016", 4 Eylül 2016, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-40789079>, (Erişim Tarihi: 04.10.2016)

El Cezire, "أردوغان: حالة الطوارئ ستستمر حتى ننهي من الإرهاب", 14 Temmuz 2017, <https://www.aljazeera.net/news/international/2017/7/14/أردوغان-حالة-الطوارئ-ستستمر-حتى-ننتهي-من-الإرهاب>, (Erişim Tarihi: 14.07.2016)

BBC Arabic, "تركيا: هل هناك ما يبهر حملة "التطهير" الواسعة لأجهزة الدولة؟", 20 Temmuz 2016, http://www.bbc.com/arabic/interactivity/2016/07/160720_comments_turkey_purge_aims (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

BBC Arabic, "تركيا تقيل 28 رئيس بلدية منتخب في جنوب شرقي البلاد", 11 Eylül 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/09/160911_turkey_mayors_removal, (Erişim Tarihi: 11.09.2016)

El Âlem, "بدء محاكمة صحفيي جريدة «جمهورية» التركية", 26 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1999380/بدء-محاكمة-صحفيي-جريدة-جمهورية-التركي>, (Erişim Tarihi: 26.07.2016)

BBC Arabic, "استقالة رئيس تحرير صحيفة معارضة ضمن تداعيات الانقلاب الفاشل في تركيا", 16 Ağustos 2016, http://www.bbc.com/arabic/artandculture/2016/08/160815_turkey_editor_resignation, (Erişim Tarihi: 16.08.2016)

BBC Arabic, "النيابة العامة في تركيا تطلب سجن صحفيين لمدد تصل إلى 43 عاما", 04 Nisan 2017, <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-39495052>, (Erişim Tarihi: 04.04.2017)

BBC Arabic, "منظمة العفو: "أدلة ذات مصداقية" على تعرض محتجزين للتعذيب في تركيا", 24 Ağustos 2016, http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160724_turkey_torture_amnesty, (Erişim Tarihi: 24.07.2016)

El Âlem, "إعدامات وقطع رقاب بالشوارع لجنود "انقلابيين" في تركيا", 18 Temmuz 2016, <https://www.alalamtv.net/news/1840143/إعدامات-وقطع-رقاب-بالشوارع-لجنود-انقلابيين-في-تركيا> (Erişim Tarihi: 18.07.2016)

El Cezire, "تركيا تنفي اتهامات بتعذيب انقلابيين", 01 Kasım 2016, <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/11/1/تركيا-تنفي-اتهامات-بتعذيب-انقلابيين>, (Erişim Tarihi: 01.11.2016)

BBC Arabic, 20 Temmuz 2016, "تركيا تنتهم 99 لواء و عميدا بحريا بالمشاركة في الانقلاب الفاشل", http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160720_turkey_charges_99_generals, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

El Cezire, 18 Temmuz 2016, "دعوات للالتزام تركيا بالقانون في الاعتقالات", <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/7/18/الاعتقالات-في-الالتزام-تركيا-بالقانون>, (Erişim Tarihi: 18.07.2016)

El Cezire, 26 Temmuz 2016, "تركيا تنفي تعرض معتقلي الانقلاب الفاشل للتعذيب", <https://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/7/26/تركيا-تنفي-تعرض-معتقلي-الانقلاب-الفاشل-للتعذيب>, (Erişim Tarihi: 26.07.2016)

BBC Arabic, 20 Temmuz 2016, "من هم المستهدفون بحملة التطهير التي يقودها أردوغان؟", http://www.bbc.com/arabic/worldnews/2016/07/160720_who_is_the_target_of_erdogan_purge, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

El Arabiyye, 16 Temmuz 2016, "بالفيديو: استسلام عشرات جنود الانقلاب على جسر البوسفور", <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/بالفيديو-استسلام-عشرات-الجنود-الأتراك-على-جسر-البوسفور>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Arabiyye, 19 Temmuz 2016, "بالصور.. قائد سلاح الجو التركي قبل وبعد الانقلاب", <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/بالصور-قائد-سلاح-الجو-التركي-قبل-وبعد-الانقلاب>, (Erişim Tarihi: 19.07.2016)

El Arabiyye, 23 Temmuz 2016, "تركيا.. الإفراج عن 1200 جندي اعتقلوا بعد الانقلاب", <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/23/تركيا-الإفراج-عن-1200-جندي-اعتقلوا-بعد-الانقلاب>, (Erişim Tarihi: 23.07.2016)

el-Arabiyye, 18 Temmuz 2016, "انقلاب تركيا يعيد الحديث عن "الإعدام", <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/17/انقلاب-تركيا-يعيد-الحديث-عن-الإعدام>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

BBC Arabic, 26 Ekim 2017, "أردوغان يتعهد بـ"ضرب أعناق الخونة" في الذكرى الأولى لمحاولة الانقلاب الفاشلة", <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-40622043>, (Erişim Tarihi: 26.10.2017)

BBC Arabic, 29 Ekim 2016, "أردوغان يتعهد بأن تقدم الحكومة التركية إلى البرلمان مشروع قانون لإعادة عقوبة الإعدام", <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-37812825>, (Erişim Tarihi: 29.10.2016)

BBC Arabic, 18 Nisan 2017, "أردوغان يتوقع أن يقر البرلمان إعادة العمل بعقوبة الإعدام عقب استفتاء أبريل", <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-39314920>, (Erişim Tarihi: 18.04.2017)

El Cezire, 20 Temmuz 2016, "إعادة الإعدام في تركيا بين المطالبات وحسابات الواقع", <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2016/7/20/إعادة-الإعدام-في-تركيا-بين-المطالبات-وحسابات-الواقع>, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

BBC Arabic, "صحف عربية تتهم دولا غربية بالضلوع في انقلاب تركيا", 20 Temmuz 2016,
http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160719_arab_press, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

BBC Arabic, "صحف عربية بين الإشادة والتشكيك فيما حدث في تركيا", 19 Temmuz 2016,
http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160718_press_arab, (Erişim Tarihi: 19.07.2016)

BBC Arabic, "صحف عربية تحذر من عواقب قرارات اردوغان عقب الانقلاب الفاشل", 22 Temmuz 2016,
http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160721_arab_press, (Erişim Tarihi: 22.07.2016)

BBC Arabic, "صحف عربية: استقرار تركيا يصب في مصلحة دول الشرق الأوسط", 23 Temmuz 2016,
http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160723_saturday_arab_press, (Erişim Tarihi: 23.07.2016)

El Âlem, "تفاصيل مثيرة عن دور الإمارات في الانقلاب الفاشل بتركيا", 05 Ağustos 2017,
<https://www.alalamtv.net/news/2003148/الانقلاب-الفاشل-بتركيا>,
 تفاصيل-مثيرة-عن-دور-الإمارات-في-الانقلاب-الفاشل-بتركيا/ (Erişim Tarihi: 05.08.2017)

Turkey Post, "الموقف العربي من الانقلاب الفاشل وفق عقارب الساعة التركية", 08 Ağustos 2016,
<https://www.turkey-post.net/p-146982/>, (Erişim Tarihi: 08.08.2016)

El Arabiyye, "ما هو موقف مصر من انقلاب تركيا؟", 17 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-الأمن-يندد->
 مصر-تعرقل-إصدار-بيان-لمجلس-الأمن-يندد- (Erişim Tarihi: 17.07.2016)

Arabic21, "الفرق بين اعتقال العلماء واعتقال أعضاء الكيان الموازي", 13 Ekim 2017,
<https://arabi21.com/story/1034121/الفرق-بين-اعتقال-العلماء-واعتقال-أعضاء-الكيان-الموازي/>, (Erişim Tarihi: 13.10.2017)

Arabic21, "صحفي سعودي "مقرب من ديوان الملك" يلتقي غولن (شاهد)", 27 Temmuz 2017,
<https://arabi21.com/story/1024247/صحفي-سعودي-مقرب-من-ديوان-الملك-يلتقي-غولن-شاهد>, (Erişim Tarihi: 27.07.2017)

Arabic 21, "الأهرام العربي" تنشر حوار غولن.. الهجوم الأعنف على أردوغان", 08 Eylül 2016,
<https://arabi21.com/story/951922/الأهرام-العربي-تنشر-حوار-غولن-الهجوم-الأعنف-على-أردوغان>, (Erişim Tarihi: 08.09.2016)

Arabic21, "المجتمع التركي ومزاعم الاصطفاف", 07 Ekim 2016, <https://arabi21.com/story/965608/>,
 المجتمع-التركي-ومزاعم-الاصطفاف (Erişim Tarihi: 07.10.2016)

El Arabiyye, "الصوفي "خميني الأتراك" حرّض على أردوغان من أميركا", 16 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/-على-الأتراك-حرّض-على-الصوفي-خميني-الأتراك>, (Erişim Tarihi: 16.07.2016)

El Âlem, "الاكتظاظ في السجون التركية.. لماذا؟", 17 Kasım 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1882192/لماذا-الاكتظاظ-في-السجون-التركية>, (Erişim Tarihi: 17.11.2016)

El Âlem, "أردوغان والإنتقال وجنون العظمة", 17 Temmuz 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1839683/أردوغان-والإنتقال-وجنون-العظمة>, (Erişim Tarihi: 17.07.2016)

El Âlem, "هل الأسد الرابع الأكبر بانقلاب تركيا الفاشل؟", 20 Temmuz 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1840932/هل-الأسد-الرابع-الأكبر-بانقلاب-تركيا-الفاشل>, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

El Âlem, "أهم رسائل الانقلاب الفاشل في تركيا", 19 Temmuz 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1840522/أهم-رسائل-الانقلاب-الفاشل-في-تركيا>, (Erişim Tarihi: 19.07.2016)

El Âlem, "انقلاب الانقلاب: أردوغان «يستول» دولة جديدة", 18 Ağustos 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1848010/انقلاب-الانقلاب-أردوغان-يستول-دولة-جديدة>, (Erişim Tarihi: 18.08.2016)

El Âlem, "عام الاضطرابات في تركيا", 27 Temmuz 2017,
<https://www.alalamtv.net/news/1999684/عام-الاضطرابات-في-تركيا>, (Erişim Tarihi: 27.07.2017)

El Âlem, "من هم جنود جيش أردوغان الشخصي؟", 14 Temmuz 2017,
<https://www.alalamtv.net/news/1996176/من-هم-جنود-جيش-أردوغان-الشخصي>, (Erişim Tarihi: 14.07.2017)

El Cezire, "تركيا تحقق بأداء المخابرات خلال محاولة الانقلاب", 23 Temmuz 2016,
<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/23/تركيا-تحقق-بأداء-المخابرات-خلال-محاولة-الانقلاب>, (Erişim Tarihi: 23.07.2016)

El Ahram, "ميليشيات العدالة والتنمية هل تحل محل الجيش التركي؟!", 18 Temmuz 2016,
<http://www.ahram.org.eg/NewsQ/538200.aspx>, (Erişim Tarihi: 18.07.2016)

El Ahram, "«ديمقراطية أردوغان .. وقانون «زينب»", 20 Temmuz 2016,
<http://www.ahram.org.eg/NewsQ/538585.aspx>, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

El Ahram, "القصة الحقيقية لمحاولة الانقلاب الفاشلة!", 20 Temmuz 2016,
<http://www.ahram.org.eg/NewsQ/538479.aspx>, (Erişim Tarihi: 20.07.2016)

El Ahram, "فكرتمصر ليست تركيا", 24 Temmuz 2016,
<http://www.ahram.org.eg/NewsQ/539293.aspx>, (Erişim Tarihi:24.07.2016)

El Ahram, "مجرد رأنتركيا .. إلى أين", 24 Temmuz 2016,
<http://www.ahram.org.eg/NewsQ/539281.aspx>, (Erişim Tarihi:24.07.2016)

El Ahram, "أردوغان يكتب نهاية دولة أتاتورك! رؤيه حره", 28 Temmuz 2016,
<http://www.ahram.org.eg/NewsQ/540017.aspx>, (Erişim Tarihi: 28.07.2016)

El Arabiyye, "تركيا.. الانقلاب العسكري والانقلاب السياسي", 21 Ağustos 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/08/21/تركيا..الانقلاب-العسكري-والانقلاب-السياسي.html>,
(Erişim Tarihi: 21.08.2016)

El Arabiyye, "ومصير الديمقراطية.. «أردوغ»", 07 Ağustos 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/08/07/أردوغان-ومصير-الديموقراطية>, (Erişim Tarihi:
07.08.2016)

El Arabiyye, "والآن... انقلاب أردوغان", 24 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/07/24/والآن-انقلاب-أردوغان.html>, (Erişim Tarihi:
24.07.2016)

El Arabiyye, "المملكة أكبر من أن تتأثر بانقلاب يقع هنا أو هناك", 27 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/saudi-today/2016/07/27/-أو-هنا-أو-هناك-انقلاب-يقع-هنا-أو-هناك.html>, (Erişim Tarihi: 27.07.2016)

El Arabiyye, "ليلة محاولة الإطاحة بأردوغان", 19 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/politics/2016/07/19/ليلة-محاولة-الإطاحة-بأردوغان.html>, (Erişim
Tarihi: 19.07.2016)

El Âlem, "أبرز عوامل فشل الانقلاب في تركيا", 20 Temmuz 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1840918/أبرز-عوامل-فشل-الانقلاب-في-تركيا>, (Erişim Tarihi:
20.07.2016)

el-Cezire, "إعادة الإعدام في تركيا بين المطالبات وحسابات الواقع", 20 Temmuz 2016,
<https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2016/7/20/إعادة-الإعدام-في-تركيا-بين-المطالبات-وحسابات-الواقع>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Alem, "إعدامات وقطع رقاب بالشوارع لجنود "انقلابيين" في تركيا", 18 Temmuz 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1840143/إعدامات-وقطع-رقاب-بالشوارع-لجنود-انقلابيين-في-تركيا>,
(Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Arabiyye, "هولاند: من يود الانضمام للاتحاد الأوروبي لا يقر الإعدام", 19 Temmuz 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/هولاند-من-يود-الانضمام-للاتحاد-الأوروبي-لا-يقر-الإعدام.html>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

BBC Arabic, "انقلاب تركيا: حملة الحكومة لـ"تطهير" مؤسسات الدولة استهدفت 50 ألف شخص", 20 Temmuz 2016,
http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160720_turkey_purge_thousand_employees (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, "تركيا تقيل 28 رئيس بلدية منتخب في جنوب شرقي البلاد", 11 Eylül 2016,
http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/09/160911_turkey_mayors_removal (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Alem, "بدء محاكمة صحفيي جريدة «جمهورية» التركية", 26 Temmuz 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1999380/التركية-جمهورية-جريدة-محاكمة-صحفيي> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Cezire, "تركيا تقيل آلاف من الموظفين بينهم أكاديميون", 08 Şubat 2017,
<https://www.aljazeera.net/news/international/2017/2/8/تركيا-تقيل-آلاف-من-الموظفين-بينهم-أكاديميون>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el- Cezire, "الدلي تلغراف: حملة اردوغان "التطهيرية" تحول تركيا لدولة استبدادية", 22 Temmuz 2016,
http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160721_press_friday, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Arabiyye, "تركيا تعزل الآلاف من قوات الأمن ردا على الانقلاب الفاشل", 17 Ağustos 2016,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/08/17/-على-قوات-الأمن-ردا-على-تركيا-تعزل-آلاف-من-قوات-الأمن-ردا-على-الانقلاب-الفاشل>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Cezire, "تركيا تعزل الآلاف في ذكرى الانقلاب الفاشل", 15 Temmuz 2017,
<https://www.aljazeera.net/news/international/2017/7/15/تركيا-تعزل-آلاف-في-ذكرى-الانقلاب-الفاشل>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Cezire, "سنة آلاف معتقل على خلفية الانقلاب الفاشل في تركيا", 17 Temmuz 2016,
<https://www.aljazeera.net/news/international/2016/7/17/سنة-آلاف-معتقل-على-خلفية-الانقلاب-الفاشل-في-تركيا>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Cezire, "بدء محاكمة متهمين رئيسيين بمحاولة انقلاب تركيا", 01 Ağustos 2017,
<http://www.aljazeera.net/news/international/2017/8/1/بدء-محاكمة-متهمين-رئيسيين-بمحاولة-انقلاب-تركيا>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019).

el-Alem, "بالفيديو: لعنة الانقلاب الفاشل تصيب أرزاق الموظفين، وهذا ما فعلوه", 17 Eylül 2016,
<https://www.alalamtv.net/news/1862614/-وهذا-ما-فعلوه-بالفيديو-لعنة-الانقلاب-الفاشل-تصيب-ارزاق-الموظفين>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, "تركيا تمضي في "مسار خطير" بمجال حقوق الإنسان", 15 Şubat 2017
<http://www.bbc.com/arabic/middleeast-38979887> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Arabiyye, 19 Temmuz 2016, “تحذير أممي من انتهاك حقوق الإنسان في تركيا”,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/الأمم-المتحدة-احترام-الحقوق-الأساسية->
<http://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/الأمم-المتحدة-احترام-الحقوق-الأساسية-.html>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Arabiyye, 16 Temmuz 2016, “ميركل تدعو أردوغان إلى التعامل مع الانقلابيين بالقانون”,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/ميركل-تدعو-أردوغان-إلى-التعامل-مع-الانقلابيين-بالقانون>
<http://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/16/ميركل-تدعو-أردوغان-إلى-التعامل-مع-الانقلابيين-بالقانون.html>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Arabiyye, 17 Temmuz 2016, “هولاند: أخشى عودة تركيا للقمع بعد محاولة الانقلاب”,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/17/هولاند-أخشى-عودة-تركيا-للقمع-بعد-محاولة-الانقلاب>
<http://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/17/هولاند-أخشى-عودة-تركيا-للقمع-بعد-محاولة-الانقلاب.html>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

Arabic21, 16 Ağustos 2016, “أردوغان: مواجهة الانقلابيين تتم في إطار "دولة القانون",
<https://arabi21.com/story/935133/أردوغان-مواجهة-الانقلابيين-تتم-في-إطار-دولة-القانون>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Cezire, 01 Kasım 2016, “تركيا تنفي اتهامات بتعذيب انقلابيين”,
<http://www.aljazeera.net/news/humanrights/2016/11/1/تركيا-تنفي-اتهامات-بتعذيب-انقلابيين>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Arabiyye, “أردوغان يندد بتحيز وتحامل الاتحاد الأوروبي إزاء تركيا”,
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/23/أردوغان-يندد-بتحيز-وتحامل-الاتحاد-الأوروبي-إزاء-تركيا>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Arabiyye, 25 Ekim 2016, “تركيا: نحتاج دعم الغرب في "حربنا على الإرهاب",
<https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/11/25/تركيا-نحتاج-دعم-الغرب-في-حربنا-على-الإرهاب>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, 15 Şubat 2017, “تركيا تمضي في "مسار خطير" بمجال حقوق الإنسان”,
<http://www.bbc.com/arabic/middleeast-38979887>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, 22 Temmuz 2016, “الديلي تلغراف: حملة أردوغان "التطهيرية" تحول تركيا لدولة استبدادية”,
http://www.bbc.com/arabic/inthepress/2016/07/160721_press_friday, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, 16 Ağustos 2016, “استقالة رئيس تحرير صحيفة معارضة ضمن تداعيات الانقلاب الفاشل في تركيا”,
http://www.bbc.com/arabic/artandculture/2016/08/160815_turkey_editor_resignation, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, 04 Nisan 2017, “النيابة العامة في تركيا تطلب سجن صحفيين لمدد تصل إلى 43 عاماً”,
<http://www.bbc.com/arabic/middleeast-39495052>, (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

BBC Arabic, 29 Temmuz 2016, حرية الاعلام تتعرض لضغوط كبيرة في تركيا ما بعد الانقلاب، “http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160729_turkey_crackdown_on_media (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

el-Alem, 25 Temmuz 2016, “إعدامات وقطع رقاب بالشوارع لجنود ”انقلابيين“ في تركيا، [http://www.alalam.ir/news/1840143/تركيا](http://www.alalam.ir/news/1840143/تركيا%20في%20تركيا) (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Arabiyye, 19 Temmuz 2016, “بالصور.. قائد سلاح الجو التركي قبل وبعد الانقلاب، <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Arabiyye, 19 Temmuz 2016, “بالصور.. قائد سلاح الجو التركي قبل وبعد الانقلاب، <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

BBC Arabic, 29 Ekim 2016, “أردوغان يتعهد بأن تقدم الحكومة التركية إلى البرلمان مشروع قانون لإعادة عقوبة الإعدام، <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-37812825>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

BBC Arabic, 18 Nisan 2017, “أردوغان يتوقع أن يقر البرلمان إعادة العمل بعقوبة الإعدام عقب استفتاء أبريل، <http://www.bbc.com/arabic/middleeast-39314920>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Cezire, 20 Temmuz 2016, “إعادة الإعدام في تركيا بين المطالبات وحسابات الواقع، <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2016/7/20/> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Cezire, 20 Temmuz 2016, “إعادة الإعدام في تركيا بين المطالبات وحسابات الواقع، <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2016/7/20/> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Alem, 18 Temmuz 2016, “إعدامات وقطع رقاب بالشوارع لجنود ”انقلابيين“ في تركيا، [https://www.alalamtv.net/news/1840143/تركيا](https://www.alalamtv.net/news/1840143/تركيا-انقلابيين-في-تركيا) (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Ahram, 27 Temmuz 2016, “أمريكا تطالب مواطنيها بمغادرة تركيا نتيجة القمع الأمني .. أردوغان: انتظرنا على أعقاب أوروبا ٥٣، <http://www.ahram.org.eg/NewsQ/539679.aspx>, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Arabiyye, 19 Temmuz 2016, “هولاند: من يود الانضمام للاتحاد الأوروبي لا يقر الإعدام، <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/2016/07/19/> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

هولاند-من-يود-الانضمام-للاتحاد-الأوروبي-لا-يقر-الإعدام.html, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Cezire, “قراءات في مستجدات الانقلاب التركي”, 04 Nisan 2017,

[http://blogs.aljazeera.net/blogs/2017/4/4/قراءات في مستجدات الانقلاب التركي](http://blogs.aljazeera.net/blogs/2017/4/4/قراءات%20في%20مستجدات%20الانقلاب%20التركي) (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

el-Cezire, “تقرير تركي يؤكد ضلوع منظمة غولن بالانقلاب الفاشل”, 20 Mayıs 2017,

<https://www.aljazeera.net/news/international/2017/5/26/تقرير-تركي-يؤكد-ضلوع-منظمة-غولن-بالانقلاب-الفاشل> (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

BBC Arabic, “انقلاب تركيا: من كان يقف وراء محاولة الانقلاب العسكري؟”, 17 Temmuz 2016,

http://www.bbc.com/arabic/worldnews/2016/07/160717_who_was_behind_turkey_coup_attempt, (Erişim Tarihi: 23.05.2019)

EKLER

SÖZLÜK

Protesto etmek : اِحْتِجَاجٌ - يَحْتَجُّ - اِحْتِجَاجٌ
 اللُّجُوءُ الى : ya Sığınmak :
 Suç - جَرَامٌ - جَرَامٌ
 Sivil Toplum : الْمُجْتَمَعُ الْمَدَنِيّ
 B.M : الْأَمَمُ الْمُتَّحِدَةُ
ya yol açmak : أَدَّى الى
 ya Bağlı olmak : اِتِّمَاءٌ الى
 Paranoya : جُنُونُ الْعُظْمَى
 Müttetik : حُلْفَاءٌ - حُلْفَاءٌ
 Muhafız : مُعَارِضُونَ - مُعَارِضُونَ
 Kötümser : مُتَشَائِمٌ
 İyimser : مُتَفَائِلٌ
 Diktatörlük : اِسْتِبدَادِيَّةٌ
 Provokasyon : تَحْرِيسٌ
 Anayasa değişikliği : تَغْيِيرُ الدُّسْتُورِ
 Üyelik müzakereleri : مفاوضات الإِضْطِمَامِ
 Vaiz : دَاعِيَّةٌ
 Video görüntüsü : شَرِيْطُ الْفِيْدِيُو
 Gece yarısı : مُنْتَصِفُ اللَّيْلِ
 Zırhlı araç : مُدَرَّعَاتٌ - مُدَرَّعَاتٌ
 Başarı : اِنْجَازَاتٌ - اِنْجَازَاتٌ
 Eleştirmen : نَاقِدٌ - نَاقِدٌ
 Demokratik seçimler : اِنتِخَابَاتٌ دِيمُوقْرَاطِيَّةٌ
 Zorlamak : اِجْبَارٌ
 İfade etti : اِعْرَبَ عَنْ - يُعْرَبُ - اِعْرَبَ
 Sosyal Paylaşım Siteleri : مَوَاقِعُ التَّوَاصُلِ اِلِجْتِمَاعِيّ
 Hapse tıkmak : رَجَّ السِّجْنِ
 Başsavcılık : النِّيَابَةُ الْعَامَّةُ
 Bilmemezlikten gelmek : تَجَاهَلٌ - يَتَجَاهَلُ
 Ezici çoğunluk : اِلْغَلْبِيَّةُ السَّاجِقَةُ
 Yöneltilen Suçlamalar : اِلْتِهَامَاتُ الْمُوجَّهَةِ

Davanın seyrini değiştirmek : صَرَفَ الْقَضِيَّةَ عَنْ
 مَسَارِهَا
ya ışık tutmak : سَلَّطَ الضُّوءَ عَلَى
 Kamuoyu : الرَّأْيُ الْعَامُّ
 Soruşturma : تَحْقِيقَاتٌ - تَحْقِيقَةٌ
 Ahenk,uyum : التَّنَاعُمُ
 Gerginliği ortadan kaldırmak : اِزَالَةُ التَّوْتُرِ
 Milliyetçi : قَوْمِيٌّ - قَوْمِيٌّ
 Oy : صَوْتُ - صَوْتُ
 Radikal : مُتَطَرِّفٌ
 Muhafazakar sağ partiler : اَلْأَحْزَابُ اَلْيَمِينِيَّةُ اَلْمُحَافِظَةُ
 Son zamanlarda : فِي الْاَوْنَةِ الْاٰخِرَةِ
 Serbest Bırakmak : اِطْلَاقَ سَرَاحٍ
 Rekor rakamlar : اَرْقَامٌ قِيَاسِيَّةٌ
 Gerilemek : تَرَاجَعَ - تَرَاجَعَ
 e,a arasında değişmek : تَرَاوَحَ بَيْنَ
 Önemli dosyalar : الْمَلَفَاتُ الْمُهْمَةُ
 İç Savaş : الْحَرْبُ الْاَهْلِيّ
 İmkansız : مُسْتَحِيلٌ
 Gülünç : مُضْحِكٌ
 Defalarca : مَرَارًا
 Görevden almak : عَزَلَ - عَزَلَ
 Ülkenin çeşitli yerlerinde : فِي اَنْحَاءِ الْبِلَادِ
 Anıt : نُصْبٌ بَيِّنْكَارِيّ
 Olağanüstü oturum : جُلْسَةٌ اِسْتِثْنَاءِيَّةٌ
 Başarısız Darbe Girişimi : مُحَاوَلَةُ الْاِنْقِلَابِ الْفَاشِلِ
 Medya organları : وُسَائِلُ الْاِعْلَامِ
 Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı : اَلْحُرْسُ الرِّئَاسِيَّةُ
 Terör : اِرْهَابٌ
 Terörist : اِرْهَابِيّ

Kontrol Altına Almak : سَيِّطَرُ عَلَى- سَيَّطَرَ
 Güvenlik güçleri : القُوَّاتُ الأَمْنُ
 Türk Silahlı Kuvvetleri : القوات المُسلَّحة التركية
 İkinci Ordu Komutanı: قائِدُ الجَيْشِ الثَّانِي
 M.G.K : مَجْلِسُ الأَمْنِ القُومِيّ
 Paralel Terör Çetesi : العَصَابَةُ الأَرْهابِيَّةُ المَوازِي
 Genelkurmay Karargahı : مَقَرُّ الأَرْكَانِ
 Helikopter : مروحيات /مُروحيَّة
 F-16 : الطَّائِرَةُ مِنْ طِرَازِ ١٦
 Darbeye karışmak: تَوَرُّطُفِيًا لِإِثْقَابِ
 Cumhurbaşkanlığı Yerleşkesi: المَجْمَعُ الرِّئَاسِيّ
 Cumhurbaşkanlığı kaynağı: مَصَدَّرُ رِئَاسِيّ
 M.İ.T: المُخَابِرَاتُ التُّرْكِيَّةُ
 M.İ.T Başkanı : رَئِيسُ المُخَابِرَاتِ التُّرْكِيَّةِ
 Anayasa: دُسْتُور
 Tutuklamak: اِعْتَقَالَ-يَعْتَقِلُ- اِعْتَقَلَ
 Tutuklu : مُعْتَقَل
 Sahil Güvenlik Komutanı: قائِدُ دَحْفَزِ السَّوَاكِيلِ
 Meydan: مِيَادِين /ميدان
 Halk hareketi : الحَرَكَةُ الشَّعْبِيَّةُ
 ...ile karşılaştırmalı olarak : مُقَارَنَةً مَعَ
 Ordunun yeniden yapılandırılması
 : اِعَادَةُ هيكَلَةِ الجَيْشِ
 Bu çağın başlarında : فِي أَوَّاءِ هَذَا العَصْرِ
 Hukukun Üstünlüğüne Bağlı kalmak
 : اِلْتِزَامُ بِسِيَادَةِ القَانُونِ
 Sayılamayacak kadar çok insan
 : عَدَدٌ لَا يُحْصِي مِثْلَ النَّاسِ
 Referandum : اِسْتِيفَاءُ
 Seçmen : نَاخِبُون - نَاخِبٌ
 Başkanlık Sistemi : النِّظَامُ الرِّئَاسِيّ
 İlerlemek : تَقَدَّمَ
 Çatışma : صِرَاع

Tüfek - بُنْدُوق : بَنَادِيْق
 Toplanmak : اِجْتِمَاعٌ - يَجْتَمِعُونَ
 Bir şeye odaklanmak : يَرْكُزُ - يَرْكُزُ
 Performans : اَدَاءُ
 Askeri üs : القَاعِدَةُ العَسْكَرِيَّةُ
 Reddetti : رَفُضَ - يَرْفُضُ - رَفُضَ
 Türk Hava Kuvvetleri : القُوَّاتُ الجَوِّيَّةُ التُّرْكِيَّةُ
 Yetkiler- Yetki : صِلَاحِيَّاتٌ - صِلَاحِيَّةُ
 Akladı-temize çıkardı : بَرَّرَ - يُبَرِّرُ - بَرَّرَ
 Gösteri - Protesto : مُظَاهَرَةٌ - مُظَاهَرَةٌ
 Travma : صَدْمَةٌ
 Topluluklar- topluluk : حُشُودٌ - حَشْدٌ
 Kalabalık غَفِيرٌ
 تُجَاهِ e karşı -
 Jandarma Güçleri : قُوَّاتُ الدَّرَكِ
 Askeri mekanizmalar : آليَّاتٌ عَسْكَرِيَّةُ
 Kaçırma : اِخْتِطَافٌ
 İddialar- iddia : مَزَاْعِمٌ - مَزْعَمٌ
 A.B.D : الوَلَايَاتُ الْمُتَّحِدَةُ
 İstifa etti : اِسْتَقَالَ - اِسْتَقَالَ
 Suçlamak: اِتِّهَمَ-يَتِّهَمُ- اِتِّهَمَ
 Sivil Rejim: النِّظَامُ المَدَنِي
 Diyanet İşleri Başkanlığı: مَدِيرِيَّةُ الشُّعُوبِ الدِّينِيَّةِ
 Kovulmak: تَمَطَّرَ
 Savunma Bakanlığı : وَزارَةُ الدِّفاعِ
 Milli Eğitim Bakanlığı: وَزارَةُ التَّربِيَّةِ وَالتَّعْلِيمِ
 Uluslararası Hukuk : المُنظَّماتُ الحَقُوقِيَّةُ الدَّولِيَّةُ
 Örgütleri
 İfade Özgürlüğü : حُرِّيَّةُ التَّعْبِيرِ
 Tasfiye Operasyonu: حَمَلَةُ التَّطْهِيرِ
 Avrupa İnsan Hakları : اِتِّفَاقِيَّةُ حَقُوقِ الْإِنْسَانِ الْاُورُوبِيَّةِ
 Uluslar arası Af Örgütü : مُنظَّمَةُ العَفْوَ الدَّولِيَّةِ
 Resmi Gazete: الجَرِيدَةُ الرِّسْمِيَّةُ

الإتحاد الأوروبي : Avrupa Birliği

قَصَف : Bombalamak

رَصَاصٌ : Kurşun

ضُلُوع في الإِنْقِلَاب : Darbede parmağı olmak

وَتَأْثِيقٌ مُلْمُوسَةٌ : Somut Deliller

تَغْذِيبٌ : İşkence

مُؤْتَمَرٌ صَحَفِيٌّ : Basın Toplantısı

حزب العُمَال الكُردِستَانِي : P.K.K

تَنْظِيمُ الدَّوْلَةِ : D.A.E.Ş

مُكَافَحَةُ الإِرْهَاب : Terörle Mücadele

أَكْرَاد/كرد : Kürt

يَقْبُضُ عَلَى - قَبْضٌ : Tutukladı

مُحَنِّجٌ : Gözaltına alınan

إِطْلَاقُ نَارٍ : Ateş Açmak

الوقو فصد الانقلاب : Darbeye Karşı Durmak

تَمَرُّدٌ : Ayaklanma-Kalkışma

حَظَرُ النَّجْوَلِ : Sokağa Çıkma Yasağı

الْأَحْكَامُ الْغُرْفِيَّةُ : Sıkıyönetim

مَثَلًا مَامَا لِمَحْكَمَةٍ : Mahkemenin karşısına çıkmak

طَائِرَةٌ عُمُودِيَّةٌ : Helikopter

كِبَانٌ مُوَازِي : Paralel Yapı

إِدَانَةٌ-يُدِين- أَدَانَ : Konamak

مَجْلِسُ السَّلْمِ : Sulh Konseyi

حزب العدالة والتنمية : A.K.P

حزب الشعب الجمهوري : C.H.P

سوء المعاملة : Kötü Muamele

قَمْعٌ : Baskı

انقلابي : Darbeci

دَبَابَةٌ : Tank

مُضْبِقُ الْبُوسْفُورِ : Boğaz Köprüsü

نُقْطَةٌ سُودَاءٌ : Kara leke

السلطات التركية : Türk Yetkililer

حالة الطوارئ : OHAL

تَغْذِيبٌ : İşkence

فيس تايم : Face Time

إِحْتِشَادٌ : Toplanmak

تقليص الحقوق الحريات : Hakları ve Özgürlükleri

Sınırlandırmak

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgi

Soyadı Adı: Sunar, Ayla

Uyruğu: TC

Doğum Tarihi: 25.04.1978

Doğum Yeri: Ankara

Telefon: 0505 705 66 66

e-posta: sunarayla@gmail.com

Eğitim

Derece

Kurum

Mezuniyet Yılı

Lisans

İlahiyat Fakültesi

1999

İş Tecrübesi

Yıl

Yer

Görev

2004-Devam Ediyor

Milli Eğitim Bakanlığı

Öğretmen

Yabancı Diller

İngilizce (Temel Seviye)

Arapça (Çok İyi)